

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**GENÇ KADIN MECMUASI'NIN TRANSKRİPSİYONU
VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s.84-160)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF ÜNAL

GAZİANTEP
AĞUSTOS 2020

2020

TARİH ABD

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF ÜNAL

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

**GENÇ KADIN MECMUASI'NIN TRANSKRİPSİYONU
VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s.84-160)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF ÜNAL

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hilmi BAYRAKTAR

GAZİANTEP
AĞUSTOS 2020

ETİK BEYAN

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,

- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

ELİF ÜNAL

ÖZ

GENÇ KADIN MECMUASI'NIN TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s.84-160)

ÜNAL, Elif

Yüksek Lisans Tezi, Tarih ABD

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hilmi BAYRAKTAR

Ağustos 2020, 273 Sayfa

Genç Kadın Mecmuası içeriğinde birçok konu barındıran bir mecmuadır. Toplamda 10 sayıdan oluşan mecmuanın ilk 5 sayısı transkripte edilmiş olup tezde altıncı sayıdan itibaren transkripti yapılmıştır. Böylece Genç Kadın Mecmuasının tüm sayılarının transkripti tamamlanmıştır. Bu çalışmada Genç Kadın Mecmuası transkripsiyon ve değerlendirilmesi 4 bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde Osmanlı Basın Tarihi, ikinci bölümünde tarih boyunca Türk Kadını ve Basın Hayatında Kadın, üçüncü bölümünde Genç Kadın Mecmuasının Değerlendirilmesi, dördüncü bölümde de Genç Kadın Mecmuasının Transkripsiyonu bulunmaktadır. Yayınlanan makale, haber ve ilanların konularına göre tasnifi yapılırken mecmuanın sayı ve sayfaları da olduğu gibi gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Genç Kadın Mecmuası, Türk Kadını, Osmanlı Basın Tarihi, Mecmua

ABSTRACT

TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF YOUNG WOMEN'S MECMUASI

ÜNAL, Elif

M. A. Thesis, Department of History

Supervisor: Prof. Dr. Hilmi BAYRAKTAR

August 2020, 273 Pages

Young Women Magazine is a magazine that contains many topics. The first 5 issues of the magazine consisting of 10 numbers in total were transcribed and transcribed from the 6th issue in the thesis. Thus, the transcript of all issues of the Young Women Magazine was completed. In this study, the Young Woman Magazine consists of 4 parts of transcription and evaluation. In the first part of the study, there is the Ottoman Press History, in the second part, Turkish Women and Women in Printing Life, in the third part, the evaluation of the Young Women Magazine, and in the fourth part, the Young Women Magazine is Transcribed. While the articles, news and announcements are classified according to the published articles, the numbers and pages of the magazine are shown as they are.

Keywords: Young Women Magazine, Turkish Woman, Ottoman Publishing History, Newspaper

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nde toplum içerisinde geri planda kalmış olan kadının konumunu saptamak için elimizdeki en önemli araç basındır. Osmanlı basın dünyasında kadınlara yönelik ilk yayınlara ise ancak Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerinde rastlamaktayız. II. Meşrutiyetin ilanı ile birlikte yaşanan modernleşme sürecinde kadın ve kadın hakları ile ilgili yazılarda basında yer almaya başlayacaktı. Döneme ait kadın hareketliliği anlatan başka kaynaklar olmadığı, kadınların varoluşunu doğrudan yansıttıkları için kadın gazete ve mecmuaları oldukça önem teşkil etmektedir.

Bu öneminden dolayı bizde bu çalışmada, kadın faaliyetlerinin ve Osmanlı kadın hareketinin güçlenmesiyle beraber ortaya çıkan kadın dergi ve gazetelerinden birisi olan; 4 Kânunusani 1335/4 Ocak 1919 tarihinde yayın hayatına başlayan ve 10 sayı olarak yayınlanan Genç Kadın Mecmuasının altıncı sayısından onuncu sayısına kadar olan kısmının transkript ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Transkripsiyon çalışmamızda kelimeler anlam bütünlüğünü bozmamak kaydıyla günümüz Türkçesine uygun olarak transkripte edilmiştir.

Bu çalışmamın her aşamasında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme, arkadaşlarıma, kuzenim Duygu Kara'ya ve mecmuanın incelenmesinde yol gösteren sayın hocam Prof. Dr. Hilmi BAYRAKTAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Gaziantep 2020
Elif ÜNAL

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMALAR.....	viii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
OSMANLI'DA BASININ GELİŞİMİ.....	4
I.Başlangıç ve Tanzimat Dönemi	4
A.Yabancı Dilde Yayınlanan Gazeteler	4
B. Türkçe Yayınlanan Gazeteler	5
C. Basında İlk Sansürler	13
II. I.Meşrutiyet ve II. Meşrutiyet Dönemi.....	14
A. İstibdat Döneminde Sansür	14
B. İstibdat Dönemi Gazeteleri	17
C. İlk Ermeni ve Musevi Gazeteleri	19
D. İstibdat Dönemi Jön Türk Gazeteleri	21
E. II. Meşrutiyet Dönemi Gazeteleri	24
İKİNCİ BÖLÜM.....	27
OSMANLI'DA KADIN VE KADINLARIN BASIN FAALİYETLERİ....	27
I.Eski Türklerde Kadın.....	27
II.İslamiyet'ten Sonra Türk Kadını.....	30
III.Osmanlıların İlk Dönemlerinde Türk Kadını	32

IV. Tanzimat Dönemi Türk Kadını	37
V. II. Meşrutiyet Döneminde Türk Kadını.....	41
VI. II. Meşrutiyet Dönemi Fikir Akımlarına Göre Kadın	46
A. İslamcılık.....	47
B. Batıcılık.....	48
C. Türkçülük	50
VII. Osmanlı'da Feminizm Hareketleri	52
VIII. Osmanlı'da Kadın Cemiyetleri ve Faaliyetleri	57
A. Cemiyet-i İmdadiye (1908)	59
B. Osmanlı Kadınları Şefkat Cemiyet-i Hayriyesi (1908).....	59
C. Teali-i Nisvan Cemiyeti (1908)	59
D. İttihat ve Terakki Kadınlar Şubesi (1908)	59
E. Esirgeme Derneği(1909).....	60
F.. Osmanlı Cemiyet-i Hayriye-i Nisvaniye (1909)	60
G. Teal-i Vatan-i Osmani Hanımlar Cemiyeti (1910)	61
H. Esirgeme Derneği(1912)	61
I. Donanma Cemiyeti Hanımlar Şubesi(1912)	61
J. Hilal-i Ahmer Heyet-i Merkeziyesi (1912)	62
K. Müdafa-i Milliye Osmanlı Hanımlar Cemiyeti(1913).....	62
L. Malumat-ı Dâhiliye Kadınlar Cemiyeti Hayriyesi(1912)	63
M. Osmanlı Müdafa-i Hukuk-u Nisvan Cemiyeti (1913)	63
N. Şehit Ailelerine Yardım Birliği.....	64
O. Asker Ailelerine Yardım Cemiyeti (1914).....	64
P. Bilgi Yurdu (1916).....	64
R. Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslamiyesi (1916)	64

<i>S.Mûsiki Muhibbi Hanımlar Cemiyeti (1918)</i>	65
<i>T. Bıçkı Yurdu</i>	65
IX. Osmanlı'da Kadınların Basın Faaliyetleri.....	65
<i>A. Terakki-i Muhadderât.....</i>	67
<i>B. Şükûfazar.....</i>	67
<i>C. Mürüvvet</i>	68
<i>D.Hanımlara Mahsus Gazete</i>	68
<i>E. Demet.....</i>	69
<i>F. Mehâsin.....</i>	69
<i>G. Kadınlar Dünyası.....</i>	70
<i>H. Bilgi Yurdu Işığı.....</i>	70
<i>I. Genç Kadın.....</i>	71
<i>J. Türk Kadını</i>	71
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	73
GENÇ KADIN MECMUASININ DEĞERLENDİRMESİ.....	73
<i>I.Genç Kadın Mecmuasının Teknik Özellikleri</i>	73
<i>II.Genç Kadın Mecmuasının Muhtevası</i>	76
<i>A.Makaleler Üzerine Değerlendirmeler</i>	76
<i>B.Kıyafet.....</i>	76
<i>C. Ahlak.....</i>	78
<i>D. Terbiye.....</i>	80
<i>E.Maarif</i>	81
<i>F. Evlilik.....</i>	82
<i>G. Kadınların Cemiyet İçindeki Yeri</i>	85
<i>H. Feminizm</i>	86

<i>I. Kadın Cemiyetleri.....</i>	88
<i>J. Kadınların Çalışması</i>	90
<i>K. İçtimai Hayat</i>	92
<i>L. Şiir.....</i>	93
<i>M.Mensure.....</i>	94
<i>N. Hikâye</i>	94
<i>O. Piyes</i>	95
<i>P. Roman</i>	96
<i>R. Eleştiri.....</i>	97
<i>S. İlan-Reklam-Yarışma</i>	100
<i>T. Röportaj</i>	106
<i>U. Diğer Türler.....</i>	107
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	113
GENÇ KADIN MECMUASININ TRANSKRİPSİYONU	113
I. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 6, 13 Mart 1335 (1919).....	113
II. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 7, 27 Mart 1335 (1919).....	137
III. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 8, 10 Nisan 1335 (1919)	164
VI. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 9, 24 Nisan 1335 (1919)	188
V. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 10, 8 Mayıs 1335 (1919)	218
SONUÇ.....	248
KAYNAKLAR.....	250
EKLER.....	253
EK1. GENÇ KADIN MECMUASININ OSMANLICA METİN ÖRNEKLERİ.....	253
ÖZGEÇMİŞ.....	262
VITAE	262

KISALTMALAR

Cilt	:	C.
Sayfa	:	s.
Sayı	:	S.
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
Ve benzeri	:	vb.
Yayınları	:	Yay.
Okunamayan Kelimeler	:	(*)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Gazeteler toplumun hafızalarıdır ve tarih çalışmalarına kaynaklık etmek açısından çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü gazete; toplumsal hayat hakkında bilgi verdiği gibi, zaman içerisinde yaşanan değişimlerin anlaşılabilmesinde de kolaylık sağlar. Gazeteler içeriğinde bulunan zengin malzeme ile politik, toplumsal, kültürel olayların araştırılmasında başvurulması gereken kaynak çeşididir. Çünkü gazetelerin gerek içerikleri gerekse toplumda kabul görme kapasitesine bağlı olarak; kişilerin fikirleri ve davranış biçimleri hakkında bilgi sahibi olunmasını sağlar. Ayrıca özgürleşmeye başlayan düşüncenin temeli olan gazeteler dönemin aydınları tarafından da çok önemsenmiştir. Zira aydınlar, XIX. yüzyıldan günümüze kadar gazeteleri fikirlerini ifade edebildikleri bir mecra olarak görmüş ve bu vesileyle gazetecilik meslek olmaya doğru yönelirken, değişime sağladıkları katkıyla değerlendirilmişlerdir¹.

Osmanlı Devleti'nde basının kurulması ve gelişmesine bakıldığında ilk gazetelerin ancak gerileme veya yıkılma döneminde çıkarıldığı görülmektedir. Diğer birçok kurumda yaşanan yenilikler gibi basın organlarındaki yeniliklerde Avrupa'ya göre çok sonra ortaya çıkmıştır. Osmanlı basınına incelemek için öncelikle batıdaki gelişmeleri incelemek gerekir. Konuya sadece basın organları açısından değil, basın organları için en önemli unsur olan matbaanın gelişmesine de bakmak gerekir.

Matbaanın icadından önce Çinliler 6. yüzyılda tahta üzerine oyulmuş harfleri kullanmışlar, Avrupalılar ise bunu 12. yüzyılda öğrenip 15. yüzyılda geliştirmişlerdir. Böylece basın hareketleri hız kazanmıştır. Mısır, Çin ve Babillerde gazetecilik faaliyetlerinin var olduğu söylenmektedir. 15. yüzyıldan

¹ ERTUĞRUL, Gamze, *Osmanlı Basınında Tercümân-ı Ahvâl'in Yeri ve Önemi (1860-1866)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016, s.14

itibaren Venedik Dükaliğı elçilerine ‘‘*Foglio d'avizzi*’’denilen elle yazılmış bir çeşit haber bültenleri göndermişlerdir. Avrupa’da yaşanan Reform ve Rönesans hareketleri basın alanına da yansımıştır².

Gazeteciliğin yaygınlaşması ise matbaanın icadıyla hız kazanmıştır. 1440 yılında Alman Johannes Gutenberg’in hareketli alfabe harfleriyle baskı tekniğı olan matbaayı bulması basın hayatında önemli bir gelişme olmuştur. Matbaa alanındaki gelişmeler hızla birbirini takip etti. 1480 yılında Venedik’te Alman Erhard Ratdolt tarafından ilk renkli baskı başarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu gelişmelerden sonra matbaa Avrupa’da tamamen yaygınlaşmıştır. 16. yüzyılda tüm tepkilere rağmen gazetenin ortaya çıkması engellenememiştir. 17. yüzyılda ise önemli Avrupa kentlerinde gazeteler çıkmaya başlamıştır. 18. yüzyılda yaşanan Amerikan Bağımsızlık Savaşı ve Fransız İhtilali ile düşünce ve fikir özgürlükleri tüm dünyaya yayılmıştır. Bu durumların gazetecilik faaliyetlerine yansması ise olumlu yönde olmuştur. Avrupa ve Amerika’da önemli basın faaliyetleri başlamıştır.

Osmanlı’da basının yararlarına ve Osmanlı ülkesinde uygulanması gerektiğine ilk değinen kişi Peçevi İbrahim Efendi olmuştur. Avrupa’da matbaanın yayınlamaya başladığı yıllarda Osmanlı herhangi bir girişimde bulunmamıştır. Osmanlı Devleti 18. yüzyıldan beri Avrupa’da ki gazeteleri siyasi düzeyde takip etmekteydi. Bu gazeteleri örnek alma yoluna gidilmemiş bunun yerine Bâbiâli’de Tercüme Odası kurulmuş ve Avrupa gazetelerinin orada çevrilme işine girilmiştir.

Batı’da gelişen matbaa Osmanlı Devleti’ne ancak iki yüzyıl sonra girebilmiştir. Matbaanın geç girmesi kitap başta olmak üzere diğer materyallerin çoğaltılmamasına, Avrupa’da ortaya çıkan ve hızla yayılan gazetenin Osmanlı’ya geç gelmesine neden olacaktı³.

Osmanlı Devleti’nde ilk basımevleri II. Bayazıt döneminde Yahudiler tarafından kurulmuştur(1493). Yahudilerden sonra 1567’de Ermeniler, 1627’de

² ÇAKIR, Hamza, *Osmanlıda Basın İktidar ilişkileri*, Siyasal Kitabevi, 2002, s. 1

³ GÜZ, Nurettin, *Osmanlı Basını*, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi 3, Konya, s. 40.

ise Rumlar basımevleri kurmuştur. Kurulan bu matbaalar hükümdarların yasaklaması ile gizlice faaliyetlerini sürdürmüştür.

İlk Türk matbaası III. Ahmed döneminde Macar asıllı İbrahim Mütefferika tarafından kurulmuştur. Resmi adı ‘Dâr’üt-Tıbâ’at-ül Âmire’ olan fakat halk tarafından Basmahane denilen ilk Türk Basımevi, İbrahim Mütefferika’nın Sultan Selim semtindeki evinin alt katında kurulmuştur. Böylece 1727 yılından itibaren batı medeniyetinin kültürlerle ilgili sembolü olan matbaa makinesi, bu mütevazı zemin katında gürültüler çıkartarak çalışmaya başladı.⁴ İki yıllık çalışmanın ardından İbrahim Mütefferika ve Sait Efendi ilk kitaplarını basıp yayınlamayı başardılar. Dâr’üt-Tıbâ’at-ül Âmire ’de İbrahim Mütefferika’nın ilk bastığı kitaplar şu şekildedir: *Vankulu Lûgatı, Tuhfetü’l-Kibar fî Esfari’l-Bihar, Tarih-i Hind-i Garbi, Grammaire Turque, Usulü’l Hikem fî Nizami’l-Ümen, Füyuzat-ı Mıknatısiye, Kitab-ı Cihannüma*.⁵

1731’de çıkan Patrona Halil Ayaklanması, III. Ahmet’in tahttan indirilmesi ve sadrazam Damat İbrahim Paşa’nın öldürülmesiyle sonuçlandı. Yenilik karşıtı çıkan isyanda matbaa zarar görmedi. Matbaa Naima Tarihi’nin yayınından sonra 5 yıl süreyle çalışmadı. 1740’da *Tarih-i Raşid*, 1741’de *Çelebizade Asım Tarihi* ve *Ahval-i Gazavat* adlı iki kitap yayımlandı. Matbaa I. Mahmut, III. Osman ve I. Abdülhamit dönemlerinde de çalışmaya devam etti. Mütefferika’nın kurduğu matbaa 66 yılda ancak 18 yılını aktif olarak çalışabildi. Bu süreçte 31 kitap yayınlanmış ve baskı sayısı 27.000’i geçmemiştir. 1831’de *Takvim-i Vekayi* gazetesini yayımlamak üzere *Takvim-hane-i Âmire* kuruldu ve *Dâr’üt-Tıbâ’at-ül Âmire* ile birleştirildi. Tanzimat öncesinde basılan kitaplar din, askerlik, fen, tıp ve tabii bilimler, edebiyat konularında olmuştur. Sosyal bilimlerle ilgili kitaplara rastlanılmamaktadır⁶.

⁴ İNUĞUR, M.Nuri, *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul, 1978, s. 147.

⁵ KABACALI, Alpay, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın*, Literatür Yay. 2000, s.21-22.

⁶ KABACALI, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın*, s.23-39.

Osmanlı Devleti'nde matbaada yaşanan gelişmelerin basın-yayın faaliyetlerine de yansıdığını görmekteyiz. Çalışmanın bu bölümünde Osmanlı'da basına ilişkin önemli gazete ve dergilere değinilmiştir.

OSMANLI'DA BASININ GELİŞİMİ

I.Başlangıç ve Tanzimat Dönemi

Osmanlı Devleti'nde basın ve yayın hareketlerinin tarih sahnesine çıkışı sırası ile yabancı dilde yayınlanan gazeteler ve Türkçe yayınlanan gazeteler olmak üzere iki bölümde incelenmesi gerekmektedir.⁷

A.Yabancı Dilde Yayınlanan Gazeteler

Osmanlı Devleti'nde azınlıklar tarafından yabancı gazeteler basılmış ise de uzun süre yayın hayatını sürdürememiştir. İlk olarak Fransız Büyükelçiliği tarafından 1795 yılında *Bulletin Des Nouvelles* ‘‘Haber Bülteni’’ adlı gazete basılmıştır. Düzenli aralıklarla çıkmayan bu bülten 1796 yılında kapatılmıştır. Bu gazete yayın sürecinde genellikle elçiliklere dağıtılmıştır. *Belleten Des Nouvelles*'in kapatılmasından ardından, *Gazette Française de Cosnstantinople*, Fransız elçisi olan Aubert Dubayet tarafından Fransızca olarak yayınlanmaya başlandı. İki yıl kadar basılan gazete, elçilik matbaasının kapatılması sonucu 1878 yılında yayını durduruldu⁸.

İzmir'de 1824 yılında Fransız tüccar Charles Tricon tarafından *Smyrnêen* adlı gazete yayınlanmaya başladı. 1830'da ise Girit'te Vekayi-i Giridiye yayınlanmıştır. Bu yayınlar dışında çıkarılan gazeteler; *Courrier de Smyrne*, *Echo*

⁷ İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 156.

⁸ ÇAKIR, *Osmanlıda Basın İktidar ilişkileri*, s.6

de Orient, Journal de Constantinople, Pressed Orient, Le Commerce de Constantinople, Revue de orient ve Le Moniteur Ottoman isminde çıkarılmıştır. Yabancı dilde yayınlanan gazeteler; İstanbul, İzmir, Aydın ve Trabzon vilayetlerinde çıkarılmaktaydı⁹

İlk gazetelerin önce Osmanlı Devleti'ndeki azınlıkları bilgilendirme amacı taşıdığı, sonrasında batıya Osmanlıyı tanıtmaya amaçlı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Basının önemini fark eden II. Mahmut, Avrupa'ya Türkleri anlatmak amacıyla Fransızca bir gazete çıkarılmasına karar vermiş ve 1831 yılında İstanbul'da bu amaçla çıkarılan "*Le Moniteur Ottoman*" Fransızca yayınlanan yarı resmi bir gazetede olmuştur. *Le Moniteur Ottoman*, yine II. Mahmut döneminde çıkarılacak olan *Takvim-i Vakayi*'in Fransızca çevirisi olmakla beraber *Takvim-i Vakayi*'de yayınlanan birçok haber bu gazetede yayınlanmış, genellikle sayfalarında hükümetin görüşlerine geniş yer verilmiştir¹⁰.

B. Türkçe Yayınlanan Gazeteler

1820'li yıllar Osmanlı Devleti'nde hem basımevi hem de basın açısından yeniden canlanmanın hissedildiği dönem olmuştur. Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa basın-yayın faaliyetlerinin gücünün farkına varan Osmanlı'da ilk devlet adamı olmuştur. Bu gücü ise iktidarı kuvvetlendirmek için kullanmak istemiştir. İlk olarak 1819/1820'de Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın girişimiyle Bulak Matbaası'nın kurulması ile 1822'de ilk ürünlerini vermeye başladı. Yayınlarından yarısında fazlası Türkçe, gerisi Arapçaydı. Bunlar İstanbul'da ilgi toplayınca İstanbul'daki basımevinin de canlandırılması yoluna gidildi¹¹.

Mısır'da Mehmet Ali Paşa bazı gazeteler çıkartmıştır. Bunların ilki 1828'de haftalık olarak çıkarılan *Vekâyi-ı Mısriyye*'dir. Gazetede, haberler Türkçe ve Arapça olarak yayımlanmıştır. Gazetenin yayınlanma amacı; toplumu,

⁹ ÇAKIR, *Osmanlıda Basın İktidar ilişkileri*, s.8

¹⁰ İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 156.

¹¹ KOLOĞLU, Orhan, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006, s.21.

dönemin uygarlık seviyesine ulaştıracak olan tarım ve endüstri alanındaki gelişmelerin takip edilmesi ve yapılan yenilikleri halka anlatarak yeni düzenin propagandasını yapmaktır.¹² Mehmet Ali Paşa tarafından Mısır'da çıkarılan *Vekâyi-ı Mısriyye*'nin yazarları devlet memurlarından oluşmaktaydı. Bu nedenle yönetimin çıkarları doğrultusunda, fikir üretmeden yüksek yönetici kadroları için çıkarılan bir gazete olmuştur. Gazetenin yazar kadrosu Bâbîâli Tercüme Odası'nın memurlarından oluşmaktaydı. Burada görevli memurlar daha yüksek mevkilere atanmak için gazeteyi basamak olarak kullanmışlardır¹³.

Vekâyi-ı Mısriyye'de Fransız ve İtalyan gazetelerinden oluşan haberler derlenerek kaynak olarak kullanılmıştır. Haber kaynağı olarak Girit haberlerinin kullanılmasında dikkat çekmiştir. Burada dikkat edilecek husus yabancı ülkelerden haberlere yer vermesine rağmen gazetede İstanbul ile ilgili haberlerin çok az oluşudur. Ayrıca Mehmet Ali Paşa yine kendi görüşlerini yabancılara aktarmak amacıyla 1833 yılında Vakayi-i Misriyye'nin Fransızca basımı olan *Moniteur Egyptien*'i yayımlatmıştır.

Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa, Mısır'da çıkardığı Vekayi-i Mısri ile matbuatın halk üzerindeki etkisini ve gücünü kavramış ve bu gazete çıktıktan iki sene sonra Hanya'da Vekayi-i Giridiyye adı ile Türkçe ve Yunanca gazeteyi yayınlamıştır¹⁴.

Devlet yönetiminde yenilik ve düzenlemelere gidilmesi yolunda büyük çaba harcayan, 1826'da Yeniçeri Ocağını ortadan kaldırarak en önemli adımı atan II. Mahmud'un bu çerçevedeki etkinliklerinden biri de *Takvim-i Vakayi* adlı ilk Türkçe gazetenin yayınlanmasıdır. Gazetenin çıkmasından önce, İzmir'de *Courrier de Smyrne* gazetesini çıkaran Fransız asıllı Alexandre Blaque (1797-1837; sonradan Osmanlı Devleti hizmetine girdi ve Blak Bey diye anıldı) İstanbul'a çağrılarak gereken hazırlıkları yapmakla ve gazetenin yayınına

¹² TOPUZ, Hıfzı, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2003, s. 13-14.

¹³ KOLOĞLU, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, s.21.

¹⁴ TOPUZ, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, s. 15

yardımcı olmakla görevlendirildi.¹⁵ *Takvim-i Vakayi* Süleymaniye Cami yakınlarında bulunan, “Takvimhane-i Amire” adı verilen Kapucubaşı Musa Ağa’nın Konağı’nda çıkarılmıştır.

Takvim-i Vekâyi’nin yayınlanan ilk sayısı sekiz sayfadır. Gazetenin ilk başyazısı, Esat Efendi tarafından yazılmıştır. Esat Efendi, bu makalede gazetecilik mesleği hakkında geniş bilgilere yer vermiştir. Gazetenin oldukça ağır bir dili vardır. Gazete, fikir ve görüş belirtmek yerine hükümetin resmi haberlerini yayımlamıştır. İlk sayısında “Umur-ı Dâhiliye” bölümünde, II. Mahmut’un Çanakkale Boğazına ve oradan da Keşan yoluyla Edirne’ye yaptığı inceleme gezisine yer vermiştir. Gazetede haberler, “Umur-ı Dâhiliye”, “Mevad-ı Askeriye”, “Umur-ı Hariciye”, “Fünun”, “Tevcihat-ı İlmiye” ve “Ticaret ve Esar” başlıkları altında verilmiştir¹⁶.

Osmanlı Devleti çok uluslu bir imparatorluk olduğu için resmi olarak yayınlanan *Takvim-i Vakayi* gazetesinin başka dillerde de baskısı yapılmıştır. Yayımladığından kısa bir süre sonra ilk olarak Fransızca nüshası basılmıştır. Daha sonra İmparatorlukta yaşayan diğer milletler için de farklı dillerde basılmıştır. İlk olarak Ermenice daha sonra Rumca, Arapça ve Farsça nüshalarda aynı yıllarda basılmıştır¹⁷.

Takvim-i Vakayi 4 Kasım 1922 tarihine kadar süren yayın hayatı boyunca önce devletin kitle iletişim alanındaki boşluğunu doldurmaya çalışmış 1860’dan sonra ise gazete konumuna gelmiştir. Devlete bağlı olarak yayınlanmasına rağmen dizgi hataları yüzünden kimi zaman kapanmıştır. Gazetede kullanılan ağır dil sebebiyle dönemin padişahı II. Mahmut tarafından eleştirilmiştir.

Takvim-i Vakayi’den sonra yayınlanan ikinci Türkçe gazete olan *Cerîde-i Havadis*, William Churchill tarafından 1840 yılında İstanbul’da yayınlanmaya başlamıştır. Devlet desteğiyle kurulduğu için yarı resmî gazete özelliği taşımaktadır. “Gazete” kelimesinin ilk defa kullanıldığı *Cerîde-i Havadis*’ in

¹⁵ KABACALI, Alpay, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın*, s. 48

¹⁶ BUDAK, Ali, *Batılılaşma Sürecinde Çok Yönlü Bir Osmanlı Aydını Münif Paşa*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2004, s. 110.

¹⁷ KABACALI, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın*, s.51

“mukaddime kısmında; gazetenin halkın bilgisini artırdığını, diğer ülkelerle olup bitenlerin naklederek halkta merak hisleri uyandırdığı ve bu yolla meslek ve ticaret hayatının geliştirilmesine yardımcı olduğu bildirilmiştir¹⁸. Gazete ilk çıktığı andan itibaren halk tarafından kabul görmez ve birkaç sayısı ücretsiz dağıtılır buna rağmen daha sonra satışı 150 civarında kalır.

Gazete, ilk üç sayısı hariç dörder sayfa basılmış iki sütun halinde oluşan gazete, belli bölümlere ayrılmıştır. Haberleri ise, “Havadisât-ı Dahiliyye”, “Havadisât-ı Hariciyye”, “Havadisât-i Nev’iye” ve “İlanlar” olarak üç ayrı konuya bölünmüştür. Havadisât-ı Dahiliye başlığında buyruklar, idari işler, resmi haberler, memleket haberleri ve methiyeler yer almıştır. Havadisât-ı Hariciye başlığında ise, yurt dışı haberleri Türkçeye çevrilerek yayınlamıştır. İlan kısmında, genellikle taşınmazların satış ilanları yer almıştır. Sonraki sayılarda yer alan Havadisât-i Nev’iye bölümünde ise, kültür ve sanat haberleri basılmıştır. Gazete, dünya klasiklerinden oluşan tercümeler ile oynanan piyeslerin Türkçelerini Havadisât-ı Nev’iye bölümünde yayınlanarak halkın beğenisini kazanmıştır. Bu tür haberlerin genişçe yer almasının sebebi, gazetenin yurt dışında muhabirlerinin olmasıdır¹⁹.

1854’te Kırım’a giden Churchill, Kırım Savaşı sırasında buradan elde ettiği bilgileri haber şeklinde *Cerîde-i Havadis*’e de yollamış ve bundan sonra gazeteye olan ilgi ve merak artmıştır. Hatta bu haberler için *Rûznâme-i Cerîde-i Havadis* denilen tek yapraklı özel sayılar çıkarmaya başlamıştır²⁰. *Ceride-i Havadis*, özel girişimle kurulan, ilk muhabiri olan, ilk ölüm ilanının yer aldığı ve ilanlardan gelir elde eden ilk gazete olma özelliğini taşımaktadır.

Türkçe yayınlanan iki gazeteye de bakıldığında her ikisinin de devlet desteğiyle çıktığı, yayınlarının halk tarafından fazla benimsenmediği görülür. Her iki gazeteninde çalışanları Babâlıden gelen devlet memurlarıdır.

¹⁸ ÇAKIR, Hamza, *Osmanlıda Basın İktidar ilişkileri* s. 22

¹⁹ ÇAKIR, Hamza, “*Türkiye’de Serbest Gazeteciliğe Adım: Yarı Özel Gazete Ceride-i Havadis*”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 7, 1998, s. 17.

²⁰ TOPUZ, II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s. 18.

Türk basın tarihinde ilk resmi Türkçe gazetemiz olan *Takvim-i Vakayı*'den 30 yıl, yarı resmi olarak adlandırılan William Churchill'in *Ceride-i Havadis*'inden 20 yıl sonra 21 Ekim 1860'ta yayınlanmaya başlayan *Tercüman-ı Ahval* hazineinden yardım almadan ve özel teşebbüs tarafından çıkarılan ilk Türk gazetesidir²¹. Özel girişimle yayınlanan ilk Türkçe gazete olan *Tercüman-ı Ahval*'in yayınlanmasını hem gazetecilik hem de edebiyat ve kültür tarihimizin önemli bir noktası olarak sayabiliriz.

Türklerin çıkarttığı ilk özel gazete ve ilk fikir gazetesi olması yönüyle basın tarihimizde önemli bir konumda olan gazetenin kurucusu Agâh Efendi'dir. Agâh Efendi Maarif Meclisi'nden, memlekette yaşayan ecnebilerin kendi dillerinde gazeteleri olduğunu aynı şekilde kendisine de izin verilmesini istemiştir. Agâh Efendi, Şinasi'nin desteği ile 21 Ekim 1860'ta gazeteyi yayınlamaya başlamıştır. İlk başlarda haftada iki gün çıkan gazete gördüğü ilgi ile birlikte haftada beş güne çıkmıştır²².

Tercüman-ı Ahvâl gazetesi, kendinden önce çıkan gazetelerden farklı bir şekilde çıktığı için okuyucunun ilgisini çekmiştir. Gazete hem içerik hem de dil açısından halkın ihtiyaçlarını karşılamaya başlamıştı. İlk defa gazetede edebiyat tarihimiz açısından önemli bir yere sahip olan Şinasi'nin Şair Evlenmesi adlı tiyatro eseri bölüm bölüm gazetede yayınlanmıştır. Ayrıca Şinasi'nin bu eseri ilk defa noktalama işaretlerinin kullanıldığı eser unvanını da elinde bulundurur²³.

Tercüman-ı Ahvâl'in devletin yönetim sistemini hedef alması, gazetenin zaman zaman kapatılmasına neden olmuştur. 1861 yılında Maarif teşkilatını eleştiren yazısından dolayı iki hatalığına kapatılmış ve bu durum Türk Basın tarihine ilk kapatma cezası olarak geçmiştir. Şinasi gazeteden ayrılarak kısa bir süre sonra kendi gazetesini kurmuş *Tercüman-ı Ahvâl*'i Agâh Efendi yürütmüştür. 1866 yılında gazete son sayısını çıkararak yayın hayatına son vermiştir²⁴.

²¹ İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 174.

²² KOLOĞLU, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, s.43.

²³ KOLOĞLU, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, s.45

²⁴ KOLOĞLU, *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, s.44

Bu dönemde çıkarılan bir diğer gazete de Şinasi'nin kurucusu olduğu *Tasvir-i Efkâr*'dır. Daha önce Agâh Efendi ile birlikte *Tercüman-ı Ahvâl*'i çıkaran Şinasi kısa bir süre sonra bu gazeteyi bırakarak tek başına yeni bir düşünce gazetesi çıkarmaya karar vermiştir. İlk sayıda yayınlanan giriş yazısına göre gazetenin amacı havadis vermek, halka kendi yararlarını düşünmeyi ve kendi sorunları üzerinde durmayı öğretmektedir. *Tasvir-i Efkâr* haftada iki kez çıkan iç ve dış haberle için özel bölümleri olan bir gazetedir. Şinasi gazetede halkoyu, düşünce özgürlüğü gibi konularla ilgili yazılar yazıyordu. Gazeteyi üç yıl kadar çıkaran Şinasi'nin ihtilalci bir gazeteci olduğu iddiası üzerine gazetenin yönetimini Namık Kemal'e bırakarak Paris'e kaçmıştır²⁵.

Şinasi'nin ayrılışından sonra gazetenin başına geçen Namık Kemal, 25 yaşında iken başyazı yazmaya başladı. Yazılarında genellikle özgürlük konularına değiniyor ve aydın çevrede geniş yankı uyandırıyor. 1867' de yazdığı Şark Meselesi başlıklı yazısı üzerine gazetecilik yasağı geldi. Bunun üzerine Namık Kemal Avrupa'ya kaçtı ve gazetenin yönetimi Recaizade Ekrem'e kaldı²⁶.

Tasvir-i Efkâr gazetesinden sonra dikkati çeken bir gazete de Ali Suavi'nin çalıştığı *Muhbir* gazetesidir. Gazetenin 33 sayısı Ali Suavi'nin yazıları ile yayınlanmıştır. Gazetenin sahibi ise Filip Efendi'dir. Bir fikir gazetesi olan *Muhbir*'in tek yazarı ihtilalci bir ruha sahip olan Ali Suavi idi. *Muhbir* gazetesinde Girit'te Yunanlıların Türklere yaptıkları zulümlerle ateş püskürüyor, onlara yardım için hükûmeti durmadan sıkıştırıyordu²⁷.

Muhbir ayrıca okuyucu mektuplarına geniş yer veriyordu. 'Okuyucu mektubu' diye yayınlanan bazı yazılarda dolaylı olarak hükûmete sorular yöneltiyordu. Gazetede çıkan bu yazılar hükûmeti kızdırdığı için 1867 de bir emirname ile *Muhbir* yasaklandı. Emirnamede, gazetenin hükûmet aleyhine yazılar yayınlamayı alışkanlık haline getirdiği ve son sayılarında da kanuna karşı uygunsuz şeyler yayınladığı, bu nedenle basım evinin bir süre tatil edildiği

²⁵ TOPUZ, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul,1973, s. 15

²⁶ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s. 22

²⁷ ŞAPOLYO, Enver Behnan, Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü ile Basın, Güven Matbaası, Ankara, 1971, s.127

bildiriliyordu. Ali Suavi, *Muhbir*'den sonra Paris'te *Ulûm* gazetesini yayınlamıştır²⁸.

1869 da yayın hayatına başlayan diğer bir gazete de *Basiret* olmuştur. Kurucusu 'Basiretçi Ali Bey' 1867 de imtiyaz almak için hükümete başvurdu ama Girit'te karışıklık olduğu için isteği geri çevrilmiştir. 2 yıl sonra Ali Bey yeni bir girişimde bulundu ve bu kez isteği iyi karşılandı, kendisine 300 altınlık yardım yapıldı. 1870 de Fransız-Alman savaşı çıktığında, gazetede yapılan bir toplantıda *Basiret*'in Almanları tutmasına karar verildi. Basiretçi Ali Efendi, Abdülaziz'in hükümdarlığı yıllarında, Zaptiye Müşiri Hüsnü Paşa'nın yaptığı zulümleri yazdığı için 4 ay hapis cezası verilmiştir. Ali Efendi gazetesinde Ali Suavi'nin yazılarını bastığı için de 1878 de yakalanarak Kudüs'e sürülmüş ve gazetede kapatılmıştır. *Basiret* gazetesi 30 yıl sonra Meşrutiyet'in ilanı üzerine yeniden çıkarılmışsa da tutunamamış ve kapatılmıştır²⁹.

1867 de Eğribozlu Mehmed Arif tarafından çıkarılan *Ayine-i Vatan*, daha sonra *Vatan* adını aldı. Bu gazetenin özelliği ise ilk resimli gazete olmasıdır. Gazete kapatılınca yine resimli olarak *İstanbul* adıyla çıktı ve Türk basınında ilk karikatürler yayımlandı³⁰.

Ali Raşit ve Filip Efendinin 1869 da yayımladıkları *Terakki*, dönemin tanınmış yazarlarına yer veren ve dilde sadeleşmeyi savunan bir gazeteydi. Matbuat Nizamnamesine göre birkaç kez kapatıldı. Gazete ilk kez kadın ve mizah ekleri vermiştir³¹.

Diyojen 1869 da Teodor Kasap tarafından çıkarılan ilk mizah gazetesidir. Teodor Kasap, *Diyojen*'i önce Fransızca, Rumca ve Ermenice olarak çıkarmış daha sonra 1869 da Türkçe olarak çıkarılmıştır. Gazeteye 120. sayıdan sonra karikatürler de konmuştur³².

²⁸ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s. 24-25

²⁹ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s. 26

³⁰ KABACALI, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın*, s.86

³¹ KABACALI, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın*, s.87

³² İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 231

Meşrutiyetten önceki yıllarda adı anılan *İbret* gazetesi 1870 yılında çıkmaya başladı. Aleksan Sarrafyan tarafından yayınlanan gazete 1870 yılında 1 ay kapatıldı. Ahmet Mithat Efendi 1872 yılında gazeteyi kiraladı. *İbret* günlük olarak yeni kadrosuyla çıkmaya başladı. Başyazarı Namık Kemal olan gazetede Ebüzziya Tevfik, Reşad ve Nuri Beyler de yazılar yayımladı. Aradan 1 ay bile geçmeden 1872 de 4 ay kapatıldı. Tekrar açılan gazetede Namık Kemal ‘Vatan yahut Silistre’ ile ilgili bir yazı yayımladı. Bunun üzerine 1873 de *İbret* tamamen kapatılarak yazarları tutuklanıp sürgüne gönderildi³³.

Bu gazetelerden başka yine bu dönemde; *Vakit*, *Hakayik-ül Vekayi*, *Medeniyet*, *Muhip*, *Utarit*, *Mümeyyiz*, *Vekayi-i Zabtiye*, *Muhibb-i Vatan*, *Hadika*, *Asır*, *Tarik*, *Sadakat*, *İstikbal*, *Devir* gibi irili ufaklı pek çok gazete çıkarılmıştır³⁴.

Tanzimat Döneminde batıyı yakından tanıyan Osmanlı batı uygarlığının önemini kavrayan bazı aydınlar batıyla bağlantı kurmuşlardır. Düzenlemeler anlamına gelen Tanzimat Osmanlı da bazı kurumların batıya yönelişi demektir. Bu kurumlardan en önemlisi basın ve yayın kuruluşları olmuştur. Tanzimat basınının özelliği siyasal ve sosyal konularda yazı yazabilecek yazar kadrosundan yoksun oluşudur. Gazetelerin içeriğinde dil ve edebiyat sorunlarına daha çok ağırlık verilmiştir. Siyasi makale yazan Namık Kemal, Şinasi, Ziya Paşa, Ebüzziya Tevfik gibi yazarların fikirlerinden çok üslupları ağır basmıştır. Ülkenin içinde bulunduğu siyasi koşullar ve özgürlüklerin kısıtlanması, eli kalem tutanların gazete çıkarmalarını ve düşüncelerini savunmalarını zorunlu kılmıştır. Osmanlı da gazete Tanzimat Dönemin de filizlenmiş ve gelişmiştir. Fransız Devrimi’nin etkisiyle özgür düşünceye ve demokrasiye büyük ölçüde değer veren ve batı ile ilişkiler kuran edebiyatçılarımız, batılı yazarları taklide başlamışlar parlamenter sistemi savunmuşlardır. Bu dönemde gazeteler daha çok halka haber ve ansiklopedik bilgi veren bir yayın haline gelmiştir³⁵.

Abdülaziz Dönemin de yeni Osmanlılar Abdülaziz ve Ali Paşa’ya karşı örgütlenerek aralarında gizli bir dernek kurdular. Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali

³³ TOPUZ, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, s.21

³⁴ TOPUZ, *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, s.30

³⁵ İNÜĞÜR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 236

Suavi, Agâh Efendi, Reşat ve Rıfat Beyler bir süre sonra Avrupa'ya kaçarak ilk Jöhn Türk gazetelerini çıkarmaya başladılar. Yeni Osmanlıların dışarıya kaçmalarının iki nedeni vardı: Birincisi Osmanlıda basın üzerinde gittikçe artan tedbirler, *Muhbir*'in kapatılması ve Ali Suavi'nin sürülmesi, *Tasviri Efkar*'ın kapatılarak Ziya Bey ve Namık Kemal'in memuriyetle İstanbul'dan uzaklaştırılmasıdır. İkinci ise Paris'te bulunan Mustafa Fazıl Paşa'nın yeni Osmanlılardan bazılarını yurt dışına çağırmasıdır. Bu dönemde çıkarılan başlıca gazeteler şunlardır: *Muhbir*, *Hürriyet*, *Ulum ve İnkılap*'tır³⁶.

Osmanlı da basınla ilgili ilk yasaklar 1858 Ceza Kanunu ile başlar. Bu yasadaki önce Osmanlı da *Takvim-i Vakayi* ve *Ceride-i Havadis* olmak üzere 2 gazete çıkmıştır. Bu dönemde çıkan ilk dergi ise *Vakayi-i Tıbbiye* olmuştur. Devlet yöneticileri ileriye görmüşler ve basından gelebilecek zararları önleyebilmek için önlem almışlardır. Fransız Ceza Kanunundan alınan bu kanunlar ile oluşturulmuştur. 1864'te yayınlanan Matbuat Nizamnamesi ise özentili bir yönetmelik olmuştur. Osmanlı da sadece 4 gazete yayınlanırken çıkarılan bu nizamname yine Fransa'dan alınmıştır. Ayrıca Hükümet bu nizamnamenin getirdiği yasaklarla yetinmemiş ve 1867 de yayınlanan bir kararname ile basına karşı tüm yetkileri elde etmiştir³⁷.

C. Basında İlk Sansürler

Osmanlı Devletin de gazetelerde ilk sansür uygulaması Namık Kemal'in 'Vatan yahut Silistire' ile *İbret* gazetesinin süresiz kapatılmasıyla başlamıştır. V. Murat dönemi Mahmut Nedim Paşa'nın sadrazamlığı sırasında basın üzerindeki baskı tamamen artmıştır. Mahmut Nedim Paşa'nın, Balkanlar da izlediği politikanın halk tarafından beğenilmemesi, Bulgaristan da ve Selanik de çıkan olaylar dolayısıyla Müslümanlar arasında dedikodular yaygınlaşmış iktidarı güç duruma düşürmüş bu bakımdan hükümetin eleştirilere tahammülü kalmamıştır. Bu nedenle Mahmut Nedim Paşa tarafından 1876 da çıkarılan bir kararname ile bütün

³⁶ TOPUZ, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, s.37-38

³⁷ TOPUZ, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, s.44-45

gazetelere ilk resmi sansür konmuştur. Sansür hakkında Âli kararnameye ise gazeteler tarafından büyük tepkiler verilmiştir. Sansür kararnamesini yayınlayan *Basiret* gazetesi ilk 3 sayfasını boş bırakarak tepki vermiştir. Sabah gazetesi ise ilk gün sansürün yasaklandığı yazıların yerini boş bırakmıştır. Basının gösterdiği tepkiler karşısında Mahmut Nedim Paşa görevinden çekilmek zorunda kalmış ve sansür kararnamesi yürürlükten kaldırılmıştır³⁸.

II. I.Meşrutiyet ve II. Meşrutiyet Dönemi

1876’da tahta çıkan Abdülhamit, saltanatının ilk yıllarında oldukça liberal davranmış, kendisi aleyhinde yazılıp çizilenlere karşı açıkça cephe almamıştır. 1.5 yıl kadar süren bu devirden sonra II. Abdülhamit, baskı politikasını uygulamaya başlamış ve tahtan inene kadar da bu politikayı uygulamıştır³⁹.

Abdülhamit tahta çıktıktan sonra, Mithat Paşa’nın sadrazamlığı sırasında bir basın kanunu tasarısının hazırlanması için komisyon kurulmuştur. Komisyon kısa zamanda tasarıyı hazırlayarak 1877 de Mebusan Meclisine getirdi. Tasarının birinci bölümünde basım evlerinin kuruluşu ve işletmesiyle ilgili hükümler, ikinci bölümünde gazeteler ve süreli yayınlar ile ilgili hükümler, üçüncü bölümde de basım yoluyla işlenecek suçlar ve bunlara verilecek cezalar sıralanmıştır. Matbuat Kanunu tasarısı Mebusan Meclisi’nde tartışmalara yol açtı. Özellikle matbaa açılması ve gazete çıkartılması için hükümetten ruhsat alınması büyük tepkilere neden oldu. Tasarı 10 gün sonra Ayan Meclisinden geçti ve Abdülhamit’in onayına sunuldu. Abdülhamit ise bu değişiklikleri çok kötü karşılamış ve uzun tartışmalarla Meclis’ten geçen Matbuat Kanunu tasarısını onaylamamıştır⁴⁰.

A. İstibdat Döneminde Sansür

Osmanlı tarihinde ‘İstibdat Dönemi’ denen Abdülhamit’in 30 yıllık dönemi, Türk basınının en karanlık çağıdır. Abdülhamit daha I. Meşrutiyet’in ilk

³⁸ TOPUZ, *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, s.238

³⁹ KOLOĞLU, *Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın ve Yayın Tarihi*, s.61-65

⁴⁰ TOPUZ, *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, s.53

ayların da basına karşı önlemler almak istemiştir. 1877 de yayınlanan Sıkıyönetim Nizamnamesiyle gerekli gördüğü zamanlar da gazeteleri kapatma yetkisini ele almıştı. Abdülhamit dış tehditleri bahane ederek 1878 de Mebusan Meclisinin kapatılmasıyla büyük bir baskı rejiminin temellerini atmıştır. 1878 Sıkıyönetim Nizamnamesinin uygulanmasıyla sadece siyasal gazeteler sansürden geçiyordu daha sonra ise her çeşit gazete ve dergiler sansür kapsamına girdi⁴¹.

Bu dönem de 3 çeşit sansür vardır:

1. Türkçe ve azınlıkların dilleriyle yayınlanan gazeteler önce yazıların bir nüshasını her akşam Sansür Kuruluna sunuyorlar, Sansür memurları da gerekli gördükleri yazı, paragraf, cümle veya kelimeleri çıkardıktan sonra gazeteleri geri gönderiyorlardı.
2. Dışardan gelen yabancı dillerden basılan gazeteler önce Matbuat-ı Hariciye Müdürlüğüne gönderiliyor daha sonra gümrükten geçmeden Milli Eğitime bağlı memurların kontrolünden geçiyordu.
3. Yerli ve yabancı kitaplar Meclis-i Maarif kurulunda inceleniyordu. Kitap ve gazete çıkarmak isteyenlere ruhsat veriliyordu.

Bazı kelimelerin kullanılması yasaklanmıştı. Sansür memurları yazılı bir kural olmadığı halde bunları yazılardan çıkartıyorlardı. O dönemden kalma belgelerde şu kelimeler çıkartılmıştır: Grev, suikast, ihtilal, anarşi, sosyalizm, dinamit, kargaşalık, hal (hükümdarın tahtan indirilmesi), Kanun-, Esasi, hürriyet, vatan, müsavat (eşitlik), Bosna, Hersek, Makedonya, Girit, Kıbrıs, Yıldız, büyük burun (Abdülhamit'e kullanıldığı için), Murat, istibdat, beynelmilel (uluslararası), veliaht, Cumhuriyet, mebuslar, Ayan, azası, bomba, Mithat Paşa, Kemal Bey, inkılap, hasta, kardeş ve diğerleridir. Ayrıca bu dönemde birçok kitap da yakılmıştır. İstibdat döneminde bazı dizgi yanlışları yüzünden de gazeteler kapatılmıştır⁴².

⁴¹ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s.53-54

⁴² TOPUZ, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, s.61-65

Abdülhamit'in dönemin de yerli basını susturmak ve gazeteleri satın almak için farklı formüller uygulanmıştır. Bunların başında gazetecilere çeşitli kaynaklardan ödenekler sağlamak ve gazetecilere nişanlar vermek gelmektedir. Padişahın doğum günlerinde ve tahta çıkış yıldönümlerin de gazeteciler yaldızlı cümlelerle övgü dolu yazılar yazarlar, Sultan da kendilerine nişan ve çeşitli armağanlar vererek para dağıtırdı. Ayrıca Abdülhamit dış basında çıkan yazılardan çok korkmuştur. O zamanki anlayışa göre ülkedeki olayların yabancı ülkeler de duyulmaması gerekirdi. Abdülhamit de bunu önlemek için çeşitli yollara başvurmuş ve yabancı gazetelere türlü çıkarlar sağlayarak bol bol para vermiştir. Abdülhamit kendi yönetimini eleştirilen yazıların bir çıkar elde etmek için yazıldığını düşünüp susturmak için de elinden geleni yapıyordu. Bu davranışı nedeniyle basında şantajların türemesine yol açtı⁴³.

İstibdat Dönemi basın tarihimizin sönük ve sakin yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde çok az sayıda gazete çıkarılmıştır. Papadopoulos adında bir Rum tarafından 1876 da *Sabah* gazetesi çıkarılmıştır. Gazetenin başyazarı Şemsettin Sami idi. Dönemin gazeteleri 40 paraya satılırken onlara göre küçük boyutlu olan *Sabah*, tiraj sağlamak için 10 paraya satılıyordu. 1882 yılında Mihran Efendi yönetiminde ve daha büyük boyutta yayımlanmaya başladı. Gazetede değişik dönemlerde Diran Kelekyan, Ahmet Rasim ve Mahmut Sadık başyazarlık, Abdullah Zühdü yazarlık ve çevirmenlik yaptı. I. Dünya Savaşı öncesinde ve savaş döneminde pek çok tanınmış yazara yer vererek, bir ara tirajını 15 bine yükseltti. Mihran Efendi gazetesinin satışını arttırmak için o döneme göre yeni bir usul bulmuştu. Fransızcadan hikâyeler romanlar tercüme ettirir, dörder sayfalık ekler halinde gazeteyle beraber bedava dağıtırdı. 'Sabahın Kış Geceleri Eğlenceleri' adındaki bu seri okuyuculardan çok ilgi görüyordu. *Sabah*'ın satışları diğer önemli bir gazete olan *İkdam*'ı epey geride bırakmıştı⁴⁴.

⁴³ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s.59-64

⁴⁴ KABACALI, Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın, s.96

B. İstibdat Dönemi Gazeteleri

Halkın anladığı dilde yazılan bu nedenle halka okuma zevkini aşıl原因an *Tercüman-ı Hakikat* gazetesini 25 Haziran 1878’de Ahmet Mithat Efendi çıkarmıştır. Orta boyda, zengin içerikli yazılarıyla değer taşıyan bu gazete, önce 4 sayfa olarak daha sonra ise 8 sayfa olarak çıkarılmıştır. Ahmet Mithat Efendi her gün gazetenin yarısını kendisinin çalakalemle her türden yazdığı yazılarla dolduruyordu. Ahmet Mithat Efendi gazetesinde gericiliğe ve tutuculuğa karşı çıkmış ve romanlar tefrika ederek tarih dizileri yazmıştır. Aynı zamanda gazete halka bol havadis veriyor, halk dilin de zengin yazılar koyuyor bu nedenle sadece aydın kişiler değil geniş halk kitleleri de bu gazeteyi okuyordu. Ahmet Mithat Efendi, Avrupa’nın ilerlemesi, İslam topluluğunun geri kalmasının nedenlerini inceleme konusu yapmıştır. Ortaokul öğrencileri ise de özel eğitim sayıları yayınlamış ve bunun ilk örneğini vermiştir. *Tercüman-i Hakikat* sayısız gazeteciye bir okul, Ahmet Mithat Efendi de bu gazetecilerin hocası olmuştur. Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Nigar Hanım, Halide Edip Adıvar, Veled İzbudak, Ahmet İhsan Tokgöz, Hüseyin Cahit Yalçın gibi yazarlar uzun süre bu gazete de çalışmışlardır. Ahmet Mithat Efendi gazetesinde 1908’den sonra başlayan II. Meşrutiyet döneminde önce bağımsız görünmüş sonra İttihat ve Terakki’ye karşı muhalefet yapmaya başlamıştır. Balkan Savaşından sonra Ahmet Mithat’ın ölümü üzerine gazete Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar yayınına sürdürmüş daha sonra kapanmıştır⁴⁵.

1894’de Abdülhamit’in istibdat dönemin de çıkan *İkdam* gazetesi, II. Meşrutiyet’in en önemli yayın organı olmuş ve Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar yayınlanmıştır. *İkdam* gazetesini çıkaran Ahmet Cevdet basın tarihimizin en önemli kişilerinden biri olmuştur. Ahmet Cevdet Siyasal Bilgileri ve hukuk fakültesini bitirdikten sonra *Sabah* gazetesinde ve *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde çeviriler yapmış 34 yaşında *İkdam* gazetesini çıkartarak *Sabah* gazetesiyle rekabete başlamıştır. Ahmet Cevdet gazeteyi çıkartırken Sarayla yakın ilişkiler kurmuş ve yıllar boyu bunu devam ettirmiştir. *İkdam* gazetesi çıktığı

⁴⁵ İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 262

yılların en başarılı ve en önemli gazetecilerini yazar kadrosuna dâhil etmiştir. Gazeteye ilk katılanlardan biri Ahmet Rasim'dir daha sonra ise Hüseyin Rahmi Gürpınar, Necip Asım ve Teodor Kasab'da gazeteye katılmıştır. *İkdam* gazetesi büyük bir çıkış yaptıktan 4 gün sonra kapatılmıştır. Bunun sebebi ise ufak bir dizgi hatası olmuştur. *İkdam* bütün bölgelerden şehirlerden ve dış ülkelerden özel haberler yayınlamıştır. Gazete Mütareke yıllarında yaşadığı güçlüklerle rağmen çıkmaya devam etmiştir. Cumhuriyet'ten sonra da yayın hayatını sürdürmüş ve 1926'da kapanmıştır⁴⁶.

Abdülhamit Dönemi'nin dergi yayınında öne çıkan ismi Ahmet İhsan (Tokgöz) olmuştur. Ahmet İhsan 1891'de *Servet-i Fünun* dergisini çıkarmıştır. Bu dergi Avrupa resimli dergileri kalitesinde olmuş ve Sultandan maddi yardım alarak yeni makineler ve ustalar getirtmiştir. Dergi önce aile ve moda şiir dergisiyken, Recaizade, Halit Ziya ve Tevfik Fikret'in katılmasıyla dönemin önemli sanat ve düşünce dergisi olmuştur. *Edebiyat-ı Cedide* adı verilen akımı başlatmış dönemin bütün genç yetenekleri bu sütunlarda yetişmiştir. Hüseyin Cahit, Ahmet Hikmet, Hüseyin Siret, Mehmet Rauf, Cenap Şahabettin, Faik Ali ve İsmail Safa gibi önemli yazarlar yer almıştır. *Servet-i Fünun* önemli bir yenilik yaparak amatör fotoğrafçılar arasından ilk yarışmayı düzenlemiştir. 1897 Yunan savaşı Alman imparatorunun Kudüs gezisi, Hicaz demiryolu inşaatının güncel resimlerini yayımlayarak basın fotoğrafçılığında öncülük etmiştir. *Servet-i Fünun* dergisi 1944'e kadar yayın hayatına devam etmiştir⁴⁷.

Malûmat dergisi 1894'de matbaacı Artin Asadoryan tarafından 48 sayı çıkarılmıştır. 48 sayısı çıktıktan sonra dergiyi Mehmed Tahir aldı ve 1895'de yeniden yayın hayatına başladı. Mehmed Tahir Abdülhamit'le iyi ilişkileri sebebiyle dergisine bol ödenek sağladı ve *Servet-i Fünun*'la rekabete girerek *Malûmat*'ı teknik yönden yetkin bir dergi haline getirmeye çalıştı. *Servet-i Fünun*'un yeni edebiyatı savunmasına karşı *Malûmat* eski edebiyatı devam ettirmek isteyenlerin yayın organı oldu. Derginin Arapça nüshaları da yayınlandı.

⁴⁶ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s.68-69

⁴⁷ KOLOĞLU, Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın ve Yayın Tarihi, s.66

Malûmat Mehmed Tahir'in sahtecilik suçundan mahkûm olduğu 1905'e kadar yayın hayatını devam ettirdi. Dönemin diğer bir dergisi ise Ebüzziya Tevfik tarafından 1880'de çıkarılan *Mecmûa-i Ebüzziya* dergisi olmuştur. 1882'de yayımlanan *Mir'at-ı Âlem* dergisi resimli oluşu nedeniyle ilgi görmüş ilk sayısı iki defa basılmıştır⁴⁸.

İstibdat döneminde yaşanan basın olaylarının en önemli olaylarından biri de gazetecilerin yaptığı ilk grev olmasıdır. Grevin sebebi ise Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yıldönümü nedeniyle gazetelerden pul vergisini kaldırmış olmasıdır. Gazete patronları bundan önemli bir gelir sağlarlar fakat gazete çalışanlarını dâhil etmezler. Gazete çalışanları ise en azından bu gelirin üçte birinin kendilerine verilmesini istemişlerdir. Patronların kabul etmemesi üzerine olay büyür ve gazete çalışanları greve karar verirler. Gazeteciler yalnız işi bırakmakla kalmaz aralarında para toplayarak *Saadet* adlı gazeteyi satın alırlar. Grevciler *Saadet*'te yayın yapmaya başlarlar fakat okuyucular bu gazeteye rağbet göstermezler. Böylece ilk grevden bir sonuç alınamamıştır⁴⁹.

C. İlk Ermeni ve Musevi Gazeteleri

Osmanlı basınında Ermenilerin de köklü bir tarihi vardı. İlk Ermeni matbaası 1567 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Kısaca, İbrahim Müteferrika ile Sait Efendi'nin ilk Türk matbaasını kurmaları için Padişah III. Ahmet'in 1726'da yayınladığı ferman dan tam 159 yıl önce. 1867'de kurulan bu Ermeni matbaasını Sivas'lı Apkar kurmuştur. Agop Megabardian adında bir Ermeni matbaacı 1512-1513 yıllarında Venedik'te siyah-beyaz metinler basmıştır. Megabardian'dan 50 yıl sonra Apkar Tokatyan adında başka bir Ermeni matbaacı da yine Venedik'te 1564 yılında üç tane din kitabı basmıştır. Sivas'lı Apkar Hotorian adında bir gravür ustasıyla İstanbul'a gelmiştir. Apkar Ustanın Venedik'ten getirdiği dizgi ve baskı araçlarına İstanbul'da el konulmuştur. Daha sonra hakkında araştırma yapılmış ve suçu olmadığı için serbest bırakılmıştır. Getirdiği malzemeleri

⁴⁸ KABACALI, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın*, s.98

⁴⁹ TOPUZ, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, s.84

Kumkapı'da Surpnikogos Kilisesine yerleştirerek ilk Ermeni matbaasını açmıştır. Bu matbaa da din, dua ve dinsel törenlerle ilgili kitaplar basılmıştır. Başka ülkelere göç eden Ermeniler, başlangıçtan 1858'e kadar 12 farklı ülke de birçok matbaa açıyor ve çeşitli gazeteler yayınlıyorlar. Dünya da Ermenice ilk gazete *Aztarar*, 1794'de Papaz Harutyun Simaronyan tarafından Hindistan'ın Madras kentinde çıkarılıyor. 1839'da da İzmirli Protestan Ermeniler, İstanbul da aylık olarak *İştemeran Bidani Kidelyats*'ı yayınlıyorlar. Ardından yine İzmir'de *Aztarar Pazantyan* ve *Arşalus Araradyan* isimli Ermenice ilk günlük gazeteler çıkarılıyor. Bunlardan sonra çıkarılan gazeteler şunlardır: *Hayrenasar*, *Hayastan*, *Lirakir*, *Surantak Puzantian*, *Surantak Gonstantian*, *Masis*, *Arpi Arardyan*, *Tutak Haygazyan*, *İştemeran-Avedaper*, *Astiaravelyan*, *Megu*, *Zivarcayos*, *Yerevak*, *Kınar Aravelyan*, *Tankaran Hasaragats*, *Punch*, *Jamanak*, *Ziazan*, *Orakir*, *Ararat*, *Poğaravodyan*, *Hayrenik*, *Por Aravelyan*, *Masis*, *Oratest-Asya*, *Mortar*, *Lirakir*, *Norakir*, *Abaka*, *Havadarmutun Aravelk*, *Püzantyon*, *Zağig*, *Surhantak*. 1973'e kadar Türkiye'de Ermenice 456 gazete çıkarılmıştır. Ermeni harfleriyle ise Türkçe yirmiden fazla gazete çıkarılmıştır. Ermeni harfleriyle çıkarılmasının nedeni ise Arap harflerini bilmeyen Ermenilere Türkçe seslenebilmek için. Ayrıca Ermeni vatandaşlarının birçoğunun dinsel kitapları okuyabilmeleri Çin de Ermeni harflerini öğrenmişlerdir. Ermeni harfiyle yayınlanan ilk gazete devletin resmi yayını olan *Takvim-i Vakayi* olmuştur. *Lirakir* adı verilen bu gazetenin ilk sayısı 1836 da yayınlanmıştır⁵⁰.

1831 İzmir'de Evangelist papaz okulunun bir köşesinde kurulan basım bölümünde *Filos ton Neon* (Gençlerin Arkadaşı) adlı gazete yayınlanmaya başladı ve bu gazete Osmanlı Devletinde yayınlanan ilk Rumca gazetedir. Gazete de dinsel konular ve günlük olaylara yer verilmiştir. Gazete üç ay yayın yaptıktan sonra kapanmıştır. *Astir en ti Anatoli* (Anadolu Yıldızı) 1832 de yayınlanmaya başladı. Gazete İngilizce ve Rumca olmak üzere iki dilde yayın yapıyordu. Yine bu gazete de çok kısa ömürlü olmuştur. *Mnimosini* gazetesi 1833'te İzmir'de Evangelist papaz okulunun müdürü tarafından kurulmuştur. Haftalık yayınlanan

⁵⁰ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s.71-74

bu gazete siyasal, edebi ve ticari bir gazeteydi. Gazeteye karşı Rum aydınlarının ilgisizliği nedeniyle kapatıldı. *Othomanikos Minotor* 1835 yılında İstanbul da çıkan ilk Rumca gazetedir. Bu gazete *Takvim-i Vakayi*'nin Rumca yayınıdır. Diğer çıkan Rum gazeteleri ise şunlardır: *İonikos Paratiris*, *Amalthia*, *Telegraphos tou Bosphorou*, *Anatolikos*, *Minitor*, *I Efimeris tir Zmirnis*, *Byzantis*, *Anatolikos Astir*, *Neologos*, *Zmirni*, *Neazimirni* gibi gazetelerdir⁵¹.

1492'de İspanya'dan göç eden Museviler matbaayı da yanlarında getirmişlerdir. 1493'de İstanbul da ilk matbaa Gerson adında bir haham tarafından kurulmuştur. Gerson 1530'a kadar matbaayı çalıştırmış, sonra da oğulları bu işi sürdürmüştür. Gerson'un kurduğu matbaa da İbranice tefsir, Tevrat ve İbranice bir dil bilgisi kitabı çıkarılmıştır. Musevilerin kurduğu bu matbaalar da İbraniceden başka İspanyolca, Latince ve Rumca kitapların yanı sıra İngilizce-Türkçe sözlük de basılmıştır. Osmanlı Devleti döneminde Musevilerin çıkardığı süreli yayınlardan bazıları şunlardan: *La Buena Esperansa*, *Chaare Mizzahpuerta del Oriente*, *Or Israel-La Luz de Israel*, *Journal Israelit*, *Sefat Emek-El Luezero*, *El Necinel*, *Eltiempo*⁵².

D. İstibdat Dönemi Jön Türk Gazeteleri

Osmanlı devletinin siyasi durumu kötüye gitmekteydi. Avrupalılar Osmanlı devletinin iç işlerine müdahale ediyor, kapitülasyonların devamı ekonomik olarak Osmanlı'yı zor durumda bırakıyordu. Yaşanan gelişmelerden dolayı Abdülaziz devrinde Şinasi, Namık Kemal, Nuri Bey, Refik Bey, Ayettullah Reşat Bey 1865'de 'Yeni Osmanlılar Cemiyeti' adlı gizli bir cemiyet kurdular. Ertesi gün Belgrat Ormanının da Cemiyet'in nizamnamesini yaptılar. Cemiyetin amacı memlekete demokrasi ve hürriyeti getirmektir. Bu cemiyetin başkanlığını, *Mirat* gazetesi sahibi Refik Bey yapmıştır. Yeni Osmanlılar kurulduğu zaman maliye nazırı Mustafa Fazıl Paşa görevinden atılmış ve Fransa'ya gitmişti. Mustafa Fazıl Paşa burada cemiyete katıldı. Cemiyet üyeleri İstibdat'a son vermek

⁵¹ TOPUZ, *100 Soruda Türk Basın Tarihi*, s.88-90

⁵² TOPUZ, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, s.75

üzere Abdülaziz'e Meşrutiyet'i kabul etmesi için teklif yapmaya karar verdiler. Padişahın durumu öğrenmesi üzerine yakalananlar Mahmudiye gemisinde yargılandılar. Bunun üzerine Mustafa Fazıl Paşa; Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi ve Agâh Efendi'yi Paris'e davet etti. Gizlice Paris'e kaçan bu üyeler istibdatı yıkmak ve hürriyeti getirmek için çalışmalara başladılar. Avrupalılar bu cemiyete 'Jön Türkler' adını verdiler. Jön Türkler Avrupa'ya gidince gazeteler çıkardılar, Osmanlı'da doğrudan yayımlayamadıkları fikirleri Avrupa'daki basın hürriyetinden faydalanarak yaymaya başladılar⁵³.

Avrupa da yayınlanan Jön Türk gazeteleri şunlardır:

Meşveret gazetesi

Gazete Ahmet Rıza tarafından 3 Aralık 1895'te Paris'te Türkçe ve Fransızca olarak çıkarılmıştır. 4 sayfadan oluşan gazete Osmanlıdaki baskı rejimini belirten haberlere, bazı inceleme yazıları ile Abdülhamit aleyhinde çok sert eleştirilere yer vermiştir. Gazete İstanbul'dan İsmail Safa ve Kars Mebusu Muhittin Paşa yazılar göndermiştir ve yazılarından Abdülhamit'e 'Kızıl Sultan' adını taktığı için Osmanlı hükümeti bu gazetenin kapatılması konusunda Fransız Hükümetine müracaat etmiştir. Bunun üzerine Ahmet Rıza *Meşveret* gazetesini önce İsviçre'de daha sonra ise Belçika'da çıkarmak zorunda kalmıştır. Gazete 15 günde bir çıkıyor ve Osmanlı'dan takma adlarla gönderilen şikâyet mektupları da yayımlanıyordu. Gazete Osmanlı aleyhinde yazılarında ağır bir dil kullandığından Fransız savcılığı tarafından kapatılmıştır⁵⁴.

Mizan gazetesi

Mizancı Murat Bey tarafından 1897 de önce Kahire'de sonra da Cenevre'de çıkartılmış, Murat Bey İstanbul'a dönünce de kapatılmıştır⁵⁵. İttihat ve Terakki Cemiyetinin fikirlerini savunan gazete Sultan Abdülhamit'e basın özgürlüğünün yasal sınırlar içinde sağlanması için çağrıda bulunmuştur. Cenevre'ye geçen Murat Bey *Mizan* gazetesini Fransızca olarak yayınlamıştır. Gazetenin nüshaları aydın çevrelerde elden ele dolaşıyor ve yazılarda hakarete

⁵³ ŞAPOLYO, *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü ile Basın*, s.156

⁵⁴ İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 274-275

⁵⁵ TOPUZ, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, s. 43

varan eleştiriler Abdülhamit'i fazlasıyla sinirlendiriyordu. Mizancı Murat Cenevre'de yayınladığı broşürde Abdülhamit'i en ağır şekilde eleştirmiştir. İttihat ve Terakki dönemin de İstanbul'a gelerek gazetesini burada çıkarmıştır. İttihat ve Terakki iktidarına muhalif yazılar yazmaya başlayınca okuyucuları kaybetmiştir. 31 Mart'ı savunduğu gerekçesiyle gazete 1909'da kapatılmış ve Murat Bey Rodos'a sürgün edilmiştir⁵⁶.

Osmanlı gazetesi

Mizan gazetesi 1897'de Cenevre de kapatıldıktan sonra İshak Sükûti ile Doktor Abdullah Cevdet tarafından Cenevre de yayınlanmıştır. Gazete de yayınlananlar Sultan Abdülhamit'i rahatsız etmiş bu gazeteyi çıkarmadıkları takdirde kendilerine memuriyet vaat etmiştir. İshak Sükûti Roma sefaretime Abdullah Cevdet Viyana sefareti doktorluğuna getirildi. Abdullah Cevdet bir süre sonra bu memuriyetten istifa ederek Mısır'a gidip orada *İçtihad* gazetesini yayınlamaya başladı. Gazetesini mecmua haline getirerek İstanbul da çıkardı⁵⁷.

Şûrayı Ümmet gazetesi

Paris'te Ahmet Rıza tarafından Türkçe olarak yayınlanmaya başladı. 1899 da Damat Mahmut Paşa oğulları ile birlikte Fransa'ya kaçmış ve Paris'te Jön Türklere katılmıştır. Bu yakın ilişkilerden sonra Abdülhamit'e karşı basın yoluyla ortak mücadele sürdürülmüştür. Mahmut Paşa'nın ölmesi ile liderlik oğlu Sebahattin'e geçmiştir. *Şurayı Ümmet* gazetesi de bu mücadelenin yayın organı olmuştur. Kısa sürede Jön Türk hareketinin önemli bir elemanı durumuna gelen Prens Sebahattin öğrenimini Osmanlı Devleti'nde yapmış olmasına rağmen fikirlerini batıda geliştirmiş bir Jön Türk'tür. Osmanlı Devlet yönetimin de ıslahat istemekte ve bu ıslahatın belirli bir halk, din ya da grup için değil tüm Osmanlı halkı adına yapılmasını önermektedir. Fikir ayrılıklarının belirginleştiği bir sırada Ahmet Rıza Paris'te ve Kahire'de *Şurayı Ümmet* gazetesini çıkarmış ve merkezîyetçiliği savunmuştur. Gazetenin yazar kadrosunda Selanikli Nazım, Samipaşazade Sezai, Ahmet Saip, Yusuf Akçura ve Ahmet Ağaoğlu gibi

⁵⁶ İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 276-277

⁵⁷ ŞAPOLYO, *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü ile Basın*, s.161

ittihatçılar da yazılar yazmıştır. Merkeziyetçiliği savunan Ahmet Rıza'nın karşısında bulunan Prens Sebahattin ise ademi-i merkeziyetçiliği tavsiye etmekte ve *Terakki* adlı Türkçe gazetesindeki fikirleri savunmaktadır. İttihatçılar meşrutiyetten sonra Ahmet Rıza'nın fikirlerini benimseyip savunmuşlar Prens Sebahattin ise fikir savaşını yalnız başına sürdürmüştür⁵⁸.

Bu dönemde yurt dışında çıkarılan diğer gazetelerde şu şekildedir:

1896'da Tunalı Hilmi tarafından Cenevre de *Ezan* adında bir gazete çıkarılmış ve bu gazete İttihat ve Terakki cemiyetinin Kahire kolu olmuştur. İttihat ve Terakki cemiyeti gazeteleri arasından en uzun ömürlüsü Abdullah Cevdet'in çıkardığı *İçtihad* gazetesidir. Mısır ve İstanbul olmak üzere 28 yıl yayınlarını sürdürmüştür. *İstikbal* ve *Hayal* gazeteleri Avrupa'ya kaçan ilk Jön Türklerden olan Ali Şefkat'i tarafından Paris'te Taşbasması olarak çıkarılmıştır. Bunların dışında yine Jön Türkler tarafından *Dolap*, *Hamidiye*, *Beberuhi*, *Tokmak* ve *Laklak* mizah gazeteleri yayınlanmıştır. Bütün bu gazeteler Abdülhamit yönetimine şiddetle karşı çıkmaktadır. Bu gazeteler yabancı postaneler aracılığıyla gizlice yurda sokularak istibdat rejiminin devrilmesinde büyük rol oynamıştır. O dönemin içerdeki ve dışardaki basını İttihat ve Terakki hareketini güçlendirmiş II. Meşrutiyet'in ilanını hızlandırmıştır⁵⁹.

E. II. Meşrutiyet Dönemi Gazeteleri

24 Temmuz 1908'de İstanbul gazetelerin de yayınlanan dört satırlık bir resmi bildiri, Meşrutiyet'in yeniden ilan edildiğini ve 1876 Anayasası'na göre seçimlerin yapılacağını açıklıyordu. Bunun üzerine gazeteler hemen kendi aralarında bir dernek kurmaya karar verdiler ve Osmanlı Matbuat Cemiyeti'ni adlı derneğin temellerini attılar. 25 Temmuz 1908 sabahı gazeteler, uzun yıllardan beri ilk kez sansürsüz çıktı. Sansürün kaldırıldığı 24 Temmuz günü Cumhuriyet'ten sonra Basın Bayramı olarak kabul edildi. O günler de İstanbul'da toplamda dört gazete çıkıyordu: İkdam, Sabah, Tercüman ve Saadet. Bu gazeteler Meşrutiyeti ve

⁵⁸ İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 280-282

⁵⁹ İNUĞUR, *Basın ve Yayın Tarihi*, s. 283

özgürlüğü öven yazılar yayınladılar. Türk basının da artık yeni bir dönem başladı ve yıllardan beri düşündüklerini yazamamış olanlar yeni gazeteler çıkarmaya başladı. İlk iki ay içinde 200'ün üzerin de gazete imtiyaz aldı. Gazete tirajları 25 katına yükseldi⁶⁰. Bu gazeteler içinde en önemlileri şunlardır:

Yeni Gazete, 1908'de Abdullah Zühtü tarafından çıkarılmış ve başyazarını da kendisi yazmıştır. Sadrazam Kamil Paşa'yı destekleyen sermayesini Kamil Paşa'nın oğlu Sait Paşa'nın verdiği öne sürülen gazete İttihatçıların Bab-ı Ali baskısı sonucu iktidara gelmeleri üzerine yayını durdurdu. Dönemin bir diğer gazetesi *Tanin* Tevfik Fikret, Hüseyin Cahit ve Hüseyin Kazım Kadri tarafından 1908'de yayınlanmaya başladı. İttihat ve Terakki'yi destekleyen gazeteden bir süre sonra Tevfik Fikret ayrıldı ve gazeteyi Hüseyin Cahit yönetti. İttihatçıların iktidardan uzak kaldığı dönemlerde sert eleştiriler yüzünden kapatılan, bu yüzden yayını *Cenin*, *Renin*, *Senin*, *Hak* vb. isimlerle sürdüren Tanin'in imtiyaz hakkı 1914'de İttihat ve Terakki fırkasına devredildi. Gazete 1925'de Takrir-i Sükun kanununa dayandırılarak hükümet tarafından kapatıldı ve Hüseyin Cahit Çorum'a sürgün edildi⁶¹.

Bu dönemde çıkarılan *Mizan*(*Terazi*), uzun süre yurtdışında kalmış olan Murat Bey tarafından İttihatçılara karşı çıkarılmış bir gazetedir. *Hukuk-u Umumiye* (*Genel Haklar*) gazetesi Mevlanazade Rıfat tarafından çıkarılmış ve bu gazete de İttihatçılara karşı sert yazılar yazmıştır. Yine İttihatçı karşıtı diğer bir gazete de *Serbesti* (*Özgürlük*) gazetesidir. *Hukuk-u Umumiye* kapatıldıktan sonra 1909 yılında Mevlanazade tarafından çıkarılmıştır. 1909 yılında gazetenin başyazarı Hasan Fehmi İttihatçılar tarafından öldürülmüş ve bu olay büyük tepkilere neden olmuştur. II. Meşrutiyet Dönemi çıkarılan diğer gazetelerde şu şekildedir: *Sada-yı Millet*, *Şura-yı Ümmet*, *Takvim-i Vakayi*, *Osmanlı*, *Volkan*, *Tercüman*, *Tasvir-i Efkâr*, *Sırat-ı Müstakim*... Dönemin önemli edebiyat ve düşünce dergileri ise şunlardır: *Genç Kalemler*, *Yeni Mecmua*, *Türk Yurdu*, *İçtihat*, *Mahasin*, *Resimli İstanbul*, *Musavver Muhit*, *Şehbal*... II. Meşrutiyetin

⁶⁰ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s. 82

⁶¹ KABACALI, *Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın*, s.134-135.

ilanından 1918 yılına kadar 918 gazete ve çıkarılmıştır. Bu yayınlar uzun sürmemiş ve çıktıktan kısa süre sonra birçoğu kapanmıştır⁶².

31 Mart olayından kısa bir süre sonra 28 Nisan 1909 da Mebusan Meclisine basın özgürlüğünü kısıtlayıcı yeni bir basın kanunu tasarısı getirildi. Bu tasarı gazeteciler arasında çok geniş tepkilere neden oldu. Alınan tüm tepkilere rağmen Meclis bu tasarıyı kabul etti. Ayan Meclisinden de hemen geçen Basın Kanunu tasarısı 18 Temmuz 1909 da kesinleşti. 1931'e kadar kalan bu kanunun hükümleri Fransız basın kanunundan alınmıştır⁶³.

Matbuat Kanununda yapılan başlıca değişiklikler şunlardır:

- Yazı işleri müdürleri için yükseköğretim ya da 7 yıllık idadi diploması zorunluluğu;
- Siyasi gazete imtiyazı almak için İstanbul da 500, taşra da 200 lira depozite yatırılması, askerlerin yazı yazmalarının yasaklanması.
- Edep ve ahlak kurallarına aykırı yazı ve resimlerin yasaklanması ve piyasadan toplatılması.
- Mebusların ve ayan üyelerinin sorumlu gazete müdürü olmalarının yasaklanması gazete satıcılarının polisten belge almalarının zorunlu olması.
- Devletin iç ve dış güvenliğini bozabilecek şekilde yayın yapan gazetelerin Bakanlar Kurulu kararıyla kapatılabilmesi.
- Askeri sansür memurlarının izni olmadan ordu ile ilgili haberlerin yazılmaması.
- Sıkıyönetim bölgelerin de sansür kurulunun izni olmadan gazete çıkartılmaması.
- İç güvenlik ve dış ilişkilerle ilgili herhangi bir belge yayınlanmaması⁶⁴.

⁶² TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s. 83-84

⁶³ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s. 84-85

⁶⁴ TOPUZ, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, s. 86

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI'DA KADIN VE KADINLARIN BASIN FAALİYETLERİ

I.Eski Türklerde Kadın

Eski Türkler 'de kadına bakış açısı diğer toplumlardan farklı olmuştur. Orta Asya Türk kavimlerinin hepsinde kadın özgürdür ve önemli haklara sahiptir. Ailede ataerkil bir yapı olmasına rağmen babanın eşi ve çocukları üzerinde törelerle sınırlandırılmış bir yetkisi vardır. Türk toplumunda kadın-erkek eşitliğinin önemli bir kanıtı da tek eşlilik olmuştur. Türk kadınları eşlerini seçme hakkına sahipti. Eski Türk toplumlarında kadın siyasi, hukuki, askeri her alanda eşinin yanında yer almıştır. Kadın-erkek ayrımı olmadığı için kadın erkeğin tamamlayıcısı olarak kabul edilirdi. Bu sebeple kadınsız hiçbir iş görülmezdi. Hakan'ın ilk eşi 'hatun' yanında bulunur ve kocası savaşa gidince onun yerine geçerdi. Bazı dönemlerde hükümdar eşi kocası ölünce yerine bırakacağı veliahttı yoksa kendi hükümdar olurdu⁶⁵.

Göktürk ve Uygurlar da evlilik genellikle bir tek kadınla yapılıyordu. İsteyen birden fazla kadın alabiliyor fakat sonrakiler cariye sıfatını taşıyordu. Uygur Türklerinin çoğunluğu tek eşlidir. Turfan Harabelerin de bulunan bir Uygur türküsü bu yönden dikkat çekici olmuştur⁶⁶:

Ayıbsız tişike er

Boyunun sumış gerek,

Ol andağ tüzün birle

Başı eğmek gerek

Ayıbsız kadın önünde

Başı eğmek gerek

O zaman temizlik ile

Hayat kılmış gerek

⁶⁵ ERDEM, Yasemin Tümer, YİĞİT, Halime, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 2010, s.14

⁶⁶TEKİN, Melek, "Eski Türklerde Evlenme", Tercüman Kadın Ansiklopedisi, Tercüman Yayınları, C.2, İstanbul, 1984, s.445.

Tiriglik kılmış kerek,
Akikat bolsa tüzün
Anga can birmiş kerek

Hakikaten temiz olsa
Ona can vermek gerek

Türklerin İslamiyet'e girişlerinden önce Totemcilik ve Şamanizm dinine inanmışlardır. Şamanizm esaslarına göre kadın hakları günümüz anlayışına çok yakındır. Şamanizm'in kadına olan saygısı onu kutsal sayacak kadar ileri düzeydedir. Türk halk destanlarında 'Dede Korkut' kitabında 'kadının erkeği tamamlayan saygı değer kişiliğinden' sık sık yer verilmiştir. Dede Korkut'ta kadının aile yapısındaki yeri kendine göre bir de sınıflaması olmuştur. Aile her yönü ile kadının yönetimindedir. Bugüne kadar elimize ulaşan yazılı Türk eserlerinden Kutadgu Bilig'de kadını ve kızın değerinden nadir değimi ile söz edilmiştir. Yine Türk Moğol inanışlarına göre Yer Ana Tanrıçası olarak bilinen 'Ötüken' de dişidir. Kutadgu Bilig'de evlenilecek kııda aranan vasıflarda açıklanmıştır. Bu vasıfları incelerken o devrin kadını hakkındaki düşünceleri de görmek mümkün olmamaktadır. Evlenecek kızın soyu, aile durumu ve yüz güzelliğinden çok huy güzelliğine bakılması tavsiye edilir. Evlenilen kadına saygı gösterilmesi, korunması, doğacak kız çocuğunun en iyi şekilde eğitim görmesi ve zamanında evlendirilmesini öğütlemiştir. Türklerin göçebe yaşamına rağmen, doğal ve geleneksel milli kültürün kadına kazandırdığı şahsiyet canlı ve hareketli olmuştur⁶⁷.

Evlenmelerde ana babanın rızası şart olduğu gibi erkek tarafı kız tarafına 'kaling' adı verilen bazı şeyler vermek zorundaydı. Bunlar at ve koyun gibi hayvanlarda olabilirdi. Kadın, Türklerde saygı gören ve özellikle ana, saygı ile sevilen ve hakkına saygı gösterilen bir varlık olmuştur. Evli kadın kutsal sayılmış ve ona tecavüz edenler ölümle cezalandırılmıştır. Evlenme çağındaki genç kız, kılıçla dövüştüğü ve yendiği erkekle değil yenildiği erkekle evlenirdi. Bu adetten de anlaşılacağı gibi kızlar silah kullanma talimatı yaparlar fakat eşlerini kendinden kuvvetli olanlar arasından seçerlerdi. Evlenmelerde eşlerin birbirine denk olması

⁶⁷ GÖKSEL, Burhan, *Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993, s. 105.

aranırdı. Yüksek mevki olan kadınlar halk arasından biriyle evlenemezlerdi. Bir erkek bir kızı kaçırırsa onunla resmen evlenmeye zorunlu tutulurdu⁶⁸.

Eski Türklerde Türk kadınının kıyafetleri hakkındaki bilgileri o dönemde yazılmış seyahatnamelerden ve duvar resimlerinden öğrenmekteyiz. Türk kadınının giyim ve takısında önce kendi din ve adetlerinin sonra da komşu ülkelerin geleneklerinin etkisi olmuştur. Elbise, ayaklara kadar inmekte üstte bluz onun altında yine uzun etekler görülmektedir. Beline ‘bilbağı’ denilen zarif bir kemer takarlardı süslerine çok düşkün olan kadınlar başların ipek başörtü örterler, kulaklarına kıymetli taşlardan yapılan küpeler takarlardı. Boyunlarına da yine kıymetli taşlardan uzun gerdanlık takarlardı. Etük denilen ayakkabı, terlik ve uçuk denilen çorap giymişlerdir⁶⁹.

Eski Türklerde kadının toplum hayatındaki yerine baktığımızda Hunlarda kadın ve erkeğin aynı haklara sahip olduğu görülmektedir. Asya Hun’larının Çinlilerle olan ilişkilerine ait belgelerde Türk Hakan’ının yanında Hatun’un da resmen bulunduğu görülmektedir. Aile hukuku, mülkiyet meselesi kurallara göre düzenlenmiştir. Kadın, Türklerde saygı gören, hukuka saygı gösteren bir varlıktı⁷⁰. Kadınlar göçebe hayat şartlarına göre yaşayarak erkeklerle birlikte hayatta kalma mücadelesi vermişlerdir. Siyasi nüfuza sahip Hakan eşlerinin yanı sıra bizzat devlet yöneten kadınlar da Türk Tarihin de yerini almıştır⁷¹.

Anlatılanlara göre Cengiz Han bir savaş kurulunda, toplantıya katılan kumandanları eşine tanıtır ve şöyle der: “ Ben bunların Han’larıyım. Sen de benim Han’ımsın.” İşte binlerce yıldır kullandığımız ‘Hanım’ sözü bu şekilde ortaya çıkmıştır⁷².

⁶⁸ İNAN, Afet, *Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1982, s.28

⁶⁹ TEKİN, Melek, “*Eski Türklerde Kadının Giyimi*”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, , s.447

⁷⁰ İNAN, *Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri*, s.17-28

⁷¹ KAPLAN, Leyla, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1998, s.1

⁷² GÖKSEL, *Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk*, s. 108.

II.İslamiyet'ten Sonra Türk Kadını

Türklerin bulundukları ve yaşadıkları dönemlere ve devirlere göre çeşitli dini inançları olmuştur. Ancak İslamiyet'in yayılmaya başladığı zaman Hakanlarının bu dini kabul etmesi ile Türk kabileleri kitleler halinde Müslüman olmuşlardır. İslamiyet bütün Türk topluluğuna sadece dini inanış getirmemiş siyasal ve sosyal değişikliklere neden olmuştur. Çünkü İslam dininin kurduğu esaslarda devlet idaresi ve aile hukukunu yeniden düzenleyen maddeler bulunmaktadır. Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra kadın hayatındaki hak ve görevleri bakımından değişiklikler yaşamıştır. Türkler bir taraftan köklü olan örf ve adetlerine bağlılıklarını sürdürmüş diğer taraftan da İslam hukukuna uymaya çalışmışlardır. Kadın bir önceki döneme göre hakları bakımından çok kısıtlanmış ve sosyal düzene uymak zorunda kalmıştır. Türk erkeği yeni girilen bu kültür çevresinin getirdiği geniş olanaklardan faydalanmış Türk kadını ise önceki devirlere göre bundan yoksun olmuştur. Bütün Türk topluluklarında kadının sosyal durumu İslam hukukuna göre düzenlenmiştir⁷³.

X. yüzyıldan itibaren Müslümanlığı kabul eden Türkler İslam hukukuna dayalı sosyal bir sistem ve hayat tarzını kabul ettiler. İslamiyet'le birlikte Türk kadınlarının hayatında bazı değişiklikler oldu. Kadınlar dini kuralların İran, Bizans ve Arap kültürlerinin etkisiyle İslamiyet öncesi sahip oldukları önemli statüleri kaybederek toplum hayatından uzaklaştılar⁷⁴.

İslamiyet'in kabulüyle birlikte Türk kadını siyasi ve iktisadi faaliyetlerini sürdürmeye devam etmiştir. Örneğin Selçuklular devrinde Gevher Nesibe Hatun gibi vakıf kurucularına, Tuğrul Bey'in hatunu Altun-Can Hatun, Melikşah'ın annesi Terken Hatun gibi siyasi hayatta söz sahibi olanlara ve Fatma Bacı gibi teşkilat kurucularına da rastlanmaktadır⁷⁵.

⁷³ İNAN, *Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri*, s.33

⁷⁴ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.2

⁷⁵ KURNAZ, Şefika, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991, s.XIII

Selçukluların Anadolu'ya gelişlerine kadar İslamiyet'in kabul edilmesine rağmen Türk kadını aktiftir. 300 yıl kadar süren Selçuklu egemenliğinde Türk kadını sosyal durumu oldukça değişmiştir. Bu dönemde kadın henüz haremlle tanışmamış ve eve kapatılmamıştır. Harem ve poligami (çok eşlilik) önce sarayda daha sonra üst tabakada adet olmaya başlamıştır. Kızın evleneceği erkeği seçme hakkı kaybolmuş ve boşanma hakkı tamamen kocaya geçmiştir. Mirasta kadının hissesi azalır ve mahkemelerde iki kadının tanıklığı bir erkeğe eşit sayılırdı Bu dönemde Türk kadını erkek konuşunu kabul eder ikramda bulunabilirdi. Erkekler Hristiyan kadınla evlenebilir fakat İslamiyet'i kabul etmesi için kadın zorlanmazdı. Arap Seyyah İbni Batuta'nın ünlü seyahatnamesinde İslam Türk kadınının sosyal hayatına hayranlık dolu ifadeler yer almıştır⁷⁶.

Selçuklular döneminde kadınlar siyasi faaliyetlerin yanında sanat ve kültür faaliyetlerinde de bulunmuşlardır. Erkekler kadar Türk kadınları da vakıflar kurmuş cami, mescit, medrese, okul, kütüphane, imaret, yol, köprü, kervansaray, han, hamam ve kaleler yaptırmışlardır. Kadınların yaptırdıkları eserlerin başında darüşşifa, şifahane gibi adlarla anılan hastaneler bulunmaktadır. Selçuklu hükümdarı Alparslan'ın kız kardeşi Gevher Nesibe Hatun, siyasi faaliyetlerin yanı sıra Anadolu'da şifahane açan ilk kadın olarak bilinmektedir. Kayseri'de bulunan bu darüşşifa Gevher Nesibe Hatun'un bıraktığı zengin vakıf gelirleri ile tam yedi yüz yıl yaşamıştır. İkinci şifahane Mengücek Beyi Ahmet Şahın eşi Melike Turan tarafından Divriği'de inşa edilmiştir⁷⁷.

Türkiye Selçuklularının ve Anadolu Beyliklerinin ilk dönemlerin de kadın askerler de bulunmaktaydı. I. Kılıç Arslan'ın şehit olmasından sonra Malatya'da bulunan Hatun en küçük oğlu Tuğrul Arslan adına hüküm sürerek oğluna atadığı Atabey vasıtası ile geniş siyasi faaliyetlere, savaş ve istilalara girişmiştir. XV. Yüzyıl başlarında Dulkadiroğlu Beyliğinde de kadınlardan oluşan sayıları otuz ile

⁷⁶ GÖKSEL, *Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk*, s. 129

⁷⁷ ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.18

yüz bin arasında olduğu söylenen Türkmen kadın kuvvetinden de bahsedilmektedir⁷⁸.

Türkiye Selçukları döneminde Türkmen toplumundaki kadınların oluşturduğu Bâcıyân-ı Rûm'u (Anadolu Bacıları) unutmamak gerekmektedir. Bâcıyân-ı Rûm teşkilatının bilinen ilk lideri Fatma Bacı'dır. Bâcıyân-ı Rûm'da kadınlar örgücülük ve dokumacılıkta sanatlarını geliştirmişler bununla birlikte usta-çırak birliği ile bu işlerin eğitimini vermişlerdir. Ayrıca askeri faaliyetlerde de Bacılar görülmüştür. 1243 yılında Moğolların Kayseri'yi muhasarası esnasında Bacılar şehrin savunmasında görev almışlardır⁷⁹. Kurulan bu teşkilattan da anlaşıldığı gibi Selçuklularda da kadına değer verilmekte hatta kadınlar kendi çabaları ile teşkilat dahi kurarak dayanışma ile çalışmalarını yürütebilmekteydiler.

Bâcıyân-ı Rûm faaliyetleriyle Anadolu'nun İslamlaşmasına, Türkmenlerin ekonomik alanda gelişmesine katkıda bulunmuştur. Öncelikle çalışkan ve üretken olmaları sonra aldıkları tasavvufi eğitim sayesinde işlerini gönülden yapmaları onları başarıya ulaştırmıştır. Türkmen kadını evinin her türlü işini yapmış hayvanlarına bakmış ipi eğirip kumaş dokumuş elbise dikmiş tarlada ekip-biçmiş ve tüm bu ürettiklerinin fazlasını pazarda satarak hayatın içerisinde yer almıştır. Bu açıdan bakıldığında Bâcıyân-ı Rûm'un göçmen Türkmenlerin iktisadi alanda bel kemiğini oluşturmuştur. Bacı teşkilatının üyelerine bir eş ve anne olarak öncelikle 'aşına, eşine ve işine sahip ol' öğüdü verilmiştir. Eşine sahip olan geçimini ve işini bilip bu hususta dikkatli davranan kadın temeli sağlam bir aile yapısını oluşturmuştur⁸⁰.

III.Osmanlıların İlk Dönemlerinde Türk Kadını

İlk dönemlerdeki Osmanlı kadınları Selçuklu Dönemi kadınlarıyla benzerlikler taşıdığı söylenebilir. İlk dönem Osmanlı kadınlarına ait bilgiler

⁷⁸ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.3

⁷⁹ BAYRAM, Mikail, "*Bacıyân-ı Rum (Anadolu Bacıları) ve Fatma Bacı*", *Türkler Ansiklopedisi*, C.VI, Ankara, s. 365-376

⁸⁰ ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.36

kısmen tarih, menkıbe ve ahlak kitaplarında bulunmaktadır. Ancak bu bilgiler de oldukça dağınık ve yetersizdir. Elde bulunan kaynaklara bakıldığında, Türk kadınlarının ilk dönemler de daha önceki Türkmen kadınlarının tipik özelliklerini sürdürdüğü anlaşılr. Osmanlı'nın kuruluş dönemlerinde toplum katmanlarının birbirinden belirgin olarak ayrışmaması nedeniyle Sultan hanımları toplumun sıradan bir üyesi gibi toplumsal etkinliklerin içinde yer alabilmekteydi. Zaten ilk dönem kadınlarıyla ilgili bilgiler tarihi kaynakların daha çok onlara yer vermesi nedeniyle Sultan eşlerine aittir⁸¹.

XIV. yüzyıl başlarından itibaren Türk kadını Osmanlı Devleti'nin tebaası içindeydi. Osmanlı'da kadının sosyal durumu ilk yıllarda Beylikler ve Selçuklular Devrindeki itibarını az da olsa korumuş daha sonra bazı gerilemeler görülmüştür. Osmanlı Devleti güçlü bir imparatorluk haline gelirken kadının içtimai durumunun gerileme sebebi şehirlerin ve İstanbul'un hâkimi olan bu devletin bünyesinde İran ve Bizans'ın etkisinin olmasıydı. Eski Türk ananeleri örf ve adetleri bu dönemde yavaş yavaş silinmeye başladı. İlk dönemlerde büyük şehirlerde, medreseler ve tarikatların etkisiyle nispeten kadına da dini hayat içinde yer tanınmış fakat bu durum gittikçe kaybolmuştur. Osmanlı Türk kadınları ayrı bir grup halinde ve katı hayat şartları altında yaşamışlardır. Bu dönem de şehirli Osmanlı kadını hayatını haremın gizliliği içinde geçirmeye başladı. Büyük şehirlere uzak kasaba ve köyleriyle Anadolu da ve Türklerle dolu Anadolu dışında Türk töresine uygun yabancı kültürlerin etkisinden uzak bir hayatta mevcuttu. İslamiyet'ten önce Orta Asya da yaşayan Türklerde olduğu gibi Osmanlı Devleti'nin kurulduğu ilk yıllarda Anadolu Türklerin de tesettür ve erkekten kaçma âdeti yoktu⁸².

Osmanlı Devleti'nde Emevi ve Abbasi geleneklerinin etkisiyle kadının konumunda önemli kısıtlamalar olmuştur. II. Mehmet dönemine kadar kadın daha özgürdür. Bu dönemde Bizans'la temasın başlaması ve özellikle İstanbul'un

⁸¹ KURT, Abdurrahman, "*Tarihi Süreçte Türk Kadınları*", Türkler Ansiklopedisi, C.5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.403.

⁸² TUNCAER, Güzin, "*Osmanlı Devleti'nin İlk Yıllarında Kadın*", Tercüman Kadın Ansiklopedisi, , s.520

fethinden sonra Bizans saray gelenekleri Osmanlı Devleti'ni etkilemiştir. Zamanla Osmanlı Devleti'nin bürokratik bir devlet haline dönüşmesiyle kadınların statüsünde önemli değişiklikler olmuştur. Özellikle XVI. yüzyıldan sonra kadınlar saray geleneğinden gelen harem hayatıyla tanışmıştır. Artık kadınların siyasi anlamdaki etkin rollerine de son verilmiş giderek kafes hayatına itilerek özgür Türk kadını esaret altına alınmıştır. Batı Avrupa'dan gelen tekstile yoğun ilgi gösterilmiş ve Avrupa modasını yakından takip eden Hıristiyan azınlık kadınları gerek kıyafetleri gerekse yaşam biçimleriyle Müslüman kadınları etkilemiştir. Bu dönem de Osmanlı kadını eğitim alanında fazla yer alamamıştır. Tanzimat Dönemi'ne kadar sadece basit düzeyde dini eğitim veren sıbyan mekteplerine gitme imkânı bulmuşlardır. Kız çocukları sıbyan mekteplerinden sonra annesinin yanında sadık, itaatli ev işlerini bilen bir eş ve çocuklarına iyi bir anne olmak üzere yetiştirilirdi. Sadece kadı, kazasker, müderris gibi üst düzey görevlere sahip olan memurların kızları gerek babaları gerekse hoca hanım denilen özel hocalar tarafından eğitilirdi⁸³.

Osmanlı Devleti'nde Türk kadınının bir fikir hayatı olmamıştır. Çünkü kızlar düzenli bir öğrenim hayatına katılamamıştır. Ayrıca yetiştirdikleri aile çevresinden aldıkları bilgiler ve özel surette okuma-yazma öğrenmeleri edebiyat alanında, bazı kadınlara isim yapacak derecede bir yer vermiştir. Yine de yüzyıllar boyunca Türk fikir alanında birçok yetenekli kadın toplum baskısı altında kaybolup gitmiş ve halk şarkılarının mani ve koşmaların isimsiz şiirleriyle halkın arasında yaşamıştır. Şair olarak isimleri, Osmanlı edebiyat tarihinde bilinen kadınlarımızın birçoğunun babaları dönemin ulema sınıfına mensup seçkin kimselerdir. Bu babalar kızlarını ya kendileri okutmuş ya da özel ders aldırılmışlardır. Aralarında Arapça ve Farsça bilenler de vardır. Hatta bu aydın kadınlar arasında hattatlar ve musiki ile meşgul olanlar da yer almışlardır. Kadın şairlerimizden tanıdığımız ilk isim bir hâkim kızı ve diğeri bir hâkimin karısı olan

⁸³ ERDEM, YİĞİT, *Bacıân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.36

Zeynep Hatun'dur. XV. Yüzyılın meşhur kadın şair ve bilgini Amasyalı Fahrünnisa Mihri Hatun gazel ve kasideleriyle tanınmıştır⁸⁴.

Köylü ve kasabalı Türk Müslüman kadını harem hayatından uzaktır. Köylü kadını imparatorluğun çeşitli bölgelerinde ilk önce erkeğiyle birlikte üreticidir. Tarımın önemli kısmını o yapar ve eve ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Kadın kumaşını dokur ve örgüsünü örerek aile bireylerinin giyimini sağlarlar. Hatta kilimi, halısı ve yatak çarşafıyla ev döşemesini sağlar ve bunun yanında güzel sanatlar bakımından örnek olacak örgü dokuma işleri de yapardı. Köylü kadını şehirde olduğu gibi sıkı sıkıya örtünmez çünkü tarla hayatı ona açık havada erkeğiyle birlikte çalışma imkânı vermiştir. Köylü kadını atının üzerinde iyi bir binici ve her tehlikede ailesini koruyacak güce sahipti. Yörük kadınları Anadolu da Orta Asya'dan gelen göçebe adetlerini yaşatmışlardır. Müslümanlıkta ortaya çıkan mezhep ayrılıkları bu köylü zümreye daha çok etki etmiş ve dini inanışlardaki değişikliklerde kadın-erkek ilişkileri düzenlenmiştir. Rumeli Türk köylerinde kadın Türk karakterini korumuş ve ekonomik bakımdan daha verimli olmuştur. Padişah fermanları, giyim ve kapanmak bakımından köye hiç etki etmemiştir. Böylece Türk köylü kadını kendi sosyal yapısı içinde kalmıştır⁸⁵.

Kuruluş döneminde kadınlar, kurdukları kadın örgütleri ile toplumsal hayatın ayrılmaz bir parçasını oluşturmuşlardır. Varlığı hakkında çeşitli varsayımlar bulunmakla birlikte, XIII. yüzyılın ikinci yarısında Anadolu Selçuklularında kurulan Bâcıyan-ı Rum varlığını Osmanlı'ya kadar sürdürmüştür. Kadınların üretimde ve sosyal hayatta organize olmasını sağlayan bu teşkilatın Ahilik kurumunun kurucusu olan Ahi Evren'in eşi Fatma Bacı tarafından kurulduğu tahmin edilmektedir⁸⁶.

Osmanlı Devletinin ilk zamanların da, kuruluş da aktif olarak yer alan Türkmen Bey ve hükümdar kadınları harem yaşantısının benimsenmesi üzerine geri planda kalmışlardır. Bu olumsuz duruma rağmen saray kadınları harem

⁸⁴ İNAN, *Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri*, s.78

⁸⁵ İNAN, *Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri*, s.76

⁸⁶ KURT, Abdurrahman, "Osmanlı da Kadının Sosyo-Ekonomik Konumu", *Türkler Ansiklopedisi*, c.5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.436.

vasıtasıyla ve hükümdar üzerindeki etkisiyle yönetime katılmış ve bazı kararlar üzerinde etkili olmuşlardır⁸⁷.

Devletin kurucusu Osman Bey'in ilk evliliğini ünlü Ahi Şeyhi Edebalı'nın kızı Bala Hatun daha sonra Mâl Hatun ile evlenmiştir. Orhan Bey'in eşi ise Bizans Tekfurunun kızı Nilüfer Hatun olgunluğu ve dindarlığıyla dikkat çeken hayırsever bir kadındır. Nilüfer Hatun Bursa da tekke, mescit ve köprü yaptırmıştır ve bu köprüden geçen çaya Nilüfer adı verilmiştir. Orhan Bey'in ikinci eşi ise Bizans İmparatorunun kızı Asporça Hanımdır. Orhan Bey'in bir diğer eşi ise Bizans İmparatorunun kızı Teodara (Maria) dır. Mahmut Alp'in kızı Eftandise Hatun ise Orhan Bey'in dördüncü eşidir ve evlendiği tek Türk kadındır. Orhan Bey Türk olmayan kadınlarla evlenen ilk Osmanlı padişahı olmuştur. Orhan Gazi'den sonra yerine geçen oğlu Murat Gazi'nin eşi Gülçiçek Hatun'dur. I. Murat'ın Bulgar Kralı Şişman'ın kız kardeşi Tamara ve Kızıl Murad'ın kızı Paşa Melek Hatun olmak üzere iki eşi daha vardır. III. Padişah Yıldırım Bayazıt Devletşah (Germiyanoglu Süleyman Şah'ın kızı) Hatun, Maria (Sırp Kralının kızı) ve Hafsa Hatun ile evlenmiştir. Çelebi Mehmet devletin başına geçtiğinde Osmanlı Fetret Devri içerisindeydi. Emine ve Kumru Hatun isimli iki eşiyle birlikte aile yaşamında sadeliği tercih etmiştir. II. Murat'ın Hatice Hatun (Çandaroglu'nun kızı), Huma Hatun(Fatih'in annesi), Yeni (Jeni) Hatun ve Mara (Despina) isimli dört eşi olmuştur. İlk döneme bakacak olursak çok kadınla evlilik, Osmanlı soyunun dışında halk arasında da yer yer görülen bir uygulama olmuştur. Osmanlılar Bizanslardan ganimet olarak aldıkları genç kadınlar Türk erkekleri için çokeşliliğin aynı zamanda toplumsal onayı sağlayan cazip bir unsur olmuştur⁸⁸.

Klasik dönem içerisinde ise kadınla erkeğin ayrı olduğu bir toplum yapısı oluşmuştur. Bu toplum yapısında erkekler ve kadınlar ayrı ayrı eğleniyorlardı. Kadınlar hamamlarda ve mesire yerlerinde ayrı törenler ayrı eğlenceler

⁸⁷ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.3

⁸⁸ KURT, Abdurrahman, *"Tarihi Süreçte Türk Kadınları"*, s.404.

düzenlerlerdi. Ayrı eğlenen kadınlarda oyun kolları vardı ve parası olan zengin insanlara köçekler, çengiler getirilmekteydi⁸⁹.

Kanuni Sultan Süleyman döneminden itibaren devlet işlerine karışan kadın sayısı gittikçe artmıştır ve siyasi nüfusları genişlemiştir. Böylece Kadınlar Saltanatı denilen yeni bir dönem başlamıştır. Kanuni'nin eşi Hürrem Sultan usulüyle haremdeki kadınlar Divan kararlarını izleme imkânı kazanmıştır. II. Selim'in ilk eşi Nurbanu Sultan kızları İsmihan, Gevhermülk, Fatma, Vasfiye, Ayşe Sultan, III. Murat'ın baş kadını Safiye Sultan, Sultan İbrahim'in Hatunları ile IV. Mehmet'in annesi Turhan Sultan ve Valide Kösem Sultan dönemin siyasi nüfus sahibi kadınları olmuşlardır. Osmanlı idari sistemin de bu kadınlara hükümdarların 'Haseki' denilen eşlerine devletin en önemli sancak eyaletlerin de 'Paşmaklık' denilen has araziler verilmiştir. Bu dönem de hükümdar eşlerine yakın olan kişiler bütün tayin ve azillerde kadınların nüfuzunu kullanmışlardır. Osmanlı saray kadınlarının devlet yönetimine katılması ve yanlış faaliyetleri devlete zarar vermiştir. Osmanlı devletinde idari işlere karışan kadınlar, yalnız kadın sultanlar olmamış hanedana mensup olmayan kadınların da padişahlara bazı tayin ve şikâyetle bulunan müracaatları bulunmaktadır⁹⁰.

Osmanlı Devleti'nde kadınların bir takım haklar elde etmesi ve statüsünün tamamen tanınması ancak 1839'da Tanzimat'la başlamıştır. Tanzimat'la yapılan yenilikler yavaş yavaş saraylarda, yalılarda ve cemiyetlerdeki her tabakadan konaklarda ve evlerde görülmeye başlamıştır. Böylece Osmanlı Devletin de kadının bazı haklar elde etme çabaları toplumda din, ırk ve cins ayrımı yapılmadan ferdi hakları güvence altına alınmıştır⁹¹.

IV.Tanzimat Dönemi Türk Kadını

Osmanlı Devleti 17. yüzyıldan itibaren Avrupa karşısında gerilemeye ve askeri yenilgiler almaya başlamıştır. 1699 Karlofça ve 1718 Pasarofça

⁸⁹ ORTAYLI, İlber, *Osmanlı Toplumunda Aile*, Pan Yayınları, İstanbul, 2001, s.69

⁹⁰ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.4

⁹¹TUNCAER, Güzin, "Muaşeret Hayatı", Tercüman Kadın Ansiklopedisi, , s.554

Antlaşmaları ile Osmanlı Devleti toprak kaybetmeye başlamış ve bu durumun düzeltilmesi için çareler arıyordu. Tüm bunların sonucu olarak yenileşme hareketlerinin öncelikle askeri alanda gerçekleştirmiştir. Ancak bu yapılanlar kötüye gidişi önlemekte yeterli olmayınca zamanla sosyal ve siyasi hayatta da batı tarzı düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. 3 Kasım 1839'da Tanzimat Fermanı'nın ilanı ile birlikte imparatorlukta bütün tebaanın eşit sayılması, Türk siyasi hayatında önemli bir dönem noktası olacaktır. Tanzimat Döneminde birçok alanda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler de en çok Avrupa devletlerinden Fransa'nın etkisi olmuştur. Yeniliklerle birlikte her alanda iki kurum meydana gelmiştir. Bunun nedeni ise eski kurum kaldırılmadan yeni kurumların açılması olmuştur⁹².

Tanzimat Fermanı'nın metni incelendiğinde kadınlar için özel bir kayıt yoktur. Kadın konusuna değinilmemiş fakat Tanzimat'ın ülkede yaşayanların kafalarına getirdiği yenilik ve batılılaşma anlayışının dolaylı olarak kadınlarımızın yaşayış statüsüne etki yaptığı görülür. Bununla birlikte bazı kanunlar da değişiklikler yapılmaya başlanır. Arazi kanunu gibi yeni kanunlarla ölen babanın mülkünden kız evlada da pay verilmeye başlanır. Evlenen kızlardan alınan gelinlik adlı vergi kaldırılır. Köleliğin kalkması ile Osmanlı evindeki cariye sistemi sona erer. Eski yasaklar da büyük ölçüde yumuşamalar olur ve kadınlar da genel yerlere gidebileceklerdir⁹³.

Tanzimat sonrası devam eden ıslahatlar da Osmanlı toplumu giderek Batı'ya yakınlaşmaya ve değişmeye başladı. Bu değişiklikler Türk kadını açısından bazı yenilikler getirdi ve Osmanlı Devleti'nde kadınların durumlarının düzeltilmesi istekleri gündeme geldi. Osmanlı'yı değiştirmek ve Batılılaştırmak için harekete geçen kesim Müslüman kadının geri kalmışlığın simgesi haline geldiğini ve Batı'da Avrupalı kadınlara tanınan hakların Müslüman kadınlara da tanınması gerektiğini istiyorlardı. Böylece Müslüman kadın içinde bulunduğu zor durumdan kurtulabilir ve geri kalmışlığın simgesi olmaktan çıkabilirdi. Batılı

⁹² KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.3

⁹³ GÖKSEL, *Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk*, s. 133

kadınların Osmanlı kadınlarına olan üstünlükleri onlara verilen haklar sayesinde. Bir toplumu değiştirmek ancak kadını değiştirmekle mümkündür. Kadının toplumdaki eğiticiliği ve çocuk yetiştirilmesi göz önünde bulundurulacak olursa kadınlara verilecek hakların önemi daha iyi anlaşılır⁹⁴.

Osmanlı da kadın hareketi Tanzimat Dönemi İstanbul'dan taşraya giden memur aileleri ya da yeni açılan kız rüştiyelerine tayin edilen öğretmen hanımlar sayesinde Anadolu'nun çeşitli şehir ve kasabaların da eşraf tabakası arasında kendiliğinden yayılmıştır. Böylece taşradaki kadınlar başkentteki kadınlara benzer bir hale gelmeye başlamıştır. Muhafazakâr kadınların durumunda, yapılacak düzenlemelere ve yeniliklere karşı çıkmamakla birlikte bunun İslami kurallar göz önünde bulundurularak yapılmasını savunmuşlardır. Genellikle kadının anne ve eş fonksiyonları üzerinde durmuşlardır ve yapılan reformların kültürel kimliği tehdit ettiğini düşünmüşlerdir. Bu dönem boyunca batılılaşmanın sınırları ve ölçütleri tartışılırken kadının toplumdaki yeri ve önemi de göz önünde tutulmuştur. Böylece modernleşme yolunda Osmanlı toplumunda kadının yeri, sosyal hayata katılması, özgürleştirilmesi meselesi bir tartışma konusu haline gelmiştir. Fakat ne olursa olsun her kesimin birleştiği tek nokta kadının eğitilmesi olmuştur⁹⁵.

Osmanlı Devletin de kız çocuklarının bir devlet programı çerçevesi dâhilinde öğretime dâhil edilme düşüncesi Tanzimat Devri'nde ortaya çıkmıştır. Kız çocuklarının eğitime dâhil edilmesi fikri ilk olarak II. Mahmut dönemin de maarif alanında başlatılan ve Tanzimat'la devam ettirilen maarif reformunun önemli bir parçasıdır. Osmanlı 1845'den itibaren kız ve erkek çocuklarının karışık olarak bittiği mahalle mekteplerinin (ilkokul) ıslah edilmesini ve böylece bütün çocukların ilköğretime devam etmesini öngörmektedir. Bu proje çok sınırlı bir şekilde ve sadece birkaç büyük şehir de uygulanabilmiştir⁹⁶.

Kız ve erkek çocuklarının bir arada öğrenim görmelerinin zararlı, öğretmenlerin de namahrem olduğu düşüncesi ile okuldan alınan kızlar ilköğretim düzeyinde eğitim şansını ilk defa 1859 tarihin de Cevri Kalfa İnas Rüştiyesi'nin

⁹⁴ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.7

⁹⁵ ERDEM, YİĞİT, *Bacıân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.90

⁹⁶ “*Kadın ve Eğitim*”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, , s.617

açılmasıyla elde etmiştir. Bu rüştiyenin açılması kızların okula gönderilmesini sağlayamamış beraberinde yeni bir sorunu gündeme getirmiştir. Bu kez aileler kızlarını kadın öğretmen olmaması sebebiyle okula göndermek istememiştir. Bu sorunun çözülebilmesi için 1870’de kız okullarına öğretmen yetiştirmeye yönelik Darülmuallimat açılmıştır. 1873 yılında Darülmuallimat’ın ilk mezunlarını vermesiyle kadınlar öğretmenlik mesleğine adım atmışlardır. Darülmuallimat’ın öğretmen kadrosunda iki gayrimüslim kadın öğretmen hariç diğerleri erkek öğretmendir. Daha sonraki yıllarda bu okulda Müslüman kadın öğretmenlerde yer almıştır. Tanzimat Dönemin de kız çocukları için İbtidaiye ve Rüştiyelerin yanı sıra mesleki eğitim veren okullar da açılmıştır⁹⁷.

Osmanlılar da kadınlar sağlıkla ilgili bilgileri çevrelerinden öğrenmekteydi. Bu konuda kadınların toplu olarak eğitilmesi ilk defa Tanzimat Döneminde gerçekleştirmiştir. 1843 yılında Tıbbiye Mektebi’nde ebelik kursları açılmasına karar verilmiştir. Bu kurslarda eğitim mankenler üzerinden yapılmakta ve ebe hanımların yapacakları mesleki tatbikat esnasında yanlarında erkek bulunmaması şartı getirilmişti. 1845 de ilk mezunlarını veren kurslar padişah huzurunda diplomalarını almışlardır. Ebe mektebi mezunlarını Osmanlı Devleti’nin mesleki eğitim gören ilk kadınları olarak kabul edebiliriz⁹⁸.

Kızlar için mesleki eğitim veren ilk eğitim kurumu Mithat Paşa tarafından 1865’de Rusçuk’ta açılan Kız Islahanesi olmuştur. Bu okulda amaç kızların üretime katkıda bulunmalarını sağlamaktır. Amacı, ordunun elbise ihtiyacını karşılamak için kurulan fabrikaya eleman yetiştirmek olan bu ıslahhane mali kaynakların yetersizliği yüzünden başlamadan kapanmıştır. Kızlar için mesleki ve teknik eğitim veren Kız Sanayi Mektebi ise 1869 yılında İstanbul Yedikule’de kurulan Baruthane binasında dikimhane niteliğinde açılmıştır. Okula kayıt olan öğrenci sayısı zamanla artmış ve yeni bir okul ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Başlarda fabrika ve dikimhanelerde yetiştirilmek üzere açılan Kız Sanayi Mekteplerinin amacı zamanla değişmiştir. Kız Sanayi Mekteplerinde kızlar için daha çok aile

⁹⁷ ERDEM, YİĞİT, *Bacıân-ı Rum’dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.91

⁹⁸ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.18

hayatında karşılaşacakları güçlüklerin üstesinden gelebilmelerini sağlamak ve bir evin nasıl idare edileceğini öğretmek amacıyla uygulamalı dersler verilmiştir⁹⁹.

Osmanlı Devleti'nde kadının toplumdaki rolüne baktığımızda kadın ve erkeğe ayrı dünyalar sunulmuştur; erkeğin dünyası kamusal, kadının ise özel ve mahremdi. Kadın ev içinde erkek ise evin dışındaydı. Kadın ve erkeğin rolleri ise dinsel açıdan ayrılmıştır. Kadın ve erkeğin bu ayrımı kadının kurallarını beraberinde getirmiştir. Aile içi yaşamdan ev mimarisine, giyimine, evlenme törelerine kadar birçok alanda görülmektedir. Osmanlı sivil mimarisinde pencereler kafesli ya da yüksek duvarlarla çevrili, kadınların oturduğu yer erkeklerinkinden ayrılmış biçimde ve birbirleriyle söz alışverişi yasaklanmıştır. Evlerde balkon Tanzimat'tan sonra görülmeye başlanmıştır. Bu durum Batı taklitçiliği olarak görülmüş ve muhafazakârlar tarafından tepkilerle karşılanmıştır. Kadının gideceği ve gezeceği yerlere devlet tarafından sınırlar konulmuştur. Hangi araçlara bineceği, hangi camilerde ibadet edecekleri fermanlarla düzenlenmiştir. Kadınların giysi ve kumaş ihtiyacını karşılayan bohçacılar kadın ve erkek arasındaki iletişimi sağlamıştır. Klasik Osmanlı toplumu yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. XIX. yüzyılda bu değişim hızı artmıştır. Bunda dünyada görülen teknolojik gelişmelerin ülkeye girmesi oldukça etkili olmuştur. Fayton, tramvay, tren, atlı araba, vapur seferleri günlük hayatın temposunu bir nevi artırmıştır. Posta ve telgraf, gazete ve dergiler bilgilendirme ve iletişim işlevini yerine getirmiştir. Eğlence kültürü de değişerek kahvehane ve kıraathanelerin yerini tiyatro gibi mekânlar almıştır. Aile tipinde de değişim yaşanarak geniş aile tipi yerini çekirdek aileye bırakmıştır¹⁰⁰.

V. II. Meşrutiyet Döneminde Türk Kadını

II. Abdülhamit'in özellikle eğitim alanında Tanzimat reformlarını sürdürmeye çalıştığı 1876-1908 dönemi aynı zamanda tarihe baskı rejimi olarak geçmiştir. Bu rejime karşı olan jön Türklerin çabası ile 23 Temmuz 1908 de

⁹⁹ ERDEM, YİĞİT, *Bacıân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.98

¹⁰⁰ ÇAKIR, Serpil, *Osmanlı Kadın Hareketi*, Metis Yayınları, İstanbul 2013, s.226-229

Meşrutiyet tekrar ilan edildi. Ancak başlayan bu hürriyet sevinci fazla sürmedi devlet içte ve dışta büyük bunalımlar yaşadı. Devletin dağılışının ilk habercisi Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilan etmesi ardından Girit'in Yunanistan'a katılması ve Bosna Hersek'in Avusturya tarafından ilhak edilmesiyle devam etti. 1911'de İtalya Trablusgarp ve 12 adayı işgal etti. Aynı yıl Balkan Devletleri Osmanlı Devleti'ne savaş açtı ve Balkan Savaşları başladı. Balkan Harbi'nin yaraları sarılmadan devlet 1. Dünya Savaşı ile karşı karşıya kaldı. 1908'de Meşrutiyet'in ikinci defa ilanı ile ülkede bayram havası oluştuysa da ardından siyasi kargaşayı da beraberinde getirdi. 31 Mart Vakası sonrasında II. Abdülhamit tahttan indirilerek Mehmet Reşat geçirildi. Bütün bu siyasi kargaşa içinde kadın hareketleri de yerini aldı ve kadınlarla ilgili tartışmalar hız kazandı. Hükümet kendi düşüncesi doğrultusunda kadın hareketlerini desteklerken Türk kadınının sosyal hayattaki yeri de büyümeye başladı. Hatta siyasi hayatta da bazı girişimler oldu. Bir grup kadın 1908 parlamentosuna katılmak için harekete geçti. Bu durum Türk kadının siyasi hayatta da rol alma isteğinde bulunduğunu göstermektedir¹⁰¹.

II. Meşrutiyetin ilanı özellikle kadınlar arasında büyük heyecan yaratmış ve özgürlüğün ilanı olarak kabul edilmişti. Meşrutiyet'in ilan edilmesi ile çok sayıda İstanbullu kadın örtüsünü atarak İttihat ve Terakki'min renkleri olan kırmızı beyaz flamalarla sokaklara dökülmüş 'yaşasın vatan, yaşasın hürriyet, yaşasın millet' şeklinde slogan atmışlardır. II. Meşrutiyetin yarattığı özgürlük ortamı o güne kadar Osmanlı siyasi hayatında görülmeyecek güçte feminist bir oluşumun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kadınlar artık haklarını elde etmek için tartışmalara katılmaya başlamıştır. Pek çok kadın gazete ve dergisinde yazılar yazarak isteklerini dile getirmişlerdir. Eğitimli kadınlar kadının statüsünü değiştirmeye yönelik mücadelede birlikte hareket etmiş ve pek çok dernek kurmuşlardır. Bu zorlu mücadelenin sonunda eğitim, hukuk, sosyal ve ekonomik alanlarda birçok haklar elde ettiler¹⁰².

¹⁰¹ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.47

¹⁰² ERDEM, YİĞİT, *Bacıyan-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.108

II. Meşrutiyet döneminde çarşaf giyme ve peçe takmaya karşı hareketler artmaya başlamıştır. Avrupa modasına göre giyinen kadınlar ve genç kızlar çarşafalarını boyunlarına sararak bazen ufak tefek olayların çıkmasına neden olsalar da İstanbul başta olmak üzere bazı şehirlerin caddelerinde gösteriler düzenleyip kıyafet yasaklarına protesto etmişlerdir. Kadınlarla ilgili yasaklara ve devlet müdahalelerine karşı tepkilerin arttığı bu dönemde hak, hürriyet ve serbestlik isteyenler seslerini yükseltiyorlardı. Buna rağmen kadınların serbest hareketlerine karşı da tepkiler giderek büyümekteydi. Kadınların tiyatrolara gitmesi ve sahnede yol alması da engellenmekteydi. İlk tiyatro gösterilerinde erkek sanatçılar kadın kıyafetleri ile sahneye çıkarılmış daha sonra gayrimüslim kadınlar tiyatroda rol almaya başlamıştır. Tüm bu gelişmelere rağmen tiyatroya giden Müslüman kadınlara saldırılar düzenlenmekteydi. İttihat ve Terakki Cemiyet'in oynattığı 'Vatan Yahut Silistre' piyesi büyük ilgi görmüş piyesin kadınlara da oynatılması kararı alınmıştır. Bunun üzerine Müslüman kadınların tiyatroya gitmesine karşı çıkanlar karara tepki göstermiş ve kadınların tiyatroya gitmeleri engellenmiştir. Bu dönemde İzmir de tiyatroya gitmek isteyen bir grup Müslüman kadına da saldırılar olmuştur. Türk Ocaklarında Yeni Turan piyesinin oynatılmasında bir Türk kadınının (Halide Edip) sahneye çıkması tepkiyle karşılanmıştır. Şeyhülislamın müdahalesi ile Müslüman kadınların sahneye çıkması yasaklanmış ve tiyatrolardaki kadın rollerine Ermeni ve Rum asıllı gayrimüslim kadınlar çıkmıştır¹⁰³.

Meşrutiyet döneminde her alanda olduğu gibi kızların eğitimi konusunda da tartışmalar hızlanmıştır. Yöneticiler bu konudaki eksiklikleri giderme çabasına girmiştir. İlk olarak İngiliz Sir Frey'in kızıdan kız okulları ile geniş bir rapor hazırlanması istenir. Rapora göre, bütün kız okullarının bina, sıra ve araç gereçler yetersiz bulmuştur ayrıca öğretmenler de eğitim metotları yönünden yeterli değildir. Bu eksiklikleri gidermek için Avrupalı öğretmenler beş yıl çalıştırılarak Türk kadın öğretmenlere örnek olmalıdır. Okullarda eğitimin düzenlenebilmesi için önce öğretmen okullarından işe başlanmıştır. Kızların eğitimi Türk

¹⁰³ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.27-29

aydınlarının da en çok tartıştığı konulardan biri olmuştur. Bu hususta hemen her aydın olumlu fikirlere sahip ve kızların eğitiminden yanaydı¹⁰⁴.

19. yüzyılın sonunda fikri gelişmeler kadınlar arasında daha fazla görülmüştür. Bu yıllarda kadın yazarlarımız, şiirden başka roman, hikâye, eğitici makale, biyografi ve bazı çeviriler yapmaya başlamıştır. Avrupa edebiyatıyla ilgilenen ve Fransız edebiyatının etkisiyle ilk eser veren kadın şairimiz Osman Paşa'nın kızı Nigar Hanım'dır. Şiir ve hikâyelerle şöhret olan bu kadın yazarımızın yabancı dilden tercümeleri vardır. Batı etkisi altında eser veren diğer bir şair ve yazarımız da Fatma Makbule Hanım'dır. Hüzünlü, hisli şiirlerinin yanında nesirleri, hikâye ve ahlaki makaleleri vardır. Büyük şairimiz Abdülhak Hamid'in kız kardeşi Mihrüsa Hanım da bu dönemin lirik ve batı etkisinde eser vermiş şairlerdir. Edebiyatımızın en seçkin siması Fatma Aliye Hanım önemli devlet adamlarından Cevdet Paşa'nın kızıdır. Fransızcadan çevirdiği romanın basılışı edebi bir tartışmaya yol açmış ve dönemin tutuculuğu yüzünden Türk kadınının yabancı bir dilden tercüme yapabileceğine inanılmamıştır. Babası hakkında yazdığı biyografya bugün bile önemli bir değer taşımaktadır. Fatma Aliye Hanım'ın gerek yazıları gerekse savaş zamanlarında kurulan yardım derneklerinde çalışmasıyla dönemin fikir hayatına örnek olmuştur. Halide Edip'in 1911'den beri yazı ve romanları da bu dönem tarihimizde yerini alır¹⁰⁵.

XIX. yüzyıldan itibaren Osmanlı'da özellikle kadınlarla ilgili bazı özel sorunların giderilmesi için bazı zamanlarda kadın görevliler çalıştırılmıştır. Bu dönemde kadın kolcu ve kadın gardiyanlar çalıştırılmıştır. Balkan ve I. Dünya Savaşı kadınların memurluğa kabul edilmesinde önemli bir faktör olmuştur. Savaşa giden memurların yerine kadın memurlar alınmaya başlanmıştır. 1912 yılında kadınlar memur olarak istihbaratta da görev almışlardır. 1913 yılında Dersaadet Telefon Anonim Şirket-i Osmaniye'si kadınlara kapıları açmış ve gazeteler aracılığı ile santral memuriyesi alınacağını duyurmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti kadınların çalışması ve ekonomik yaşama katılmasında etkin rol

¹⁰⁴ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.48

¹⁰⁵ İNAN, *Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri*, s.90-92

oynamıştır. I. Dünya Savaşı'nda erkek memurların cepheye gitmesi ile boşalan yerleri doldurmaları için devlet dairelerinde kadınlar çalıştırılmaya başladı. Kadınlar bankalarda da çalışmaktaydı ve kadın personel çalıştıran bankaların başında Osmanlı Bankası gelmektedir. Bu bankada etnik köken ve din dağılımına sahip memureler arasında Müslüman kadınlarda göze çarpmaktadır¹⁰⁶.

II. Meşrutiyet Dönemin de kadın hareketlerinin bir başka özelliği de kadınların siyasetle uğraşmasıdır. Kadınlar küçük kitleler halinde siyaset alanında görülmüş ve çeşitli etkinliklere katılmışlardır. Kadınların siyasi etkinliklere katılmaları daha çok eşlerinin, baba ve kardeşlerinin mektuplarını taşımak ve saklamak şeklinde olmuştur. İmparatorluğun birçok yerinde kadınlar Meşrutiyet hareketlerine yabancı kalmamış hürriyetin ilan edilmesi faaliyetlerine fedakârlıkla katılmışlardır. İttihat ve Terraki Cemiyetlerin de faaliyet gösteren kadınlar, cemiyet üyelerinin yakalanması, takibi ve evlerin aranması sırasında yasak olan belgeleri, mektupları aranan kişileri saklamış haber getirip götürme işlemlerine yardımcı olmuşlardır. 26 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'in ve Anadolu'nun işgallerini görüşmek üzere toplanan Şuray-ı Saltanat toplantısına bazı kadınlar da katılmak istemiştir. Tartışmalar nedeniyle kadınlar bu toplantıya katılamamıştır¹⁰⁷.

Bu dönemde kadın konusunda en önemli yenilik hukuksal alanda gelişti. Kadının aile içindeki hukuku, 1917 tarihli Aile Kararnamesi ile koruma altına alındı. Bu kararname de kadına dönemin şartlarına devrim sayılabilecek yeni haklar verilmişti. En dikkat çekici ise evlenecek kadın ve erkek için yaş sınırı getirilmesi olmuştur. Evliliğe bir memur ve iki şahidin huzurunda resmi bir boyut da kazandırılmış oldu. Çok evlilik sınırlandırılmış kadına da erkek gibi boşanma hakkı tanınmıştır. Giyim kuşam da kadın artık ev dışına çıkarken biraz daha özgür olmuştur. İstanbul'da yeni çalışmaya başlayan tramvay ve vapurlarda kadın-erkek için ayrı bölümler vardı. Karı-koca birlikte gittiği zaman eşler bu ulaşım araçlarında kendilerine ayrılmış bölümlerde seyahat ederlerdi¹⁰⁸.

¹⁰⁶ ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.113-117

¹⁰⁷ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.35

¹⁰⁸ ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.109

1915 yılında İstanbul Darülfünunun 'da kadınlar için haftada dört gün olmak üzere konferanslar verilmeye başlamıştır. Kadınlarımızın yükseköğretime ilk adımı olan bu dersler basında yer almıştır. Aynı yıl İnas (kız) Darülfünun adıyla bir bölüm açılmıştır. Bu Darülfünunun ilk öğrencileri kız idadileri ile kız muallim mektebi mezunları olmuştur. Kadınlar için artık düzenli dersler başlamış ve dersler haftada dört gün üniversite konferans salonunda verilmiştir. Bu dersler; kadın hukuku, heyet ilmi, fennimalumat, umumi ve kadın hıfzıssıhhası, el işleri, tarih, ev idarisi ve pedagoji idi. Kadınlarımız için yükseköğretim sayılan bu derslerin açılmasından dolayı basın memnuniyet gösteriyor ve bu derslerin kadınlarımızın fikri olarak ilerleyeceğini yazıyordu¹⁰⁹.

VI. II. Meşrutiyet Dönemi Fikir Akımlarına Göre Kadın

1908 tarihinde ilan edilen II. Meşrutiyet Rejiminin Osmanlı Devleti'nde yarattığı hürriyet ortamı Osmanlı aydınlarına bütün meseleleri basında, yazdıkları eserlerde, toplantılarda tartışma fırsatı vermiştir. Kadını ilgilendiren konularda özellikle Osmanlı toplumundaki Müslüman Türk kadınının mevcut durumu, teoride İslam'ın öngördüğü kadın, Avrupalı kadın, ideal kadın ve genelde kadın hakları gibi konularda büyük tartışmalar ve çeşitli fikirler ortaya atılmıştır. Diğer alanlarda olduğu gibi zamanın aydınları, yazarları, kurumları temsil ettikleri veya mensup oldukları fikir akımlarının içinde kadın meselelerine feminist ve siyasi bir yaklaşımda bulunduklarından bu konuda aralarında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu görüşler genel olarak kadınlara hürriyet verme yönünden iki yönde toplamak mümkündür: Birincisi, İslam'a yakın bir yorumla kadın haklarına çözüm getirmek isteyen gelenekçi fikri savunuculardır. İkincisi İslamiyet'i yeniden yorumlayarak modernleştirmek ve kadın haklarına bu açıdan bakmak isteyenlerdir. Bu iki görüş arasında topladığımız aydınlar fikri birlik olmaması nedeniyle kendi aralarında tekrar bölünmüşlerdir. Burada yapılacak sınıflandırma kadına karşı bakış açılarını yine genel siyasi görüşleri çerçevesi

¹⁰⁹ İNAN, *Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri*, s.98

içerisinde değerlendirmek gerekir. Kadının toplumdaki yerini belirlemeye çalışan görüşler şu şekilde sıralanabilir: İslamcılar, Batıcılar ve Türkçüler¹¹⁰.

A. İslamcılık

İslamcılar kadın meselesine İslami ölçülerden uzaklaşmadan yakınlaşmışlardır. Onlara göre asıl İslam ile yaşanan İslam'ı birbirinden ayırttırmamak gerekir. Kadın meselesinde de İslam'a sonradan giriş ve milletlerin özelliklerinden kaynaklanan nedenleri ayırmak gerekir. Kadını İslam'ı ölçüler çerçevesinde eğitmek ve sosyal hayatta bir konuma yerleştirmek gerekir. Batıdan manevi ve kültürel yönleri ayırarak sadece ilim ve tekniğin alınmasından yana ona İslamcılar kadının batı fikirlerinden korunmasını isterler. İslamcıların en önemli savunucusu olan Şeyhülislam Musa Kazım Efendi olan kadınların çarşafsız ve bir erkeğin yanında sokağa çıkmasına şiddetle karşı çıkıyor ve kadınlara çarşaf giymeyi zorunlu kılacak bir kanun istiyordu. Fakat örtünme kadına hiçbir hakkını kaybettirmez ve kadında erkek gibi namusunu koruyarak gezmeye gidebilir, eğlenebilir. Hatta kadın cemiyetlerine giderek konferans verebilir ve de dinleyebilir. Mümkün olduğu ölçüde eğitimine devam edebilir şeriat buna engel değil mani değil teşvik edicidir¹¹¹.

Muhafazakâr kadının önemli simalarından Mustafa Sabri kadın meselelerinde her şeyin başı ve sonu mutlaka din ve şeriat olması gerektiğini savunmuştur. Bu görüşün taraftarları Cemiyet-i İlmiyye-i İslamiye etrafında toplanarak fikirlerini yayın organları olan *Beyan-ül Hak* vasıtasıyla savunuyorlar ve yayınlıyorlardı. Ilımlı İslamcılar ise bazı ölçüler içinde ve zemin İslam kalmak şartı ile İslam'da reform yapılabileceğini savunuyorlardı. Bunlar, İslam derken kendi yorumladıkları ve yeniden keşfettikleri eski ve gerçek İslam'ı anladıklarından, geleneksel İslam'ı savunanlardan ayrılıyorlardı. Bu fikrin önde gelen isimleri Sait Halim Paşa, Mehmet Akif, Aksekili Ahmet Hamdi gibi isimlerdir. Bu görüş kadının eğitilmesini, kadına şahsiyet verilmesini, aile içinde

¹¹⁰“*Feminizm*”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, , s.630

¹¹¹ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.62

haklarının korunmasını şiddetle savunmuşsa da kadının dışarıda çalışmasını onaylamamıştır¹¹².

İlmli İslamcılardan Mehmet Akif, eserlerinde cemiyet meselelerine geniş yer vermektedir. Dönemin meselelerine İslamcı gözle bakan şair hiçbir zaman ilimden ayrılmamaktan yanadır. Ona göre Avrupa'dan ilim zihni alınmalı ama İslam'ın esasları ve Türk kültür değerleri korunmalıdır. Akif, çarşafı çıkarmak bahanesi ile kadının tamamen batılı kadınlara benzetilmesine karşı çıkmıştır. Bunu yapmak isteyenlerin genellikle Avrupa'ya eğitim için gönderilenler olduğunu belirtir. Büyük uğraşlarla Avrupa'ya tahsil için gönderilenlerin, kız okulları açma gayreti yerine şekli bir taklitçilikte kalmaları Onu üzmektedir. Akif'e göre her şeyden önce kadınların eğitimlerine önem verilmeli ve toplumda kadının ezilmesine, hor görülmesine izin verilmemelidir. Kadının geri planda tutulmasının İslamiyet'le ilgisi olmadığını tamamen dinin yanlış anlaşılmasından ve toplumsal gelişmelerden kaynaklandığını savunur. Mehmet Akif'e göre İslamiyet'te tek kadınla evlilik esastır, ancak bazı durumlarda dörde kadar evliliğe izin verildiğini belirtir. Boşanma ise büyük bir sorun olmadıkça tasvip edilmemektedir. İslamcıların kadınla ilgili düşüncelerini kısaca özetleyecek olursak, öncelikle çok kadınla evlilik konusunda aralarında görüş ayrılığı olduğu görülür. Kadınların İslami ölçüler içerisinde eğitilmesini isterler fakat çalışma hayatında söz sahibi olmasını istemezler. Onlara göre, Avrupa'nın örnek alınması tehlikeli görünmüş İslami Türk aile yapısının daha üstün olduğu savunulmuştur¹¹³.

B. Batıcılık

Meşrutiyet'le birlikte batıcılar harekete geçerek fikirlerini basın yoluyla kolayca dile getirdiler. Kadının toplumdaki yeri, eğitimi, giyimi gibi konularda düşüncelerini ifade ettiler. Ancak bu görüşü savunanların hepsi de kadın meselesine farklı açıdan bakmaktaydı. Batıyı her şeyiyle kabul eden Selahattin Asım Türk kadınının dini baskılar yüzünden kendi özelliklerini yitirip yozlaştığını

¹¹² “Feminizm”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, , s.630

¹¹³ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.63-66

söyler. Dini esas alan kanunlar ve töreler erkekleri olumlu kadınları olumsuz etkileyerek gerilemesine neden olmuştur. Selahattin Asım, kadının cemiyetin bir parçası olduğunu aile içinde ve dışında önemli rol oynadığını düşünmektedir. Kadının manevi eğitimi temin edilince örtünmenin gerekli olmadığını düşünmektedir. Örtünme kadını manevi hayattan ayırıyor ise kadının bu görevleri görebilmesi için örtünme kaldırılmalıdır¹¹⁴.

Batıcıların en önemli savunucusu Abdullah Cevdet'e göre 'Bir ikinci medeniyet yoktur, medeniyet Avrupa medeniyetidir. Bunu gülüyle dikeniyile kabul etmek mecburidir.' Bu yüzden Abdullah Cevdet Avrupa'yı örnek almanın anlamsız, kopya çekmenin yetersiz olduğunu düşünmüş ve Avrupa medeniyetinin tamamen kabul edilerek Türkiye'nin Avrupa'nın bir parçası haline gelmesini istiyordu. Siyasi ve modernleşme eğilimini bu şekilde açıklayan Abdullah Cevdet, 1908'den sonra Türk kadının içinde bulunduğu durumu şiddetle eleştirmiş peçe ile çarşafa ilk defa karşı çıkan kişi olmuştur. Abdullah Cevdet'e göre padişahın bir tek eş olmalı ve istedikleri gibi giyinebilmelidir. Polisler softalar ve külhanbeyleri kadınların giyimlerine kesinlikle karışmamalıdır. Kadınlar vatanın en büyük nimeti sayılarak kendilerine erkekler tarafından hürmet ve ayrıcalık gösterilmelidir. Kadınlar ve genç kızlar erkekten kaçmamalıdır. Görücülük âdetine son verilmeli ve erkek gözüyle gördüğü beğendiği kızla evlenmelidir. Kızlar için diğer okullardan başka Tıbbiye Okulu da açılmalıdır. Avrupa medeniyeti kanunu kabul edilerek evlenme ve boşanma şartları değiştirilmeli ve birden fazla evlilik kaldırılmalıdır¹¹⁵.

Celal Nuri batıcı fikir akımının ılımlı kanadında yer almıştır. Ona göre İslam'ın temel kurallarından sapılmış ve bilgisizlik nedeniyle örtünme ve kadın-erkek ilişkileri yanlış anlaşılmıştır. Kadınlar başka erkekler başka bir dünya oluşturmuş ve bu iki dünya birbirini tanımaz hale gelmiştir. Bu çelişki Osmanlı halkının yıkılışının en temel sebebi olmuştur. Özgürlük çağında kadınların bu koşullar altında annelik, karılık, eğiticilik, arkadaşlık etmesi beklenemezdi. Türk

¹¹⁴ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.66

¹¹⁵“Feninizm”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, , s.631

kadınları insan toplumunun en kısıtlı kısmını oluşturmaktaydı. Kadının katılımı olmadan bir toplumun ilerlemesi mümkün değildir ve kadınsız bir toplum dilsiz ve ruhsuz bir adam demektir. Yarım yüzyıldan beri Türk töresi gevşedi ve toplumumuz çürüdü. On sekiz yıldan beri de Avrupa yöntemleri mantığa aykırı bir biçimde kadın dünyasında etkisini gösterdi. Fransız eğitimi yönemsiz, kuralsız ve ölçüsüz bir şekilde aramıza girdi. Avrupa düzenini sindirmekte güçlük çektik ve doğu adetleri de bir kenara bırakıldı¹¹⁶.

Tevfik Fikret de batıcı görüşe sahip bir şairimizdir. Tevfik Fikret'in 'Kızlarını okutmayan bir millet oğullarını manevi öksüzlüğe mahkûm etmiştir. Hüsrana ağlasın' sözleri kadınların eğitimi konusunda etkili olmuştur. Batıcı yazarlara göre kadın meselesinde doğrudan dine karşı tavır almadan, gelişmelerin yabancı kültürlerden kaynaklandığını aslında İslamiyet'in kadınlara yer verdiğini belirtiyorlardı. Batıcıların fikirlerine bakıldığında ise kadın konusunda ikiye ayrıldıkları görülür. Bunların bir kısmı örtünmeye karşı kesin tavır almış ve perişanlığa sebep olarak İslamiyet'i göstermişlerdir. Daha ılımlıları ise kadın haklarını dine dayandırarak savunmuş gibi İslamiyet'ten değil içtimai şartlar ve dış tesirlerden kaynaklandığını savunmuşlardır¹¹⁷.

C. Türkçülük

Türkçüler kadın hakları konusunda ayrı bir düşünce akımı geliştiren ve savunanlar olarak Türkçülük veya milliyetçilik ideolojisi etrafında güçlü bir grup oluşturmaktaydı. Bu görüşü savunanlar arasında Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Halide Edip Adıvar, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Ahmet Hikmet Müftüoğlu gibi isimler yer almıştır. Bu akımın en önemli temsilcisi Ziya Gökalp esasta Türkçülük ve milli kültüre ağırlık vermişse de İslamcılık ve Batıcılık anlayışına kendi yorumunu katarak diğer İslamcı ve Batıcılardan ayrılmaktadır. Ziya Gökalp eski Türk toplumlarının demokrat ve feminist olduklarını, dolayısıyla kadının o toplumlarda yüksek bir yere ve değere sahip olduklarını belirtir.

¹¹⁶ NURİ, Celal, *Kadınlarımız*, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1993, s.110-117

¹¹⁷ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.68-69

İslamiyet'in ilk dönemlerinde kadının önemli bir mevkide olduğunu bu dönemin ise Arap, İran ve Bizans toplumlarının adetlerinin etkisiyle çabuk bozulduğunu bunun neticesinde kadınların itibar ve değerini kaybederek yüzlerini örtmeye, hareme kapanmaya başladıklarını ifade eder. Gökalp, kadınların içinde bulunduğu son durumu şiddetle eleştirmiş ve bu uygulamalardan vazgeçilmesini istemiştir. Gökalp'e göre toplumun üç direği vardı; aile, devlet, millettir. Ailenin temeli erkeğin ve kadının eğitilmesi gerektiğini savunur. Bu konudaki görüşü ise şöyledir 'Bizde kadınlar iyi eğitim görmedikleri için aile yükselmiyor aile yükselmeyince millet de geri kalıyor. O halde kadınların terbiyesi ve kızların iyi yetiştirilmesi milleti tekrar yükseltebilir. Çünkü iyi kadın iyi aileyi ortaya çıkarır. İyi aileden de iyi bir millet doğar.'¹¹⁸.

Türkçüler kadının aile ve sosyal hayatta belli bir yere gelmesini istemişlerdir. Bu nedenle Türk Ocağı'nda ilk defa 1912 yılında kadınlı erkekli toplantılar, konferanslar ve konserler düzenlenmiştir. İstanbul için bile çok ileri kabul edilen bu hareket özellikle İslamcılar tarafından büyük bir tepkiyle karşılandı. Kadınların ilk eğitimci olduğunu düşünen Mehmet Emin onların çocuklarını Türkçü fikirlerle yetiştirmesi için Türk kadını dergisinde 'Ninni' şiirini yayınlamıştır. Akımın temsilcilerinden Ahmet Ağaoğlu da kadın haklarından yana olmuştur. İslam dünyasının kurtulması için iki önemli konu olan kadın ve alfabenin ıslahı üzerinde durulması gerektiğini belirtir. Ahmet Hikmet Müftüoğlu ise kadınların otuz değil altı yüz yıldır istibdat altında ezildiklerini söyler. Ahmet Hikmet kadın hakları, evlenme, boşanma gibi konularda görüşlerini yazmış ve kadın konusunda birçok eseri ilham kaynağı olmuştur¹¹⁹.

Türkçülük akımının içinde kadın haklarının savunucu durumunda olan önemli bir isimde kadın yazarımız Halide Edip Adıvar'dır. Halide Edip o yıllar yazdığı eserlerinde yeni bir Türk kadını tipini işliyordu. Ona göre Türk kadını tipinde dört temel özelliğin bulunması gerekiyordu: Birincisi, bilgili, karakterli, şahsiyetli, milliyetçi ve vatansever kadın. İkincisi, sosyal ve politik hak ve

¹¹⁸ "Feminizm", Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.632

¹¹⁹ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.69-73

hürriyetlerini koruyan, geliştiren mücadeleci ve ideali uğruna ölümü göze alan kadın. Üçüncüsü, eğitilmiş ve erkeklerle aynı haklara sahip olan kadın. Dördüncüsü, ise Müslüman fakat modern kadın olmuştur. Bu dönemde kadının erkeklere göre daha aşağı bir statüde olduğunu belirtir. Zamanın kadınlarını eleştirerek mevki sahibi veya zengin erkeklerle evlenip çocuk yetiştirmek piyano çalmak eş dost ziyaret etmek ve giyinmek gibi başka amacı olmayan kadınları zavallı olarak nitelendirir. Erkeklerden dayak yiyen, zulüm gören mutsuz kadınlar için ise toplum korumasının gerekliliğinden bahseder. Halide Edip çalışkan, milli şuuru ve gayesi uğruna hayatını, parasını feda edebilen hak ve hürriyetlere sahip kültürlü modern Türk kadını tipini yaratmıştır. Artık kadınlarda çarşaf yoktur, saçlarını kapatacak bir başörtüsü ve mantosu vardır¹²⁰.

VII. Osmanlı'da Feminizm Hareketleri

Kadın hareketi, toplumun özgürleşmeye başladığı, geleneksel yaşam biçiminden koptuğu, siyasi ve ekonomik dönüşümün yaşandığı, 19. yüzyıl boyunca ideolojisini belirlemiş feminizm kavramıyla kendini ifade etmiştir. Bu hareket kadınların kendilerine yüklenen rol kalıplarına ve yaşam tarzına bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır. Kadınların kitlesel olarak tarih sahnesine çıkması ise ilk kez Fransız Devrimi ile gerçekleşmiştir. Dünyanın hızla yaşadığı değişimler yeni değer ve hakların ortaya çıkmasını sağladı. Hemen her ülkeden her kesimden kadın, konumlarına ezilişlerine başkaldırdılar ve toplumsal yaşama katılmak için içinde yaşadıkları toplumla bağlantılı olarak bir hareket başlattılar. Bu süreç içinde kadın hareketi toplumsal bir harekete dönüştü. Kadın toplumsal yapı içinde kendini ve erkeğin nazarında bulunduğu konumu sorguladı. Toplumun herkese vadettiği eşitlik ve özgürlüğü kadının yaşam alanında gerçekleştirmesi için onu sınırlayan değerlerden, geleneklerden, yaşam biçiminden kurtulma mücadelesiydi. Hareketin ideolojisi Fransızca 'femme-kadın' sözcüğünden türetilen 'feminizm' yani 'kadınlık' akımıydı¹²¹.

¹²⁰Feminizm", Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.632

¹²¹ ÇAKIR, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s.55-58.

Kadınlar, ataerkil yapının ve onun ideolojisinin değişmesinin önemine dikkat çekiyorlar ve bunun ancak kadınlar tarafından gerçekleştirilecek bir inkılabla mümkün olacağını açıklıyorlardı. Osmanlı toplumunun özellikle Osmanlı kadınının bir inkılabla muhtaç olduğunu vurguluyorlardı. Kadının toplumsal yaşamının başka bir safhaya, başka bir devreye giriyor olması inkılabı da gerekli kılıyordu. Kadın inkılabının amacı, kadın-erkek eşitliğinin sağlandığı yeni ve insani bir dünya meydana getirerek kadınların bu dünyada oynayacakları rollerle insanlığı mutluluğa ulaştırmaktır. Kadınların siyasal ve toplumsal yaşama girmesiyle toplumsal ve siyasal yapı yepyeni bir biçim alacak, toplumun görünümü değişecek, ona daha yumuşak daha medeni bir karakter kazandırılacak, böylelikle insanlık daha mutlu olacaktır. Feminizme karşı yanlış kanıların sebebi feminizm kelimesinin anlamını bilmemekten kaynaklanmaktaydı. Feminizmin aileyi yıkmak gibi bir niyeti yoktu, aksine aile saadetini insanlık saadetini önemsemekteydi. Feminizm sadece kadını değil toplumsal yaşamı da değiştirecek ona yeni bir biçim vererek yaşamın tüm yönleriyle ilişkili olacaktı. Kadınlar için öncelik kendi sorunlarını ortaya koymak, kendileri hakkında fikir yürütmelerini, hak istemelerini değil kendilerinin ne istediklerinin önemli olduğunu vurguluyorlardı. Kadınlar, yapmaya çalıştıkları inkılabın pek kolay gerçekleşmeyeceğini biliyorlardı. Ancak bu konuda umutlarını kaybetmemişlerdi. İnkılap amacının, sebep ve sonuçlarının anlatılmasıyla başarıya ulaşacak, gelecek nesle emanet edebileceklerdi¹²².

Feminist sözcüğü o dönemde kadınlar için talepte bulunan, kadınlardan yana herkesi içine alacak şekilde kullanılıyordu. Kadınlar düşündüklerini ortaya koyarken genellikle kendilerini “feminist” olarak tanımlamışlardır. Kadınlar feminizm sözünü kullanmaya, yaptıklarının feminizm gayreti olarak nitelendirilmesinden kaçınmıyorlar. Örneğin, Selanik’teki Kadın dergisinde Kırmızı Beyaz Kulübü’nden bir kadın, “Kadın bir Şems-i Marifettir” başlıklı yazısını ‘Bir küçük feminist lisanından söyleniş’ diye tanıtıyor. Avrupa’daki kadın hareketlerine tamamen katılmadıklarında, İslam kadınları olarak koşullarının

¹²² ÇAKIR, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s. 172-190.

farklılığının altını çizdiklerinde bile, feminizm sözcüğünü kullanmamak yerine ‘Avrupa feministleri’, ‘feministten feministe fark var’ gibi ifadelerle kendilerini ayırıyorlar¹²³.

Feminizm anlayışının Osmanlı Devleti’ne yansması ise Osmanlı aydınlarının Batı’nın fikirlerine ilgi duymasıyla başlamıştır. Osmanlı’da feminizm Türk-İslam kadınının meselelerini halletmeye ve ona tarihi kültürel, sosyal ve iktisadi şartlar göz önünde tutularak yeni bir kişilik kazandırmaktan ziyade, Batı zemininde ortaya çıkmış bir kadın tipinin ve kadın anlayışının Osmanlı toplumuna kabul ettirmeye dönük fikri bir hareket şeklinde başlamış ve gelişmiştir. Batı’nın etkisiyle başlayan feminist hareketlere Tanzimat’ın ilanından sonra rastlanmaya başladı. Bu dönemde sosyal meseleler içinde kadın ve aile meseleleriyle ilgili konulara değinen birçok mecmualara da rastlanmaktadır. Bu tür feminist mecmuaların okunması şehirli kadınlar üzerinde etkili olmuştur. *Terakki ve Muhadderat, Vakıf, Şukufezar, İnsaniyet, Ayine, Parça Bohçası, Aile, Hanımlara Mahsus* gazete gibi pek çok yayın organı tarafından kadınlarla ilgili konulara yer verilmiştir. Bu yayınların üzerinde durduğu noktaların başında kadınların okutulması, kadın erkek eşitliği, çok evlilik, kaç-göç gibi konular olmuştur. Bu şekildeki dergi ve gazetelerde bazen doğrudan kadın haklarını savunan yazılar yanında, erkekleri eleştiren dolaylı olarak kadın haklarını savunan yazılara da rastlanmaktadır. Dönemin yayınlarında erkeklerin kadınlar üzerindeki hâkimiyetine karşı yazılar da bulunmaktadır. Bu yazıların kadınların kaleminden çıkmış olması, feminist fikirlerin ve yayınların kadınlar üzerindeki etkisini daha da artırmıştır¹²⁴.

On dokuzuncu yüzyıldaki ıslahatlarla birlikte kadınların konumunda değişim başladı. Müslüman milleti olan Osmanlı’da aile hukuku şeriatın katı bir şekilde uygulandığı dinsel mahkemelerin sorumluluğu altındaydı. Bu dönemde yeni okullar açılıyor, kadın gazeteleri yayınlanmaya başlıyor ve çok eşlilikten tesettüre kadınların hayatının geleneksel öğeleri tartışma konusu olmaya başladı.

¹²³DEMİRDİREK, Aynur, *Osmanlı Kadınlarının Hayat Hakkı Arayışının Bir Hikâyesi*, Ayizi Yayınları, Ankara, 1993, s.69

¹²⁴ *Feminizm*”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.625-626

Aile hukuku aşama aşama yenilenmeye başlıyordu. 1900'e gelindiğinde dinsel hukukun alanı daraldı ve onun yerini büyük ölçüde laik hukuk almıştı. Kadınlar neredeyse erkeklerle eşit miras hakkı elde ettiler. 1908'den sonra kadınlar meslek edinmeye ve iş hayatında yer almaya başlıyorlardı¹²⁵.

Osmanlı Devleti'nde feminist yazarlar ve feminist hareketler daha çok Avrupa'daki liberallerin savundukları ve hukuk alanına yansıyan feminist fikirlerin etkisi altında kalmışlardır. Sosyalistlerin feminist görüşleri Osmanlı toplumuna pek yansımamıştır. Genç Osmanlıların kadınlarla ilgili konularda yaptıkları yayınlarda liberalizm etkisi görülmüştür. Genç Osmanlılar yenilikçi olmalarına rağmen kadın konusunda daha gelenekçi görüşü bağlı kaldılar. Namık Kemal, Şinasi ve Ali Suavi gibi fikir adamları eserlerinde basında Türk toplumundaki kadının mevcut durumunu eleştiriyor fakat gerçekteki İslam kadınının statüsüne karşı çıkmıyorlardı. Eski yöntem ve adetler daha çok kadınların aleyhine işlediğinden ileri sürülen fikirler bir noktada Türk kadınının, kadın-erkek ilişkilerinde aktif fakat şahsiyetli bir şekilde rol almasını sağlıyordu. Namık Kemal 1870'te Avrupa'dan döndükten sonra kadın meseleleriyle daha çok ilgilenmeye başlar. Kadın-erkek eşitsizliğini çeşitli yönlerden inceleyerek kadının toplumda hor görülmesinin sebeplerini ortaya koydu. Kız çocuklarının da mutlaka eğitilmesini ve kadının ekonomik olarak erkeğe bağımlı olmasının kötü sonuçlarını eserlerinde işledi¹²⁶.

II. Abdülhamid dönemi yazarlarından Ahmet Mithat Efendi, Batılı kadın gibi eğitim görmüş, çalışan, kazanan, üretime katkısı olan Müslüman kadın tipini eserlerinde işlemeye başlamıştır. Ahmet Mithat yazmış olduğu eserlerinde İslami ve ahlaki esaslardan ayrılmadan Müslüman kadının mevcut durumunu eleştirir. Eserlerinde eğitimde kadın erkek eşitliğine, kızlar üzerindeki aile erkek baskısına ve çok evlilik konularına değinerek eleştirmiştir. Dönemin bir diğer önemli yazarı olan Şemsettin Sami, ilmi ve muhafazakâr bir çerçevede kadın haklarını savunmuştur. Ailenin kadın etrafında birleştiğini ve cemiyetin yarısının kadın

¹²⁵ BAYKAN, Ayşegül, *Nezihe Muhittin ve Türk Kadını(1931)*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s. 23

¹²⁶ *Feminizm*", Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.626-627

olduğunu belirten Şemsettin Sami, bu durumda kadının eğitiminden ve terbiyesinden vazgeçilmeyeceğini, bunun ise ailenin korunmasıyla mümkün olacağını söylemiştir. Kadın haklarının bir diğer savunucusu da tarihçi devlet adamı Ahmet Cevdet'in kızı ve ilk kadın romancımız Fatma Aliye Hanım olmuştur. Fatma Aliye, yazdığı birçok roman ve makalede kadın meselelerini ele almakla kalmamış, aynı zamanda doğrudan kadın haklarıyla ilgili 'Nisvan-ı İslam', 'Taaddüd-i Zevcad' gibi eserlerde yazmıştır. Fatma Aliye Hanım çok evlilik konusunu eleştirmişse de kadın haklarını savunurken İslami çerçevenin dışına çıkmamıştır. Kısaca özetlemek gerekirse II. Meşrutiyete kadar kadın hakları ile ilgili olarak savunulan fikirlerin temelinde kadını eğitmek, kadının iyi bir eş, anne ve insan olmasına çalışmak gibi muhafazakâr düşünceler bulunmaktadır¹²⁷.

Meşrutiyet dönemi yayınlarında kadın hakları aleyhinde de yazılar dikkat çekmektedir. Bu yazılarda Müslüman kadınlara batılı kadınların sahip olduğu hakların tanınmasına karşı çıkmışlardır. Kadınlara hürriyet ve serbestlik verilirse istikballerini tehlikeye gireceği, ahlaksızlığın artacağı, savunularak kadınların hak ve hürriyet gibi isteklerinin ancak bir avuç azınlığın kadınlarını ilgilendirdiğini ileri sürmüşlerdir. Kadın-erkek eşitliğine karşı çıkan yazarlara göre erkekler doğuştan kadından üstün sayılmıştır. Batılı kadına tanınan hakların Müslüman kadınlara tanınmasını isteyen ve bu amaçla propaganda ağırlıklı yazılar yazan batıcılar, muhafazakârlar tarafından eleştirilmektedir. Toplum değerlerinin değişmesine ve kadın haklarına karşı olanların fikirlerini dile getirdiklerini öne sürerek, kendilerinin de bu fikirleri paylaştıklarını iddia edenler yazılarında, batılılaşma yanlılarını suçlamaktadır. Bu düşüncede olanlar, kadının fazla eğitim yapmasına yüksekokula gitmesine gerek olmadığını, ev işleri, bıkı, dikiş gibi konular dışında eğitim görmesini kadına hiçbir fayda sağlamadığını düşünmektedirler. Muhafazakârlara göre kadının dünyadaki varlığının geçek sebebi çocuk doğurmak, onları eğitmek, eşine ve ailesine hizmet etmektir ve bu sebeple kadın erkek eşitliği mümkün değildir. Kadının bulunduğu güvenli ortamdan daha serbest bir ortama çekmek ve sonu kötü olacak bazı haklar tanımak

¹²⁷Feminizm", Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.629-630.

ve kadınla erkeğe eşit demek Müslümanlıkla bağdaşmazdı. Bazı yazılarda daha da ileri gidilerek kadınların hak ve hürriyet istekleri bazı kadınların peçe takmayıp Avrupa modasına göre giyinmesi alınan yenilgilerin sebebi olarak görülmektedir. Yenilgilerden sorumlu olarak gösterilen kadınlar ve kıyafetleri dönemin İttihatçı lideri Enver Paşa'nın dikkatini çekmiştir ve kadın kıyafetlerinde kısıtlamalara gidilmiş çarşaf boylarını belirlemek üzere bir komisyon kurulmuştur. Tüm bunlara rağmen II. Meşrutiyet yayınlarında kadının her alanda yükselmesi ve ilerlemesi düşüncesi işlenmiştir ¹²⁸.

VIII. Osmanlı'da Kadın Cemiyetleri ve Faaliyetleri

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat sonrası kadınlar bir araya gelerek cemiyetler kurmuşlardır. Bu dönemde kurulan çeşitli cemiyetler aktif kadın faaliyetleri arasında yer alan yardım amaçlı cemiyetlerdir. 1854-1856 Kırım Savaşı yıllarında yaralı askerlere yardım etmek için İstanbul'a gelen yabancı kadınların faaliyetleri savaş alanlarında yaralı askerlere bakacak Müslüman kadınların bulunmaması şikâyetleri başlatmıştı. “ Neden Müslüman kadınlar hasta bakıcılık yapmıyor, askerlere yardım etmiyor evlerine kapanıp oturuyorlar” sorunlarını dile getiren yazılar yayınlanmış, bunun gibi şikâyetlerle göçmenlerin içinde bulunduğu sefalet kadınları harekete geçirmişti. Ülkenin kötü durumuna üzülen ve bir şeyler yapmak isteyen aydın kadınlar bir araya gelerek cemiyetler kurmuş, yardım kampanyaları başlatmışlardır. Müslüman kadınları harekete geçiren bir diğer sebepte Gayrimüslim kadınların cemiyetler kurarak teşkilatlanmaları olmuştur. Dönemin ilk kadın cemiyeti Yaralılara Yardım Komitesi olarak kabul edilmiştir. 1876' da Bosna ve Sırbistan'daki savaş nedeniyle İstanbul'a gelen yaralılara yardım amacıyla” Yaralılara Yardım Komitesi” adıyla kurulan bu komitenin başkanlığını ise Mithat Paşa'nın eşi yapmıştır. İstanbul'da bu yıllarda Ermeni Kadınlar Komitesi adıyla bir komite daha kurulmuştur. Yaralılara yardım amacıyla kurulan bu komiteden başka İstanbullu Bulgar Kadınların Neda Paposov başkanlığında kurduğu yardım heyeti

¹²⁸ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.22-23,

ilk cemiyetler arasında yer almaktadır. Müslüman kadınların liderliğinde 1876'dan itibaren yaralıları yardım için aileden çeşitli eşya ve para yardımları toplanmışsa da asıl büyük yardım toplama faaliyeti 1896'da Osmanlı-Yunan savaşı sırasında gerçekleşmiştir. Yardım amacıyla kurulan kadın cemiyetleri başta sargı bezi olmak üzere çeşitli yardım malzemeleri, askerlere yiyecek, giyecek, para toplamış, ordunun ihtiyacını karşılayacak kampanyalara yer vermiştir. Topladıkları yardımları Harbiye Nezareti'ne veren kadın cemiyetleri bu tür faaliyetlerle kadınların bilinçlenmesini de sağlamışlardır. Cemiyetler aracılığıyla kadınlar bir araya toplanarak sosyal hayatta daha etkili olmaya başlamışlardır¹²⁹.

II. Meşrutiyetten sonra o zamana kadar birlikte hareket etmeyen kadınlar, rejimin getirdiği hürriyet havasıyla yavaş yavaş uyanmaya ve mevcudiyetlerini göstermeye başladılar. Hatta kıyafet ve sokağa çıkma konusunda cesaretli girişimleri olsa da tepkiler ve tatsız hadiseler çıkar. Bu sırada genç yazarlar gazetelerinde Avrupa'daki hayattan, Avrupa kadınlarından bahsetmeye ve toplumda kadının mühim rolü olduğunu göstermeye çalıştılar. Böylece kadınları hem aydınlatmaya hem de uyandırmaya gayret gösteriyorlardı¹³⁰.

1908-1918 yılları arasında kurulan II. Meşrutiyet Dönemi kadın cemiyetlerinin birçoğu genellikle yardım amacıyla kurulan cemiyetler olmuştur. Bununla birlikte kadın haklarını savunan cemiyetlerde kurulmuştur. Bu dönem cemiyetlerinin en belirgin özelliği kuruluş ve faaliyetleriyle batı taklidi cemiyetler olmuştur. Batılı kadınların sahip olduğu haklara Müslüman kadınların da sahip olmasını savunan cemiyetler bu amaçları doğrultusunda faaliyetlerde bulunmuşlardır. Yardım cemiyetleri ve kadın haklarını savunan cemiyetlerden başka “fikir-eğitim-kültür, iktisadi, siyasi ve mesleki” özelliklere sahip kadın cemiyetleri de kurulmuştur¹³¹.

Osmanlı Dönemi'nde kurulan kadın cemiyetleri şu şekildedir:

¹²⁹ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.36-38.

¹³⁰ “*Toplumda Kadın*”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.634

¹³¹ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.38.

A.Cemiyet-i İmdadiye (1908)

Cevdet Paşa'nın kızı Fatma Aliye'nin başkanlığında Rumeli sınırında bulunan askerlere kışlık giyecek yardımı sağlamak amacıyla 1908'de kurulmuş dönemin ilk kadın cemiyetidir. Hayır, amacıyla kurulmuş bir cemiyettir¹³².

B. Osmanlı Kadınları Şefkat Cemiyet-i Hayriyesi (1908)

Selanik'te yardımsever kadınlar tarafından kurulan cemiyet, kadınların verecekleri hediye ve eşyaları Şefkat Pazarında satıp gelir sağlamayı düşünmüşlerdir¹³³.

C. Teali-i Nisvan Cemiyeti (1908)

1909 yılında Halide Edip ve arkadaşları tarafından Türk kadınının bilgi ve kültürünü yükseltmek amacıyla kurulmuştur. Cemiyet gayesini yerine getirebilmek için İngilizce eğitimi kabul etmiş, bu gayeyle de merkez binasına İngilizce kursu açmıştır. Bu cemiyete girebilmenin şartı Türkçeyi çok iyi okuyup yazabilmektir. Cemiyet ayrıca kadınlarla ilgili yazıları, tarih, edebiyat ve topluma yönelik eserleri Türkçeye çevirmiştir¹³⁴.

D. İttihat ve Terakki Kadınlar Şubesi (1908)

İttihat ve Terakki Fırkası içerisinde oluşturulan kadınlar şubesi daha çok askerlere, muhtaçlara yardım maksadıyla kurulmuştur. Bununla birlikte bu cemiyet siyasi bir parti öncülüğünde kurulduğundan siyasi faaliyetlerde de yer almıştır. İttihat ve Terakki kadınlar şubesinde haftalık ve aylık toplantılar düzenlenmiştir. Bu toplantılarda milli duygulara seslenen şiir ve konuşmalar yer almıştır. Ülke meseleleri ile ilgilenecek sorunlu genç nesil yetiştirmeyi hedefleyen

¹³² “Toplumda Kadın”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.634.

¹³³ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.79.

¹³⁴ ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.136.

şubeler faaliyetleri partinin kapatılmasıyla durdurulmuş, ancak ittihatçı kadınlar Milli Mücadele faaliyetlerine devam etmiştir¹³⁵.

E. Esirgeme Derneği(1909)

Bu isimle kuruluş tarihi ve amacı farklı 1909 ve 1912’de kurulmuş iki ayrı cemiyet bulunmaktadır. 1909 yılında kurulan Esirgeme Derneği Süleyman Paşa’nın kızı Sabiha Hanım ve sekreteri Nezihe Muhiddin Hanım tarafından İttihat ve Terakki Kız Sanayi Mektebi’ne para yardımı sağlamak amacıyla kurulmuştur. Cemiyetin üyeleri bu okulda ücretsiz olarak ders vermişler, kadınların kültürünü arttırmak için gayret etmişlerdir. Ayrıca” Sanat Evi” açarak şehit ve muhacir çocuklarının ihtiyaçlarını gidermeye çalışan cemiyet oldukça milliyetçidir. Hızlı büyüyerek İstanbul’da birçok şube açmıştır¹³⁶.

F.. Osmanlı Cemiyet-i Hayriye-i Nisvaniye (1909)

1909 yılında Selanik’te kurulan Cemiyet-i Hayriye-i Nisvaniye yardım cemiyetlerinden olmasına karşı asıl amacı eğitimdi. Abdülkerim Paşa’nın kızı Zekiye Hanım başkanlığında kurulan cemiyet, okullara hizmet ederek bilgiyi arttırmaya ve yoksullara yardım etmeye çalışmıştır. Cemiyet üyeleri, elişlerinden oluşan bir piyango düzenleyerek elde edilen geliri kız okullarında okuyan çocukların ihtiyaçlarının karşılanması için kullanmıştı. Elde edilen bu gelirlerle Nişantaşı’nda Milli İnas Mektebi açılmıştır. Cemiyet ayrıca kadınlara dikiş-nakış gibi el sanatları öğreterek, evde çalışmalarını sağlamış ve kadınların kimseye muhtaç olmaması amaçlanmıştır. Bu amaçla dikiş atölyesi açan cemiyet hastanelerin ve kışlaların dikiş ihtiyacını karşıladı¹³⁷.

¹³⁵ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.43-44.

¹³⁶ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.79

¹³⁷ ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum’dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.133.

G.Teal-i Vatan-i Osmani Hanımlar Cemiyeti (1910)

Selanik'te göçmenlere ve askerlere yardım amacıyla kurulan cemiyet, İttihat ve Terakki korumasındaydı. Prenses Naime Yusuf Hanım'ın başkanlığını yaptığı cemiyet, Osmanlı kadınlarını yükseltmek, Hilal-i Ahmer Cemiyet'ine yardım etmek, Osmanlı donanmasına "Nevzad-ı Vatan" adında bir savaş gemisi hediye etmek, kız okulları ve atölyeler açmak gibi faaliyetlerde bulunmuşlardır¹³⁸.

H.Esirgeme Derneği(1912)

1912'de Balkan Savaşı sonucu göç eden Balkan göçmenlerine yardım amacıyla kurulmuştur. Derneğin kuruculuğunu Sabiha Kamil, Hamiyet Hulusi, Nezihe Naciye Hurşit, Sitare Ahmet (Ağaoğlu), Bahire Hakkı, Saniye Muhtar Matlube Ömer, Saniye Rüstem Hanım yapmıştır. Dernek savaşın dul ve yetimlerine eski Türk sanatlarını ve dikiş öğretmek, onlara iş sağlamak amacıyla okul açmıştır. Burada 75 yetim kız ücret karşılığı çalışmıştır. Ayrıca sadece sanat değil, iptidai seviyesinde eğitim de verilmekteydi. Resmi hiçbir kuruma bağlı olmayan dernek, Bahriye Nazırı Cemal Paşa ile Hidiv ailesinin, bazı yardımseverlerin ve muallim Tahsin Necat Bey'in kuruluşunda ve sonrasında yardımları olmuştur. Dernek 1914 yılında Türk Ocağı'nda bir sergi açmış, sergilenen ürünlerin büyük bir kısmı satılmıştır¹³⁹.

I.Donanma Cemiyeti Hanımlar Şubesi(1912)

Nezihe Mühiddin Hanım'ın kurduğu şube Türk donanmasına gelir sağlamak amacıyla açılmıştır. Şubenin kısa sürede kapatılmasına rağmen kadınların cemiyette başarılı hizmetleri olmuştur. 1915'de cemiyete ait Millet Tiyatrosu'nda, askere çorap toplamak amacıyla düzenlenen müsamere programında "Osmanlı Türk Kadınlığı" bir konuşma yapılmıştır. Cemiyet bu

¹³⁸ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.40.

¹³⁹ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.80.

faaliyetleri ile kadınlar arasında milliyetçi duygu ve fikirlerin yayılmasını sağlamıştır¹⁴⁰.

J.Hilal-i Ahmer Heyet-i Merkeziyesi (1912)

Doktor Besim Ömer Paşa'nın gayretleri ile 1912 yılında kurulup Hilal-i Ahmer merkez binasının ikinci katında faaliyetlerine başlamıştır. Bu derneğin üyeleri arasında önde gelen devlet adamlarının eşleri ile Hilal-i Ahmer'in kurucu üyelerinin eşleri de bulunmaktaydı. Cemiyet Balkan Savaşı'nda İstanbul ve büyük şehirlere göç eden muhacirlerin, şehitlerin kızlarına ve hanımlarına, kimseye muhtaç olmadan geçimlerini sağlamak amacıyla sanat evi açmıştır. Başlangıçta nakış işleri, pamuk ve iplikli dokumalar yapan Darüssınaa, açılan sergilerde ürünlerini satarak Hilal-i Ahmer'e gelir sağlamıştır. Ayrıca Darüssınaa tarafından ordu için giyecek hazırlanmış, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'ne pamuklu hırka dikilmiştir. Darüssınaa ticarethaneden daha çok eğitimsel özelliğiyle dikkat çekmektedir¹⁴¹.

K.Müdafa-i Milliye Osmanlı Hanımlar Cemiyeti(1913)

Balkan Savaşı sırasında yardım cemiyeti olarak kurulmuştur. 1913'de Darülfünun'da yaptığı toplantılarla Osmanlı kadınlarının topluca sesini duyurmuştur. Bu toplantıda Halide Edip'in sunduğu üç teklif kabul edilmiştir. Birincisi bütün Osmanlı kadınları adına orduya telgraf çekmek, ikincisi Rumeli'deki cinayetlere karşı Müdafaa-i Milliye'ye yardım etmeleri için Hindistan, Türkistan, Rusya gibi Müslüman kadınlara telgraf çekmek, Rumeli'deki olayları protesto ve durdurulması için Avrupa kraliçelerine telgraf çekmek. Rumeli'de yaşananlar karşısında Türkçü, İslamcı kadınların birleştiği bu toplantı sonrasında bol miktarda altın, mücevher, kürk vs. eşya toplanmış ve

¹⁴⁰ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.40.

¹⁴¹ ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.133-135

Müdafaa-i Milliye merkezine gönderilmiştir. Bu toplantı daha sonraki kadın faaliyetlerine öncülük etmiştir¹⁴².

L. Malumat-ı Dâhiliye Kadınlar Cemiyeti Hayriyesi(1912)

Bu cemiyet İstihlak-ı Milli Cemiyeti'ne bağlı olarak kurulmuştur. Cemiyet kadınların çalışmasını teşvik eden faaliyetlerde bulunmuştur. Müslüman kadınların yerli ürün kullanmasını teşvik ederek dikiş ve dokumacılık kursları açmıştır. Milli Meşrutiyet Fırkası tarafından desteklenen cemiyet kadınlara çeşitli konularda bilgi veren çalışmalarda bulunmuştur¹⁴³.

M. Osmanlı Müdafa-i Hukuk-u Nisvan Cemiyeti (1913)

Kadın cemiyetleri içinde en önemlisidir. Bu cemiyetin adının fazla duyulmasının nedeni yaptığı somut hizmetlerden ziyade faaliyetlerini fikri olarak göstermesi ve Avrupa'daki cemiyetlerle bağlantısının bulunmasıdır. 1913 yılında kurulan cemiyetin başkanı Nuriye Ulviye Hanımdır. Cemiyetin kuruluş amaçlarından birincisi kadın kıyafetlerinin ıslahı, ikincisi kadınların toplum hayatına katılması, üçüncüsü kadınların iş hayatına atılması, dördüncüsü özel okullar, gazeteler, kitaplar ve konferanslar yoluyla kadınların aydınlatılmasıdır. Bu cemiyetlerin faaliyetleri Avrupa'daki kadınlarında dikkatini çekmiştir. Bunun üzerine cemiyet Avrupa'daki kadınlarla fikir alışverişinde bulunmaya başlamıştır. Cemiyet üyelerinden Bedr Osman Hanım'ın telefon şirketine başvurarak iş istemesi üzerine şirket Müslüman bir kadını işe almak istememiştir. Bu olaya gösterilen tepkilerle şirket Bedr Osman ve bazı kadınları işe almak zorunda kalmıştır. Bir diğer olay ise cemiyet üyelerinden Belkıs Şevket Hanım'ın uçağa binmek istemesi ve şirketin bunu reddetmesi üzerine çıkmıştır. Cemal Paşa'nın isteği ile Belkıs Hanım'ın uçuşuna izin verilmiş ve bu olay toplumda takdirle karşılanmıştır¹⁴⁴.

¹⁴² KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.81-82.

¹⁴³ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.41.

¹⁴⁴“*Toplumda Kadın*”, Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.636-637.

N. Şehit Ailelerine Yardım Birliği

Nakiye Hanım tarafından şehit ailelerine yardım gayesiyle kurulmuştur. Şehit ailelerine maaş bağlanması, yetimlerinin okula gönderilmesi gibi işler yapan cemiyet İstiklâl Harbi sonrasında dağılmıştır¹⁴⁵

O. Asker Ailelerine Yardım Cemiyeti (1914)

Enver Paşa'nın eşi Naciye Sultan himayesinde kurulan bir cemiyettir. Cemiyetin başkanlığını Nuriye Hanım üstlenmiştir. Cemiyetin faaliyetleri arasında ailelere iş bulmanın yanında giyecek ve yiyecek dağıtımı da vardır¹⁴⁶

P.Bilgi Yurdu (1916)

Bilgi Yurdu Dershanesi kadınlar tarafından kurulan bir kurum olmasa da okuma yazma öğretmek kadınların kültür düzeylerini yükseltmek ve onları bir meslek sahibi yapmak gibi amaca hizmet etmekteydi. İstanbul İnas İdadisi'nde müdürlük yapmış olan Ahmet Edip Bey tarafından, kadınları eğitimden yoksun bırakmamak için kurulmuştur. Dershanede, okuma yazma, el işleri, musiki, medeni bilgiler, Türkçe, Tarih, Coğrafya, Beden Eğitimi, Fen, Dil ve Matematiğe kadar birçok ders verilmekteydi. Meslek edindirmek amacıyla kadınlar öğretmenlik, telefonculuk, mağaza hizmetleri, ticari işler gibi pek çok konuda eğitilmişlerdi¹⁴⁷

R.Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslamiyesi (1916)

Cemiyet Enver Paşa'nın eşi Naciye Sultanın himayesi ve İsmail Hakkı Bey tarafından 1916 da kurulmuştur. Dâhiliye Nezaretinin izniyle kurulan bu cemiyetin amacı kadınlara iş bulup kendilerini namuslu olarak, hayatlarını

¹⁴⁵ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.83

¹⁴⁶ KAPLAN, *Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını*, s.42.

¹⁴⁷ ERDEM, YİĞİT, *Bacıân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.136-139

kazanmaya alıştırmaktır. Cemiyet iki alanda faaliyet göstermektedir. Birincisi, kurduğu işyerlerine kadınları istihdam ederek onların çalışmasını sağlamaktır. İkincisi, özel işyerleriyle ve resmi kuruluşlarla anlaşarak kadınlara iş bulmaktadır. Bu amaçla dışarıdan gerekli makine ve ham madde getirterek şubelerinde tezgâhlar kurdurmuş ve üretilen malları piyasaya sürmüştür. Böylece hem cemiyet sermaye elde etmiş hem kadınlar iş bulmuş oluyordu¹⁴⁸

S.Mûsiki Muhibbi Hanımlar Cemiyeti (1918)

Nişantaşı'nda kurulan bu cemiyetin gayesi müzik yarışmaları düzenleyerek müzik üstatlarının hayat ve eserlerini tanıtmaktaydı. Zeki Bey tarafından idare edilen cemiyetin 1918 de 80 kadar kadın üyesi bulunmaktaydı¹⁴⁹

T. Bıçkı Yurdu

Kimsesiz kadınlara meslek öğreten ve mesleklerini yapabilecekleri dikiş evleri ve fabrikalar açan cemiyetlerde kurulmuştur. Bu derneklerden en önemlisi Bıçkı Yurdu olmuştur. Behire Hakkı Hanımın Bıçkı Yurdunu açmasındaki amacı, dikiş için ödenen paraların gayrimüslim kadınlara veya yabancılara gitmesini önlemektir. Burada Müslüman terzi kadınlar yetiştirilmiş ve ilk defa bıçkı metotları gösterilmişti. 1923'e kadar 1380 terzi yetiştiren dernek yardım faaliyetlerinde de bulunmuştur. Müdafaa-i Milliye Cemiyetinin isteği ile orduya giysi dikmiş, yaptıkları sergilerde ürettikleri ürünleri satarak gelirlerini şehit çocukları için kullanmak üzere cemiyete teslim etmiştir¹⁵⁰.

IX. Osmanlı'da Kadınların Basın Faaliyetleri

Kadınların kendilerini ifade etmeleri ve tanıtılmaları ilk kez basın yoluyla gerçekleşmiştir. Basında kadınlara ait izlere dönem gazetelerinde, bazı gazetelerin

¹⁴⁸ *Toplumda Kadın", Tercüman Kadın Ansiklopedisi, s.638*

¹⁴⁹ KURNAZ, Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını, s.85

¹⁵⁰ ERDEM, YİĞİT, *Bacıân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.139-140

çıkardığı kadınlara yönelik sayfa ve eklerde, özellikle de kadın dergilerinde rastlamaktayız. Kadın dergileri, her kesimden kadının yazmasını sağlamış ve kadınların taleplerini iletmede önemli bir görev üstlenmiştir. Toplumsal ve siyasal alanlara katılımları kısıtlı olan kadınlar için kadın dergiciliğini başlatanlar dönemin aydın erkekleri olmuştur. Bu yayınlarda amaç farklılaşan toplum içindeki kadınların rol ve sorumluluklarına yer vermek olmuştur¹⁵¹

XIX. yy da kadın haklarının aranmasında ve yükselmesinde basın aktif rol oynamıştır. Tanzimat döneminde *Mecmua-i Maarif*, *Servet-i Fünun*, *İbret*, *Sabah* gibi birçok dergi ve gazetede kadın sorunu gündeme gelmiş sadece kadınlara özel gazetelerde çıkmaya başlamıştır¹⁵².

Meşrutiyetin getirdiği hürriyet ortamı kadın gazete ve dergilerinde de yer almıştır. Daha önce kadın eğitimi, moda gibi konulara ağırlık verilirken artık kadın haklarından da bahsedilmekteydi. Batıdaki feminist hareketler anlatılmakta, ülkedeki konuyla ilgili uygulamalar eleştirilmekteydi¹⁵³

Özellikle II. Abdulhamit Döneminde yayın hayatına başlayan *Vakit Yahut Mürebbi-i Muhadderat*, *İnsaniyet*, *Hanımlar*, *Şükufazar*, *Mürüvvet*, *Parça Bohçası*, *Hanımlara Mahsus Gazete*, *Hanımlara Mahsus Malumat*, *Ayine*, *Aile*, *Takvim-i Nisa* gibi kadın gazeteleri kadınların daha bilinçli hale gelmesinde büyük katkı sağlamıştır. Dönemin gazeteleri kadınlara sahip olmaları gereken hakların yanı sıra günlük hayata dair pek çok konuda bilgi vermiş ve onların eğitimine büyük ölçüde hizmet etmiştir. Ayrıca gazetelerde yazılan yazıların çoğunun kadınlar tarafından kaleme alınması kendini ilgilendiren konularda fikirlerini ortaya koyup seslerini duyurmaya çalışmaları tartışma dönemi içerisinde oldukça önemlidir¹⁵⁴.

Meşrutiyet Dönemi kadın gazete ve dergileri, kadının eğitimi, çalışma hayatına girmesi gibi konulara değinmişlerdir. Devletin içinde bulunduğu konumdan kurtulabilmeleri için yayınlarla yardım toplama yoluna gitmişlerdir.

¹⁵¹ ÇAKIR, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s.59-60

¹⁵² ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.118

¹⁵³ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.86

¹⁵⁴ ERDEM, YİĞİT, *Bacıyân-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri*, s.119

Tamamında olmasa da bazı dergilerde modaya yansıtan yazı ve resimlere yer vermişlerdir. Bu vesileyle Türk kadınının batı kıyafetini bu dönemde tanımaya başladığı söylenebilir. Kadının basın yoluyla eğitimi giderek önem kazanmış ve yazıların ağırlık merkezini eğitim oluşturmuştur. Gazete ve dergiler kadının eğitimi ve ekonomik hayata katılımı konusunda önemli rol oynayarak bu hususta büyük bir kamuoyu oluşturmuştur¹⁵⁵.

Osmanlı Döneminde çıkarılan bazı kadın dergi ve gazeteleri şu şekildedir:

A. Terakki-i Muhadderât

1868 de Ali Raşit ve Filip Efendinin çıkardığı *Terakki* gazetesinin pazar günleri yayımladığı *Terakki-i Muhadderât* (1868) adlı kadınlar için çıkarılmış ektir. *Terakki-i Muhadderât*, o dönemin Avrupa'sıyla karşılaştırmalar yaparak Osmanlı toplumunda kadının geri bırakılmasını eleştiren yazılar ağırlıklı olarak yer almıştır. Batıdaki feminist hareketler hakkında önemli bilgilere yer vermiştir. İngiliz gazetelerinden de alıntılar yaparak gazetede yayımlamıştır. Dergide kadınların hayata atılmaları ve çalışmaları gerektiği fikri savunulmuştur. Bu gazete eki, bir yıl kadar yayımlandıktan sonra 1869 da *Kevkebi Şarki (Doğu Yıldızı)* adıyla yayın hayatını sürdürmüştür¹⁵⁶.

B. Şükûfazar

Günümüze ilk beş sayısı ulaşan *Şükûfazar*, sahibi kadın olan ve yazar kadrosunu tamamen kadınların oluşturduğu ilk kadın dergisidir. 1886 da yayımlanan derginin sahibi Arife'nin yanı sıra kendilerini baba ya da koca adıyla değil Münire, Fatma Nevber, Fatma Nigar gibi kendi adlarını kullanan kadınların yazıları vardır. Derginin yayımlanma gayesi siyaset dışındaki yazılarıyla kadınların varlığını kamuoyuna duyurmaktır. Bu amaç önsöz de şöyle belirtilmiştir: “ Biz ki saçı uzun aklı kısa, diye erkeklerin alay konusu olmuş

¹⁵⁵ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.95

¹⁵⁶ ÖZEN, Hatice, *Türk Kadın Gazete ve Dergileri (1868-1990)*, İstanbul, 1990, s.15-17

taifeyiz. Bunun aksini ispat etmeye çalışacağız erkekliği kadınlığa, kadınlığı erkekliğe tercih etmeyerek ayak direteceğiz.”¹⁵⁷

C. Mürüvvet

Yazıları, haftalık politika haberleri, yurt içi haberleri, yurt dışı haberleri, edebiyat, terbiye, ahlak, fûnun, fıkra, bilmece, tefrika gibi konu başlıklarını ayrı ayrı ele alan ilk dergi 1887 yılında yayımlanan *Mürüvvet* dergisi olmuştur. II. Abdülhamit’in desteği ve teşvikini alan dergi *Mürüvvet* gazetesinin yan yayını olarak çıkmış, eğitime ağırlık vererek kadınların hem kültürel düzeyini yükseltmeyi amaçlamış hem de onları dünya kadınlarından haberdar etmiştir. Nigar bint-i Osman, Leyla Hanım (Saz) ve Fitnat Hanım gibi edebiyatçı kadınlara ilk kez mürüvvette rastlanmıştır. Şair Nigar bin-i Osman’ın ilk şiiri bu gazetede yayımlanmıştır¹⁵⁸.

D.Hanımlara Mahsus Gazete

Kadın basınında önemli bir yeri olan gazetelerden biri de 1895’te kadınlar tarafından çıkarılan Hanımlara Mahsus gazetedir. 1907’ye kadar yayın hayatına devam eden gazete 8 sayfadan oluşmaktadır. *Hanımlara Mahsus* gazetesinin imtiyaz sahibi ibn-ül Hakkı Tahir beyin eşi Şadiye hanımdır. Hatice ve Semiha hanımlar tarafından *Hanım Kızlara Mahsus* adıyla genç kızlar için bir de ek çıkarmıştır. Gazete incelendiğinde kadınların birçok ihtiyacını karşılayabilecek özellikte olduğu görülmektedir. Yazılarında okuma yazmanın önemi, moda, dikiş-nakış, çocuk bakımı, kadınların sosyal faaliyetleri, çeşitli cemiyet haberleri, İslam ve Batı kadınlarının yaşam tarzları anlatılmıştır. Okuyucu mektuplarına yer verilmiş ve kadınlar tarafından yazılan şiir ve makalelere telif ücreti ödenmiştir. Gazete gelirinin yarısının evlilik çağına gelmiş kimsesiz kızlara çeyiz parası olarak vermiştir. Gazetede romancı yazar Fatma Aliye hanımın farklı

¹⁵⁷ ÇAKIR, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s.64-65

¹⁵⁸ ÇAKIR, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s.65-66

konulardaki makaleleri yer almıştır. Gazete yer alan diğer yazarlar ise şu şekildedir: Şair Nigar, Makbule Leman, Emine Seher, Şair ve Bestekar Leyla Saz, Fahrünisa, Hamiyet Zehra ve Keçecizade İkbâl¹⁵⁹.

E. Demet

II. Meşrutiyetle birlikte kadın dergilerinin sayısında bir patlama yaşanmıştır. 1908 de *Demet* dergisi ilk sayısında kendini “İlmi, siyasi, hanımlara mahsus haftalık mecmua” olarak tanıtmıştır. *Demet* dergisinin yayınlanma amacı ise şöyle açıklanmıştır: “Amacımız kadınların düşüncelerinin aydınlanmasına hizmet etmek onlara haftada bir kez birkaç anı edebi ve ilmi konulardan haberdar etmektir. Ara sıra eğlenceye dair resimler paylaşmak, mesleğimize uygun olamayan şeylere gazetede cevap vermek, gazetemizin içeriğine gelen eleştirilere yer vererek okura izah etmektir.” *Demet*’in kadın yazılarını yayınlamak istemesi kadınları oldukça teşvik etmiştir. İlk sayıda kadın yazısına rastlanmazken daha sonraki sayılarda kadın imzaları çoğalmıştır. Kadınlar siyasi konularla ilk kez demetle tanışmış, dergide yer alan siyasi makaleler, okuyucular tarafından büyük ilgi görmüştür. *Demet*’te Celal Sahir, Enis Avni, Mehmet Akif, Mehmet Emin, Selim Sırrı, Mithat Cemal gibi ünlü erkek yazarların yanı sıra Ülviye, Fatma Müzehher, Halide Edip, Nigar bint-i Osman, Ruhsan Nevvare İsmet Hakkı gibi kadın yazarlarda yer almıştır¹⁶⁰.

F. Mehâsin

1908’de aylık olarak çıkan, renkli ve resimli olarak yayınlanan ilk kadın dergisidir. Sahibi Asaf Muammer, müdürü ve başyazarı Mehmet Rauf olup iki yıl kadar yayın hayatına devam etmiştir. Derginin içeriğinde kadınlara verilen konferanslara da yer verilmiştir. Bu konferanslardan birinde Ahmet Hikmet, kadınların 30 sene değil 600 seneden beri esir olduklarını dile getirmiştir. Celal

¹⁵⁹ ÖZEN, *Türk Kadın Gazete ve Dergileri (1868-1990)*, s.19-20

¹⁶⁰ ÇAKIR, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s.74-75

Sahir de kadının o günkü durumunun dinden değil doğunun cehaletinden kaynaklandığını söylemiştir. Derginin bir yazısında Fatma Aliyye kadınların erkeklerle aynı arabaya binmelerinin yasaklanmasını eleřtirmiřtir¹⁶¹.

G. Kadınlar Dünyası

Ulviye Meylan tarafından çıkarılan dergi kesintilerle de olsa 1913'ten 1921'e kadar çıkma başarısını göstermiştir ve kadınlar için yeni bir dünya yaratma misyonu üstlenmiştir. *Kadınlar Dünyası* dergisi “ *Osmanlı Mdfaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti*” nin yayın organıdır. *Kadınlar Dünyası*, kadınların hak mücadelesini yürütecek bir araç olarak görülmüş, her kesimden kadının kendilerini ifade etmesi hedeflenmiştir. Dergiye toplumun her kesiminden kadın yazılar yazarak destek vermiştir. Aynı zamanda radikal bir görüşe sahip olan dergi dönemin bürokrat eşleri ve kızlarının tepkisine neden olmuştur. Yazarların tümünün kadın olduğu sadece kadınlara açık olan kadınlar dünyası, bunu derginin önemli bir ilkesi olarak grmřtir¹⁶²

H. Bilgi Yurdu Işığı

Edip Ahmet Bey tarafından 1916 yılında çıkarılmaya başlanmıştır. Ayda bir kez yayımlanan derginin amacı, Hanımlar Bilgi Yurdu Müessesesi'nde yapılan faaliyetleri daha geniş alana yayarak daha çok kadının faydalanmasını sağlamaktır. İlk sayısından anlaşılacağı üzere bu mecmuayı Maarif Nazırı şükrü Bey de teşvik etmiştir. Maarif ve Evkaf Nezareti ile Mdfaa-i Milliye Cemiyeti maddi açıdan destek olmuştur. *Türk Yurdu* dergisi de bu faaliyetleri destekleyerek kadınlara bu dergiden faydalanmaları tavsiye edilmiştir. Dergi de adab-ı muaşeret, Bilgi Yurdu Işığı Ders Kısımı, ocuk bakımı, sağlık bilgileri, pratik bilgiler ve kadınlık kısımları yer almaktadır. Diğer gazete ve dergilerde ki önemli makalelerden özetlere de yer verilmiştir. Dergi de *Bilgi Yurdu*'nun reklam

¹⁶¹ KURNAZ, *Cumhuriyet ncesinde Türk Kadını*, s.86-87

¹⁶² ÇAKIR, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s.80-81

yazıları bulunması derginin amacının da *Yurt*'a destek sağlamak olduğu düşünülmektedir¹⁶³.

I. Genç Kadın

Ahlaki, içtimai, edebi bir mecmua olup imtiyaz sahibi Karahisarlı Muallim Fuat Şükrü, müdürü Fatma Fuat, mesul müdürü Süleyman Tevfik'tir. 1918-1919 yıllarında Fatma Fuat Hanım yönetiminde İstanbul da 15 günde bir yayımlanmıştır¹⁶⁴. Dergi sansür nedeniyle basımına izin verilmeyen yazıların yerini protesto etmek amacıyla boş bırakarak yayımlamıştır¹⁶⁵.

İlk sayısında "Müdüriyet" imzasıyla çıkan "Meslekimiz" isimli yazıda bir milletin terakki ve teâllisi için en emin ve en kestirme yol kadınlarımızı yükseltmektir.(...) Bir İslam ve bilhassa bir Türk kadını, bir Fransız, bir Alman, bir İngiliz, hele hiç de bir Amerika kadını değildir; çünkü her kavim ve milletin kendine mahsus ırsî, içtimaî, dinî, siyasi kanunî bir takım kuyudû an'anâtı vardır ki bunları ihmal etmek pek büyük bir hatadır deniyor ve yalnız taklitle iş görmeye çalışmanın kadınlıkla ilgili meselelerde ilerlemeye değil gerilemeye yol açacağı belirtiliyordu. Kadınların seviyesinin yükseltilmesini amaç edinen bu dergi amacına ulaşamamıştır¹⁶⁶.

J. Türk Kadını

İstanbul da 1918'de ilk sayısını çıkaran dergi, 15 günde bir yayımlanmaktaydı. Derginin kurucusu muallim Ahmet Hilmi, müdürü ise Ahmet Halit'tir. İki sütun halinde çıkan bu derginin ilk sayısında adının *Türk Kızı* olduğunu daha sonra onun doğup büyüüp artık *Türk Kadını* olduğu ifade edilmektedir. Derginin amacı kadınlığa, memlekete ve istikbale hizmet etmek olmuştur. Dergi fikri ve edebi yazılar, şiirler, hikâyeler, pratik bilgiler, dergi ve

¹⁶³ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.91-92

¹⁶⁴ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.92

¹⁶⁵ ÖZEN, *Türk Kadın Gazete ve Dergileri (1868-1990)*, s.28

¹⁶⁶ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.92

kitap tanıtımları ve eğitime dair yazılara yer vermiştir. Bu yazılarda değinilen konu genellikle kadın meselesi olmuştur. Dergi kadınların çalışması gerektiğini savunmuş ve Türk kadınına siyasi haklar verilmesini istemiştir. Yazılar incelendiğinde derginin Türkçülük akımına hizmet ettiği görülmekte ve imzalar da bunu desteklemektedir. Dergiye hizmet eden önemli isimler şunlardır: Şükûfe Nihal, Sevim Türkan, Faruk Nafiz, Ahmet Edip, Ömer Seyfettin, İsmail Hikmet ve Hakkı Tahsin¹⁶⁷.

Bu gazete ve dergilerden başka II. Meşrutiyetten Cumhuriyete kadar çoğu kısa ömürlü olsa da pek çok kadın dergisi yayın hayatına girmiştir: *Musavver Kadın*, *Kadın (İstanbul)*, *Erkekler Dünyası*, *Güzel Prenses*, *Kadınlık*, *Siyanet*, *Seyyale*, *Hanımlar Âlemi*, *Kadınlar Âlemi*, *Kadınlık Hayatı*, *Genç Kadın*, *Kadın Duygusu*, *İnci*, *Diyane*, *Kadınlar Saltanatı*, *Hanım*, *Ev Hocası*, *Süs*, *Firuze...*¹⁶⁸.

¹⁶⁷ KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*, s.93

¹⁶⁸ ÇAKIR, *Osmanlı Kadın Hareketi*, s.80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENÇ KADIN MECMUASININ DEĞERLENDİRMESİ

I.Genç Kadın Mecmuasının Teknik Özellikleri

İlk sayısı 4 Kanuniesasi 1335 (4 Ocak 1919) tarihinde çıkarılan Genç Kadın Mecmuası, kadın haklarını savunmak ve Avrupalı kadınları taklitten kaçınarak Türk kadınına uygun konularda yazılmış yazılarla kadınlara hizmet etmek ve onları bilgi sahibi yapmak amacıyla ortaya çıkarılmıştır.

Bu Genç Kadın Mecmuası, kütüphane koleksiyonunda on sayı olarak yer almıştır. Derginin İmtiyaz sahibi; Karahisarlı Muallim Fuad Şükrü, Mes'ul Müdürü; Süleyman Tevfik, Müdürü ise Fatma Fuat Hanımdır. Altıncı sayıdan itibaren Edebi Bölüm Müdürü Hüseyin Zatî Bey olmuştur.

Yayınlandığı dönemde hiç ara verilmeden basılan dergi faaliyetlerini 4 Kanuniesasi 1335-8 Mayıs 1335 (4 Ocak-8 Mayıs 1919) tarihleri arasında sürdürmüştür.

Kapak ibaresi ilk beş sayıda : “ *Genç Kadın şimdilik 15 günde bir çıkar ahlakî, içtîmai, edebi mecmuadır. Kadınlık ve erkekliğin terakkisine hadimdir*” şeklindedir. Altıncı sayıdan itibaren ise; “*Genç Kadın şimdilik 15 günde bir çıkar ahlakî, içtîmai, edebi mecmuadır. Osmanlı kadınlığının terakkisine hadimdir.*” olarak değişmiştir. Mecmuanın altıncı sayısından itibaren daha çok kadınlarla alakalı yayın yaptığı anlaşılmaktadır.

Derginin çıkış amacı Fatma Fuad Hanım tarafından kaleme alınan “Mesleğimiz” başlıklı yazıda; “*Gerçi birkaç seneden beri kadınlarımızın tenevvürü, tahsili, hukuki nazar-ı dikkate alınmaya başlamış ve bir kadınlık meselesi çıkarılmış ise de şimdiye kadar bu mes'eleyi mevzu-u bahsedenler Avrupa'da ki feminizm cereyânını taklide kalkışmışlar ve şüphesiz yanlış yola gitmişlerdir. Bunun içinde bir semere hâsıl edemedikden başka eski hayratıda tahribe başlamışlardır. Bir islam ve bil-hassa bir Türk kadını bir Fransız, bir İngiliz, bir Alman, hele hiçte bir Amerikan kadını değildir. Çünkü her kavim ve milletin kendine mahsus arz ictimâî dini, siyasi kanuni bir takım kuyûdi, an'aneti*

vardır ki bunları ihmal etmek pek büyük bir hatadır. İşte bu ciheti nazar-ı dikkate almayarak sırf taklit eyleyiş, görmeğe çalışmak bâhusus kadınlık mesâilinde terfi değil, tedenni badî olur.

Bizde kadınlığı yükseltmek tenevvür etmek için evvel herdem kendi muhitimizin, an'anemizin, âdetimizin, taht-ı hükmünde bulunduğumuz, türlü türlü mütehakkim kuyûdimizin icabetini nazar-ı dikkate almak. Böyle emin bir yoldan yürümek iktiza eder"¹⁶⁹ şeklinde ifade edilmiştir. Buradan da anlaşılabacağı üzere kadınların eğitimi ve feminizm meselesinin dönemin aydınları tarafından yanlış anlaşıldığı ve taklitten öteye gitmediği söylenmiştir. Oysaki bu konuyu her milletin kendi örf ve adetlerine göre ele alması gerektiği vurgulanmıştır.

Derginin merkezi Kütüphane-i Sudî üstündeki Daire-i Mahsusadır. P.K. 401'dir. Dergi nüshaları 1-5 arası 5 kuruş, 6-10 arası 7,5 kuruştur.

Aboneliği ise 1-5 arası nüshalarda senelik 125, altı aylık 60, üç aylık 30 kuruştur. Yabancı memleketler için ise senelik senelik 30, altı aylık 18 Franktir.

6-10 arası nüshalar için abonelik senelik 150, altı aylık 80 kuruştur. Yine yabancı memleketler için altı aylık abonelik olmayıp senelik 250 kuruştur.

Dergi nüshalarında ismi görülen yazarlar, A.Fahri, Ahmed Remzi, Arif Raif, Bedia Nuşin, Emine Mualla, Eşref Nesib, Fatma Fuad, Fahriye Nahid, Feriha Kamuran, Fuad Şükrü, Halide Nusret Kazimi, Haluk Nihad, Hamid Faik, Hatice Nevin, Hüseyin Zatî, Kazım Fuhûl, Mehmed Adnan, M.Nihad, M. Raik, Suad Fikri, Mehmed Kadri, Mehmet Tevfik, Midhat Tevfik, Nazıf Remzi, Osman Nuri, Refika Zati, Neyli Tuğrul, Sadrettin Ethem, Sami Semih Lütfü Sedad Nami, Siret Tevfik Hanım, Şerafiddin Nazif, Tijare Burhan, Uşşaki Hüsamettin Y.Fahri, Yegane Faik ve Zühzüzade Ahmed İhsan'dır.

Ayrıca derginin altıncı sayısında yazar kadrosunda yer alan isimler özel olarak "*Heyet-i Tahririyemiz*"¹⁷⁰ başlığı altında verilmiştir.

Heyet-i Tahriyemiz

İçtimâât

Fatma Fuad Hanım

Müdüre

¹⁶⁹ MÜDÜRRİYET, "Mesleğimiz", Genç Kadın Mecmuası S. 1, 1335, s. 3

¹⁷⁰ "*Heyet-i Tahririyemiz*", Genç Kadın Mecmuası, S.6 1335, s.96.

“	Feride Kamran Hanım	“Kadınlar Alemi,
Şair Mahrumesi“		
“	Fahriye Nahit Hanım	Muallime
“	Emine Mualla Hanım	Muallime
“	Sadri Alaadin Ethem Bey	Muharririn
Osmaniyeden		
“	Muallim Fuat Şükrü	Osmanlı Gazetesi
Muharrirlerinden		
Şair	Tijare Burhan Hanım	
“	Sami Bey	
“	Sedat Nami Bey	
Tahsis	Eşref Nasip Bey	Kadınlar Alemi
Müdürü		
“	Kazım Fahul Bey	“Hukuku Beşer”
Muharrirlerinden		
Hikâye	Halide Nusret Hanım	
“	Eşref Nasip Bey	
“	Mithat Vechi Bey	
“	Nafiz Remzi Bey	
Terbiye	Muallim Fuat Şükrü Bey	Müesses
“	Hüseyin Zati Bey	Müdür Edebi
Tercüme	Süleyman Tevfik Bey	Müdür
Mesul		
“	Hüseyin Zati Bey	
“	Y. Fahri Bey	
Tatbik ve Tetkik	Refika Zati Hanım	
Temaşa	Hüseyin Zati Bey	
“	Semahat Ahmet Hanım	

II.Genç Kadın Mecmuasının Muhtevası

Genç Kadın Mecmuasının çıkış yazısında belirtildiği gibi ahlakî, içtimai ve edebi yazılara yer verilmiştir. Özellikle kadın hakları ile ilgili konulara fazlasıyla değinilmiştir. Derginin tamamında Türk/ Osmanlı kadınlığının meselelerini konu alan toplam 39 makale vardır. Bu çalışmada incelenen altıncı ve onuncu nüshalar arasında konuyla ilgili öne çıkan başlıklar; “kıyafet, kadın cemiyetleri, terbiye maarif, evlilik, ahlak, kadınların cemiyet içindeki yeri” şeklinde sıralanmaktadır.

Genç Kadın Mecmuasında fikri yazılarla birlikte edebi yazılarda yer almıştır. Bu edebi yazılardan sekizinde kadın ve kadınlık meselelerinden bahsedilir. Sekiz yazıdan üçü şiir, üçü mensûre, biri hikâye ve biri de makaledir.

A.Makaleler Üzerine Değerlendirmeler

Genç Kadın Mecmuasında yer alan yazılardan incelenen altıncı ve onuncu nüshalar arasındaki makaleler alt başlıklar altında değerlendirilecek olursa;

B.Kıyafet

Bugün olduğu gibi geçmişte de kadın kıyafetleri hakkında tartışmaların olageldiğini görmekteyiz. Özellikle mecmuanın çıktığı dönemde II. Meşrutiyetin yarattığı özgür ortamla birlikte kadın kıyafetleri konusunda da önemli gelişmeler yaşandığı gözlenmektedir. Dönemin kadın kıyafetlerindeki değişimi ise mecmuanın sayfalarına eleştiri niteliğinde taşınmaktaydı. Mecmuada kadın kıyafetlerindeki aşırılıklardan ve bu kıyafetlerin Avrupa’daki kıyafetlerin taklitleri olmasından şikâyet eden iki makaleden biri Halide Nusret Kazimi diğeri ise yazar Raik’dır. Mecmuanın incelenen sekizinci nüshasında yer alan “*Tesettür Meselesi*” adlı makalede; tesettürün hiçbir zaman ilerlemeye ve yahut normal yaşantıya

engel olamayacağı, çarşafı atmanın alışılmış yaşamı uçuruma sürükleyeceği üzerinde durulmuştur.

“Bu gün için çarşafı atmak, nihayeti olmayan bir uçuruma doğru, gözü bağlı koşturmadır. Bunu iki kere iki dört eder, kadar katî biliyorum!

Evet, ilmen, fikren tekemmül etmiş bir kadınlık için tesettür manasız olabilir, bunu itiraf ederim. Fakat bizim daha o mesut tekemmüle yaklaşmadığımızı son senelerdeki elim belki de bazılarınca parlak ve müterakki vaziyet-i ahlakiyemiz ispat etmiyor mu?

*Tesettür demek şüphesiz, sabahtan akşama kadar kafesler arkasında pineklemek değildir. İslâm kadını, başındaki örtü ile ilim vaktinin her sahasında, bir erkek kadar metin yürüyebilir.”*¹⁷¹ Halide Nusret bu makalede tesettürün kadınların ilerlemesi için engel olduğunu düşünen Batıcılara karşı daha muhafazakâr bir tutum sergilemiştir.

Mecmuanın incelenen onuncu nüshasında yazar Raif tarafından kaleme alınan *“Taklit ve Muhit ile Derece-i Alakası”* adlı makalede; inkılap yaparken ülkemize uygun olup olmadığına bakmadan önümüze açılan sergiden biraz aldığımızı ve onları memleketimize olduğu gibi taşıdığımızdan bahseder. Ayrıca gözlerimizi kamaştıran Avrupa’ya karşı taklitten vazgeçmek zorunda olduğumuzu ve bu meseleyle alakadar olan kadınların moda konusundaki taklitleri kendileriyle beraber gelecek neslin terbiyesine de darbe vuracağından söz eder.

“Hiç şüphe yok ki: Dün hissedilen ancak bir ihtiyaç bilerek bu zavallı topraklara gelen ve bizi her gün bir felakete her dakika bir sukutu mutlaka deviren bu fena taklit neticesidir. Gözlerimizi kamaştıran Avrupa’ya esârına karşı pek hayran ve müteaccib kalmamız da sahih bir sebep var ise taklitin delâlet edemeyeceği noktanın hakikatini taharrî edememek yüzündendir.

Bu mesele de fazla alakadar olan kadınlar olduğu cihetle zaten onların hayatı ictimâîye ve medeniyede ki bugün ki mevkileri pek geri olmakla beraber

¹⁷¹ KAZİMİ, Halide Nusret, *“Tesettür Meselesi”*, Genç Kadın Mecmuası, S.8 1335, s.117

bilhassa moda hususunda gösterdikleri acîb tahavvülleri kendileri ile beraber gelecek neslin de terbiye-i fikriyesine mühim darbeler indirmektedirler.”¹⁷²

C. Ahlak

Batı dillerinde, Yunanca karakter anlamına gelen “ethos” sözcüğünden, Türkçe’de ise Arapça huy, mizaç, karakter, din, tabiat, seciye, insanın iç dünyasını ve dış dünyasının ifade eden “hulk” sözcüğünden türeyen ahlak, insanın başka varlıklar ve kurallara göre gerçekleşen ilişkiler toplamını, insanın söz konusu ilişkileriyle bu varlıklara yönelen eylemlerini düzenleyip anlamlandıran norm, ilke, kural ve değerler bütününe ifade eder. İnsan doğumundan ölümüne kadar yaşamını toplumun bir üyesi olarak devam ettirmek durumundadır. Dolayısıyla bireyin içerisinde yaşadığı toplumun gelenek ve göreneklerini, doğru ve yanlışlarını öğrenme yollarından birisi de ahlak eğitimi ile mümkündür. Klasik Osmanlı döneminde ahlak eğitimi önemli bir yere sahipti ve eğitimin hedefine güzel ahlak yer aldığı görülmektedir. Tanzimat döneminde de ahlak eğitiminin kaynağı İslam dini olmuştur. II. Meşrutiyet döneminde verilen ahlak eğitimi hem içerik hem de kaynak olarak önceki dönemlerden farklı olduğu ve her konuda olduğu gibi ahlak eğitiminde de batının etkisi söz konusudur. Bu dönemdeki ahlak eğitiminde batı ahlakı ve akılın baskın olduğu görülmüştür¹⁷³.

II. Meşrutiyet dönemi ahlaki yapı mecmuanın sayfalarında da yer aldı. İncelenen altıncı nüshada Halide Nusret tarafından kaleme alınan “*Sükût ve Esbâb-ı Hemşirelerine*” adlı yazıda dönemin kadınlarının ahlaki yapısını hasta olarak niteleyerek kadınlığı ezen bu hastalığa karşı çare bulunmasını ve bu ahlaki yozlaşmanın sebeplerinin araştırılması gerektiği söylüyor. Ahlaki çöküntünün en büyük sebebi ise dönemin okullarındaki eğitimin yetersiz olmasına bağlanmıştır. Var olan okullardaki eğitimin sadece pozitif derslerden ibaret olmadığını ahlak ve fazilet üzerine dersler verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Hatta bazı derslerin yerine

¹⁷² RAİF, “*Taklit ve Muhit ile Derece-i Alakası*”, Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.148

¹⁷³ YAZIBAŞI, Muhammed Ali, “*Klasik Osmanlı Döneminden Cumhuriyet’e Osmanlı’da Ahlâk Eğitim ve Öğretimi*”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, C.3, S.4, 2014, s.761-780

ahlaki konferansların koyulmasını dile getirmiştir. Evinde terbiye alan çocuğun okullarda da iyi bir ahlak verilmesiyle büyük kadınların yetişeceğini savunmuştur. Makaleyi değerlendirecek olursak aradan geçen bir asırlık zamana karşı yine Türk toplumunun aynı konularda sorun yaşadığını görmekteyiz. Eğitim oranı oldukça yüksek fakat ahlaki olarak oldukça düşük bir seviyede olduğumuzu düşünmekteyim.

“Ne vakit, biz ki zavallı memleketin bu hasta kadın nesline bir doktor gibi sıhhat ve hayat vermeye uğraşıyoruz. Nasıl Harika bir kuvvetle kadınlığımızı her gün biraz daha düşüren ve ezen bu hastalığa çare bulalım!..

Nice bu en evvel, marazın esbabını araştırmakla olacaktır. Maraz teşhis edilmezden tabii ilacın nevide tayin olunamaz o halde demek ki şimdi bu sükût-u ahlakın sebeplerini tetkik edeceğiz:

Bazı eskiler bu yegâne sebep mektepleri, bazı yenilerde mektepsizliği gösteriyor... Nice ikisi de değil, bilge mekteplerde ki tarz-ı talim ve terbiyedir... Fi'l-hakika kâfi derecede mektebimiz de yok, fakat istense mevcut mekteplerle çok iş görülebilir.

Hal-i hazırdaki esas mekteplerinin en büyük ve affedilmez hatası -pek yakından tetkik etmiş olmak sıfatıyla söylüyorum- lüzumlu lüzumsuz bir yığın dersle yorulan genç başlara ahlak ve fazilet sevgisi koyamamaktadır. Mürebbiye, muide vazife-i mukaddesi, hademe

neviden cahil kadınlara tevdi edildikçe de: şüphesiz kızlarımız bu sevgiyi bütün kudretiyle duyamayacaklar! Terbiyenin manası anlamaktan aciz bir kadıncağız, yüzlerce çocuğa mürebbi! Ne garip!

Bir çocuk, evinde ne kadar iyi terbiye görürse görsün, mektepler ahlaka lakayt kaldıkça bu memleket “büyük kadın” yetiştiremez! Belki hayata yığınlarla memure atar! Erkeklere birçok yardımcı verir. Fakat “büyük kadın” yetiştiremez!”¹⁷⁴ şeklinde kaleme aldığı yazısında ahlaka ve ahlak eğitimine vurgu yapmıştır.

¹⁷⁴NUSRET, Halide, “Sükût ve Esbâb-ı Hemşirelerine”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.84

D. Terbiye

Osmanlının, sosyal ve siyasi değişim ve batılı düşüncelerin etkisi ile yeni bir eğitim anlayışı kurgulama durumunda kaldığı Meşrutiyet döneminin sonunda, eğitim anlayışının ahlak, din ve dil gibi manevi eğitim unsurlarına yönelik boyutunun temelini nasıl olması gerektiği önemli bir tartışma konusu olmuştur. Eğitimin manevi unsurlarının nasıl temellendirileceği özellikle de ahlak ve terbiyenin dini mi olacağı yoksa nesnel bir anlayışla mı temellendirileceği tartışması dönemin en hararetli tartışmalarından birini oluşturmuştur. Dönemin bu önemli konusu hakkında mecmuada önemli yazılar yer almıştır. Özellikle ahlak ve terbiyenin ferdi olmadığı tüm toplumu etkilediğinden bahsedilmiştir. Genç Kadın Mecmuasının altıncı nüshasında kaleme alınmış olan “*Sükût ve Esbâb*” başlıklı yazıya cevap olarak dokuzuncu nüshada Yegane Faîk imzası ile kaleme alınmış olan “*Bir Cevap: Halide Nusret Hanımefendiye*” adlı yazıda Halide Nusret’in ahlaki çöküntü konusundaki görüşüne karşı çıkmıştır. Ahlaki çöküntünün sebebinin sadece okullarda verilen eğitimde aramamak gerektiğini ahlakın dinden doğduğunu vurgulayarak aile ve okulda dini terbiyenin olması gerektiğini savunmuştur. Ailede alınan terbiye ile okullarda verilen terbiyenin aynı tarzda olamamasının çocuğunun terbiyesinde olumsuz durumlara sebep olacağını dile getirmiştir. Ayrıca Halide Nusret’in gereksiz gördüğü pozitif bilim derslerinin kadınlar için önemini vurgulayarak toplum içinde gerçekleşecek değişimlerde ve kadınların meslek hayatına girmesinde önemli bir olgu olarak görmüştür.

“Sukûtumuzu hazırlayan esbâbı yalnız mektepler de iyi ahlak tedris edilmemesinde buluyorsunuz ki bu iddianız da sizi bir parça değil çok haksız buluyorum. Mektebin çocuk üzerinde ki tesiri kâbili inkâr değildir. Fakat ihmal edilmemesi icap eden daha bazı mühim noktalar vardı:

Biliyorsunuz ki ahlak ferdi değil ictimâîdir, fert de değil cemiyette aranır. Ahlakın âmîlidendir. Binaen aleyh ahlak dinden doğar. Cemiyetlerin esas teşkilatı dini kavâidle temin edilmiştir. Bir memleketin ictimâî ahlakını temin etmek için ailelerde ve mektepler de dini tertibinin vücudu şarttır.

Çocuk ilk terbiyeyi aile muhitinden aldığı ve mektepten ziyade muhitiyle temasında bulunduğundan mektebin yapacağı tesir pek mahduttur. Aile

*terbiyesiyle, mektep terbiyesi aynı tarzda olmadıkça muhitin lakaydı daima çocuğun harekâtına hâkim olmaktan haleli kalamaz.”*¹⁷⁵

*“Her kimya kitabı okuyan ve mesele-i riya ziye hal eden nasıl bir kimyager, bir mühendis olamazsa, her ahlak kitabı okuyan da fazileti ahlakı ye gösteremez. Binaen aleyh: Ahlak tedrisât ları değil, terbiye-i diniye ve ictimâ iye ile telkin olunur.”*¹⁷⁶ Sözü metnin en önemli vurgusu olmuştur. Bu durumun günümüzde de böyle olduğu görülmektedir. Yalnız eğitimle ahlakı bağdaşt ırmak yanlış ve yetersizdir. Sadece eğitimle ahlak verilecek olsaydı eğitimle meslek sahibi olan insanların hiçbir i mesleki etik kurallarını yok saymazdı.

E.Maarif

Mecmuanın yayınland ığı dönemlerde kadınların en çok dile getirdikleri ve açık olarak ifade ettikleri talep eğitim talebi olmuştur. Dönemin yayınlarının hepsi, kadınların eğitim hakk ının önemini açıklayan, bu konuya eğ ilen devlet ileri gelenlerinin, ilk girişimlerinden sonra aynı ilgiyi göstermemelerinden yak ınan, yükseköğ renim hakk ı istemekten kız okullarının programlarının nasıl olması gerektiğ ine kadar çeş itli aç ılardan eğitim konusunun ele alınd ığı yazılar yer almıştır. O dönemlerde kadınlar için eğ itimli olmak oldukça önemliydi. Öğ renimli olmak, kadınların kendilerini, kocayla babayla tanıtmayı aş abileceğ i, erkekler olmaksız ın var olmayı mümkün kılan bir durum olmaya baş lıyordu. Kadınların pek çoğ u kadının, toplumun geleceğ i ve geliş mesi için çocuğ u yetiştiren biri olarak eğ itilmesini savunmaktaydı. Kadınlar eğ itim talebini dile getirirken kız okullarının yaygınlaş masını ve kadınlara yönelik yayınların çoğ almasını istediklerini açıkça ortaya koyuyor ve kendilerini geliştirmek istediklerinde

¹⁷⁵ YEGANE, Faik, “Bir Cevap: Halide Nusret Hanımefendiye”, Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.132.

¹⁷⁶ YEGANE, Faik, “Bir Cevap: Halide Nusret Hanımefendiye”, Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.132.

karşılarına çıkan engelleri anlatıyorlardı. Genç Kadın Mecmuasında da eğitim konusunda önemli makaleler yer almaktaydı.

Mecmuanın sekizinci sayısında yer alan makalede okulların tedrisatından ve kızların tahsilinden söz edilmiştir. “Kadınlığa Dair: Maarif Nezaretindeki Islahat Komisyonuna” başlıklı yazıda eğitime dair şu ifadeler yer almaktadır:

“Vesaiti bir düşünce — tarih-i tekâmülümüz de her zaman görüldüğü gibi — burada da hükmünü icra etti. Tarlalarda yanaşmasıyla sapan süren kadın ilmin müveceh -i ulviyesin de erkenden ayrıldı. Bu defa — her halde hevdikâm bir sebep ile — onlar malumatı zukurun dünün de kalmaya mahkûm oldular. Memleketin tekâmüle mütevvehhiş nasiye-i cehline zî nüfuzu erbâb itikâdı müberhen birer yapı âdemi tekzîbde fazla bir teenni-i menfaat duydular. Memleketin idaresinden daire kapıcılığına kadar baş başa çalışan kadın ve erkek. Şehrin umuru tanzîfesinde bile istihdâm edilen yeni nev kol, hiçbir muamele-i tefrike tabi tutulmazken aynı binayı irfan da müttehidü’l-fikir olarak çalışmak bilmem ki neden havsala-i itikâdın alamayacağı bir teşebbüsü medeni oluyor. İbtidaiyeden başlayarak tali, ali mekteplere kadar diyâr-ı garibimize mahsus garatıma bir sünaiyeti ilmiye var. Mebde-i malumattan, tekâmülü irfana kadar geçen sahada tesniye -i ilmiyeye şahit hiçbir mecelle-i marifet yoktur.”¹⁷⁷

F. Evlilik

Kadınlar, evlilik ile ilgili düşüncelerini görücü usulüyle evlenmenin olumsuzluklarından başlayarak dile getiriyorlar. Dönemin yayınlarında gereksiz evlenme adetleri, evlilikte karı kocanın birbirine denk olmasının önemi, kadınların erkeklerle her şeyi paylaşabilmesi için eğitim almasının gerekliliğine, kadının aile içinde yerinin güçlenmesine, boşanma hakkına sahip olması gerektiğine ve bu taleplerin yasal haklara dönüşmesi üzerinde durulmuştur. Çokeşlilik konusu Meşrutiyet’in ilanından sonra en çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Bu dönemdeki fikir akımlarından Batıcı ve Türkçü olanlar çokeşliliğin kaldırılması

¹⁷⁷ HAMİD, Faik “Maarif Nezaretindeki Islahat Komisyonuna” Genç Kadın Mecmuası, S.8, 1335 s.115

gerektiğini düşünürken İslamcı akımın temsilcileri ise çokeşliliği savunmuşlardır. Batıcı kanadın önemli temsilcilerinden olan Celal Nuri'nin Kadınlarımız isimli kitabındaki şu sözleri oldukça dikkat çekicidir: *“Halife, nasıl ki Kur’ân da haram kılınan faizi, ticari ve iktisadi nedenlerden dolayı, yüzde dokuza kadar caiz görüp murabaha nizamnamesi yayımlamış ve hâkimler de buna göre fetva vermiş ise durumun ıslahı için bu uygulama çok eşlilikte de devreye sokulmalıdır. Yani halife kanun çıkararak çok eşliliği de yasaklamalıdır.”* Çokeşliliğe değinen yazılarda kadınlar bu durumun kabul edilemez olduğunu ve kadınların geçimlerini kendilerinin sağlayacağı koşullarda tamamen ortadan kalkacağına inanıyorlar. Tüm bu çabalar sonunda 1917’de çıkarılan Hukuk-u Aile Kararnamesi ile çokeşlilik sınırlandırılmıştır.

Genç Kadın Mecmuasında *“Taaddüd-ü Zevcat Meselesi 1”* ve *“Taaddüd-ü Zevcat Meselesi 2”* başlıklı yazılar isimsiz olarak sekizinci ve dokuzuncu sayılarında yer alarak çokeşlilik hakkında önemli konulara değinmiştir. Birinci makalede çokeşliliğin İslam hukukuna göre kabul görmesinin nedenleri üzerine durulmuştur. Makalede Osmanlı’da kabul edilen ilk aile hukuku hakkındaki kararnamede yer alan çokeşliliğin Arap bölgesinde neden izin verildiğinin sebeplerine değinilmiştir. Ayrıca İslam hukukuna göre neden çokeşliliğe izin verildiği konusu da maddeler halinde açıklanmıştır. İslam hukukuna göre neslin devamı, erkekleri zinadan uzak tutmak, uzak yerlere gazaya ve cihata giden, ticaret yapan erkeklerin neslinin devamı ve aile kurmak istemesi sebebiyle çokeşliliğe izin verildiği yazılmıştır. Eşler arasında adaletin sağlanamaması durumunda İslam’ın çokeşliliğe izin vermediğini de yazmıştır. Makalenin diğer sayıda da devam niteliğinde yazılacağı belirtilmiştir.

“Zevcin zevceye karşı vazife-i şerisi ânî haline göre iksâ, iâşe ve iskân olup iki zevceyi istemedikleri halde bir meskende ebvâya icbâr edemeyeceği cihetle bu hususlarda beynü’zzevcât temini adalet meselesinde ki müşkalat derkardır. Malumdur ki adaletin manası, bir terazinin iki gözü arasındaki tevazi gibi müsavattır. Emir olunan adaleti yerine getirmek için iki, üç dört zevcesi olan bir erkek bunları ayrı ayı birer mesken-i şeride iskâna, aynı surette ilbasa, aynı

surette iaşeye mecbur bulunur ki bunlar da ufak bir fark adaletin bozulmasını, binaen aleyh taaddüd zevcata müsaadenin zevâlini bâdi yapar.”¹⁷⁸

Mecmuanın dokuzuncu nüshasında “Taaddüd-ü Zevcat Meselesi 2” başlığıyla yer alan makalede çokeşliliğin artık uygulanmaması gerektiği savunulmuş ve bunun nedenleri üzerinde durulmuştur. Tüm bu nedenlerden dolayı artık çokeşliliğin kaldırılması ve hükümetin bu konuda fetva vermesi istenmiştir. Dönemin şartlarına göre oldukça feminist ve sert bir çıkış yapılarak kadınların üzerindeki en büyük yük olan çokeşlilik konusunun son bulması istenmiştir. Mecmua nüshalarında yer alan bu makalelerden de anlaşılacağı üzere dergi İslami kanadın savunduğu konuların karşısında olmuş görüşleriyle Türkçü ve Batıcı kanada daha yakın görülmüştür.

“O halde: Mademki bugün taaddüdü zevcat meselesi muzırât adîdeyi bâdidir. Mademki şeriat her bir muzırın men ve refini amirdir. Mademki taaddüdü zevcata mesağı müstelzim olan esbâb mevcut değildir. Mademki bu meseleye esasen şeriat-ı ahmediye bir takım kuyûd ve şurût tahtında müsaade etmiş ve bu kuyûd ve şerâiti bugün ifânın ademi imkanı muhakkak bulunmuştur. Mademki zamanın tebeddülü ile ahkâmın tebeddülü kavâid-i fikiyedendir. Mademki erbâb-ı hâl ve akd millete ıslah olan ciheti kabul ve ihtiyâre memurdur. Bugün taaddüdü zevcat hususunu bir hükümet bir fetva-yı şerife ile men edebilir. Ve hatta etmelidir.

Bu hususa merci aitinin nazarı dikkatini celp etmeye! Cemiyet ve aile hayatının selameti namına vazifeden add eylerim.”¹⁷⁹

Dönemin gazete ve mecmualarında oldukça önem verilen evlilik konusu Genç Kadın Mecmuasında yer almıştır. Mecmuada, birden fazla kadın ile evlenme, gençler arasında evliliğin azalışı ve evlilik adetleri gibi evlilik konuları üzerine yazılmış makaleler yer almaktadır. “Evlenmeğe Dair Genç Kadın” başlıklı yazıda ise evlilik hayatı ve evlilik adetleri şu sözlerle dile getirilmiştir.

¹⁷⁸ “Taaddüd-ü Zevcat Meselesi 1”, Genç Kadın Mecmuası, S.8, 1335 s.114

¹⁷⁹ “Taaddüd-ü Zevcat Meselesi 2”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.130

“İzdivaç dendiği zaman, zannediyorum ki hiçbir genç kadın ve erkek yoktur ki: Bu kelimeyi duyup da hayalin de bir sürü levhalar canlanmasın izdivaç, demek bugün ki şartlarla bazı gençlere göre intihardan pek de farklı telakki edilemeyen bir şey; çünkü onlar diyorlar ki simanın her gün ki şekillerini almayan, bariz bir surette görünüyor ki: dünün bugünün kadını bir birinden ayıran vasıflar herhangi bir moda olup memleketin geçirmekte olduğu istihale devresidir. Dünkü kadın cemiyetinde yaşayan başka bir telakkînin, başka bir mefkûrenin arkasından koşuyordu... Bugün de, ona inhinâ teşkil eden bir köşe başında bulunuyor. Onun için bugün ki ve dünkü kadın arasında doldurulmaz bir uçurum açılıyor. Bundan ana ile kız, gelinle kaynana gürültüleri kavgaları çıkıyor. Sonra kadınla erkek ayrı muhitlerin yarattığı birer şahsiyet olduğu için hissen anlaşılmakta o kadar kolay olmuyor. Burada ki his daima kalbin tahassüsleridir. Yalancı sevki tabîinin ihtiyaçları değil... Bunların böyle olduğuna iman eden gençler evlenmeyi bir hüsrân add ediyorlar.

Bunlara bu his vermekte harici hayatın da büyük bir tesiri var. Saadeti evlenmekte zannedip de sonradan her şeyinin bir serap olduğunu anlayanlara izdivaç dendiği zaman her halde acı bir serzeniş diye dinliyor. Biz buna birçok sebepler buluyoruz sırası geldikçe hepsinden bahsedeceğiz.”¹⁸⁰

G. Kadınların Cemiyet İçindeki Yeri

Kadınların cemiyet içinde daha fazla yer alabilmesi için kadınlığın gelişmesi, ilerlemesi, yükselmesi, hayat hakkını araması gerekmektedir. Kadının hayat hakkı arayışının içinde öncelikle hürriyet yer almaktaydı. Meşrutiyetle birlikte kadınlar içtimai hayatta daha fazla yer almaya başladılar. Bu dönemde kadın gazete ve mecmularında kadın yazarların sayıları arttı, kızlar için okullar yaygınlaştı, kız öğrenciler için ilk kez üniversite açıldı, kadınlar çalışma hayatında yer almaya başladı ve kadın cemiyetleri kurularak kadınların cemiyet içinde yer alması sağlandı. Mecmuada yer alan S. Tuğrul imzalı “Gölge ve Nur” isimli makale kadınların erkeklerle birlikte darülfünuna gitmemesi konusunda

¹⁸⁰ “Evlenmeğe Dair”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.134

söylentilerin gazetelerde yer alması üzerine bu duruma tepki niteliğinde yazılmış bir yazıdır. Cemiyet hayatının mekanizmasını istedikleri tarafa çevireceklerini zanneden muhafazakârların olayları yanlış yönlendirdiğinden bahsediliyor. Kadınların cemiyet hayatında erkeklerle birlikte olmaları ve artık cemiyet hayatına karışmaları gerektiği dile getirilmiştir. Kadının toplumda var olmasının önündeki engelin muhafazakârlıkla alakalı olmadığını bu durumun gericilikten kaynaklandığını vurgulamıştır.

Kadınların kafeslerin ardında değil hür ve hayatın içinde mücadele ettikçe var olacağından söz edilmiştir.

“Kadın hür ve hayatında mücadele ettikçe sevk-i tabi’ilerine hakim olur dünyanın her yerinde böyledir.

Kadının erkek kadar hayata karışmasını onunla müsavi bir surette yürümesini bir izmihlâl add edenler kadının erkekle yan yana gelince ahlakın tamamıyla iflas edeceğini telkin eden nefsi kıyaslardan çıkan batıl mantığın esirleridir. Hissin bu, her gün aldanan mahkûm mantığı yanında birde, daima hakikat ve nurdiyen ilmin mantığı var ki o vazifesini yapar ve yürür.”¹⁸¹

“Bugünkü kadın meselesi hiçbir zaman bir arzu, ihtiras ve sevk tabii meselesi değildir. Kadın hayata atladıysa bunu Türklerin demokrat bir millet olarak yaşamak isteyen vicdanında aramalıdır. Fertlerin vicdanı aldatılabilir, fakat bir milletin vicdanı hiçbir zaman aldanmaz...”¹⁸² diyerek kadınların hayat sahasında yer almasını Türklerin demokrat olmasıyla açıklamıştır. İslamiyet’in kabulüyle birlikte söz hakkı bulunmayan Türk kadını artık sesini yükseltiyor ve elinden alınan haklarını geri kazanmak için mücadele veriyordu.

H. Feminizm

Feminist sözcüğü o dönemde kadınlar için talepte bulunan, kadınlardan yana herkesi içine alacak şekilde kullanılıyordu. Kadınlar düşündüklerini ortaya koyarken genellikle kendilerini “feminist” olarak tanımlamışlardır. Bu dönemde

¹⁸¹ TUĞRUL ,S., “ Gölge ve Nur” ,Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.131

¹⁸² TUĞRUL ,S., “ Gölge ve Nur” ,Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.131

kadınlar feminizm sözünü kullanıyorlar ve yaptıklarının feminizm gayreti olarak nitelendirilmesinden kaçınmıyorlar. Osmanlının son dönemlerinde kadınlar için oldukça önemli bir konu olan feminizme Genç Kadın Mecmuasında da yer verilmiştir. Mecmuada yer alan “Kadınlığın İtilâsı İçin” adlı makale Feriha Kamuran imzalıdır. Feriha Hanım daha önce Kadınlar Âlemi dergisinde yazılar yazdığını tekrar yayın hayatına Genç Kadın Mecmuasında devam ettiğini ve aradan geçen zamana rağmen kadınlığın tarzını hiç iyi bulmadığından söz ediyor. Türk kadınlığı dendiği zaman sadece İstanbul’daki kadınların akla geldiği asıl Anadolu kadınının yükseltilmesi gerektiğine değiniyor. Yazar ayrıca Anadolu kadınının gelişmesinin oturmakla olmayacağını çalışmakla ve öğretmekle mümkün olacağını vurguluyor. Kadınların taşradaki Anadolu kadınını bilgilendirmesi gerektiğini ve bunun bir milli bir vazife olduğunu dile getiriyor. Anadolu kadının aslında ülkenin yüzde doksan beşini temsil ettiğini bu kadar büyük bir kitlenin cahil kalması durumunda evlatlarını nasıl terbiye edeceğinin okurların yorumlarına bırakıyor. Yazar Balkan Harbinde sonra Bosna ve Avusturya’dan örnek vererek ordaki kadınların durumundan ve okullarında çocuklarına verdiği eğitime değiniyor. Bu durumu Anadolu’daki eli sophalı hocalarla karşılaştırarak bizim öğrencilerimizin o çocuklarla mukayese edilemeyeceğini söylüyor. Maalesef bugün bile küçük bir Balkan ülkesinden eğitim sistemi ve kadın hakları konusunda geri kaldığımızı görmekteyim. Yazarında belirttiği gibi kadınların gelişmesi sadece şehirlerdeki kadına yönelik olmamalı ülkenin tüm noktalarına yayılmalı ve bütün kadınlar aynı özgür haklardan yararlanmalıdır.

“320 senesi “Kadınlar Âlemi” teşhir edilirken Osmanlı, Türk kadınlığının ne suretle bir mevcudiyet-i hakikiye ve ictimâîye gösterebileceklerini, bu gayeye ne suretle vasıl olacaklarını dilimizin döndüğü kadar tekrire çalışmıştık. Bu gün dört buçuk seneyi mütecaviz bir müddet sonra gazete sütunlarına rücuu ettiğim vakit kadınlığın tarzı hayatını maalesef — acı olsa da söylemek mecburiyetindeyim — hiç de iyi bulmuyordum. Türk kadınlığı dediğimiz vakit İstanbulun mühiti zayıf gözlerimiz de tecessüm etmelidir. Türk ülkesi İstanbul’dakidir, Anadolu. O vasi çımenzârlarında sergüran, nâçâr hemşireler taşıyan Anadoludur.

İstanbul da darülfünunlara hanım hemşirelerimiz tedris ederken, Anadolu da aynı cinse mensup bir hemşire saf bir kardeş kadınlığını derk etmeyecek, bulunduğunu mevki anlayamayacak kadar nehi ruh kalmıştır.”¹⁸³

*“Her yerde ki Türk mağlubiyetinin en birinci esâsı cehaletimizdir. Balkan facia devletlerini tefsir edenler “Bulgar muallimleri Türk muallimlerini mağlup etti” dediler. Bu cehaletimiz, kıaslardan müntebih olmayışımız korkarım ki bize fena neticeler verecek ve ne kadar elim olacaktır ki iş işten geçmiş bulunacaktır”¹⁸⁴*sözüyle aslında yazar günümüzün bile durumunu özetlemiştir.

I. Kadın Cemiyetleri

Türk kadını, Osmanlı son dönemi fikir hayatında ve savaşlarda daima pasif bir alanda tanımlanmıştır. Osmanlı döneminde Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarında Türk kadını, hasta bakıcılığı yapıp malzeme tedarikçisi olmuş, Milli Mücadele dönemi Türk Kadını ise kağıt üstünde sırtında cephanesini taşımıştır. Osmanlı son döneminde Fatma Aliye, Nezihe Muhittin, Halide Nusret gibi kadınlar cemiyetler kurarak orduya ve donanamaya lojistik destek sağlamışlar, şehit çocukları ve kadınlara meslek kazandırmak için sanat mektepleri kurmuşlardır. Milli Mücadele döneminde Türk kadınlarından Halide Edip, Münevver Saime gibi kadınlar, mitinglerle Milli Mücadeleye gönül desteğini artırmışlardır. Milli Mücadelenin yapıldığı yıllarda yayınlanan Genç Kadın Mecmuası yayınlarında mücadeleye destek vermiştir. Dönemin önemli kadın cemiyeti olan Asrî Kadın Cemiyeti’ni desteklemiş ve işgallere karşı kadınların yaptığı mitingi satırlarına taşımıştır. Bu yayınlardan Genç Kadın imzasıyla yayımlanan iki makaleden biri “*Asrî Kadın Cemiyeti*” adıyla yer almıştır. Bu makale Darülfünundan mezun genç kızların bir araya gelerek Türk kadınlarını asri ihtiyaçlarla silahlandırmak gayesinden hareketle kurdukları Asri Kadın Cemiyeti’ni tebrik etmek amacıyla yazılmıştır.

¹⁸³ KAMURAN, Feriha “*Kadınlığın İtilâsı İçin*”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.99

¹⁸⁴ KAMURAN, Feriha “*Kadınlığın İtilâsı İçin*”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.100

“İşte yarınki anaları, yarınki iş yoldaşları kadınları yarınki cemiyete imanlı ve mefkûreli birer uzu olarak hazırlamak onları asrı ihtiyaçlarla silahlandırmak gayesiyle teşekkül eden asr-ı kadın cemiyeti hayatımız için yeni bir tekamül safhası olmak üzere selamlar. Ve Emel’lerimizi canlandıran müesseseleri önünde hürmetle eğiliriz. Asrı kadın cemiyetinin katii ihtiyaçlar neticesinde doğan ve hayatımızda azim bir boşluğu dolduran bir müessese olduğundan şüphe edilemez... biz bu sebepten cemiyetin yaşamadı için temenniyatda bulunacak değiliz o kuvvetini asrhayatı milletin ruhundan milletin ihtiyaçlarından alıyor en büyük teminimiz onun demokrasi yolunda yürümek isteyen milletin nabzından elini ayırmamasıdır.”¹⁸⁵

Yine dergide yer alan bir diğer makale “*Ulvi Bir Tezahür*” başlığı ile İnas Darülfünunu ve Asrı Kadın Cemiyetinin İstanbul’un işgali münasebetiyle Fatih Sultan Mehmed türbesine tertip edilen toplantıdan bahsedilir. İşgali protesto etmek isteyen kadınlar izin alamayınca Fatih Sultan Mehmet’in türbesini ziyaret ederek burada vatanı terk etmeyeceklerini ve Ulu Hakan Fatih’in türbesini yabancılara bırakmayacaklarını dile getirirler. Türbe-i Fatih ziyaretinde cemiyet içinden bir kadın gür bir sesle Abdülhak Hamit’ e ait “*Merkâd-ı Fâtih’i Ziyâret*” adlı şiiri okumaya başlar ve tüm cemiyet kadınları hep bir ağızdan katılırlar.

“Merkâd-ı Fâtih’i Ziyâret”

Her kuşesinde dehrin nâm-ı bekaa-nisârın
Şâyestedir denilse âlem senin mezarın.
Kaldın cihanda bir ân, her ânın oldu bir devr
Mülk-i ezeldi güyâ tahtında hemcivârın
Sensin ol Padişah ki bu ümmet-i necibe
Emsâr bahşışindir, ebhâr yâdigârın.
Bir dem yüzün gülünce âlem bahâr olurdu,
Misl-i küsûf, her câ, zahirdi iğbirarın.
Bir yıldırımdı nizen, peyveste ka’r-ı hâke
Bir bürc-i Hak-nümâdır, ermiş göğe minârın.

¹⁸⁵ “Asr-ı Kadın Cemiyeti” Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.84

Her dem sana açıktır, ebvâb-ı arş-ı Rahmet
Türbendir en azimi fethettiğin diyârın!
Gösterdiğin meâli ehrâmdır müselsel,
Kûhsârlar umûmen bâlin-i ihtizârın.
İster idin ki olsun düşmenle yâr yekdil,
Devrân idi rakıybın, Allah idi nigârın
Açtı sana cenâhın cânân-ı sermediyyet
Etti onu derâgûş cân-ı cihansipârın
Methinde, şâirâna ilhâmlar gerektir
Târifi yerde bitmez arşa çıkan kibârın

Abdülhak Hamit

“Yüzlerce Türk kadını, Türbe-i Fatih huzurunda mütevazı ve huşûkâr bir vaziyet almışlar duruyorlardı. Birden aralarından ilerleyen bir hanım gür ve tinan bir sesle üstad-ı azam Abdülhak Hamit Beyefendinin “Türbe-i Fatih Ziyaret” ünvanlı manzumesini okudu. Manzume okundukça ruhların halecanı artıyor, artıyordu. Manzumenin en son kıtası inşad edildiği zaman, orada hazır bulunan hanımlarımızın da heyecan ve teessürü zabt edilmez bir hale gelmişti. Zarif mendiller gözlerden bir dakika ayrılmıyordu. Küçük bir hareketi müteakib tarihi bir Türk kahramanı gibi elinde mendili ileri atılan bir Türk hanımı, Mediha Muzaffer Hanımefendi sanki orada ki Türk kadınlarının coşan ve taşan hislerine belîğ ve celâdetli bir lisan ile tercüman oldu. Mediha Muzaffer Hanımefendinin hitabesi insana semalardan dökülüyor hissini veren bir iman ile nihayet buluyordu: İstanbul’dan gitmeyiz! Gitmeyiz! Gitmeyiz!..”¹⁸⁶ diyerek bütün orada bulunan hanımlar hep birden aynı kelimeleri candan gönülden tekrar ediyorlardı.

J. Kadınların Çalışması

Asıl görevleri annelik ve zevcelik olan kadınların ev dışında çalışma talebi, gerektiğinde çalışmalarının meşru görülmesiyle başlıyor. Bu dönemde kadınların asıl görevlerinin yanında başka alanlarda da çalışarak topluma hizmet

¹⁸⁶ “Ulvi Bir Tezahür”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.108

edebileceği savunuluyor. Kadınlar çeşitli şekillerde vatan için çalışmak istediklerini söylüyorlar ve çalışmayla ilgili taleplerini toplumun yararına olacak biçimde dile getiriyorlar. Çalışma talebinin dile getirilişinde kadınların varlıklarını kabul ettirme, ikinci sınıf görülmeği kırabilme gibi düşünceler yer almaktaydı. 1913 yılında Bedra Osman ve arkadaşlarının Telefon Şirketi'nde çalışma girişimi kadınlar için bir dönüm noktası olmuştur. Daha sonra yaşanan I. Dünya Savaşı yıllarında erkeklerden boşalan çeşitli memurluklara kadınların alınması çalışma hayatında kadınlar için önemli adımlar olmuştur. Kadınların ev dışında çalışmasının ve kadına ekonomik bağımsızlık getirmesi gibi konulara dönemin kadın mecmualarında yer verilmekteydi. Genç Kadın Mecmuasında yer alan “Hayata Göre Kadın” isimli yazıda kadınların artık mücevher gibi kat kat kutular içine saklanmayıp içtimai sahada yer alması gerektiği vurgulanıyor. Kadınların geldiği son noktayı görmeyenlerin kadın meselesini bir macun gibi istedikleri şekle ve kıyafete sokabileceğini zannettiklerini söyleyerek oldukça dikkat çekici bir yorum yapıyor. Dönemin muhafazakâr kesiminin kadın kıyafetine polis kuvvetiyle müdahale ederek ülkeyi eski karanlık günlere döndürmek istediğini yazıyor. Kadının hayat dâhil olması gerektiğini yoksa sel hiçbir zaman önünde bir gülistan var diye merhamet edip yolunu değıştirmez bazı yerlerde pislikleri temizler bazı yerlerde de çamur yapar sözüyle oldukça güzel bir benzetmeyle tanımlıyor.

“Biz ancak hayata hayatın şartlarına riayet ederek kadın meselesini bir çamur ve bataklık halini almaktan kurtarabiliriz. Şu halde cereyan kadını şu şartlarla karşılamalıdır;

1. *Kadın erkeğin yaptığı her işi yapabilmelidir.*
2. *Sevki tabiiilerine hâkim olabilmelidir. Yani mümkün olduğunca ictimaileşmelidir. .*
3. *Memleketin nüfusunca pek çok alakadar olduğundan çocuk hayatını muhafaza edecek iyi bir ana olabilmelidir.*

Kadın: erkeğin işi yapmakta taksim-i amele girmekte güçlüğe tesadüf etmiyor (O) hariçe doğru tevessü ederek çarşıya inkılab ediyor artık o dâhilinde yapılan vazifeler çarşıda ayrı bir sanat halinde teşekkül ediyor kadın terzi kunduracı olabileceği gibi hekim avukat gazeteci de olabilir erkeklerin yürüdüğü

yollardan kadınların da geçmesi zaruri âdi sanatlar için basit bir tahsil kâfidir hatta fazladır da denilebilir.”¹⁸⁷ yorumuyla hem kadın ve erkeği eşit tutmaya çalışmış bir yandan da analık ve çocuk yetiştirme görevini kadına yükleyerek kadınlara daha fazla sorumluluk vermiştir. Kadın terzi ve kunduracı olacağı sözünden de kadınların bu dönemde yaptıkları işler hakkında da fikir sahibi oluyoruz. Kadınların avukat, hekim ve gazeteci olabileceğini erkeklerin yürüdüğü yollardan geçebileceğini vurgulayan yazar oldukça feminist bir yaklaşım sergiliyor. Kadın hakları konusunda oldukça radikal bir yazı yazan yazarımızın erkek olması da oldukça dikkat çekicidir. Dönemin kadın üzerindeki erkek baskısına karşı kadınları destekleyen ve anlayan erkelerin olması da oldukça önemli olmuştur.

K. İctimai Hayat

Kadınların geleneksel alanları dışında içtimai hayatta varlık göstermesi ya da geleneksel alanlar içindeki davranış kalıplarının dışına çıkmaya başlamasıyla birlikte kadın hakkındaki düşüncelerde dile getiriliyor. Dönemin yazarlarından İsmet Hakkı Hanım kadınları yetenekleri sınırlı, erkeklerden aşağı olduğunu söylüyor, Belkıs Şevket Hanım gibi kimi yazarlar ise uçağa binerek kadınların yeteneklerini ve cesaretlerini kanıtlamaya çalışmıştır. Mecmuada da memleketin teknik ve fikri yönden ilerlemesi için yapılması gerekenleri konu alan ve içtimai hayatın eksikliklerinden bahseden yazılarda yer almıştır. “*Mevkî-i İctimaimiz*” adlı yazıda her kavmin kendine göre içtimai hayatı olduğunu ve milletlerin buna dikkat etmesi gerektiğini yazıyor. Osmanlı hükümetinin de içtimai hayata yön verirken öncelikle büyük bir kısmı Türk olan nüfusa karşı Türk mefkûresini dikkate alması gerektiğinden bahsediyor.

“Okumak İctimâî kanunlarını tanzim ve tesbit edebilmesi için diğer mütemeddin milletlerin kavanini ictimâîsinden istifade tarikini iltizam ederek istinbâtda bulunmaları tecviz edebilirlerse de gireceği milletin ruhiyatını da göz önüne alarak bu müstaariynin büründüğü gibi bu şeyde çıkartılıp ona temellük

¹⁸⁷ EDHEM, Sadrettin , “Hayata Göre Kadın”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.86

edilmek icap eder... Yoksa o alınan prensip geldiği hali muhafaza ederse ondan faide değil zarar görülür. Bugün ki mevki ictimâimiz hep böyle müstaar prensiplerin ademi temellükü neticesi olarak tekarrur edememiş, geldiği menâbin ruhunu taşıyarak mevcudiyeteimiz de fenalık ihdasından başka bir şey yapmamıştır.”¹⁸⁸

L. Şiir

Arapça kökenli bir kelime olan şiir, zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî anlatım biçimi, manzume, nazımdır. Şiir geçmişten günümüze kadar var olmuş bir edebi türdür. Osmanlı’da şair kadınların ilk ortaya çıkışı XV. yüzyıla rastlamaktadır. İlk dönemlerde kadın üzerindeki baskı şair kadınların ortaya çıkmasını engellemiştir. XIX. yüzyıla birlikte Osmanlı’da şiir yazan kadın sayısında önemli artış olmuştur. II. Meşrutiyetle birlikte kadın gazete ve mecmualarındaki artış kadın yazarlara ve şairlere de yansımıştır. İlk dönemlerde babalarının ya da eşlerinin adlarıyla yazılar yazan kadınlar artık kendi adlarıyla yayınlamaya başladılar. Kadınlar artık edebiyat alanında daha fazla kendini göstermeye başlamış ve dönemin mecmualarında yazı ve şiirleri yer almıştır. Genç Kadın mecmuasında toplam 15 şiir vardır. İncelenen altıncı ve onuncu nüshalar arasında bulunan yedi adet şiirde “aşk, sevgili, tabiat, ayrılık” gibi duygular işlenmiştir. Bu şiirler “*Kadın Ruhu, Zümrüd Bakışlı Melike İçin, Hayat, Defterimden, Güzergâh-ı Baht, Ukde-i Melal, İlham-ı Firak*” isimleriyle dergi nüshalarında yerlerini almıştır.

“Zümrüt Bakışlı Melike İçin:

*Alında defneden taşlar gülerken
Gözlerim güneşli, handandı kalbim,
Gayenin en asil şekli idin sen
Sen saatler gele ferhândı kalbim!
Sonra yıllar geçti, kaybettim seni,
Uzaktan görürüm nazlı gölgeni;*

¹⁸⁸ NESİB, Eşref, “Mevkî-i İctimaimiz”, Genç Kadın Mecmuası, S.10,1335, s.147

Hiç mesut etmedin seni seveni!

Daim fırkatınla küryandı kalbim...”¹⁸⁹

M.Mensure

Mensure: duygu, düşünce, yaşam ya da hayalleri şiir inceliğinde anlatan düzyazı türüdür. Mecmuada toplam on dört mensure örneği yer almaktadır. Mensure yazarları ikisi kadın olmak üzere toplam sekiz kişidir. Mensurelerde tabiat, aşk, merhamet, vatana ait hisler yer almıştır. İncelenen altıncı ve onuncu nüshalara da yer alan mensure örnekleri “*Son Kelebekler, Çiçeklerle, Yaprakların Ölümü, Tulu, Bir Defterden, Hüsrân, Kelebeklerin Aşkı, Kafiye Hakkında*” dır.

“Hayatının renkleri solmuş kanatların da titreyerek güneşin müzab olan zıyaların olgun vüreykat titrerken onların melun kanatlarında gizlenen emel rengârına bakmak için ruhumda da derin bir arzuyu tecessüs uyandı”¹⁹⁰.

N. Hikâye

Hikâye kelimesi Türkçe sözlükte “Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü.” biçiminde tanımlanmaktadır. Hikâye, insanoğlunun ilk edebî ürünlerinden olan destanlarla birlikte doğmuş ancak günümüze kadar önemli değişimler geçirmiştir. Hikâyenin modern anlamda edebî tür hâline gelmesi 19. yüzyıl yazarlarının metinleriyle mümkün olmuştur. Genç Kadın Mecmuasının altıncı ve onuncu nüshaları arasında “*Tabiat Mücrimi, Siyah Fulyalar, Bir Macera, Anadolu’nun Hikâyesi, Zavallı İffet, Vatanımın Hikayesi, Bir Mikrobun Hatırat Seyahati, Binnaz*” adlı yedi adet hikâye örneği vardır. Erkekler tarafından kaleme alınmış olan bu hikâyeler Anadolu, tabiat, aşk, ayrılık gibi konuları ana fikir olarak işlemiştir.

“Başörtüsünün rüzgârla çırpınan hırçın ucunu eliyle itti:

— Of... Saadet!..

¹⁸⁹ KAZİMİ, “*Hece Vezni*” Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.137

¹⁹⁰ RUŞİN, Bedia “*Son Kelebekler*”, Genç Kadın Mecmuası, S.8, 1335, s.120

Birini yeminler ricâkâr nazar ile temin ediyordu!

— *Sana o kadar istirham âlûd bakıyordu ki, biçare genç... Perihan! Ne kadar merhametsiz oldun.*

Hasta bir bakışla refikasının serzenişlerini dinliyor gibi idi. Fulya tarlası kucaklayan batika nihayete eriyor. İki genç kız geriye dönüyorlardı.

Perihan titredi: Atlas ipeklerin muattar âgûşunda sıkışan kolunu çeker gibi bir hareket yaptı!

Saadet, mütehayyir:

— *Titriyorsun kardeşim, diye mırıldandı: Ah.. Anladım. Yine kumral genç!.. Zavallı...*

Asabi:

— *Sus... Saadet. Ve öte de siyah bir çalının zalâm akin âgûşında tanîndâr bir ilhân. Fulyalara ilân-ı mesâr eden bir bülbül.. Münfeil ve perişan başını refikasının omzuna ittika eder gibi eğdi..*

— *Deliyim ben değil mi? Saadet cicim!.. Sustu.Sanki hüküm bekler bir mücrim vaz' ve hali vardı.*

Saadet refikasının şu münasebetsiz iştikâsına dargın bir çehre ile baktı.

— *Hayır değil. Tufan-ı nümün bir asabiyet, işte o kadar.* ¹⁹¹.

O. Piyes

Piyes tiyatro oyunu, iki veya daha fazla kişi tarafından oynanmak üzere yazılmış; genellikle sınırlı bir zaman içerisinde, dar bir çevrede geçen, bir olayı anlatan eser veya bu esere sadık kalarak sahneye konan oyundur. İncelenen Genç Kadın Mecmuasında M. Mihağ tarafından kaleme alınmış olup derginin onuncu nüshasında 8 Mayıs 1335 tarihinde yayımlanmış olan bir perdelik komedi olarak yazılmış “*Nazar Değmiş*” isimli bir piyes yer almaktadır. Piyesin konusuna benzer durumlar ülkemizde halen yaşanmakta olup dini kişilik arkasına sığınarak insanlar bu konuda istismar edilmiştir. Özellikle hoca sıfatıyla toplumda yer alan

¹⁹¹ NAFİZ, Şerafettin, “*Siyah Fulyalar*”, Genç Kadın Mecmuası, S.8, 1335, s.118

sözde bilginler, genç ve cahil insanların dini duygularından faydalanmaya çalışmıştır. Piyyeste batıl itikât sahibi kişiler oldukça güzel hicvedilmiştir.

“Birinci sahne

Ahmet Sabahi Efendi — Hoca Zuhuri Efendi

Ahmet Sabahi Efendi — Muhterem hoca efendi! Hiç bende haneyi teşrif ettiğiniz yok. Bizler daima şeref kudümünüzle müşerref olmak isteriz!...

Hoca Zuhuri — Bende daima teline-i sohbetkerim lakin tâ’at ve ibâdât vaaz ve nasihat, ıslahı nefis emâre alî âlâ’l ekesr ehibba ve evdayı ziyarete müsaait olamıyor.

Sabahi — Lakin hoca efendi, bu kadar da uzlet...

Hoca Zuhuri — Müslime itikâf gerek... Ahir zamandayız... Ne i’tikâd, ne iman, ne amel kaldı. Ricâl asi, nisvân bağı ricâl bidin, nisvân dalâlet... Hemen Cenab-ı mevle itticaamızı hayr eyleye. Hele kadınlar... [Mütehevvirane yerinden kıpırdanır.] Frenk kadınlarından daha dinsiz... Ne ar kalmış, ne hicap...

Sokağa çıkamıyormuyum, tehevvür gazap geliyorum. Yüzde peçe yok, gerdan hemen göbeğe kadar açık...”¹⁹²

P. Roman

Olmuş ya da olabilir nitelikteki olayları ve konuları ele alan edebî türlere roman denir. Diğer türlerden ayrılan en önemli özelliği, uzunluğudur. Romanlarda, toplumsal olaylar ve ilişkiler gerçeklere uygun bir tarzda ele alınır. Osmanlı’da ilk roman örneklerine Tanzimat döneminde rastlanmaktadır. Bu dönemde sadece romanlar yazılmamış ayrıca farklı dillerden roman çevirileri de yapılmaktaydı. İlk çeviri romanımız 1859’da Yusuf Kamil Paşa tarafından çevrilen *Telemak* olmuştur. Bu dönemde Osmanlı’daki batı etkisiyle birlikte tüm edebî alanlarda çevirilerin olduğu görülmektedir. Meşrutiyet dönemiyle birlikte kadın yazarlarımız da roman ve farklı edebî türlerde örnekler vermeye başlamıştır. Roman türünde çeviri örneğine mecmuanın sayfalarında da yer verilmiştir. Siret

¹⁹² MİHAD, M., “Nazar Değmiş”, Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.155

Tevfik Hanım tarafından tercüme edilen “Tabibin Cinayeti” isimli bir romana mecmuanın ilk yedi sayısında parça parça yer verilmiştir.

“Muharreri: J. Rosani

Mütercimesi:

Siret Tevfik

Mabad

— Evet Madam. Bu gün için işimiz kalmadı.

— Ah doktor! Ne kadar mahirsiniz! Sizi adeta bir sihirbaz zannediyordum. Şimdiye kadar size inanmadığıma ne kadar teessüf eyliyorum. İhtimali ki bu güne kadar hastalıktan kurtulmuş olur idim.

— yine kurtulacaksınız madam. Ma heza derhal bir tesir-i şifa intizar doğru değildir. Sıhhatinizin yoluna girmeye başlaması için birkaç gün beklemelidir. İşte o vakit sizde şetâret, çeviklik, faaliyet görülmeye başlayacak, iştahınız açılacaktır. Müsaade ederseniz bu akşam yine geleceğim. Çünkü tedavinin seyrini yakından takip etmek isterim.

Doktor bu sözleri söylerken ameliyenin hitam bulduğunu hizmetçi kadından haber alan madmazel gelerek sordu: —valideciğim nasıl oldunuz?

Hiç, hiçbir şey hissetmedim doktoru henüz işe başlıyor zannettiğim sırada ameliye hitam bulmuştu.

— Size söylememiş miydim? Doktor (Herbeleyn) icra edemeyeceği hiçbir şey vaat etmez. Vaat edince de infaz eyler.”¹⁹³

R. Eleştiri

Bir sanat ya da düşünce eserini tanıtırken, zayıf ve güçlü yönlerini belirtme, bir yazarın gerçek değerini yansıtmaya amacıyla yazılan yazılara eleştiri (tenkit) denir. Tanzimat ile birlikte başlayan eleştiri yazıları giderek önem kazanmaya başladı. Genç Kadın Mecmuasının sayfalarında da eleştiri yazılarına yer verildi. Mecmuanın altı, yedi ve sekizinci sayılarında “Tettebbu ve Tenkît” başlıklı eleştiri yazıları olduğu görülmektedir. Bu yazılarda edebiyat ve o dönemde yayınlanan gazeteler üzerine eleştiriler yapıldığı görülmektedir.

¹⁹³ SİRET, Tevfik “Tabibin Cinayeti”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.93

“Yusuf Ziya Bey vezne hiç ehemmiyet vermiyor. Öyle ise şairin sahifelerindeki bu kıyamet bu patırtı ne için? Nazım denilen bir ahenk varmış. (mâmafĩh ben menşur nazımlar da pek o kadar görmüyorum.) bu da şairin bağrından koparmış peki bunu kabul ediyoruz. Fakat ben bunların içinde ahenkte muvaffak olanları pek az görüyorum ahenksiz yazılan uzun bir nazım bence bir manda arabasının gıcirtısı gibi samiyayı tahriş eder mesela buyu manzumesi insana okurken o kadar saklet veriyor ki istirham ederim hanım efendiler yüz mısradan ziyade olan bu manzumenin neresinde ahenk var.”¹⁹⁴ Altıncı sayıda yer alan bu yazıda edebiyat eleştirileri yapılmaktadır.

“Fuat Bey “Büyük Mecmua” sütunlarına vezinde, kaftıye de şimdiye kadar hiçbir şairin gösteremediği muvaffakiyetine karşı göz yumarak mahza aruz vezninin nazardan düşmesi emeli ile ısmarlama bir makale yazıyorlar. Ben eminim ki Fuat Bey “Yıldızlar ve Gölgele” in bir mısrasını bile okumamışlardır. Okusalardı bahsederlerdi. Hatima-i kelâm olarak edebiyat âleminde böyle zavallı münekkitlere acır. Sanatı görmeyen gözlere şifa temenni ederim.”¹⁹⁵ Yedinci sayıda yer alan bu yazıda şair Fuat Bey eleştirilmektedir.

“Ah Yarabbi! Ne kadar elim! Bu hafta bütün mecmualar yine boş, edebiyatta tevakküfda, diye bilir mi ki fikren bütün muharrirler araların da karar vermişler. Aynı nota aynı fikir, aynı hülya aynı sevda üzerine yazı yazıyorlar.

Büyük mecmua: 4

Bu mecmuanın hakikaten yüksek bir faidesi var. Ciddi ve ictimâî yollar da geniş hutvalar atıyor. Yalnız biz darülfünun hakkında ki baş makaleye (kısmen) muteriziz, uzun uzadı bir bâb-ı münakaşa açmaktan ictimâî ile bu meseleyi sükûn ile geçiştireceğiz. Bu mecmuada muhitin, mevkinin, zamanın düşünüldüğü kemâlî şükranla görüyoruz. Aşktan, kadından ziyade vatan terennüm ediliyor. Mesela “hisar” bilhassa “avlu önde düşün” manzumeleri hissedilerek yazılmış.

¹⁹⁴ ZATİ, Refika, “Tetebbu ve Tenkît: Bir Şabâne”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.85.

¹⁹⁵ ZATİ, Refika, “Tetebbu ve Tenkît: Bir Şabâne”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.109

Halide Edip hanımın uzun makalesi — kârialarım belki beni taşkınlıkla itham edeceklerdir. Mamaî zarar yok — pek ağır. Ismarlama yazılmış. Böyle bir zamanda okunmaz. Bu nüsha da Köprülüzâde Fuat beyin tenkitleri var. Her vakit ısrar edeceğiz de Köprülüzâde Fuat Bey kanaatı vicdaniye tenkit yazmaktan artık vazgeçmişlerdir."¹⁹⁶Sekizinci sayıda yer alan bu eleştiri yazısı yine Refika Zati kaleme almıştır. Bu yazılarda o dönemde yayınlanan "*Büyük Mecmua: 4, Nedim: 12, Türk Kadını: 19, İnci: 3, Gün Doğuşu: 1*" dergilerinin edebiyat yazarları eleştirilmiştir. Halide Edip Hanım, Köprülüzâde Fuat Bey, Faruk Nafiz Bey, Selami İzzet Bey, Müfide Feride Hanımefendi, Aliye Esad Hanımefendi, Mehmet Arif Bey, İbrahim Aşkı Bey gibi yazarların yazıları eleştiri niteliğinde değerlendirilmiştir. Seri niteliğinde yayınlanan bu eleştiri yazıları sayesinde hem dönemin edebiyatı hem de dergilerde yayınlanan edebi eserler ve yazarları hakkında fikir edinmekteyiz.

Derginin yedinci sayısında yer alan "*Bir Feryad*" başlıklı yazı Aliye Esad Hanımefendinin fikirlerine karşılık yazılmış eleştiri niteliğinde bir yazıdır. Yazar burada Aliye Hanımın kadın hakları konusundaki görüşlerinin yanlış olduğunu savunmuştur. Aliye Hanımın kadınların özgürce her yere gidebilmesini savunması üzerine "*Hanımefendi siz bira haneye mi teşrif etmek arzusundanız. Fakat nasıl oturacaksınız hem orada evlerinde ekseriyetle su-i muamele görmüş, tahsilimiz, terbiyesi noksan zevcenin elinden bir saniye kurtulmak , bir salise olsun ıstırahatını uyutmak için gelenlerin ekseriyesi memurlar, evsizin seviyesiz farz buyurduğunuz memurların yanında nasıl, ne cesaretle oturacaksınız?..*"¹⁹⁷Sözleriyle muhafazakâr bir biçimde eleştirmiştir. Ayrıca dünyada yapılan kadın kongrelerinin amaçlarını yanlış anladığını asıl bunun için mücadele vermesi gerektiğini dile getirmiştir.

"Darülfünun kadınlarına gelince, evet onlar zümremizin en yüksek, en kibar, en mütefekkir kısmı teşkil eylemeleri icab eder. Orada benimde refikalarım

¹⁹⁶ ZATİ, Refika, "*Tetebbu ve Tenkît*", Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.109

¹⁹⁷ ZATİ, Refika "*Bir Feryad*", Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.98.

var. Orayı bende sizin kadar tanırım. İktidar ve kabiliyetim derecesinde bende sizin kadar düşünüyorum.

Tıp ve hukuk fakültelerinin bizlere de açılması için feryat eden, kıyamet koparan, sizinle aynı sütun da aynı fikirde yazı yazan benim.”¹⁹⁸

Eşref Nesip Bey tarafından dokuzuncu sayıda kaleme alınan “*Nazım-ı Devir-i Edebisi*” başlıklı yazıda ilmin geri planda olduğunu bu durumunda içtimai hayata zarar vereceğinden bahsetmektedir. Ülkemizdeki edebiyatı ve yazılan türlerinde yetersiz olduğunu vurguluyor.

“Halk kütüphanesinin neşr olunan beş kitabını birer, birer çevirelim bunların içinde bir tanecik olsun mahsûl ilim ve tettebbu bir eser bulmak zannedersem bir emri mahaldir. Hepsin de hayâlâtın vezin şairiyetle işlenen bediüleri nazarları müşfik lemslerle cezp ediyor. Fakat bundan daha büyük şeyler, daha canlı ve mefkûreye ait malumat beklerdik. Bu hal uzun harp senelerinin bir-i ictimâimiz de açtığı cerihaları tedavi edecek tedkîkâtı rûhiyye ve İctimâî için yorulan olmadığını elim bir surette isbat etmektedir.

Felaketlerden korkulan milletler, onun ferdâsında ilimle uğraşırlar. Sînelerinde açılan cerhlerin ilmin tesir füsûngerisiyle iltiyâmbezir olmasına sâ’î olurken, tarih, bizim bugün ki gençlik cereyânın sahifelerine geçirdiği zaman hayali bir gaye peşinde koştuğumuzu müstehzi bir lisanla “Nazım Devri” diye kayıtlı edecektir. Buna hiç şüphe etmeyelim.”¹⁹⁹

S. İlan-Reklam-Yarışma

Genç Kadın Mecmuasının tüm sayılarının son sayfalarında ilanlar, reklamlar ve ödüllü yarışmalar yer almıştır. Mecmuada yer alan bu ilanlar dönemin sosyo-ekonomik yapısı ve ülkede yaşayan insanların ilgi ve ihtiyaçlarına dair bize önemli bilgiler vermektedir. Mecmuanın altıncı ve onuncu nüshaları arasında çeşitli edebi eserlerin ilanlarının yapıldığı görülmektedir. Mecmuanın her sayısında kitap ilanlarına yer verilerek okurları kitap okumaya teşvik amacı

¹⁹⁸ ZATİ, Refika “*Bir Feryad*”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.97

¹⁹⁹ NESİP, Eşref, “*Nazım-ı Devir-i Edebisi*”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.141.

güdülmüştür. Ayrıca el falı, aylık ödüllü yarışmalar, dişçi, muayenehane, tiyatro, hukuk bürosu, özel ders reklamlarına da yer verilmiştir.

Genç Kadın Mecmuasında yayınlanan kitap, dergi, gazete ve kütüphane reklamları şunlardır:

“Genç Kız Nasıl mesut olur!

Külliyatımızın ikincisini teşkil eden bu eser neşr olundu. Gençlerimize ve genç kızlarımıza saadet yollarını irae eden yegâne bir eserdir. Ezheri cihet mütalaaya pek ziyade şayan olan bu eseri umuma tavsiye ederiz. Nüshası 5 kuruş her kitapçada bulunur.”²⁰⁰

“İlanât

Türkçe İstanbul: İstanbul’un yegâne ciddi gazetesidir.”²⁰¹

“Kütüphane-i Sevde’nin Fihrisiti

“Kütüphane-i Sevdenin dördüncü fihrisitini mütevenni ve hazin resimleri hâvî olduğu halde pek mükemmel bir surette neşr etmiştir. Mezkûr fihristin neşri için ihtiyar ile fedakârlık her halde rekabet kabul etmeyecek derecede büyüktür.

Biz bu nokta-i nazardan Sevde Beyi tebrik ederken... Kütüphanesinin bütün karia ve kariyalarımız için her nevi esarı huşunda yegâne müracaatgâh olduğunu bu vesile ile bir daha tekrar eyleriz.”²⁰²

“Utarid

Utarid: genç şairlerimizden Vedat Urfi Bey kardeşimizin riyaseti edebiyesinde olarak her hafta mütenazzımen neşr edilmekte olan bu kıymettar mecmua-i edebiyenin mutaalasını umumi karia ve karialarımıza tavsiye ederken “Hayat acıları, muharrer muhteremi Vedat

²⁰⁰ “Genç Kız Nasıl Mesut Olur”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.96.

²⁰¹ “İlanât”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.96

²⁰² “Kütüphane-i Sevde’nin Fihrisiti”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.144.

*Urûî Bey kardeşimizi mecmuada gösterdiği anâr muvaffakiyetten dolayı seziavâr takdir görürüz.”*²⁰³

“Solgun

*Bu güzel eser neşr olundu. Cemiyet kütüphanesinde satılmaktadır. Kâria ve kârialarımızın birer tane edinmelerini tavsiye ederiz.”*²⁰⁴

“Cemiyet Kütüphanesi

Memleketimiz maarifine ettiği hizmetle namdar eski büyük bir müessedir. Muamelatına gösterdiği intizâm ve mükemmeliyetle temiz eden mezkûr kütüphaneyi herkese tavsiye ederiz.

*Mecmuaya abone olmak, eski nüshaları ve külliyatı almak için doğruca idarehanemize idare memurumuz Muallim Bekir Sıtkı Beye müracaat etmeleri rica olunur.”*²⁰⁵

“Nevin

Mecmuamızın gördüğü rağbet ve teveccühe binaen gençlik ve kadınlık için herhalde faide bahş olmak ve hayat-ı hakikiye sahnelerinden alınmak şartıyla bir külliyat neşrine başlamıştır. Bu külliyattan birincisini teşkil eden (Nevin) dir.

*Nevin — Milliyetperver bir gencin bütün hissiyatını. Bir genç kız aşkının da bütün heyecanlarını muhtevidir. Karii ve karielerimize mütalaasını hararetle tavsiye ederiz. Merkez- i tevzi (Kütüphane-i sevde) dir. Her kitapçada bulunur. Bir nüshası beş kuruştur.”*²⁰⁶

“Halka Doğru

²⁰³ “Utarid”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.144.

²⁰⁴ “Solgun”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.144.

²⁰⁵ “Cemiyet Kütüphanesi”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.144.

²⁰⁶ “Nevin”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.96.

İzmir'in ve İstanbul'un en güzide gençlerinden mürekkep bir heyet-i tahririye tarafından İzmir'de neşr edilen bu mecmua en zengin ve rengin makalatı ihtiva eder. Bütün karia ve karialemlerimizi tavsiyeyi vecbinden biliriz."²⁰⁷

"Şehkât -ı Hicran

Pek ziyade heyecanımız olan bu eseri okuyup ağlamamak kabil değil. Yarın neşr olunuyor. Kalbi her türlü rabıta-i aşk ve muhabbetinden hali olarak mesut yaşayan bir kıza karşı "meftunluk" komedisi oynayarak onun aldatıldığını ve neticesini yazan bu mühim eserin mütalaası herkese tavsiye etmek bizim için bir cibedir."²⁰⁸

"Zehri Füsün

— *Suhulet kütüphanesi tarafından neşr olunan bu güzel mecmua-i eşarın tab'ında ki nefâset nıkta-i nazarından tabiânın gayretini tebrik ve bilhassa karialemlerimize birer tane edinmelerini tavsiye ederiz.*"²⁰⁹

"Bir Kadın

Kıymetdâr muharirlerimizden Ali Fuat Beyin kadın hayatına ait en refik tedkiklerle kaleme aldıkları bu güzide hikâyeye gayet zarif bir surette "Suhûlet Kütüphanesi" tarafından neşr edilmek üzeredir. Fiyatı 15 kuruştur."²¹⁰

"Tiyatro Meraklılarına Müjde

Martin on sekizinci Salı günü millet tiyatrosunda gündüz hanımlara, akşamı beyfendilere mahsus olmak üzere fevkalade ve merak aver bir piyes vaz'ı sahne edilecektir. Tiyatro meraklılarının bundan istifade etmelerini hâlisâne tavsiye ederiz."²¹¹ İlanından da anlaşılacağı gibi dönemin kültür sanat etkinlikleri mecmua sayfalarına yansımıştır.

"Kariüler ve Karilerimiz

²⁰⁷ "Halka Doğru, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.96.

²⁰⁸ "Şehkât -ı Hicran", Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.112

²⁰⁹ "Zehri Füsün", Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.144.

²¹⁰ "Bir Kadın", Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.160.

²¹¹ "Tiyatro Meraklılarına Müjde", Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.96

*Türkçe, Arapça, Fransızca, Almanca, İtalyanca, lisanlarıyla edebiyat, riyâziyyat ve sair tedris edebilecek muktedir muallimlerimiz suret-i hususiye de haneler de müsait şeriat-i dairesinde dersler verebilirler. Mecmuaya abone olanlara ücretlerde iskonto yapılır.”*²¹² Mecmuada özel ders reklamlarında verilmiştir. Bir diğer özel ders reklamı ise “*Türkçe, Edebiyat*” başlıklı ilan olmuştur.

“Ele Bakan Madam Afitane

*Adres: Galatasaray’da Anadolu otlu karşısında ki apartmanın dördüncü katında”.*²¹³ el falı baktırmak isteyenler için ilan verilmiştir. Muhafazakâr kesim tarafından hoş karşılanmayan fal reklamlarına mecmuada oldukça fazla yer vermesi bize okuyucu kitlesinin de daha batıcı kesim olduğu hakkında bilgi vermektedir. Fal genelde kadınlar tarafından gelecekte haber almak için yapılan bir ritüeldir. Fal günümüzde de kadınlar tarafından oldukça fazla rağbet görmektedir. “*İstikbalinizden*” ve “*İlan*” başlıklı başka el falı reklamları da mecmuada yer almıştır.

“Diş Tabibi Mehmet Hüdaverdi

Her nevi diş yapılır ve tedavi olunur. Ağrı his olunmaksızın diş çıkarılır.

*Muayenehane: Cigal oğlunda Emniyet sandığı ittısalında Telefon: İstanbul 1039”*²¹⁴ diş doktoruna ait reklam verilmiştir.

“Kadın ve Erkek Yeni ve Eski

Yel soğukluğu frengi ve cilt hastalıklarının Avrupa’nın son usulleriyle teşhis ve tedavisi idrar ve kan tahlilatı yapılıyor.

Viyana hastahanelerden mezun

<i>Doktor</i>	<i>ve refiki</i>	<i>Doktor</i>
<i>Ahmet Remzi</i>		<i>Marko</i>

²¹² “*Kariiler ve Karilerimiz*”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.96

²¹³ “*Ele Bakan Madam Afitane*”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.144.

²¹⁴ “*Diş Tabibi Mehmet Hüdaverdi*”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.112.

Adrese dikkat: Bab-ı ali ile Sirkeci arasında ki cadde de Ali Efendi Sineması ittisalında ki muvassal hanenin ikinci katında numara 3402501 telefon İstanbul 2417

Sabahtan akşama kadar hasta kabul ederler.”²¹⁵ doktor ilanları da yer almıştır.

“Muamele Acente İdarehanesi

Bi’c-cümle dava-i hukukiye ve ticariye ve şeriye ve her nevi malumat ticariye emlak ve akar üzerine muamelatı kiraz, istikraz hane ve apartman han vs.hademe katip ve katibe muamelatı temehhdü ve derahd olunur Pazar ve Salı ve Çarşamba günlerinde Bayezid’de Karakulak hanede ki daire-i mahsuse de sâir günlerde Galata’da Bank-ı Osmani civarında adalet hanesinde 22-33 numaralı yazıhanelere müracaat olunması tavsiye olunur.”²¹⁶ Avukat ilanları da bulunmaktadır.

“Alım Satım İdarehanesi 1330

Her nevi malumat-ı ticariye emlak ve akar üzerine muamelât ve alım satım — terhinat mukabilin de para ikrazatı— her nevi hüsnûmat deâvi derahd edilir.

Hane: otel: apartman yazıhane, ticarethane vesair işlere ait husûsat serian kabul ve ifa edilir. Her gün Sirkeci de muvassal hanesinde 17-19 numaralı alım ve satım idarehanesinde müracâtlar sühuletle temin edilmektedir.

Tüccardan: Hüseyin Hüsnü ve şerikleri²¹⁷ emlak reklamı yer almıştır.

“Müsabaka:

[He. C. M. He. E. Ke. F. Re. Ha. M. E. D. Mız.]

Bu cümleyi bulunuz. Birinciye beş lira, ikinciden beşinciye kadar mecmuamızın bir senelik abonesi, yirmi beşe kadar faideli birer kitap, elliye kadar kartpostal hediye olunacaktır”²¹⁸ şeklinde ödüllü yarışmalar düzenlenmiştir.

²¹⁵ “Kadın ve Erkek Yeni ve Eski”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.112.

²¹⁶ “Muamele Acente İdarehanesi”, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.96.

²¹⁷ “Alım Satım İdarehanesi 1330”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.112.

²¹⁸ “Müsabaka”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.96.

Böylece yarışmaya katılanların mecmuanın diğer sayısını alma zorunluluğu hissetmesi ile gazete satışlarının artışı sağlanmak istenmiştir.

*“Kitap tab’ ettirmek gazetelere vermek ve el ilanı yaptırmak isteyenler idarehanemize müracaat ederlerse fevkâlede sühulet ve ehveniyet görürler.”*²¹⁹ şeklinde ilan yayınlayan mecmua basım işlerinden de maddi gelir etmek istemiştir.

T. Röportaj

Bir gazete veya dergide, herhangi bir tanınmış kurumu veya kişiyi, çeşitli yönleriyle ve belli konular etrafında tanıtmak amacıyla yazılmış yazılara röportaj denir. Genç Kadın Mecmuasının incelenen onuncu nüshasında *“Tedrisat-ı Âliyye Müdür-i Umûmisi İsmail Hakkı Bey ile Mülakat”* başlıklı bir röportaj yer almıştır. Röportaj dönemin Darülfünun müdürü olan İsmail Hakkı Bey ile yapılmıştır. Döneme ışık tutan ve konu hakkında birinci ağızdan bilgiler edinilen önemli bir çalışma olmuştur. Yazının içeriği incelendiğinde Darülfünunda kız öğrencilerin de hukuk ve tıp tahsili görebilmeleri için gerekli imkânların yaratılması için neler yapılabileceği ile alakalı bir röportaj örneği olduğu görülmektedir.

“— Kız mekteplerini nasıl buluyorsunuz? Mektepler hayata göre kadın yetiştirmek için nasıl olmalıdır?”

— Kız sultaneyeleri yenidir. Sultaniye olarak İstanbul’da dört mektebimiz var. Bu mektepler hakkında bir hüküm verebilmek için gayelerinin ne olmak lazım geleceğini evvela nazarı itibara almak ve teşkilatı ona göre muhakeme etmek lazım gelir. Benim anlayışıma göre memleketimiz de kadınlık hayatı başlıca üç şekilde tecelli etmektedir. İş kadınları, ev kadınları ve fikir kadınları, işçi kadınların mektepleri intidailerle idâdiler olmak lazım gelir. Fikir kadınları, sultaneyelerle darülfünunlar da teşekkül etmek lazımdır. Ev kadınlara gelince: Bunların bir kısmı, mütevazı bir hayata mâlik olduğundan ibtidâtı tahsil ile iktifâ

²¹⁹*“İlan”*, Genç Kadın Mecmuası, S.9, 1335, s.96.

ederler. Bir takım ev kadınları var ki onlar az çok, yüksek bir tahsil ile evde kalmak isterler. Bizim kibar-ı ailelerimiz umumiyetle böyledir.”²²⁰

U. Diğer Türler

Mecmuanın içeriğinde yukarda bahsedilen yazı türleri ve örnekleri dışında biyografi, soru cevap, mektup, özlü sözler, değerlendirme, okur köşesi, okuyucuya cevap, teşekkür yazısı gibi bölümlere de yer verilmiştir. Bununla birlikte dönemin tartışılan konularından biri olan sansür uygulamasına tepki olarak bazı sayfaların boş bırakıldığı da görülmektedir.

“*Fikir Demetleri*” başlıklı yazıda özlü söz örnekleri yer almaktadır:

— Bir kadının muhabbetini celp etmek pek güç değildir! Fakat onu idame etmek o kadar müşküldür ki bazen bir adamın felaketini bile mucip olur.

— Fikirsizlik, yaramazlıktan ziyade sahibine mazeret iras eder.

— Müheyyic bir kitap, acıktıran bir yemek gibidir.

Küçük kabahatler büyük nedametleri tevliid eder.

— Sevmekten vazgeçmediğiniz insanlara iyilik yapmaktan fâriğ olmayınız”²²¹

Mecmuanın yazarlarından Eşref Nesip Bey’in “*Uzakta İken*” başlıklı yazısı, mecmuada mektup örneği olarak yer almıştır:

“Bunları göremeyeceğimi bunların hayal-i nüvârı ile telhükam mı olacağım Eğer öyleyse, ey beni onlara isâle memur zevrakça mağmum gark evvel!.. Denizlerin akur dalgaları arasında kayna, rüzgârların seyar elleri seni gösün, baharın muattar şimeleri ölen gayrı kabil vusûl bir hâl kazanan arzularıma hamule-i rebiasıyla bir çelenk matem talik etsin!..

Hayır mı, görecek miyim? Eğer öyleyse, ey bu fasıl kavuş, kısal, zevrakçama yol ver ey bâd, sende bâdbân seyirimi nefhalarınla doldur. Ey

²²⁰ G.K.M. “*Tedrisat-ı Aliyye Müdürü Umumisi İsmail Hakkı Bey İle Mülakat*” Genç Kadın Mecmuası S.10 1335, s.149

²²¹ KAHRI, Y. “*Fikir Demetleri*”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.96

bahar, sen, senden koş sevdiklerime, sevdiklerime söyle ki: Bar müzehher geliyor, dudaklarım da buse-i hümet, kalbimde garâm-ı müeyyid var!

— Çanakkale — Subaşı — 25 Nisan 333 —

Eşref Nesip”²²²

“*Romantizm Menşeleri*” başlıklı yazıda Jean - Jacques Rousseau’nun biyografisine yer verilmiştir. Son sayıda yayınlanan biyografi seri niteliğinde planlanmış fakat mecmua bir daha yayınlanmadığı için tamamlanamamıştır.

*“Rosso: 1712 senesi Haziranın yirmi sekizinci günü (Cenevre) de doğdu. Babası saatçi idi. Annesi onu dünyaya getirirken ölmüş. İki halanın eline kalmıştı. Babası hafif mizaçlı bir adam idi: Esasen bir aşk neticesi olarak evlendiğinden küçük Jean Jacquesin annesinin hatırasını unutmamış, onunla sabahlara kadar roman okur, ona sabahleyin kırlanğışların ilk cıvıltıları üzerine yataklarına çekilirlerdi. Rosso, biraz daha büyüyerek romandan yükselip Plutarquo okuyunca ruhu kahramanlıkla sermest oldu.”*²²³

Genç Kadın Mecmuasının altıncı sayısında Hüseyin Zâtî Bey tarafından kaleme alınan “*Kitaplar ve Mecmualar*” başlıklı değerlendirme yazısı bulunmaktadır. Yazar kitapçıya gelen iki genç kızın aldığı kitaplar üzerinden dönemin edebiyat yazarları ve okuyucuları üzerinden bir değerlendirme yazısı kaleme almıştır. İyi giyinmiş tahsilli bir hanımın aldığı iç boş olan kitabı eleştirirken daha sonra gelen yaşı küçük bir hanımın aldığı Abdülhak Hamit’e ait “*Mulâhazât-ı Felsefiye*” kitabından oldukça övgü dolu sözlerle bahsetmiştir. Bu dönemde yayınlanan edebi eserleri yüksek satış yapmak için kapakları uygunsuz resimlerle süslenmiş, müstehcen hikâyelerle dolu ve içleri boş olarak görmektedir. Bir karşılaştırmak yapacak olursak bugünde insanlar çok satan içi boş kitaplara yönelmekte hatta sadece kitabın fotoğraflarını sosyal medyadan paylaşarak ne kadar kültürlü olduğunu göstererek içi boş bir dünyada yaşamaktadır. Yabancıların edebiyatından övgüyle bahsederek kütüphanelerinde her yaşa uygun

²²²NESİP, Eşref, “*Uzakta İken*”, Genç Kadın Mecmuası, S.8, 1335, s.125

²²³ LÜTFÜ, Semih, “*Romantizm Menşeleri*”, Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.153.

oldukça kaliteli eserler olduğuna vurgu yapmıştır. Bu değerlendirme de hem dönemin edebiyat yazarları hem de okuyucular şu şekilde eleştirilmiştir:

“Bade mâ bizde de aile kitapları, çocuk romanları yazmak için ne olur bir parça daha fazla ihtimam edilse...”

Genç ve güzide muharirlerimiz “yorgan”dan yastıktan bilmem neden bahsedeceklerine bir parçada sırf kendi şahıslarını değil memleketi karieleri düşünseler. Matbuatı şu hâl esefnandan biraz kurtarsalar.

Bu gibi kitap, hikâye risalelerin muhitte seviye ve ahlak üzerinde ki tesirâtı bîiye-i içtimaiyemizde açacağını yaralar şimdiden nazar-ı itibara alınmalı ve bu müzmin hastalığın mümkün olduğu kadar önüne geçmeye çalışılmalıdır.

Bunun yegâne çare-i tedavisi aile reislerine bilhassa muallime ve muallimlere terettüp eder. Genç çocukların okuyacağı kitap ve mecmualar ya bizzat intihab edebilmeli veyahut kendi aldıklarını mütemadi bir surette nazar muayeneden geçirmelidir.

Aksi takdirde istikbalde yavrularının ahlaklarını ifsad edilmiş görürlerse o zaman vicdanı mesuliyet ne kadar ağır olursa olsun iş işten geçmiş bulunur. Yazık olur!”²²⁴

Mecmuanın yedinci ve sekizinci sayılarında bulunan “*Posta Kutusu*” adlı bölümde okuyucuların gönderdiği sorulara cevap verilmiştir. Mecmuanın yöneticileri okuyucuların görüşlerini önemseyerek sorularını açık dille cevaplamıştır. Ayrıca mecmuda paylaşılması için okuyucuların gönderdiği yazılarında yayınlanacağı belirtilmiştir.

“Bedia Nevşin Hanımefendiye:

Yazınız güzel, nesren dercine müsaade buyurduğunuz taktirde gelecek nüshamızda yazarız.

Emine Fikret Hanımefendiye:

Mecmuamız on abone kayıt ettirmekle vaki olan teveccühâtınıza teşekkürler ederiz

Bursa da Mustafa Hayri Efendiye:

²²⁴ ZATI, Hüseyin, “Kitaplar ve Mecmualar”, Genç Kadın Mecmuası, S.6, 1335, s.89

Karia ve karialarımızın gönderdikleri yazılar pek çoktur. Bunları tasnif edip sıraya koyduk. Yazının sırası gelince neşr edilecektir.”²²⁵

“*Posta Kutusu*” başlıklı yazı onuncu sayıda “*Açık Muharebe*” isim ile yayınlandı. Bu bölümde yine okuyucuların sorularına cevap verilmiştir.

“Adapazarı’nda katip Osman Ethem Beye:

İrsalatınıza intizâr olunur.

Erzurum da terakkî mektebi edebiyat muallmi Ömer Raci Beye:

Teveccühünüze teşekkür ederiz. Emriniz üzerine bir senelik abone kayıt ettik ve nüsha-yı münteşireleri gönderdik.”²²⁶

Mecmuanın sahibi Muallim Fuat Bey’in okuyucu mektuplarına büyük bir titizlikle cevap verdiğini ayrı bölümde yanıtlamasıyla görmekteyiz. “*Bir Cevap*” başlıklı yazısında *Mehmet Ferit Beyefendinin* mektubunun kendisini çok meşgul ettiğini ve bu mektubu önemseydiği için ayrı cevap yazmak istediğini yazmıştır.

“Bir Cevap:

Üstat Muhterem Mehmet Ferit Beyefendiye:

Bir gün, sabahtan akşama kadar devam eden mücadele-i fikriyem üzerine zihnen pek bitap bir halde samimi aile yuvama avdet ettiğim zaman: yazıhanem üzerine bırakılmış birçok mektuplar meyanın da mündericatinin kıymeti ve hitabelerinin samimiyeti itibarıyla beni — bozgunluğuma rağmen — en çok meşgul eden sizin mektubunuz olmuştur. Okudum...

Herkese karşı adil olan âlî ve muhterem üstat!

Bilir misiniz? Ben, naçiz ve aciz bir muallime karşı mahviyyetkâr bir lisanla vatan için söylenen sözlerinizin ulviyeti muvacehesinde kendimin aciziyetine büyük bir elem ve hüsrarla hissedebilirdim.”²²⁷

Genç Kadın Mecmuasında okuyucuların gönderdiği hikâye ve yazılarda “*Takdir Ettikten Sonra Tahassüs*” başlığı ile yayınlanmıştır. Onuncu sayısında iki okuyucunun hikâye ve yazısına yer verilmiştir. Bunlar şu şekildedir:

²²⁵ “*Posta Kutusu*”, Genç Kadın Mecmuası, S.7, 1335, s.112.

²²⁶ “*Açık Muharebe*”, Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.160.

²²⁷ ŞÜKRÜ, Fuat, Genç Kadın Mecmuası, S.8, 1335, s.124.

“Bazen kadın derim o iklim tehassüste İpek vureykalar içinde, muhteşem lemâlar tulû eden bir şükûfedir ki, ruhun bütün o oksüzlüklerine karşı en hayat tevazû handelerle bir esir şifa verir elâmı hayata karşı hariri seyirlerle durarak her hecmenin yaralarını kadınların maneviyeti anlaşılamayan incelikleri ile tedavi eder...”²²⁸

“Kalplerimizin kimsesiz hücrelerinde süzgün bir bahar güneşi gibi doğan tebessümünüz bugün solmuş ve hüznü bir çiçek renginde.

Şair ve hüsnün latif korucuklarında aşkın ve tabiatın en coşkun eserlerini terennüm eylersen sen, biraz ötede senin ilâhî sesin her an başka bir şefkatle raks eden cilveleriyle bahtiyardık..”²²⁹

Mecmuda yayınlanan “Asr-ı Kadın Cemiyeti” başlıklı yazıda cemiyetin yaptığı işler takdir edilmişti. Bu yazı üzerine Asr-ı Kadın Cemiyeti adına Aliye Esad Hanım’ın kaleme aldığı “Genç Kadın Mecmuası Heyet-i Tahririye Müdüriyetine” adlı yazısında Mecmuaya desteklerinden dolayı teşekkür etmektedir.

“Kadın hayatı ictimasının metrûk zavallı kalmış yollarına küçük fakat rehâkâr zıyalarla çıkan gazeteniz kadın ve kadınlıkla alakadar olurken son nüshanızın mündericâtında “Asr-ı Kadın Cemiyeti” hakkında teveccüh ve samimiyetle tesadüt ettik.

Memleketin buhranlı, milletin bu elil günlerinde onu seven ve düşünen kızları lâkayd kalamazlardı. Bilhassa kadın, cemiyet hayatının ufuklarında dolaşıp merkezine giremedikçe milletin terakki ve tekâmülü noksan kalacağı için medeniyetini seven ve isteyen bir zümre susamaz ve uyuklayamazdı. “Genç Kadın” bu asil hisle mesai yollarına çıktı. Cemiyetimiz de küçük fakat azimkâr adımlarla bu yolun yolcusudur.

²²⁸ LÜTFÜ, Semih, “Tahassüs”, Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.150

²²⁹ VEHBİ, Mithat, “Tahassüs: Vatan Perisine İnan”, Genç Kadın Mecmuası, S.10, 1335, s.150

Asırların manasız taassubu bizi pek hasızca susturmuş senelerin lüzumsuz ve manasız bizi pek haksızca susturmuş senelerin lüzumsuz ve mantıksız muhafazakârlığı kadınlığı pek ağır yaralamıştı. Millet yükselemedi”²³⁰

Mecmuada yayınlanan “Yazıcızâde İsmail Hakkı Bey” başlıklı yazıda tüm kadınlar adına İsmail Hakkı Bey’e teşekkür edilmiştir. İsmail Hakkı Bey’in kadınlar için yaptığı önemli hizmetlerden de bahsedilmiştir.

“Memleketimiz de ziyade muhtacı muavenet olan kimsesiz ve fakir dullar, bilhassa şühedâ-i eytâm ve erâmildir.

*Harp-i meşumun ihtikâre meydan açtığı zamanlarda bilâ tefrîk ve cins ve mezhep fakir ailelere piyasa fiyatının nısfından dîn bedelle zeytinyağı ve sabun tevzî etmek ve yüzlerce şehit eytâm ve erâmile aylık ve haftalık vermek suretle def ihtiyaçlarına muavenet eylemek gibi hasaîl civânmerdi göstermiş olan muteber tüccarlarımızdan Yazıcızade İsmail Hakkı Beyi ihtimâl ki muavenetini gören birçok valide ve hemşerilerimiz tanımazlar. Kadınlık âlemine maddi ve manevi hizmet sabk eden zevanla mecmuamızın alakadar olması ve lutuf didelere lutufkârı tanıtmak arzusu pek tabii olduğundan mûma ileyh İsmail Hakkı Bey bugün bir kıt’a fotoğraflarını neşr ediyoruz”.*²³¹

²³⁰ESAD, Aliye, “Genç Kadın Mecmuası Heyet-i Tahririye Müdüriyetine”, Genç Kadın Mecmuası, S.8, 1335, s.116.

²³¹ “Yazıcızâde İsmail Hakkı Bey”, Genç Kadın Mecmuası, S., 1335, s.136.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GENÇ KADIN MECMUASININ TRANSKRİPSİYONU

I. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 6, 13 Mart 1335 (1919)

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:84

Asr-ı Kadın Cemiyeti

Metinlerde yenilgi hayatın tekâmülünü idare edenler münevvirlerdir. Her yerde hükümet ve avam muhafazakârdır. Münevvirlerin istinad noktası da darülfünunlardır. Milli vahdetleri yaratan mefkûrelere hayat veren inkılapları yayanlar ilim ve mefkûre âşıklarıdır. Bizde de asr-ı ihtiyaçlar önünde zaruri bir surette kendinin ihsas eden kadın meselesini ilime ve mefkûreye göre hal etmek emeli kadınları içtimaileştirmek için samimi ve imanlı tezahürler darülfünun ilme gönül veren genç kızlarının ruhundan fişkırıldı. Bu bize hayatın zarureti önünde kadının artık kendi kendini idare edeceğini kendini hayata kendi hissi, kendi zekâsıyla hazırlamaya karar verdiğini ihsas ediyor kadınlık henüz erkeklerin temin edemediği milli vahdeti daha imanlı bir surette yaratmaya azim etmiş görünüyor.

Asr-ı kadın cemiyeti hayata son olarak bütün iddialara rağmen kadınlığın artık yumurtayı kırıp dışarıya çıktığını ilan ediyor.

İşte yarınki anaları, yarınki iş yoldaşları kadınları yarınki cemiyete imanlı ve mefkûreli birer uzu olarak hazırlamak onları asrı ihtiyaçlarla silahlandırmak gayesiyle teşekkül eden asr-ı kadın cemiyeti hayatımız için yeni bir tekâmül safhası olmak üzere selamlar. Ve emellerimizi canlandıran müesseseleri önünde hürmetle eğiliriz. Asrı Kadın Cemiyetinin katii ihtiyaçlar neticesinde doğan ve hayatımızda azim bir boşluğu dolduran bir müessese olduğundan şüphe edilemez... Biz bu sebepten cemiyetin yaşamadı için temenniyatta bulunacak

değiliz o kuvvetini hayatı milletin ruhundan milletin ihtiyaçlarından alıyor en büyük teminimiz onun demokrasi yolunda yürümek isteyen milletin nabzından elini ayırmamasıdır.

Genç kadın neşriyatıyla Asr-ı Kadın Cemiyetinin mefkûresine hizmet edebilirse kendini bahtiyar addedecektir.

Genç Kadın

— Mâbad —

Tetebbu ve Tenkît:

Bir Şabâne

2

Nedime Hanım – Müjgân Hanıma lazım gelen cevapları vermek üzere Mebrûre Hanım efendi tarafından tevkil ediliyorum:

Müjgân Hanım bir kere bu gibi meselelerle bizim kadar alakadar olmamıştır. Çünkü bu hususta pek az tetebbuları var. Esasen tetebbuları bile kâfi değil bir kere söyledikleri sözler şuradan buradan edinme fikirlerden ibarettir. İsbatı: Müjgân Hanım eski serveti fûnunlara karşıdır. Emin olunuz bütün bu fikirleri oradan edinmişlerdir.

Mesela acem mahbubları atalar denizi Marmara denizi gibi (coğrafi edebiyat) ve yahut (Edebiyat-ı Etnografya) icad eden Yusuf Ziya Bey olmuştur. Bu gence gelince yegâne gayesi şöhret-i sehileden ibarettir. Onun en büyük prensibi doğru yanlış bir şeye hücumdur hiç tedafü-ü vaziyet almaz mesela: bugün

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:85

kendisine aruzda vaktiyle daha ziyade muvaffak olduğunu söylerseniz omuzlarını silker! Dudaklarını burarlar. Yusuf Ziya Bey vezne hiç ehemmiyet vermiyor. Öyle ise şairin Sayfalarındaki bu kıyamet bu patırtı ne için? Nazım denilen bir ahenk varmış. (mamafih ben menşur nazımlar da pek o kadar görmüyorum.) bu da şairin bağrından koparmış peki bunu kabul ediyoruz. Fakat ben bunların içinde ahenkte muvaffak olanları pek az görüyorum ahenksiz yazılan uzun bir nazım bence bir manda arabasının gıcirtısı gibi samiyayı tahriş eder mesela buyu manzumesi insana okurken o kadar saklet veriyor ki istirham ederim hanım efendiler yüz mısradan ziyade olan bu manzumenin neresinde ahenk var? Saniyen: mensur nazımcılar (!)

ince mevzularla hiçbir şey vücuda getirememişlerdir. Mesela bugün bize hiç olmazsa bir yaktat-ı leyliye ve yahut bir temaşa-i leyl verseydiniz.

Yusuf Ziya Bey birçok lisan hataları yapmakla beraber onda bazen imla hatasında tesadüf edersiniz mesela bahtı siyah kelimesini Yusuf Ziya Bey büyü menzumesinde (Ha) ile yazmışlardır. Bu da imlada inkılabdır Müjgân Hanım (asabiyetini muhafaza edemeyerek) afedersiniz Ama nedime Hanım Efendi siz işi işhasa getirdiniz bu kadar da olmaz. Mesela en ufak bir mürekkep hatasını bile Yusuf Ziya Beye tahmil etmek fazla miktarda hücum etmek haksızlıktır sizde hiç olmazsa bir parça hemşire şefkati de mi yok (herkes gülüşür) Nedime Hanım madam ki bu muhasebeyi tenkide döktüler. Diğer zevattan da bahis buyursunlar bize lazım gelen cevapları verelim sonra Nedime Hanımefendi nâ-mütenahi konferanslarıyla devam buyurabilirler: Buyurunuz Hanımefendi.

Nedime Hanım-Müjgân Hanım siyahın mürettep hatası olduğunu söylüyorlar belki Maat-tessüf esas şimdi hatırıma gelmeyen bir Fransız şairi manzumesinden bir virgüllük çıktığını görerek mecmua aleyhinde zarar ve ziyan davası etmiş binlerce frank kazanmıştır. Faruk Nafıza, Yahya Saim, Yahya Kemal, Ali Canib, Ömer Seyfettin beylerden de bahis edeceğim. Mensür nazımcılar her ne kadar itiraz ederlerse etsinler aruzda ekserisi muvaffak olamadıkları için istemiyorlar.

Mesela Yahya Saim Bey nedimede İstanbul Ufuk'ları diye bir şey karlamışlar ki tarzı cedide bunlara manasız nazımlar diyorlarmış. Ah bu mensür nazımcılar? Ne olurdu hiç olmazsa Şukufe Nihal Hanım efendinin yıldızlarından bir yıldız ve yahut bir gölge gösterebilselerdi. Köşede heyecan ve sükûnetle bir şeye karışmayan Mebrüre Hanım Efendi:

-Müsade buyurursanız Hanım Efendi cariyenize de birkaç söz söylemek istiyorum: Mebrüre Hanım -Şukufe Nihal Hanım Efendi belki sizin ahibbenizdendir.

Onun için müdafaa buyurursunuz.

Nedime Hanım -Katiyen efendim ben böyle zan ediyorum ki zaman böyle heveskâr gençleri bu hanımdan aruz dersi almaya bir gün gelecek sevk edecektir. Fakat onlar bu yıldızlara hiçbir zaman yükselemeyeceklerdir.

Mebrüre Hanım (nim-i müstehziyane) şu halde efendim madam ki bu çocukların ellerinden bir şey gelmeyecek öyle ise çekilsinler sahayı bize sırf kadınlara bıraksınlar.

(Bitmedi) Refike Zati

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:86

Hayata Göre Kadın

Kadınlar için artık kat kat kutular içinde saklanan büyük ve canlı mücevherlerin kıymeti hayatı ilk darbede yıktı. Ve kadın için son hükmünü verdi. Onu bir süs değil uzun olarak sinesine çekiyor fakat yalnız maddi sahada değil ictimai sahalarda da galat-ı ruyeti vardır. Kadınlık hayatının çizdiği son hattı göremeyen ve yahut onu ters görenler ferdi mantıklarla kadın meselesini bir macun gibi istedikleri şekil ve kıyafete sokabileceklerini zannediyorlar.

Mesela maziye levniyle bütün karanlıklarıyla yaşatmak isteyen mufrat muhafazakârlar ve kadın kıyafetini polis kuvvetiyle tanzim etmek arzusuyla yanan bir sokta zihniyeti var. Eğer ıssızsa kız bu ictimai satayışlara kalarikal zihniyetler diyelim. müterekenin ilk günlerinde geçen senelerin acı felaketli hatıralarını yâd eden bir gazetede kadınların ta darülfünuna kadar girdiklerini devrilen idarenin seyati sırasında acı bir işmizazla anlatıyordu.

Körlerin iddiasına rağmen kadın hayata bir uzviyet olarak dâhil oluyor vazifesinin ve intibak şartlarının temin edilesi lazımdır yoksa sel hiçbir zaman önünde bir gülistan var diye merhamet edip yolunu değiştirmes bazı yerlerde pislikleri temizler bazı yerlerde de çamur yapar.

Biz ancak hayata hayatın şartlarına riayet ederek kadın meselesini bir çamur ve bataklık halini almaktan kurtalabiliriz. Şu halde cereyan kadını şu şartlarla karşılamalıdır;

1. Kadın erkeğin yaptığı her işi yapabilmelidir.
2. Sevk tabiiilerine hâkim olabilmelidir. Yani mümkün olduğunca ictimâileşmelidir.
3. Memleketin nüfusunca pek çok alakadar olduğundan çocuk hayatını muhafaza edecek iyi bir ana olabilmelidir.

Kadın: erkeğin işi yapmakta taksim-i amele girmekte güçlüğü tesadüf etmiyor (O) harice doğru tevessü ederek çarşıya inkılap ediyor artık o dâhilinde yapılan vazifeler çarşıda ayrı bir sanat halinde teşekkül ediyor kadın terzi kunduracı olabileceği gibi hekim avukat gazeteci de olabilir erkeklerin yürüdüğü yollardan kadınların da geçmesi zaruri âdi sanatlar için basit bir tahsil kâfidir hatta fazladır da denilebilir.

Hekim avukat ve zihni sanat sahibi olacak kadınlar için erkekler günün aynı şartları haiz tahsil ve müteala sahaları bulunmalıdır. Nali ve âli tahsilde mümkün olduğu kadar cinsiyet farkını Hiç olmazsa program da izale edebilmelidir fakat bütün bunların yanında tahsilden ziyade nazar-ı itibara alınması lazım gelen şey kadının ictimaileşebilmesidir ne bilmesidir sevk tabii ve ictimai hayat birbirine zıt iki kutuptur.

İctimaileşmek için sevk-i tabiiye tahakküm lazımdır. Bunu temin edecek kadınların daima din ahlak ve bediiyyat muhitleriyle sıkı bir surette temasta bulundurulmasıdır.

Hayatın demir yumruklarına ancak metin bir mefkûre mukabele edebilir kadının ictimai bir hava teneffüs edebilmesi için ictimai hayata aşlanmış olması lazımdır. O sevk-i tabiatlarına mahkûm yaşadıkça taksim-i amele girmek mümkün olmayacaktır.

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:87

Metin-i sıhhiye sahibi olmak için bir metin olmak için Metin bir iman, metin bir mefkûre metin bir ahlak lazımdır.

Kadın uzviyeti itibariyle anadır iyi bir ana olabilmek için lazım olan vasıfları haiz olmasını da hayat emir ediyor bunu mekteplerde temin edebilir. Mektep terbiyesi hariçte mukes bulamadıkça pek çabuk sevindiği daima görülmektedir. Binaenaleyh bir takım cemiyetlerin mekteb haricinde bedi-i dini ahlakı telkinlerde bulunmaları lazımdır kadınlığı ve mektebi asıl bu mekteb haricindeki kuvvet yaşatacaktır.

Sadreddin Edhem

Vatanımın Hikâyesi

Vasi ve zemerдин bir bahçeye maliktim. Billur havuzlarında bakir ve şuh cariyelerim nadide gözdelerim yıkanırldı. Vicdanınız müveccihlerin mest ve medhuş bir seyircisi olarak sam yaldızlı tahtıma yaslanır. Büyük bir hudun nevşin zemezmelerini dinlerdim. Üryan ve raihadar bakireler bu mesut dalgacıklarla hazur haşmette çırpınırlardı kölelerim yalın ayak ve el pençe ufak bir işaretimin Sacid ve müntehari idiler yeşil ve müsekker yapraklı ağaclar hafif fisiltılarla hayat-ı muhteşemin elhan sürurunu tenşid ederlerdi.

Bülbüller o kalbimin en nazlı aşinaları res-i aşkıını şiir ve terane ile süslerler. Nermin ve füsunkâr sakıyelerim pembe kadehlerde buhar-ı aşkla mahlûl kıvıl şarapları yamuk ellerle sunarlardı. Uzun asırlar bu karaniha saadetimle idi bir messeti yayan içinde mahmur hevab edilir sanki hayat bir yeşil ve berrak ırmaktı ki yaygın bir neşve-i gram ile lekesiz ve yosunsuz seyelan ederdi.

Bir gündü: tahtımın sedef kakmalı kenarına yaslanmış bahçenin namütenahi güzelliklerini seyre dalmış ve gaş-i avur bir yaygınlıkla kendimden geçmiştım... Haşin bağırmalar uğultular çatırtılı zelzeleler arasında gözlerimi açtım: ağaclar en vahşi bir isyan ile omuzlarıma hücumla başladılar. Bülbüller yerlerini baykuşlara terk etmiş ve bu menhus mahlûklar matem-i Engin feryatlarla mühya-i akul bir hayat mesudi darbeliyordular ..soğuk ve sert bir fırtına ufuklardan nakabil mukavemet bir sefletin kulakları kamçıluyan meşum elçisi idi huzlarım gittikçe kızıllaşan bir renk-i abusetle bürünüyor dalgalar yüksek kabartılar halinde Marmara sahillere en azılı bihran sadmalar sürüklüyordu.

.....

Bir an içinde hazlarım taşı ve sular korkunç homurtularla bahçenin önsüz kumluklarına tırmanmaya başladılar müthiş bir havf ve hiras ile bahçenin imtidadınca koşmaya başladım...

Uzaklaşırken görüyordum:

Tarümar olan tahtım parçalar halinde kıvıl bir denizin sarhoş ve asi sathında yuvarlanıyordu. Cariyelerim ve gözdelerim hepsi boğazlanmış kan ve alevler içinde son nefeslerini terk ediyorlardı. Gülerim o en ehemmiyetsiz bir iradem ile mahkûm-u idam olan bendelerim bu harad-ü haş olan sultanın kırıntıları karşısında müstehzi çehrelerle gülüşüyorlardı... Bir an içinde bu sefil

mahlûklar peşimi bir yıldırım süratiyle takibe koyuldular ellerinde sivri uçlu kamalar ve kılıçlar parlıyor zehri genç yılanları batı kıvrımlar halinde

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:88

uzanıyordu. Benim bu cennet-i avar manzara ile sersem ve bir haşyet uğulduyordu.

.....

Göğsümde bir kamanın gıcirtılı seyrini ve ensemde bir zehirli yılanın soğuk temasını hissedebildim.

Şimdi mecrûh ve alîlim. Bi mecâl azalarım ve hareketsiz asabımla şimdi sefil bir mevcudum. Yüzüm morarmış, gözlerim çukurlaşmış, derilerim büzülmüş, bir kadid hâlinde idim. Bahçem o müthiş bihran-ı tufan ile ortasında gaip... Yerde toprak bir toprak ve balcık harabesi manzur... Zemerden ağaçlarım, zarif çiçeklerim, güzel sesli bülbüllerim nerede?!..

Havuzlarım, bir siyah çamur yığını... Cariyelerimin en ufak kemiği bile meydana da değil.

Şimdi bir çamur yığını üzerimde, gözlerimde birtirbildiğim katraları dizlerimin üzerine akıtarak ağlıyordum. Mazi, şaşaadar bir selsebil-i renk ve ziya halinde biş-i tahayyülatımda akıyor, billur sinelerin levzeş temasıyla çürümüş benliğim sallanıyor... Uzun buhran dakikaları geçti başımı kaldırdım: Parlak yıldızlar altında ma-i ve berrak bir sema gördüm... Şark ufuklarında nurânur bir sütun mualla üzerinde yavaş yavaş bazı yazı parçaları belirmeye kızıl bir zemin üzerinde gök rengindeki şu yazılar saçılmaya başladı:

“Sefil adam!.. Halen mesut mazine ait büyük hatalarının sana elim bir hediyesidir... Hakiki nedamet, terrakiye beşiktir... İstikbali, maziye tefavvuk etmiş bir halde kucaklamak istiyorsan beni selamla ve bana şitab et.”

Derhal kendimde büyük bir kuvvet hissettim. Azaletim mütekallis ve bir azim... Damarımda gezen kanın sada-i seyelanı işitiyor gibiydim. Bacaklarımdaki kudret, vücudumu bir rüzgâr süratle şarka doğru naklediyordu. Güzergâhım seraba nur ve hayat idi... İyiye ilerlemiştim. Bilmem ne oldu! Baştanbaşa ulu kesilen bir meydana rast geldim. Bu, insanlığın tarihi devirlerinde ancak görülebilen bir vahşet manzarası idi... Bir mahşer-i mezâlim ve bir mahşer-i kital... Biri diğerini boğazlıyor. Birini komşunun dişlerini söküyor, kalbini hançerliyor, daha ötede en

çetin alet-i cidâl bila fasıla kelleler uçuyordu. Feryat, elem, yangın ve vaveyla! Parça parça et lokmaları... Kırılmış kuru kemikler, yosunlar, harabeler... Aç ve sefil biçareler... Gözlerim, bu kanlı manzaranın Şerafettin-i fecâatıyla kızıl lanmaya başlamıştı. Hangi sadâlar, teşvikkâr davetler, beni bu manzaraya mütemadiyen sürüklüyor zann ediyorlardı. Diyorlardı ki:

“Ey... Tarihin en asil ve en kahraman adamı! İstikbalin feyaz olacaktır. Mazinin, bu harabelerin ve bu kan deryasının içinde medfûndur. Bu musaraaya atıl ve onu bul!”

Sefliyetin aman kabul etmez bir düşmanı ve mesut tarihimin ezeli bir aşığı kesildim. Azim ve kuvvetle meydana atıldım. Çok, pek çok uğraştım. Öldüm. Öldürdüm yaktım ve yakıldım. Önümdeki derya-yı havn içinde en mebzul olan benim kanımdı. Cerihalarım derin ve müthişti. Bir yumruk savurmaya bile takatim kalmamıştı. Kavi ve imhakâr kollar arasında cansız bir mumya halinde zebûn ve bitap kalmıştım, nakisedâr olmayan yalnız şerefim ve kahramanlığımı.

Süzgün bir nazarla şarka baktım sütun nurlar içinde inan meşhud idi. Yeniden gördüğüm levha şu idi:

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:89

“ Bu esaretten maharetle kurtul ve şefkatinesar yoluna devam et!”

Yalnız kendimi işitebileceğim bir sesle şu duayı mırıldandım:

(Kalbimde ümit ve iman... Şimdi elindeyim... Ey dünyada herkesten ziyade taptığım Allah! Bir kurtuluş yolu göster!)

Mithat Vehbi

Kitaplar ve Mecnualar

Hiç unutamam, bir gün Babıali'ye de bir kitapçı dükkânında oturuyordum. İyi giyinmiş, iyi tahsil ve terbiye gördüğü tarzı tekellümünden anlaşılan bir hanım geldi. Vakit geçmek üzere okumak için edebi bir roman istiyordu. Kütüphane sahibi çıkardı: Hayat hakikiye sahneleri, Ferdayi Garâm, Bir şiiri hayal.

Hanım bunlardan hiç birine nazar-ı ehemmiyet atfetmekten maade elinin tersiyle geriye itti.

Hanım, diyordu. Âşıkane iyi bir roman yok mu?

Sabır edemedi. Bir tane hadiye boşandıktan sonra. Verir misiniz demesin mi? O kitapta bereket versin bulunmadı.

Yarım saat sonra, on üç on dört yaşlarında bir küçük hanım daha geldi. Buda kim bilir ne isteyecek diye korkuyordum.

Abdülhak Hamit ve Mulâhazât-ı Felsefiyesini aramasın mı? Küçük hanım büyük bir heyecanla o koca kitabın sayfalarını karıştırıp bakarken, oh... Ne iyi diye refikasıyla bir parça mezkureden sonra kitabı alıp gitti.

Ben müteessir ve mütehayyir kalmıştım. Anlaşılan iyi tahsil görmüş ve hatta bir mevki-i resmiyesi olduğunu kitapçıdan öğrendim evvel ki hanım saçma sapan, hiçbir gaye ve emelle yazılmamış, iki günde yetiştirilmiş bir kitaptan ne öğrenebilir ki. Diğer küçük hanımda, en büyük bir mevzuda, uzun muhakemattan sonra kaleme alınan bu büyük eserden istifade edebilir miydi?

Ne kadar yazık! Vakıan mütalaa-i vesaat tahayyülü temin eder. İnsanı muhakemeye alıştıırır. Tâmik-ı efkar eder. Fakat ifrat şüphesiz her şeyde fenadır.

Bugün – Kemal-ı teessürle - itiraf ediyorsunuz ki oldukça tahsil görmüş bir genç kızın alıp da okuya bileceği kitap ve mecmua memleketimiz de pek az ve hatta yok gibidir. Olanları da pek az kimseler okuyor.

Ne kadar elim! Zamanımızda da dekolte hikâye yazmak kitapların mecmuaların kaplarına bir takım uygunsuz resimler koymak moda hükmünü almıştır. Böylelerin pek çok rağbete mazhar olduğunu görüp de müteessir olmamak insanın elinden gelmiyor.

Haftalık mecmualarda sütunlar dolusu “fantezi” namı altında türlü türlü hezeliyat neşr olunuyordu kimse aldırış etmiyordu.

Bunları genç kadınlar, erkekler okuyor meyal-i inkişaf küçük dimağlar bu paçavraların tesiriyle zehirleniyor. Dikkat ediyorum genç kadınların kızların ekserisi edibe şaire, muharrire olmak istiyor. Nihayet bunlar sarf-ı hayal içinde buyan olup gidiyorlar.

Bunların icra ettiği acı tesirler yarın hayata büsbütün karışıkları zaman pek feci bir surette tezahür edecektir.

Ecnebi mekatipde talebe mektebinin kütüphanesinden birçok

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:90

romanlar alıp okurlar. Bu biz de pek muhik olarak men edilmiştir.

Avrupa’da, bilhassa matbuatın bir meşhur-i nefaisi olan Paris’te her sene birçok romanlar neşrediliyor. Birçok külliyyat meydana geliyor. Bunlar ahalinin

her türlü tabakasına göredir. Mesela mektep kitapları bile yalnız sınıfa değil yaşa göre tahrir edilir. Hatta bu fikir romanlarda bile gözetilmiştir.

Her ailenin küçücük zarif, şık bir kütüphanesi vardır. Orada çocuklar, gençler ilme fena sanai-i nefsiyeye, her şeyine dair kitaplar bulabilirler. Bunların arasında manunluklar aduflar, paul virjiniler de bulunur. Fakat bunlar ciddiyetle ve iyi muhakeme edilerek okunurlarsa şüphesiz ki mazarrat tevlit etmezler.

Mesela, “ledâm evkamliya” baştanbaşa feadilden bahseden bir kitaptır.

Bundan maksadım sekiz yaşında bir çocuk da mutlak bunu okusun demektir.

Bade mâ bizde de aile kitapları, çocuk romanları yazmak için ne olur bir parça daha fazla ihtimam edilse...

Genç ve güzide muharirlerimiz “yorgan”dan yastıktan bilmem neden bahsedeceklerine bir parçada sırf kendi şahıslarını değil memleketi karieleri düşünseler. Matbuatı şu hâl esefnandan biraz kurtarsalar.

Bu gibi kitap, hikâye risalelerin muhitte seviye ve ahlak üzerinde ki tesirâtı biiye-i içtimaiyemizde açacağını yaralar şimdiden nazar-ı itibara alınmalı ve bu müzmin hastalığın mümkün olduğu kadar önüne geçmeye çalışılmalıdır.

Bunun yegâne çare-i tedavisi aile reislerine bilhassa muallime ve muallimlere terettüp eder. Genç çocukların okuyacağı kitap ve mecmualar ya bizzat intihab edebilmeli veyahut kendi aldıklarını mütemadi bir surette nazar muayeneden geçirmelidir.

Aksi takdirde istikbalde yavrularının ahlaklarını ifsad edilmiş görürlerse o zaman vicdanı mesuliyet ne kadar ağır olursa olsun iş işten geçmiş bulunur. Yazık olur!

Hüseyin Zâtî

Defterimden

Jülide Baran Hanıma

Beni terk eyledin üzgün günler yâd

Hecrinle ağladım pek çok

Bana hep dediğin o ümitler ile

Artık eski aşkım yok...

Bir zamanlar şu rih bir kederdim

Sana aitti mest ve bir halecan
Şimdi kalbim o aşka hande kenan
Şimdi hülyalarım la derbederim
Bünye ruhumda bir temayül var
Şu bulutlarda parlayan yıldız
Her taraf zulmet! Her cihet ıssız
Ufak kalbimde sen ve hülyalar
Tiraje Burhan

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:91

Kelebeklerin Aşkı

Bahar sabahı idi. İki sarışın kelebek ipek kanatlarının esiri refrefeleriyle çiçekleri tavaf ediyorlardı. Aşkın temaskâr nevreleri, elmasları sabahın meftun şair âşıklarının gözlerini ihtirasla dumanlamıştı.

Kırmızı bir gelincik çiçeği bu mülevven sabahları tevkif etti. Garâm aşka kancası hararetili dudağını uzatarak bu serbâz zenvesretlere ilan-ı aşk etti. Kelebekler, ipek kanatlarının ince kıprayışlarıyla ile o menbe-i aşka doğru süzöldüler.

Gelincik, atlas verikalarının koynunda sakladığı bu garâmı çıkardı. Haris âşıkları tenvîm etti.

Kelebekler, gelincik kancasının harim sinelerinden biraz mâvilik biraz aşk içtiler, bayıldılar.

Ruhları kâinat-ı sekr ve aşkın sezin ufuklarında dolaştı. Semayı şefkin meçhul bir noktasından çıkan bir el ergenun şehveti çalarak mezheb-i muzika-i aşkla şihabları selamladı. Kelebekler, bu muhtevası negamatı de dinlediler ve âşık oldular...

Müzehher bahar bulutlarının ve visalkâr bezemeden ayrılan güneş ilk evvel bu yaramaz âşıkları zerîn nurlarıyla yıkadı. Bir şühut gözlerinde dumanlanan aşkla kelebekler lalin geliciğin nermin sinesinde iki haris dudak cerihası bırakarak uyandılar...

Eşref Nesib

Sükût ve Esbabı

Hemşirelerime:

Düşüyoruz bu muhakkak. Hem pek feci bir gaflet içinde, sükûtun dehşetini anlamaya vakit bulmadan düşüyoruz! Eğer mütefekkir geçinen evrak-ı zümrede el ele vererek buna mani olmaya çalışılmazsa yazık!..

“Nasıl?” mı diyorsunuz? Ne vakit, biz ki zavallı memleketin bu hasta kadın nesline bir doktor gibi sıhhat ve hayat vermeye uğraşıyoruz. Nasıl Harika bir kuvvetle kadınlığımızı her gün biraz daha düşüren ve ezen bu hastalığa çare bulalım!..

Nice bu en evvel, marazın esbabını araştırmakla olacaktır. Maraz teşhis edilmezden tabii ilacın nevide tayin olunamaz o halde demek ki şimdi bu sükût-u ahlakın sebeplerini tetkik edeceğiz:

Bazı eskiler bu yegâne sebep mektepleri, bazı yenilerde mektepsizliği gösteriyor... Nice ikisi de değil, bilge mekteplerde ki tarz-ı talim ve terbiyedir... Fi'l-hakika kâfi derecede mektebimiz de yok, fakat istense mevcut mekteplerle çok iş görülebilir.

Hal-i hazırdaki esas mekteplerinin en büyük ve affedilmez hatası -pek yakından tetkik etmiş olmak sıfatıyla söylüyorum- lüzumlu lüzumsuz bir yığın dersle yorulan genç başlara ahlak ve fazilet sevgisi koyamamaktadır. Mürebbiye, muide vazife-i mukaddesi, hademe neviden cahil kadınlara tevdi edildikçe de:

şüphesiz kızlarımız bu sevgiyi bütün kudretiyle duyamayacaklar! Terbiyenin manası anlamaktan aciz bir kadıncağz, yüzlerceçocuğa mürebbi!

Ne garip!

Bana kalırsa, maarif -i nezaret-i celilesi, mürebbiye

Sayı:6

GençKadın

Sayfa:92

İntihabın da her şeyden fazla devr endişe olmalı ve kız çocuklarına derece-i lüzumunu bir türlü takdir edemediğim bazı derslerin yerine ahlaki konferanslar koymalıdır. Sonra muallimler, İngiltere'nin meşhur şehirleriyle Fransa dağlarının irtifası sıkıştırılmış dört ahlaki cümle ile çocuklara bir fazilet dersi vermeyi, iki meçhulle bir cebir muadelesine dolaşarak duran genç fikirleri küçücük. Bir ahlaki fıkra ile tekrar-ı hayata çağırmayı bilmelidirler.

Bir çocuk, evinde ne kadar iyi terbiye görürse görsün, mektepler ahlaka lakayt kaldıkça bu memleket “büyük kadın” yetiştiremez! Belki hayata yığınlarla memure atar! Erkeklerle birçok yardımcı verir. Fakat “büyük kadın” yetiştiremez!

Halide Nusret

Tabiat Mücrimesi

Beşerin cürm ve cinayetini en emin

İhtifagah topraktır... Nazif

Bir sonbahar akşamı... Güneş İstanbul'un tarihi ihtişamını okuyan Rumeli hisarının asrîdide burçlarına veda ederken. Bosfor da bu azamet ve mehabet tahtının eteklerini öperek bir sükûn ihtirâm-kâr ile akıyor her taraf huzu-i ruhani içinde bulunuyordu. Yalnız üşütecek masumlar, solduracak çiçekler arayan sonbahar rüzgârının hafif esintisi bu samt-ı tehaniyi ihlal ediyordu..

Hazanın ve hüznü akşamında bebekten hisara giden rıhtım üzerinden orta boylu, siyah kostümlü birisi kâh mahyelesinde ki noktaya yaklaşmaktan korkarcasına mütereddid adımlar atarak, kâh arkasına bakarak insanlardan metfurane kaçmak ve sonra kollarını ileri doğru açarak oraya! Kavuşmak istercesine birden bire koşarak ilerliyordu.

Yaklaştıkça seçilebilen perişan etvârı. Rengi uçuk çehresindeki büzüşmüş solgun dudakları çukurlaşmış sönük gözleri... Bir buhran dimağının. Bir maraz-ı ruhiyenin esiri olduğunu gösteriyordu. Bu hafif vücudun gençliğinin bir nişane: duçarı tahavvül olmayan yalnız siyah uzun kirpikleri idi...

Bu hasta genç hisar makberesinin kenarına gelince durdu... Arkasından baktı... Muvaffakiyeti ima edercesine acı acı güldü. Sonra gözlerinden dökülen katarat ekşi, solgun, dudaklarının şu birkaç kelimelik mırıldanış takip etti...

“Ey hümdar-ı edebiyet! Ey mırıldayan toprak

Senin azamet-i hakikiyene itikâd ettim...

Beni de saadetgâh-ı ebediyene kabul eder misin?”

dedi ve mezarlığın sinsi kenarına bihoş yıkıldı... Akşamın gittikçe kendince tekasüf eden karanlığı içinde kalenin harabelerinden hayattakilere mersiye? Adadakilere methiye? Okuyan baykuş sedaları kabristanın muhitine kadar Tanin-i endâz oluyordu. Biraz sonra hasta genç dalgın gözlerini kımıldattı... Başını doğruttu .. Müteakiben lerzedâr parmaklarıyla mezarlığın seddine tutunarak kalktı.. Etrafı dinledi ve kendi kendine “ tazarrum kabul edilmiş, sera-i ebediyetine duhulüm... İşte nakus

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:93

fena ile ilan ediliyor. Hemen şitâb edip mürşidemi bulmalıyım” diye mırıldandı. Sonra dermansız parmaklarıyla taşlara tırmanarak zayıf vücudunu sürükleyerek seddin üstüne çıktı... Mezarlığı girdi...

Saldide serubları? çökmüş mezarları, yıkık kırık taşlarıyla zulmet-i leyl içinde beşere- ilka-i dehşet ve haşyet eden mezaristanın kadim bir aşinakârı oralarda dolaştı...

Dolaştı... Aradığını bulmamaktan mütevellit bir sıkıntı ile durdu. Ve “yanlış gelmiş olmalıyım” diyerek ceplerini karıştırdı. Çıkan şu kâğıdı...

“Telgraf”

“Mısır: İskenderiye de Seyyid Nevl Şürekâsı âlet-i Ziraiye Mühendisi... Beye

“Senden daha şefik bir dost buldum. Beni saadet-i ebediye ye nail edeceğini vaat etti... Beni senden kıskanmayacağına da söz aldım... Şimdi seninle eskiden olduğu gibi yeniden gelin olundum .. Yarın yeni ve ebediyetime gidiyorum! Sende gelir misin?

Hisar: belde-i ebediyet

....

Okumak için kibrit yakmaya çalışırken birden bire nazarı karşısında meçhul bir noktaya ilişti... Boğuk bir sesle “İşte kendi yeri” dedi ve ileri atıldı. Karanlıkların derinlikleri içinde kayıp oldu...

Daha var

Kuzguncuk: Nazif Remzi

Tabibin Cinayeti

Muharreri: J. Rosani

Mütercimesi: Siret Tevfik

Mabad

— Evet madam. Bu gün için işimiz kalmadı.

— Ah doktor! Ne kadar mahirsiniz! Sizi adeta bir sihirbaz zannediyordum. Şimdiye kadar size inanmadığıma ne kadar teessüf eyliyorum. İhtimali ki bu güne kadar hastalıktan kurtulmuş olur idim.

Yine kurtulacaksınız madam. Ma heza derhal bir tesir-i şifa intizar doğru değildir. Sıhhatinizin yoluna girmeye başlaması için birkaç gün beklemelidir. İşte o vakit sizde şetâret, çeviklik, faaliyet görülmeye başlayacak, iştahınız açılacaktır. Müsaade ederseniz bu akşam yine geleceğim. Çünkü tedavinin seyrini yakından takip etmek isterim.

Doktor bu sözleri söylerken ameliyenin hitam bulduğunu hizmetçi kadından haber alan madmazel gelerek sordu: _valideciğim nasıl oldunuz?

Hiç, hiçbir şey hissetmedim doktoru henüz işe başlıyor zannettiğim sırada ameliye hitam bulmuştu.

— Size söylememiş miydim? Doktor (Herbeleyn) icra edemeyeceği hiçbir şey vaat etmez. Vaat edince de infaz eyler.

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:94

Matmazel fevkalade mesrûr görünüyordu. Kadınlara mahsus ve tabii olan ateşin hissi takdirkârane eseri çehresinde nümayan oluyordu. Mezbureyi? Bu halde gören doktor pek ziyade memnun olmuştu. Alacağı cevaptan korkan bir adam gibi mütereddidane ve haifane sordu:

Demek ki bana itimadınız vardır?

— (Haykırarak) gayri mahdud bir itimat! Sizin reyuniz ile en meşhur doktorlarımızdan birinin reyi arasında bir saniye bile tereddüt etmem. Sizin reyunizi takip ederim.

Doktor sevincinden titriyordu. Bu sırada matmazel kızarak sükût etti. (Herbeleyn) Ömr-ü beşerin son dakikasına kadar bütün meşak ve mezahimi hayatı, hatta bunu bile insanlara unutturan latif kuvettin kuvvet-i aşk ve muhabbetin kalbinde husulunu hissetti. İhtimal ki bu genç kız henüz kendini sevmiyordu. Fakat sevmeyi tahayyül eylediği adamın kendi olduğuna şüphe yoktu. Bir tek kelime, bir söz bu müterredit kalbi takip edeceği cihete sevke kâfi olacaktı. Doktor bunları düşünerek kalbi bir heyecan, asabi lerzan olduğu halde odadan çıktı.

Matmazel her zaman olduğu gibi (Herbeleyn) kapıya kadar teşyii etti. Orada veda ederken ellerini her zamandan fazla bir müddet birleşmiş kaldı. Gözlerinin içine baktı. Bu bakışta pek çok manalar vardı.

Doktor sunakta yürüyor ve düşünüyordu:

— Şüphesiz bu kızı alacağım!

O sıra da yine endişeler baş gösterdi. Matmazel güzel gözler, dilber çehresi yanında ihtiyar “balası” tek bir ruh simasını görüyorum zannetti. (Pantiyevan) sokağındaki hanede, karma karışık bulanık eşyayı, çekmeleri, evrak, perişanı karıştırmakta. Tetkiyat icra etmekte olan bir takım şüpheli eşhasın hayali gözüne göründü. Tesadüf edecekleri, elde edecekleri ufak bir imare anı mahvedebilecekti. O halde o halde o latif çehrenin sinesine ittikâ etmesi ümidi bir hava olacaktı.

Kendi kendine düşündü:

— Evet! Şimdi hiç olmazsa benim için bir ihtimal-ı muvaffakiyet var. Dün bu da yoktu. Her halde iyi yaptım. Fakat “ (*jan Margıt Dökerman)ın mevcut olması işi bozuyor. Bunu nasıl yapmalı?

“ Herbeleyn” o günü yorucu bir faaliyet içinde imrar etti. Meşgul olmak sayesinde düşüncelerinden kurtulmayı bir saadet gibi telakki ederek ziyaret ettiği hastalarını her zamandan ziyade dikkatle muayene edip ilaçlarını tertipte de fazla itina eyledi.

Saat altı buçuk raddelerinde madam “Monte” nin hanesine geldi. Tesadüf ona pekâlâ yardım eylemişti. Yahut madam tahtü’c-cild telkîhten fevkalade hassas bir söz idi. Onu memnun ve mesrur buldu.

Doktoru görünce beşüşâne dedi ki:

— Doktor şimdi pekiyiyim. Bugün iki kaşık şurup içtim. Bir yumurta biraz kızartılmış ekmek ile birazda bezelye yedim.

— Her halde sizi ümit ettiğimden fazla iyi buldum.

Doktor madamı kemâl-ı dikkatle muayene etti. Ümit eylediği vecihle Nasıye-i kalbiyede, boğazda fikrüd -demden mütehassıl hayır eldenin gaib olduğunu gördü. Mâhâzâ zafiyet pek

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:95

ziyade olduğundan tegaddiye ihtiyaç der kardı. Madamın biraz daha taâm ederse geceyi rahat geçireceğini düşünerek dedi.

— Sizin hafif bir taâm daha etmenizi isterdim. Mesela bir yumurta, bir gevrek, hafif ve fakat çok şekerli bir çay.

— Bende arzu ederdim. Ancak sizin de yemekte beraber bulunmanızı isterdim. Sizin karşınızda yemekten ikrah etmeyeceğimi zannediyorum.

— Pekâlâ! Zaten bu gün bütün müşterilerimi gördüm.

— [Memnunane] O halde serbestsiniz demek?

— O! Bir hekim katiyen serbest olamaz. İkametkahıma hemen oturmadı orada iki üç vaat bulacağıma önde altı ihtimal vardır.

— Her halde akşam taamını edeceksiniz ya?

— Evet! Ekserri saat yediden sekiz buçuğa kadar serbestçe, yüzde seksen akşamlarımı bana bırakırlar.

— O halde lütfen bu akşam bizimle taâm edersiniz. Birini gönderir mektubunuzu buraya getiririz... Ben biraz hayalperverim. Zannediyorum ki bu gün sizden bir saadet gelecektir. Siz benim kible-i amalim, idame-i hayatım için yegâne ümidim sizsiniz. (Madlen) de ne kadar devre-i afakına girdiğime emin bulunmaktadır.

“Madlen” ismini işitince doktor titredi, hastanın odasına girdiğinden beri matmazelin vürûdunu bekliyordu.

Doktor cevap vermezden evvel biraz düşündü. Mektuplarını oraya getirmek istemiyordu. Çünkü dayanlardan birinin bir mektubu veya telgrafi olması ihtimalinden baîd değildi. Mahsus sabahtan beri zihnini meşgul eden tehlikenin birden bire zuhurundan endişe ediyordu. Madamın davetini kabul etmekle beraber hanesinde ne olup olmadığını anlamak arzusuyla dedi:

— Bizim sanatımızda daima bir su-i tefehhümden içtinap icab eder. Eğer zahtım rahat ve fikrim asude olur ise sizinle beraber taâm etmekte daha ziyade memnun olurum

beraber beş dakika beni ikametgâhıma götürür iseniz beş dakika işlerimi yoluna koyarak fikiren müsterrih olurum. Eminim ki yirmi dakikadan evvel avdet ederim.

— Pekâlâ, doktor, bende sizi beklerim.

Doktor hanesine gelip mektuplarını okuduktan, korktuğu şeylere ait bir hal görmediğinden müsterihü’l-kalıp olarak avdet etti. Madamın odasına girerek dedi.

— Şimdi rahatım yarın sabahtan evvel gidecek hiçbir yerim yoktur.

— (Adeta sevinerek) O halde bütün gecenizi biz de edeceksiniz.

— Saat tam ona kadar... Tibabetin emri katîyesı

— Mabadı var —

Siret Tevfik

Sayı:6

Genç Kadın

Sayfa:96

Fikir Demetleri

☞ — Bir kadının muhabbetini celp etmek pek güç değildir! Fakat onu idâma etmek o kadar müşküldür ki bazen bir adamın felaketini bile mucip olur.

☞ — Kadın muhabbetini çok fakat nadiren erkek ise az fakat ekseriyetle ibraz eder

☞ — Bir kadın pekiyi bir erkeği severken kendi kıymetini unuttur. Erkek asalet-i fikirye sahibesi bir kadını severken kendini takdir eder.

☞ — Az suda, büyük muhabbet-i kalbiye, idrak, letâfet, biraz mizaçgirlik, ciddiyete hürmet, latifeden anlamak bunların hasılası muhabbettir.

☞ — İktidârın yegane burhanı yapmaktır.

- ☞ — İnsanlar ciddiyeti bilen usluları, sersem tesmiye etmekten hoşlanırlar.
- ☞ — Fazilet, sahibine kadri şinâslık ilkâ eden bir sanat-ı nefsiyedir.
- ☞ — Namahdud olmayan iyilik İbka -i nam edemez.
- ☞ — Fikirsizlik, yaramazlıktan ziyade sahibine mazeret iras eder.
- ☞ — Müheyyic bir kitap, acıktıran bir kitap gibidir. Küçük kabahatler büyük nedametleri tevliid eder.
- ☞ — Sevmekten vazgeçmediğiniz insanlara iyilik yapmaktan fâriğ olmayınız.
- ☞ — İnsanlar pekiyi veya pek fena bir şöhrete mâlik olabilirler. Fakat layık oldukları şöhrete nail olamazlar.
- ☞ — “ Filan böyle söylüyor.” demek yalanın yarısıdır.
- ☞ — Hiç kimse iki fikire hizmet edemez.

Nakili:

Y. Kahrı

Müسابakalarımız

Beşinci nüshamız da dört sual üzerine tertip edilen müsabaka da birinciliği birinciliği Eren köyünde Saadet Hanım - ikinciliği: Beşiktaş da Nuriye Hanım – üçüncülüğü: Beykoz da Nihal Hanım kazanmıştır.

Dördüncüden onuncuya kadar kazananlar:

İhsan, Kamran, Hayriye Feridun hanımlarla Eyüp Sadri, Mehmet Fevzi, Kamil Mehmet, Beşir beylerdir.

Birinciye: “ Rûbab şikeste” takdim edilmekle beraber namlarına da bir senelik abone kayıt edilmiştir.

İkinciye: Bir senelik – Üçüncüye altı aylık, dördüncüden onuncuya kadar üçer aylık kayıt edilmiştir.

Bunlardan yalnız Hayriye Feridun Hanım ile Kamil Mehmet Beye adresleri bizce müvezzah değildir. Bildirmelerini rica ederiz.

Müsabaka

Haftalık mecmualardan en ziyade hangisi beğeniyorsunuz niçin? Şerâit-i müsabaka evvelkine aynıdır.

Cevaplar: Martın yirmi dördüncü pazar gününe kadar gönderilmelidir.

Heyet-i Tahriyemiz

İçtimâât	Fatma Fuad Hanım	Müdüre
“	Feride Kamran Hanım	“Kadınlar Alemi, Şair Mahrumesi“
“	Fahriye Nahit Hanım	Muallime
“	Emine Mualla Hanım	Muallime
“	Sadri Alaadin Ethem Bey	Muharririn Osmaniyyeden
“	Muallim Fuat Şükrü	Osmanlı Gazetesi Muharrirlerinden
Şair	Tijare Burhan Hanım	
“	Sami Bey	
“	Sedat Nami Bey	
Tahsis	Eşref Nasip Bey	Kadınlar Alemi Müdürü
“	Kazım Fahul Bey	“Hukuku Beşer” Muharrirlerinden
Hikâye	Halide Nusret Hanım	
“	Eşref Nasip Bey	
“	Mithat Vechi Bey	
“	Nafiz Remzi Bey	
Terbiye	Muallim Fuat Şükrü Bey	Müesses
“	Hüseyin Zati Bey	Müdür Edebi
Tercüme	Süleyman Tevfik Bey	Müdür Mesul
“	Hüseyin Zati Bey	
“	Y. Fahri Bey	
Tatbik ve Tetkik	Refika Zati Hanım	
Temaşa	Hüseyin Zati Bey	
“	Semahat Ahmet Hanım	
Roman	Siret Tevfik Hanım	
Müteferrika ve Mizah	Kain Valide	

Kariiler ve Karilerimiz

Türkçe, Arapça, Fransızca, Almanca, İtalyanca, lisanlarıyla edebiyat, riyâziyyat ve sair tedris edebilecek muktedir muallimlerimiz suret-i hususiye de haneler de müsait şeriat-i dairesinde dersler verebilirler. Mecmuaya abone olanlara ücretlerde iskonto yapılır.

Diş Tabibi

Mehmet Hüdaverdi

Her nevi diş yapılır ve tedavi olunur. Ağrı his olunmaksızın diş çıkarılır.

Muayenehane: Cigal oğlunda Emniyet sandığı ittisalında

Telefon: İstanbul 1039

Kadın ve Erkek Yeni ve Eski

Yel soğukluğu firengi ve cilt hastalıklarının Avrupa'nın son usulleriyle teşhis ve tedavisi idrar ve kan tahlilatı yapılır.

Viyana hastahanelerden mezun

Doktor ve refiki

Doktor

Ahmet Remzi

Marko

Adrese dikkat: Bab-ı ali ile Sirkeci arasında ki cadde de Ali Efendi sinaması ittisalında ki mesul hanenin ikinci katında numara 3402501 telefon İstanbul 2417

Sabahtan akşama kadar hasta kabul edilir.

Tiyatro Meraklılarına Müjde

Martın on sekizinci Salı günü millet tiyatrosunda gündüz hanımlara, akşamı beefendilere mahsus olmak üzere fevkalade ve merak aver bir piyes vaz'ı sahne edilecektir. Tiyatro meraklılarının bundan istifade etmelerini hâlisâne tavsiye ederiz.

Genç	Kadın	Müşabaka
Kupon 7		

Nevin

Mecmuamızın gördüğü rağbet ve teveccühe binaen gençlik ve kadınlık için herhalde faide bahş olmak ve hayat-ı hakikiye sahnelerinden alınmak şartıyla bir külliyyat neşrine başlamıştır. Bu külliyyattan birincisini teşkil eden (Nevin) dir.

Nevin — Milliyetperver bir gencin bütün hissiyatını. Bir genç kız aşkının da bütün heyecanlarını muhtevidir. Karii ve karielerimize mütalaasını hararetle tavsiye ederiz. Merkez- i tevzi (Kütüphane-i sevde) dir. Her kitapçıda bulunur. Bir nüshası beş kuruştur.

Genç Kız

Nasıl mesut olur!

Külliyyatımızın ikincisini teşkil eden bu eser neşr olundu. Gençlerimize ve genç kızlarımıza saadet yollarını irade eden yegane bir asırdır. Ezheri cihet mütalaaya pek ziyade şayan olan bu eseri umuma tavsiye ederiz. Nüshası 5 kuruş her kitapçıda bulunur.

Karia ve karialarımıza:

Karia üçer aylık abone olanların altıncı nüshadan sonra abone müddetleri hitame erceğinden tecdid etmeleri lazımdır.

Abonelerini tecdid etmek arzusunda bulunanların bir an evvel müracaatta bulunmaları iktizâ eder. Aksi surette namlarına mecmua gönderilmeyeceği ma'l itizar arz olunur.

İlanât

Türkçe İstanbul: İstanbul'un yegâne ciddi gazetesidir.

Halka Doğru

İzmir'in ve İstanbul'un en güzide gençlerinden mürekkep bir heyet-i tahririye tarafından İzmir'de neşr edilen bu mecmua en zengin ve rengin makalatı ihtiva eder. Bütün karia ve karialerimizi tavsiyeyi vecbinden biliriz.

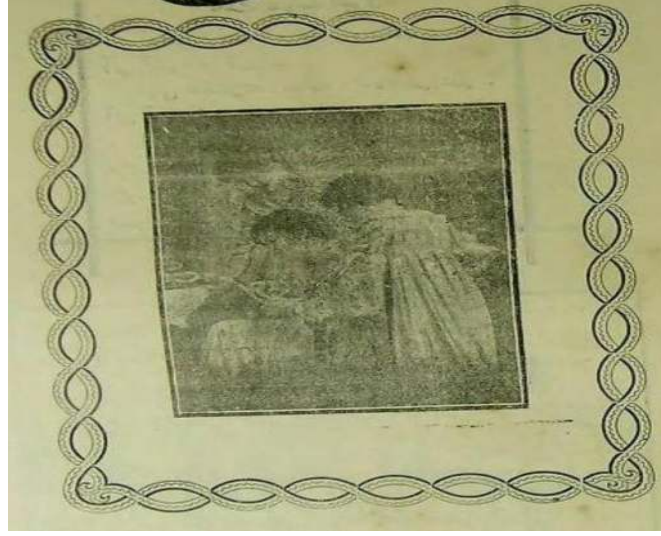
Genç Kadın

Müdüre: Fatma Fuat

Sahibi: Muallim Fuat Şükrü

27 Mart 335 Numara

On beş günde bir çıkar kadın mecmuası

Muhteviyat

Bir Feryad: — Aliye Esmâ Esad Efendiye (boş) — Kadınlığın İtilâsı İçin:
Feriha Kamran — Bir Mikrobun Hatırat Seyehatı ... Zavallı İffet:
Muallim Fuat Şükrü — Anadolu'nun Hikâyesi: Mithat Vehbi —
Güzergah-ı Baht: Tiraje Burhan — Hayat: Sami — Binnaz: Refika Zati
— Çiçeklerle: Eşref Eyüp — Ulvi Bir Tezahür — Genç Kadın —
Tetebbü ve Tenkit Refika Zati — Tabibin Cinayeti: Siret Tefvîk —
Müşabaka — Posta Kutusu — İlanat

Müdiri Edebi Hüseyin Hüseyin Zati

Nüşası 7,5 kuruştur

Abonesi: Posta ücretiyle beraber senelik: 150, altı aylık 80 kuruştur.
Ecnebi memleketlerine: Senelik: 250 kuruştur. Altı aylık yoktur.

İlanât: İğfal mahiyetini haiz olmamak şartıyla bir ücret mukabelesinde derç edilir.

İdare hane: Bab-1 Ali caddesinde muvassal hanında daire-i : mahsusa posta kutusu 401

telefon: İstanbul 1699

II. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 7, 27 Mart 1335 (1919)

GENÇ KADIN

27 Mart 1335

Numara: 7

Sahibi: Muallim Fuat Şükrü

Müdüre: Fatma Fuat

Bir Feryat

Uzun müddeten beri Neziha Rikkat Hanımla aranızda cereyan eden mücadele-i kalemiyeyi dikkatle takip ediyordum. Bu son günlerde mesele o kadar uzadı ki “müşahede” nin sütunlarına sirayet etti. Sizi kadınlığın müdafii olarak gördükçe seviniyor ve bidayet de alkışlarla mücahedenizde mufakkiyetiniz temenni ediyordum. El'an da o fikirdeyim.

Bu gün ma't-tessüf şunu — affınız mağruren— itiraf edeyim ki haliyen hakikata inerken ne kadar suud ediyorsanız fikirden hissin tahakkümüne geçerken o nisbette belki ondan daha ziyade sukut ediyorsunuz.

Yazılarınız da — bilhassa izah ve hitaplarınızda — eminim ki sarf-ı asabiyetten mütevellit garip vahim pek tuhaf fikirler görüyordum: bu gün ciddiyetle ve bir tarafane muhakeme ile vicdanınıza danışırsanız bütün erkekleri kadını parası için seven, fakat o sevgiyi de uzun müddet yaşatmayan bizsiz. İnsafımız, hissiz bir kitle olarak itham buyurmazsınız. Kadın nedir bilmeyen memurların tasallutuna gelince: oh hanımefendi istirham ederim... Memur manasının pek şümüllü olduğunu ben bir ecnebi mektebinde yetişmiş naçiz bir talibeden ziyade siz darülfünunlu bir hanımı takdir ederler.

— Aliye Esaad Hanımefendiye —

Af buyurunuz hanımefendi pek ziyade açlığına ve pek az doğruluğa rağmen fırlattığınız busenin tahkir ah eminim yine sizin kardeşinizin. Benim pederimin arkadaşınızın dayısının başına düşecek. Bilmiyorsanız ki bu muhitte onlar zümre-i münevverenin büyük bir kısmını teşkil eder. Hatta ekseriyeti... Bir lahza-i asabiyet için derhal elinize kalemi alıp şurada burada kâğıdı siyaha boyamakta bu kadar merakınıza hayret etmemek elimden gelmiyor.

Darülfünun kadınlarına gelince, evet onlar zümremizin en yüksek, en kibar, en mütefekkir kısmı teşkil eylemeleri icab eder. Orada benimde refikalarım var. Orayı bende sizin kadar tanırım. İktidar ve kabiliyetim derecesin de bende sizin kadar düşünüyorum.

Tıp ve hukuk fakültelerinin bizlere de açılması için feryat eden, kıyamet koparan, sizinle aynı sütun da aynı fikirde yazı yazan benim.

Mesele bir parça tâmik edilerek insafınca düşünülecek olursa, o yazıların Neziha Rikkat Hanım tarafından ne fikirle yazıldığı tetkik edilecek olursa — bunu zahiren — itiraf etmekle beraber, kalben eminim ki sizde tasdik edersiniz ki doğrudur.

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:98

Onlar — herkesin yazdığını bende tekrar, maal teessüf mecbur oldum. Evet onlar sırf vezai fi bey niyesini unutarak darülfünuna koşan heveskârlar için yazılmıştır.

Tasavvur buyurunuz sizde teslim edersiniz ki iptidai mektepleri bile noksan olan bir memlekette darülfünundan ne derece istifade edilir mademki hakikat için çalışırsınız mademki siz hak ve hukuku yumruklarınızla müdafaa edeceksiniz, söyleyiniz hanımefendi söyleyiniz buradan mezune efkâr-ı aliye sahibelerinin şimdiye kadar ne yaptıklarını, vatanlarına, milletlerine ne gibi fedakârlık ettiklerini gösteriniz sonra ohh sonra... pek elim hanımefendi, itiraz pek müşkül sonra birde anâsır-ı hristiyane ile bir mukayese buyurunuz...

Onlar — emin olunuz — bizden fazla serbest bizden fazla ihtiyar değildirler. Onlar kadınlığın tekâmülünü terakkisini, hürriyetini hiçbir zaman bira hane, gazino ve lokanta gibi yerlere gitmekle kaim görmezler.

Hanımefendi o sizin pek mükellef ve müstesna bir şıklık içinde elektrik lambalarının mai nurları altında buzlu biraları için kadın ve erkek gençlere sorunuz. Yüzde kaç mesuttur ve niçin oraya gelmişlerdir.

Ben gördüm. İtalya da o sizin pek hoşunuza giden bir lokantada yemek yedim. Sonra oranın birde kadınlar kulübünü ziyaret ettim. Seviyelerini düşündüm. Ve hak verdim.

Hanımefendi siz bira haneye mi teşrif etmek arzusundanız. Fakat nasıl oturacaksınız hem orada evlerinde ekseriyetle su-i muamele görmüş, tahsilimiz, terbiyesi noksan zevcenin elinden bir saniye kurtulmak , bir salise olsun ıstırahatını uyutmak için gelenlerin ekseriyesi memurlar, evsizin seviyesiz farz buyurduğunuz memurların yanında nasıl, ne cesaretle oturacaksınız?...

Tiyatro ve sinemalar: zannedersem herkes sizin gibi mutlak tettebbuât ve mütelaet yazı yazmakla vakit geçirmiyor.

Ciddi bir genç kızın katiyen yaklaşamayacağı şehzade paşa tiyatrolarını lebalip görmüyor musunuz?... Eyvah!.. Hanımefendi ictimâî cerihalarımız o kadar çok ki bir tanesini neşterleyip tedavi eyledim derken bir diğeri türüyordu. .

Ve sonra biz kadınlar kendimize ait daha mühim meseleler varken ne kadar boş fikirler üzerinde yumruk sallıyoruz.

Artık bu gün bu gürültülerin bu lüzumsuz dedikoduların mevdası çoktan geçmiştir hanımefendi. Şimdi artık ben ve beni seven bütün refikalarım namına ıstıraham ediyoruz. Bir parça ah bir parçada vatan için haykırınız...

Gençlik ne halde görüyorsunuz. Herkes çorabını örerken biz şarkı söylüyoruz yirmi sekiz bin kişiden nısfı gittiği halde biz daha hâlâ memurlarımızı âleme karşı bizzat tahkir ve teşhir ediyoruz. Bunların muhit-i haricinde ne suretle icrayı tesir edeceğini düşünmüyorsunuz.

Beynelmilel kadın kongrelerinin ne suretle ve ne ciddiyetle

çalıştıklarına dair Avrupa gazetelerinden tercüme edilen makaleleri görmediniz mi? Sizde niçin onlar gibi, o emel'ler için yumruk sallamıyorsunuz. Oturduğunuz savuracağınız yumruklar etrafınızda ki hava tabakasını yırtmaktan başka bir tesir icra etmez.

Birazda nazar-ı merhametle etrafınıza ne olur bir kerecik olsun bakınız. Eminim o zaman kemal-ı sükûn ile bütün bu fikirlerinizden vazgeçecek, bütün bu bi gaye mücadelenize, nihayet vereceksiniz.

Şayet aksini yapar, her zayıfa bir sille, her âcize bir yumrukla vuracak olursanız zaten ekseriye ezilen mahvolan insanlık maazallah yavaş yavaş çekildiğini o bira hanelerin bir sükûn ve boş kaldığını görür ve o zaman kendi başınıza bol bol buzlu biralar içerek mesut ve bahtiyar olursunuz... Sizi acı ve — belki de sizce çocukça — sözlerim ile rahatsız ettiğimi biliyorum. Siz ne kadar kadınlık müdafii iseniz yine de o nisbetten daha fazla vatancıyım. İcap ederse yine görüşürüz hürmetlerimin kabulünü rica ederim...

Şehzade yaşı: 7 Mart 220

Refika Zati

Aliye Esaad hanımefendi hemşerimize:

Meselemizin beydar kılıfına bianen “feryadı ” derc ettik. Buna karşı vereceğiniz cevabı aynı sütunda ma’ş-şükran yazacağımızı bilarz ihtiramatımızın kabulünü rica ederiz.

Genç Kadın

Kadınlığın İtilâsı İçin

320 senesi “Kadınlar Âlemi” teşhir edilirken Osmanlı, Türk kadınlığının ne suretle bir mevcudiyet-i hakikiye ve ictimâîye gösterebileceklerini, bu gayeye ne suretle vasıl olacaklarını dilimizin döndüğü kadar tekrare çalışmıştık. Bu gün dört buçuk seneyi mütecaviz bir müddet sonra gazete sütunlarına rücuu ettiğim vakit kadınlığın tarzı hayatını maalesef — acı olsa da söylemek mecburiyetindeyim — hiç de iyi bulmuyordum. Türk kadınlığı dediğimiz vakit İstanbulun mühiti zayıf gözlerimiz de tecessüm etmelidir. Türk ülkesi

İstanbul'dakidir, Anadolu. O vasi çımenzârlarında sergüran, nâçâr hemşireler taşıyan Anadoludur.

İstanbul da darülfünunlara hanım hemşirelerimiz tedris ederken, Anadolu da aynı cinse mensup bir hemşire saf bir kardeş kadınlığını derk etmeyecek, bulunduğunu mevki anlayamayacak kadar nehi ruh kalmıştır.

Tedevvünât efkârın ensice-i hissine aynı dakikada zerk edilemeyeceğini bende muterifim, bunu dört buçuk sene evvelde terennüm ettim. Fakat efkâr-ı ailede tenemmü eden ictimâî akidelerin tevkifi değil. Sirriyatı lazımdır. Buda oturmakla olmaz, çalışmak bildiğini diğerlerine öğretmekle olur. Bu sözlerden maksadım şu ki: Âli mekteplerimizde ikmâl-ı tahsil eden hemşirelerimiz, taşrada ki kerpiç evlerinde kurunu vusta masalları ile işbâ-i fikir eden kardeşlerinin imdadına koşmalıdır. Kadınlığın esâsât-ı ictimâiyesini onların vezninde, nezih dimağlarına telkih etmeği bir vazife-i milliye bilmek ona göre çalışmak icap eder. Ne kadar elimdir ki vilayet, liva merkezlerin de zevcelerinden gelen mektupları başkalarının lisanından dinleyin hemşireler hemen nüfusun yüzde doksan

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:100

Beşini teşkil ediyor. Kadın böyle cahil kalırsa evlatlarının ilk terbiye alacağı ağuş? Şakik deve dikenleriyle dolmuş bir harabe şeklini alır. Oradan yetişen çocukların da ne suretle bir tarz tahsüs ile büyüyeceğini karielerimin takdirine bırakıyorum.

Avrupa da bilhassa küçük komşularımızda küçük çocukların, kadınların terbiyesinin kimlere tevdi edeceğini ufak bir misal ile arz edeyim: Balkan Harbinde mukaddem Bosna'dan avdet eden biraderim Sırbistan dahiliden geçerken ufak bir köye uğramış . Köyün inas ve zükûr olmak üzere yekdiğerine mütenazır iki mektebini görmüş. Zükûr mektebine uğrayıp muallim ile görüşmüşler. Muallim iki sene evvel Avusturya darülfünunda ikmâl-ı tahsil edip inas darülfünundan mezun bir matmazelle izdivaç ederek bu köye gelmişler. Refikası, kız çocukları, kendisi de erkek çocukları tedris ettiğini söylemiş..

Rica ederim hemşireler, bu sağlam âkideli dimağların yetiştirdiği çocuklarla bizim köylerimizde uzun sopaların sukut-u dehşetnâğı ile talebelerini ihafe Eden hoca döküntülerinin yetiştirdiği çocuklar yekdiğerleriyle mukayyes-i aliyye olabilir mi?..

Her yerde ki Türk mağlubiyetinin en birinci esâsı cehaletimizdir. Balkan facia devletlerini tefsir edenler “Bulgar muallimleri türk muallimlerini mağlup etti” dediler. Bu cehaletimiz, kıaslardan müntebih olmayışımız korkarım ki bize fena neticeler verecek ve ne kadar elim olacaktır ki iş işten geçmiş bulunacaktır.

Feride Kamran

Mektep-i tıbbiye profesörlerinden pek muhterem bir zatın emrâz-ı intânîyenin sureti

sirayetini musavvar bir saniha-i şairiyet namında ki — teberrüken irsal buyurdukları — makale-i mahsusadır.

“Bir Mikrobun Hatırat Seyahati”

Fransa adasından “Edmon Harukur” emrâz intânîye-i saireye kabil teşmil olmak üzere vurmak suret-i sirayet ve intişarını ceraidi mevkuteden birinde bir şekli edebiye de tasvir eylemiştir. Mevzuu pek parlak, zemini bakir ve nevin, üslup ifadesiyle, şive-i kalemi metin olduğu kast tabâbet hazıraya muvafık düşmüş olan muma ileyhın böyle bir eser-i edibesini filhakika emrâz intânîyenin suret-i sirayet ve intişârını dahi müeyyid bir fikri şairane olmasına binaen ziyadesiyle takdir ettim. Mütalaakizarım olan şu sünûhat-ı şairaneyi kâria ve kârilerin

enzâriyesi de vaz‘eylemeği mütenasip gördüm. Edmon Harukur, bir biçarenin ak ciğerlerinde icra-yı tahribat eden bir verem bir vechi âti söyletiyor:

Ciğerlerin de yerleşmiş olduğum adam doktor tarafından maksat-ı resine gönderildi.

Sekenesi bin kişiden ibaret bir adada ikamet ediyoruz. Haritaya baksanız Manche denizinde sahilden iki mil açıkta olan bu yeri görürsünüz. Kendimi böyle su ile muhât görünce ne kadar seviniyordum. Ufkun kebûd şiiri ile denizleirn müsika-i telâtumu ile, tuyûr- u bahriyenin negamat-ı hüzn ifzazıyla muhât bir cezire-i şatap...

Bir müddet sonra, tedennü-i ırkın esbabı esasiyesinden madud olan bir şeye daha vâkıf oldum ki bundan pek ziyade istifade ediyorum. İbtıla-i müsekkirat burada

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:101

bütün redaetiyle fesahatı ile hükümferma gelip geçenler arasında düzinelerle sağırlar, dilsizler, ağırlı, sızılı ayyaş mahsul hayatları var. Bunları şöyle bir gözden geçirdim. Bir bakışta anladım ki bu emsal-ı alilenin ebah ve ecdadı çocukları üzerinde bana bir hakkı müdahale bırakmışlar hepsi taht-ı temellüküm de hepsi bana ait..

Çok sürmedi. sine-i zayıfında gizlendiğim biçare, bir çok aşınâların kulübelerini dolaşmaya başladım.. Daha ilk seyahatte, bunlar hakkında ki tertipâtım, tasavvuratım kesbi katıyet etmeye, suret-i bezir olmağa başladı. Biçare hastayı görenler yalnız: “Jan” genç başında olacak deyip geçerler. Hem bunu, hiç ehemmiyet vermeyerek, ölümden bahs Ederken

— insanı ölümden ziyade tedhiş eden— o müthiş metaneti o soğuk sükûneti muhafaza ederek söylüyorlardı. “Jan genç yaşında ölecek ” işte o kadar...

Jan, öksürüyor, tükürüyor, her gittiği yere bizi saçıyordu. Bir evden çıktık mı, orada mutlaka biraz balgam bırakıyorduk, tuhumları orada yetiştiriyor, ürüyor: sonraları o yerleri süpürülürken zamandan havaya havadan teneffüs vasıtasıyla ciğerlere geçerek yerleşiyordu.

Taliin müsaadesinde mazhar olarak birkaç bakkal dükkânına girmeye bu suretle birkaç dükkânı telvis ve tesmim etmeye muvaffak oldum. Beni öksürerek, tükürerek etelrin ekmeklerin civarına atıyorlardı. Sonra akın akın müşteriler geliyor. O mülevves mekûlatı oradan alıyorlardı. Ah ne güzel günler geçirdim. İhtarlar-ı sıhhiyeye karşı daima taanüd ve ısrar eden bu adamlar bütün gün çalışarak bitap düşerek kazandığı paraları verip evlerine çocuklarına gıda suretinde mevt alıp götürdüklerini gördükçe ne kadar seviniyordum.

Gençler, bir buse ile bir buse-i ihtiramla beni ihtiyarlara takdim ediyor.

Bir mazbata-i ayş ve nevş de kadehlerle, bir ziyafette tabaklarla çatallar ile kaşıklar ile döner dolaşırdım.

Kâh bir buse-i aşkâne ile bir dilberin gizleni, amade-i hizmet dururdum. Çeşmelerin başını alırdım ki oraya adanın kadınları nevbetle gelirler, çamaşır yıkarlar, su alırlardı. Ben kirli çamaşırlardan taş tenekelerin, yalakların dibindeki çamurlara geçer ve binlerce tohumlarımı oraya bırakırdım. Sonra inekler gelir o teknelerden su içerken tohumlar da sular ile beraber süzülür, o zaman çamurlardan beyaz sevdelere geçer, zerîn tereyağları içinde yüzerdim.

Fena tegazzi eden bu kansız fakir adamlar daima benim zîr pençe-i tasallutuma düşüyorlar. Otuz ay zarfında yirmi kulübeye girdim çıktım. Bir eve girince orasını kâmilten boşaltıyorum Taşlarla eşyâdan başka ayak üzerinde bir şeyi hiçbir şeyi bırakmam. Yazık o kimseye ki o kalan şeyleri satın alır kullanır. Böylelikle mamureler harap etmek, (silik*) sevindirmek benim için pek kolaydır. Daha mezârcılar bir mevtayı defn ettikleri günün akşamı, bana yeni bir darülištigalın kapıları açılır. Gerek şiddet-i iştiyâk ve mühabbetle. Gerek fikri iktisatla daha sabahleyin mezaristana getirilen hastanın boş kalan yatağında birisi yatar. Onun çarşaflarını (silik *) kullanır. İşte o da benim pençeme düşmüş demektir. Dedim ya bana on iki saat bile bir vakfa-i istirahat vermezler. İsterler ki ben daima bir vücut ifna edeyim. Her altı ayda bir kere mezarcılar gelir, o yataktan bir müteverrim alıp götürürler. Daima beni böyle meşgul ederler, ben adât onların esiri gibiyim ve onların indinde Nev'i ma bir intihar şeklini de de iktisâb ediyordum.

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:102

Farkında olmayarak cehaletle bir intihar mı? Diyeceksiniz? Hayır. Temerrüdle, teannüdle, belahatle intihar:

Onlara ihtârâtı sıhhat-i pervanede bulunsanız görürler ve yüzlerin de bir işmizaz istihza ile yanınızdan çekilir giderler. Sinelerinde onlara ait birisini gizleyen makâbirin humret vetevehhünler hitabesine feryadına bir lâkaydi ile omuz kaldırırlar

Size evvelce söyledim ki onlar beni — veremi — istiyorlar. Ben onların güzide bir dostuyum. Bende bu mazhariyete ve teveccühe layık olduğumu göstereceğim yirmi sene içinde cezire kâmilten sekeneden hali kalacak...

Zavallı İffet!..

Komşumuz Zehra Hanım kibar değil, kibar görünmek isteyen sıfatları kendinden konma Necati Bey Efendi (!) isminde bir oğlu var.

İşittim ki: mir mumâ-ileyh (!) olunacaktı. Hem de: kalbi her türlü rabita-i muhabbetten teessürar-ı aşktan hâli olduğu halde şimdiye kadar asude bir hayat geçiren “İffet” namında bir kız ile... Anlattıklarına göre “İffet” , cidden güzel, terbiyeli, lüzumu kadar (öyle ise tanıdığım beyefendiden ziyade) tahsil görmüş, tam manasıyla mükemmel yetişmiş on sekiz yaşında bir kızmış. Komşumuz bey ile — anlatış doğru ise pek yazık olacak — İffet Hanım arasında pek samîmâne bir macerayı aşta yaşamış...

Ben bunları işitip o öğreneli henüz üç ay geçmeden Necati ile iffet ağuş muhabbetine atılmışlardı. Bunun üzerine, bende bi’t-tab insani bir hisle her ikisinde mesut olmalarına dua etmiştim.

....

Bir gün idarehanem de akşama kadar çalıştığım halde bitiremediğim işlerimi o günün gecesi evde ikmâl etmek istedim. Yazıhaneme ettim.

Ne bileyim? Necati Bey ile İffet Hanımın yatak odaları benim yazıhanem olan odaya mülâsık imiş... Ben işlerimle meşgulüm. Herkes uykuda. Âlem müteferik sükût ve sükûn olduğunu bir anda bir ses geliyordu. Bu ses şüphesiz Necati ve İffet ait olacak, işittiklerime inanmak istemiyordum.

İffet diyordu ki: — Beyefendi, ben sizin bir müddetten beri haliniz de hasıl olan tahavvülden bir şey anlamıyorum merakınız ne ise lütfen açıkça söyleyiniz de bende bileyim.

Necati: — dün aşağı sokakta valideme söylediğim sözleri işitmediniz mi? Siz o zaman merdiven başında duruyordunuz.

İffet: — İşittim beyefendi, fakat böyle bir muameleye müstahak olmadığım cihetle kulaklarıma inanmak istemedim. Çünkü size karşı bilerek, bilmeyerek bir kusurum olduğunu zannetmiyorum. Bir kadına namuslu ve ciddi bir erkeğin bu suretle muamele etmesi. ihtimalini göremiyorum.

Necati: — Evet, söylediklerim pek doğrudur. Nasıl duyduysanız öyledir. Sizden nefret ediyorum. Sizi bir türlü sevemiyorum. Sizi görmemek içindir ki

geceleri birahanelerde son derece sarhoş olduktan sonra birtakım sefahâthanelerde gidip kalıyorum.

İffet: — Fakat sizinle izdivaç etmeden evvel böyle demiyordunuz. Hiç şeyden haberdar olmadığım, müsterih mesut yaşadığım sırada kendinizi bana sevdirmek için yazdığınız mektuplar, döktüğünüz diller hep iğfâl kastı ile kurulmuş bir tuzak mı idi?

Necati: — Bunu daha şimdi mi anladınız?

İffet: — Demek ki mesut bir kızı kandırmak, ânî

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:103

içinde bulunduğu saadetten ayırmak için bu yolda hareket denâetini irtikâb ettiniz

öyle mi?

Necati: — Rica ederim. Büyük sözler söylemeyiniz. Denâet, irtikâb gibi kelimeler kullanmayınız. Ben sizi gördüm, güzel bularak arz ettim. Maksadıma vasıl olmak içinde meftunluk komediyası oynadım. Bu, denâet değil, iş bilmek, maharetidir, anladınız mı hanımefendi?

İffet: — Mademki beni güzel ve sevimli görerek arzu ettiniz, şimdi ben yine oyum.

Niçin artık benden nefret ediyorsunuz, yoksa bir kusurum, kabahatim mi var?

Necati: — Evet, büyük bir kusurunuz ve mühim bir kabahatiniz vardır. Kusurunuz kalbinizin saf ve tabiatınızın güzel olmasıdır. Kabahatiniz de ilk günden bana aldanmanızdır.

İffet: — Maşallah beyefendi, teşekkür ederim ki: beni ikaz ettiniz. Ben hakikaten size aldanmış, sizi insan zaneylemiştim hatta düne kadar öyle zannediyordum. Bu gün nasıl bir mahlûk ile teşriki hayat eylemiş olduğumu anladım. Bu kusurumu kabahatimi ve bunların

neticesi olarak düştüğüm şu hayatı nefret ve istikrah ile koparıp atmak suretiyle ıslah ve tadil edeceğim. İşte beyefendi, ben yarın buradan gidiyorum. Siz istediğiniz gibi yaşar ve bildiğiniz ahlak ve terbiyede, ahlakda bir kadın ile birleşerek mesut ve bahtiyar olursunuz.

.....

İffetin bu son cevabı üzerine artık bir ses işitilmez oldu.

Pek ziyade müteessir olmuşum. Bu teessürle görülecek mühim ve hayati işlerimi terk etmek mecburiyetinde kaldım. Sabaha kadar da uyuyamadım. Ruhem, kalben iğfâl edilmiş zavallı şu kızcağıza acıyordum. Benim için âlemin müstagrîki sükûn ve sükût olduğu muzlim gecelerde muğfil bir kızın kendisini iğfâl eden bir zalime karşı hüsrân ve yakınlarını tutturmak ve bunun kabil olmadığını görmek o anda kalbinde duyduğu bir hissi nefretin tesiri ile verdiği son cevabı iştmek kadar acı bir hatıra olamazdı. İzzeti nefesi: aşkın yanı başında tahakkük eden nefreti galebe eden “İffet” ertesi günü validesinin ağûş şefkatine iltica etmişti...

....

Aradan bilmem ne kadar zaman mürurundan sonra sabah gazetelerinin birinde gözüm şöyle bir fakaraya tesadûf etti. [... Beyefendinin kerimesi İffet Hanım müptela olduğu hastalıktan rihayab? Olamayarak vefat etmiştir. Rahmetullah aleyhe.] Hatıram canlandı. “İffetin ölümü?” şu acı ve hicranlı hakikat müvacehesinde pek ziyade ciğeri yanan merhumenin validesi kadar bende ağladım. Ne fayda?...

“İffet”in hangi hastalıktan öldüğünü tahkik ettiğim zaman onun “verem” olduğunu ve kendisinin de hal-i ihtizarda son ve kesik birkaç nefesiyle öksürükler arasında kısa, kısa: — o... ona... lanet!... hemşir... e.... ler... ime... ibret ... t!.. dediğini öğrenebildim.

.....

Bu gün düşünüyorum: aldanmaktan başka bir günahı olmayan henüz on sekizinci bahar hayatında ki masum bir kız şu suretle maruz felaket olur... Neticede: pek çabuk bir ademe inkılâp eder. Bir yok olursa pek yazık değil mi?.. Zavallı İffet!..

A.F. K.

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:104

Anadolu’nun Hikâyesi

Aile-i arzın en sevimli bir kızı idim. Bütün gözler benim nur-u hüsnümle kamaşırlardı. Şark ve garbın şimal ve cenûbün bütün delikanlılar benim için boğaz

boğaza dövüşürler ve ayaklarımın dibinde kanlarını dalga dalga akıtırlardı. Kılınç, kalkan, mızrak, ok ve kama şakırtıları arasında ben bu kanlı manzaraların her an lâkayt bir temaşakarı idim . Parçalanmış gövdeler, oyulmuş gözler, mızraklınmış kafatasları arasında sarhoş ve serseri dolaşan insanlar, önümde diz çökerek benden bir nebze aşk dilenirler ve bana en sefil temelliklerle yalvarırlardı ben tahtkâh hüsnume dayanark bunları Kemal-i nefretle süzer ve hepsine uzak ufukları göstererek: (gidiniz, size layık olanları başka diyarlarda arayınız) der ve bana doğru uzanan cürretkâr kolları en şedid bir gayz ve kuvvetle koparıp anardım. Asırlar böylece kan ve alev içinde geçti. Yakut ve elmas saraylarımın duvarları kan lekeleri ile yamanmış billûr ırmaklarım, sefillerin cerşân irinleriyle bulanmış gibiydi. Hadikalarımın pembe ve beyaz çiçekleri, zemredin tarhleri üzerinde siyah gölgeler müşahede ediliyordu. Semalarım o bulut görmek istemeyen masmavi semalarım esmer buharlarla kapanmıştı... Ya rabbi ! Ruhumun eşini göndermeyecek ve beni saf ve ezeli bir muhabbetle sevecen birisine nasip etmeyecek misin?... Bu uzun ve tükenmek bilmez buhran demleri ebediyen mi devam edecek?..

...

Bir sabah, pencereimin kenarlarında yine ve hatta gölgeler gezinirken uyanmıştım.

Altın bir güneş bütün benliğimi nurlara boyanmıştı kahır ve hicran denizleri

Güzergâh-ı Baht

Kemalı hürmetle: — Bayan Hicran Hanıma —
Nazarlarımda sönük bir Ziya-i âşk ve emel,
Muhayyilem de derin bir nikâh matemdir
Bu leyl-i serd-i sükûnunette matemî bir el
Kederli kalbime serir ateşli hülyalar..

Fıraşı kerbe bulutlarla süslenen gecenin
Milal ve hecrini kalbimde saklarım her an
Fıraşı kerbe bulutlar kopardı ruhumdan
Berir şehike-i matem berir niyazı hazin...

Sahabelerde yine bir çıra handa gezer
Sükûn kalbimi bir gaşı matemle ezer
Siyah ve gamlı ufuklarda işte hasta kamer
Kederli kalbime bir ye'si ibtilal işler...

Uzakta dalların üstünde çırpınan rüzgâr
Sükût-u leyle saçar bir neşide-i Hicran
Şu dalgalar bana hep eski maceralardan
Berir terane Hülya okur ve ben mi — zâr...
Bırak bırak beni yalnız bu şeb tahayyülüne
Benim o raşe-i sevdaya yok bu şeb hevesim
Musallat olmasın artık benim sükunetime
Bırak cerime-i aşkımla hasbihâl edeyim.

Şiraze Burhan

Hayat

Müntehası meçhul bir yol, senelerce tükenmez
Ümit hülya rehber olur yorulmadan giderken
Husuf etse bile ikbâl, necim ümit hiç sönmez
Yaşar yine hep o ümit hayatı terk ederken

Çalışılır, uğraşılır, didinilir bütün gün
Düşe kalka ilerletir yorulmadan sanki hep
Bitap kalsa bile cismin ister yine sürünsün
Katlanılır acılara, elemlere, ne sebep!...

Bir lahza-i zevki için çekilir mi bu meşak
Çekilir mi yalanlar, hicranları hayatın
Fakat yine benliğimde yaşamaya çok muştak
İstiyor bilmem niçin benliğimi mematın

Benliği korkutuyor, unutulmak azabi,
Bilseydim ki ruhum yine bu yollarda gezecek
Hiç korkmadan terk ederdim çok sevdiğim şebâbımı
Heyhat: İsmim herkes gibi unutulup gidecek.

Sami

“Binnaz ”

“Binnaz ” nam eseri gördük. Önde bir mevcudiyet-i şiiye vardır. Muharririni tebrik ederiz.

Refika Zati

İçinde çırpınan kalbim, bu sarı ve yine sahilin manzara-i ruhunvazi müvacehesinde rehâ ve hayat ümitleriyle başlamıştı: Ufuklar, parıltılı şimşeklerle parıltı, gümüş kargablı bir süvari kafilesi doludizgin bana doğru geliyordu...

Süvariler artık hududu saltanatıma dâhil olmuşlar ve etrafımda ki sefillerle çarpışmaya başlamışlardı... Her gargı? Beş, on gövdeyi birden şişliyor. Her na’el darbesi bir sürü kafatası ezerek kanlanıyordu. Ben ki her türlü vahşet manzaralarını görmüş ve hepsinden iğrenmiştim

. Ben ki zir payımdan kan ve irin şelalelerini görmüş ve bunu vücuda getirenlerden ebedi bir nefretle uzaklaşmışım... Aynı tarzda canlanan bu manzaradan, neden bir hazzı deruni duyuyordum. Asırların biriktirdiği şedid bir hissi iştihakla bana mesut bir zifaf teklif eden şu insan kömelerinden bir sahibi kudrete hasrı âmâl ile neden teskin elâm edememişim... Şimdi bunda ki hikmeti anlıyorum. Çünkü ben şu kafile-i süvariyanenin gün doğulu tacına ve o tacın sahibine namertmişim! İşte bu yiğit adamdı. Ki: menfurum olanlardan benim namıma tahsili intikam eyliyordum...

Artık etrafımda yalvaran kanlı gözler ve sırtkan dudaklar kalmamıştı. Ufuklar bozgunların dumanlarıyla, oralar firarilerin uğultulu feryatlarıyla inliyordu. Atlılar insan başlarından sıralanan basamakları atlayarak tahtımın önüne gelmişlerdi. Önde dolu delikanlı ve arkada muakkibleri, hep birden atlardan indiler ve huzurunda samimi ihtiram hislerle eğildiler.. Delikanlı, mâî gözleri ve kumral bıyıklarıyla beni meftun ediyordu. (Ben!.. dedi: Gündoğu ola ki senin serdarınım, sizin vahşi ellerde her an inlemekte

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:106

olduğunuz bana ilham olundu. Kurtarmak lazımdı: görüyorsunuz ki bu Emel'im de muvaffak oldum. Zannederim... Atlarımdan öğütleyim: “ Sen bir genç ile sevişeceksin. Bu

genç, diyar hissenin hâkimidir. Uğraş ki yiğitlik ve güzellik saltanatları birleşsin, ben kararımı verdim, rıza kızı bekliyorum.)

Kızlık hicabıyla bir şey söyleyememiştım. Fakat gözlerim bu muvaffaktı Kemal-i sürurla ilan etmişti. Kolumu uzattım ve onu yanıma çektim... Artık nişanlanmıştık. Çok geçmedi mutantan bir düğün yaptık ve biz bize kaldık.

....

Mesut seneler geçti... İstikbalimiz şen ve şâtır süslüyorduk. Biz artık yurdumuzun âdem ve havvası olmuştuk. Evlatlarımız çoğalmış ve yurdumuz şenlenmişti. Geçem her gün yeni bir ufuk beşaretle parlıyordu . Bazen habıl ve kabil ve vakaları da oluyorsa da bunlar asla ihlali saadet edebilecek bir mahiyette değildir...

...

Pek uzun seneler bizi ihtiyarlatmış ve arkadaşım artık aşkını kayıp etmeye başlamıştı. Yuvamız bir desti ihmal ile gittikçe harabeye yüz tutuyor ve evlatlarımızda aile muhabbet noksanlığı gün geçtikçe daha mütezâyd bir surette his ediliyordu... Bayramlarımız da düğünlerimiz de bile bir şekli mustarip göze çarpıyordu Evvelce en ehemmiyetsiz arzularım, derhal ve Kemal-i hâvahişle icra edilirken, şimdi en büyük emellerim ble sükût ve nisyan dalgalarına gömülüyordu. Çünkü arkadaşım vadiyi sefahate boyandı, evlatlarımız da babalarının zehri sefihile mesumdu . Bütün mücevheratım, sırma ve işlemeli bütün müzeyyen eşyalarım bu uğurda sarf edildi.

.....

Artık o da nedamet etmek istiyordu. Fakat nasıl ve ne suretle?...

Bir gün bütün diyarların kuvvetli insanları şiddetli bir muzarebeye atılmışlar ve o ona da teklif etmişlerdi.. Onda hiçbir kuvvet yokken bu mevcut bir avuç evlatlarımızı da öldürmemek lüzumunu yalvararak anlatmışken o dinlemedi atıldı ve evlatlarımızı da sürükledi... Kör kılıç, bozuk gardı, dermansız kol, ne yapabilirdi, nice meşum en meşûm bir felaket oldu....

Ah!.. Ben onun bu hallerini hiç beğenmez ve kendisine her vakit ağlayarak ifhâmı hal ederdim. O benim aşkımı tahkir ediyordu. Bense ilel ebed sadık kalmak istemiştım...

Evlatlarımın üzerine ne kadar titrerdim: Onları bağrıma basa bildiğim

dakikalar, bütün ıstırabımı unuttur ve ağlayarak mesut olurdum. Fakat onlar, babalarının düştüğü çukura koşuyorlar ve benim şefkatime yabancı bulunuyorlardı. Onları yabancıların hücumuna karşı müttehid bulundurmak için ne kadar yorulurdum.

...

İşte şimdi o: Halet-i nezi'de... Ben ağır bir cerihâ ile bitap... Evlatlarım: Al kanlar içinde mustarip? Kalın zincirlerle çevrilmiş bir yerde böyle (silik *) onu ve evlatlarımı tahkir eden eller benimde ismetimi çamurlamak istiyorlar.

Mithat Vehbi

Çiçeklerle!..

— M. Raika —

Ohh çiçekler!.. Melül nazarlarınız kalbimin yarasına aşına mı?... İstemem, ye'simin bârid rüzgârları sizi incitmesin! Bir an evvel gülünüz açılınız!.. Bu lalin bahar seması altında açılan goncalarınız lehfân kalbimi bürümcük vüreykatı teselli arasında uyutacaktır.

Kırçıl dağ menekşeleri açılınız!.. Sabah matemim gülsün. Hacere-i iktirabım güzel kokularınızla bezensin. İnkişâfınız bir ferdâyı muhayyele kalacak olursa nice pek gecikmiş olur. Çünkü çiçeğiniz içinde yaşayanların her nefsi bir dem ve ipsindir . Ne bilirsiniz? Size bir ibtisamu sürur vad eden şu zerin nurlar Yarın belki benim hufre-i âdeme gidişimi bağırان bir münadiye rehber olur.

Çiçekler!.. Şu bulutlardan inecek şibitler bu nezahetinizi haris dudaklarla emmez mi Vakit sizin içinde bir devre-i ye'is ve elem başlamaz mı?... Çılgın bir rüzgâr, kudurmuş savtlarıyla , henüz nihali tarâvetiniz de gül kanatlarıyla sallanan zarif goncalarınızı birer emel şeksete gibi yerlere seremez mi?...

Ohh açılınız, açılınız!... Ben medîd bir devre-i tecrübenin zubunuyum : sizin gibi açılmadan edene kadar çok goncaları görerek te'yisi ruh ettim bilseniz?...

Aşk nurlarıyla büyümüş goncalarınız sonra gözlerini şişiren serşin figanla korur, ne olur açılınız, mestgâm olunuz!.. Çünkü hayat buna âmirdir gülmek, yaşamak, sonra da mahu olmak...

...

Korkmayınız, sizi koparmam !... Kadid parmaklarım sizin nermin vücudunuza temas edemez. Hem sizden yapacağım demeti hangi aşiname taktim edeceğim?..

Açılınız! İnkişafınızda ki şiir mumtaz ve buyû rahim ile beni de bir parça müteselli ediniz!...

Eşref Nesip

Sayı:7

GençKadın

Sayfa:108

Ulvi Bir Tezahür

Geçen hafta ulu hakan hazret Fatihin türbesi ulvi bir ziyaretin samimi bir tezahürün tecelligâhı oldu. Rakik ve ince hitabelerin ihtizazatı, türbe-i fatihte medid akisler bıraktı.

Türk kadınlığının milli ve sarsılmaz bir iman ile tertip edeceği bu samimi ziyaret, Türk erkekleri için ne intibah-ı aver bir vaka idi! Türk kadınlarının büyük ulvi ve tarihi tezahürleri, Türkiye'nin her yerinde, her aile yurdunda heyecanlı bir hüsnü kabule mazhar oldu. Yüzlerce münevvir, hamiyyetli Türk kadının iştirakıyla ve derin bir İmanı milli ile tertip edilen bu ulvi ziyaret, yüce hakanın ruh-u muazzamını şad ettiğine hiç şüphemiz yoktur.

Yüzlerce Türk kadını, türbe-i fatih huzurunda mütevazı ve huşûkâr bir vaziyet almışlar duruyorlardı. Birden aralarından ilerleyen bir hanım gür ve tinan bir sesle üstad-ı azam Abdülhak Hamit Beyefendinin “Türbe-i Fatihi Ziyaret” ünvanlı manzumesini okudu. Manzume okundukça ruhların halecanı artıyor, artıyordu. Manzumenin en son kıtası inşad edildiği zaman, orada hazır bulunan hanımlarımızın da heyecan ve teessürü zabt edilmez bir hale gelmişti. Zarif mendiller gözlerden bir dakika ayrılmıyordu. Küçük bir hareketi müteakib tarihi bir Türk kahramanı gibi elinde mendili ileri atılan bir Türk hanımı, mediha muzaffer hanımefendi sanki orada ki Türk kadınlarının coşan ve taşan hislerine belîğ ve celâdetli bir lisan ile tercüman oldu. Mediha Muzaffer Hanımefendinin hitabesi insana semalardan dökülüyor hissini veren bir iman ile nihayet

buluyordu: İstanbul'dan gitmeyiz! Gitmeyiz! Gitmeyiz!.. Bütün orada bulunan hanımlar hep birden aynı kelimeleri candan gönülden tekrar ediyorlardı:

— İstanbul'dan gitmeyiz! Gitmeyiz! Gitmeyiz! Mediha Muzaffer Hanımefendi “Asr-ı kadın” cemaati azasından Naciye Fiham hanımefendi takip etti.bu da aynı heyecanın nezih ve ulvi bir mâ’badı idi. Rakik bir lisan, imankâr bir eda ile ulu hakanın türbesini yabancı nazar altında bırakmayacağını yumruklarını sıkarak türbenin uhrevi bir sükûtu ulvi ile sakit ve Samit duvarlarına hitap ediyordu.

Ner bu arlığı ilan ederken bu milli ve ulvi tezahürün tertibine himmet buyuran (İnas Darülfünun)ı ile (Asr-ı Kadın Cemiyeti) ne, Aliye Esaad, Naciye Fiham Hanımefendilere mecmuamız namına Belki Umumi Türkleri namına arz-ı teşekkürat eyleriz. .

Genç Kadın

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:109

Tetebbu’ ve tenkit:

Bir Şebane

3

Nedime hanım — Efendim bu mesele nihayet mecmua sütunlarında uzun edebi yaygaralara müncer olacağına herkes fikir ve ictihâdında büsbütün serbest olsa. Büyük sanatkârların eserleri velev bir parça hatalı bile olsa o kadar gözükmez. Hece ve aruz meselesi nihayet bir ahenk meselesi olduğuna nazaran herkes istediği vezni “ahenkdar” olmak şartıyla kabul edilebilir. Yoksa yekdiğerine karşı sırf bir nümayiş edebi olmak üzere yazılan gayri samimi yazılar sanat için daimi bir şeyndir. (bu aralık Mebrure Hanım saatine bakar) hanım efendiler! Vakit geçikti biliyorum. Şeybaneye hatima vermek mecburiyetindeyiz. Bu kadar katfi değildi. Fakat bunu diğer müsait bir zamana bırakalım bugün ortada daha mühim meseleler var. Onlarla iştiğal edelim. Biz buradan gitmeden şunu da arz edeyim ki Yusuf Ziya Beyin çıkardığı bu (Teneke gürültüsü) ne nihayet birde müderris iştirâk ediyor: Fuat Bey! Fuat Bey “Büyük mecmua” sütunlarına vezinde, kafiye de şimdiye kadar hiçbir şairin gösteremediği

muvaffakiyetine karşı göz yumarak mahza aruz vezninin nazardan düşmesi Emel'i ile ısmarlama bir makale yazıyorlar. Ben eminim ki Fuat Bey “yıldızlar ve gölgeler” in bir mısrasını bile okumamışlardır. Okusalardı bahsederlerdi. Hatima-i kelâm olarak edebiyat âleminde böyle zavallı münekkitlere acır. Sanatı görmeyen gözlere şifa temenni ederim.

Refika Zati

Tabibin Cinayeti

Muharreri:J.Rosani

Mütercimesi: Siret Tevfik

—Mabad—

Mucibince tam o saatte madam “monto” yatakta bulunacaktır.

— Her Gece mi?

— Evet, hergece.

— Şayet dışarıya çıkmak icap ederse?

— O halde gece yarısına kadar mezun olabilirsiniz. Mümkün olduğu kadar az, hatta hiç çıkmamak lazımdır.

— Pekâlâ: Hiç çıkmam vesselam.

O sırada matmazel (Madlen) odaya girdi. O kadar güzel bir tuvalet yapmış, o derece dilber olmuştu ki gerek validesi ve gerek doktor bu baharı hayatın timsali müşhasına karşı hayran olmaktan kendilerini men edemediler.

Hizmetçi kadın taamin hazır olduğunu haber verdiğinden yemek odasına indiler. Doktorun hazır bulunmasından cesaret alan madam iki yumurta, bir parça kaymak ve bir gevrek yedi. Biraz öteden beriden konuştuğundan sonra sofradan kalkarak salona geçtiler. Kahve içmekte iken genç kız piyanoya geçerek bazı sade ve fakat müessir parçalar çalmaya başladı. Matmazel ara sıra teganni ediyordu.

Kalbi meşgul ve fikri endişeli olanların musiki

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:110

bazen tesirini... Bugün matmazelin nağamatı piyanoda çalınan parçalar doktoru daha ziyade düşünceye daha ziyade dalgınlığa düşürdü . İki günden beri kezeran eden ahvali düşünüyor, endişeler artıyordu.

Matmazel nihayet piyanonun önünde kalkarak gelip doktorun yanına oturdu. (harbeleyn). Mezbûreyi yanında görünce her şeyi unuttu bütün endişeleri zail oldu şeytanları defetmişti.

(Madlen) doktora sordu:

— Bu müziği sever misiniz?

— Evet severim. Fakat nağâmâtı temyiz ve tefrik edemem. Mesela “Beht huron” ın en rakik bir nağmesiyle en adi bir mağmeyi ayırt edemem. Ben hayali seven ve fakat elvanı tefrik edemeyen bir adam gibiyim.

— (Hayretle) Ah ne kadar doğru sözlüsünüz her söylediğiniz söze hiçbir ketm ve ihfâ etmediğiniz hissediliyor...

Matmazelin bu sözleri doktorun kalbine bir hançer gibi saplandı. Başını sallayarak müteetrâne cevap verdi.

— Öyle zannetmeyiniz matmazel. Bende diğerleri gibi yalan söylemeyi bilirim.

— O halde ihtiyaç ve lüzum görülürse... Fakat itiyâd olarak, lüzumsuz yere yalan söylemezsiniz buna yemin edebilirim.

Doktorun endişeleri yine baş göstermiş, düşünmeye başlamıştı. Saatte ona geliyordu.

Kıyam ederek dedi:

— Madam doktorun emirlerini unutmayalım.

“Madlen” her günkü gibi doktoru teşyii etti. Bu defa Sofanın kapısında durmayıp dış kapıya kadar refakat ederek orada elini doktora uzattı.

(Harbeleyn) Son derece müteheyyiç idi. Bu teheyyücün sebebi, genç kızın Hüsnü cazibedârı, onu sevmek ve onun tarafından sevilme arzusu idi. Doktor neşie-i cesaret ederek ve matmazelin yüzüne dikkatle bakarak titrek bir sesle:

— Beni affediniz matmazel. Şu anda size söyleyeceğim şey belki iyi bir şey değildir... Fakat bunu herhalde size söylemek icap ediyor. Eğer emrederseniz bundan bir daha bahs etmem... (Başını öne eğerek yavaş bir sesle) sizi seviyorum...

(Madlen) Titriyordu. Bilâtereddüt, cevap verdi:

— Bende sizi seviyorum.

Doktor şaşırdı kaldı. Bütün hayatının en tatlı bir vakası bu an idi. Çok zamandan beri tahayyül ve tasavvur etmek bile hatırına getirmedığı bütün saadetleri bütün esrarı Engin saadetleri her türlü bahtiyarlıkları karşısında görüyordu. Bu dilber kız bir kelime ile ona cihanı tenvir etmişti. Kim bilir belki (Madlen) kendini yarasız , medyun, müflis olduğu halde bile kabul edecekti. Bir rüzgâr sağanağı gibi süratle geçen bu fikir anı baştan ayağa kadar titredi. Fakat derhal diğer bir fikri geldi. İhtimal ki (Madlen) i bir daha göremeyecek belki onunla bir buse teatu edemeyecekti. İşte bu muziç , bu acı fikir anı o anda bedbaht etmeye kâfi idi. Matmazelin elini tutup üzerine uzun ve hâr bir buse kondurarak dedi:

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:111

— Ah ne kadar cesur ve ne derece merhametlisiniz! Böyle bir dakika asırlarca bedbahtının tesirini izâle eder. Büyük felaketleri unutturur.

(Harbeleyn) Sokağa çıktı. Adeta başı dönüyor gözleri kararıyordu. Kulakları çınılıyordu. Güya bir rüya görüyor gibiydi. Bir zafer akşamı cezalı neşve -i zaferle sermest olduğu gibi oda teessürü sürur ve ferahla kendini kayıp etmiş “O benim oldu! Benim olacak” sözlerini tekrar ediyordu.

Nereye gittiğini bilmeyerek bir müddet yürüdükten sonra durup kendini toparlayarak etrafına baktı “Panetyeve” sokağına gelmiş olduğunu görünce yüreği buz gibi oldu. Demek ki talii, mukadderatı kendisini daima oraya, o felaket haneye karşı sevk ediyordu. Bunu düşünerek kendi kendine dedi:

Ben kendime itimat edemeyeceğim. Eğer kendimi müdafaa etmek icap etse kendim en vahim düşmanım olacağım!

(Harbeleyn), kendisini ihtiyarın hanesine doğru çeken bir cazibe-i kaviyyeye karşı hareket etmekte haylice müşkilat çekerek girdi dönüp ikametgâhına gitti, kapıdan girer girmez hizmetkârına sordu:

- Kimse gelememi mi?
- Hayır, mösyö fakat birkaç mektup geldi.
- Pekâlâ.

Kalbi mütemadiyen ve asude olduğu halde odasına girdi. Masanın üzerinde duran mektuplar arasında üzeri matbu ayırca Bir zarf nazarı dikkatini celp eylediğinden hemen alıp açtı. Bu mektup müstantak tarafından gelir ve

kendisi davet ediyordu. Bu adi davetname doktorun nazarında pek müthiş bir şey göründü:

— Ah mahvoldum...

diye bağırarak elleriyle başını tuttu. İlk önce hatırına, hemen ruvûlvini kavrayarak intihar geldi. Başına topuzla vurulmuş bir adam gibi bir koltuk sandalyesine düşerek bir müddet bilahareket durdu. Kendine geldiği zaman nisbeten daha sakin idi. Vaziyeti düşünmeye tetkike başladı.

Bu davetnâme vahim mâna ihtiva etmiyordu. Çünkü aleyhinde takibet-ı kanuniyeye teşebbüs edilmek istenilse idi böyle bir davetname ile şüphesiz uyandırmak, firarına meydan vermek istenilmeyecekti. Bu fikirde doktoru biraz müteselli etmişti. Fakat derhal hatırına gelen şey onu düşündürmeye başladı. Düşünüyordu:

— Acaba bana bir kapan kurmuş olmasınlar! Zahire hür ve serbest olduğum halde daha şimdiden kanune düşmüş olmayayım? Öyle ise ne yapmalı? Beklemek yahut davete icabet edip Müstentakın nezdine gitmek.

Pekâlâ gideyim. Fakat beni tevkif ederlerse üzerimi taharri edip silahımı alırlar ise o zaman kendi mukadderatımı kendim tayin edemeyeceğim... İntihar edebilmek bir hayal olacak!... Diğer bir çare bulmak lazımdır.

— Mâ'bâdı var—

Siret Tevfik

Sayı:7

Genç Kadın

Sayfa:112

Posta Kutusu

Bedia Nevşin Hanımefendiye:

Yazınız güzel, nesren dercine müsaade buyurduğunuz takdirde gelecek nüshamızda yazarız.

Emine Fikret Hanımefendiye:

Mecmuamız on abone kayıt ettirmekle vaki olan teveccühâtınıza teşekkürler ederiz. Yalvaçta Namık Kemal Bey inas Mektebi Baş Muallimesi Mediha Hanımefendiye: Mektubunuzu aldık, külliyatımızdan neşr edilen nevin ile [Genç kız nasıl mesut olur?]nam eserleri ve utarid ile diken mecmualarının şimdiye kadar çıkan nüshalarını gönderdik. Aile doktoru nam-ı kitap da gönderilmiştir.

Muhterem mis atatalite:

O muharririmiz yalnız cumartesi günleri öğleden sonra bulunur. Makaleniz tercüme edilerek yazılacaktır. Gazetemizde Fransızca bir kısım açmak isterdik. Fakat bir parça daha tekâmülden sonra... Fevkâlede hürmetlerimizin kabulünü rica ederiz.

Konya da muharrirlerimizden Mithat Vehbi Beye:

Konya ya teşrifinizden maalesef haberdar olmadık bunu ancak mektubunuzu aldıktan sonra öğrendik. Heyet-i tahririyemiz arz-ı selam ve hürmet eder.

Şerafettin Nazif Beye:

Bu nüshamız da muharrirlerimizden Mithat Vehbi Beyin [Anadolu'nun Hikâyesi] nam-ı eseri vardır. Biz bir nüshaya iki hikâye derc etmeyi tevennü mündericât nokta-i nazarından muvafık bulmadığımız için sizden temenni-i afvu (Siyah Kolyeler) i sekizinci nüshamızda mâ's-Şükran neşr edeceğiz. İhtiramat

Muallim Şakir Beye:

Birinci nüshamızdan maalesef pek az kalmıştır. Buna binaen yirmi tane gönderdik. . Bartın da Mehmet Reşit Efendiye:

Mektubunuzla beraber iki yüz kırk kuruş alınmıştır. Teşekkür eder ve gayretleriniz bekleriz.

Konya da Mehmet Efendiye:

Göndermiş olduğunuz üç yüz kuruşun neye ait olduğunu [mektubunuz olmadığı için] bilemedik. İşârını rica ederiz.

Makrinoptan (emin değilim) gönderilen mektubun sahibine:

Arzunuzu yerine getireceğiz. Teveccühâtınıza samimi teşekkürler ederiz.

Sedat Nami Beye:

“Papatya” nız gelecek nüshaya kaldı. İtizar dileriz.

Konya da karialarımızdan bey şehirli Hüseyin Hilmi Beye:

Kesret-i mündericât hesabıyla arkadaşınızın yazısı gelecek nüshaya kalmıştır. Bursa da Mustafa Hayri Efendiye:

Karia ve karialarımızın gönderdikleri yazılar pek çoktur. Bunları tasnif edip sıraya koyduk. Yazının sırası gelince neşr edilecektir.

Karialarımızdan Kamil Beyefendiye:

Merakla beklediğiniz “Şehkât-ı Hicran” pek yakında çıkacaktır.

Müdür Mesul: Süleyman Konak Mahmut Bey Matbaası

Müşabaka

[K.C. Ka. D. N, TKE. L. EY. HCK. R]

Bu cümleyi bulunuz. Birinciye kura keşidesiyle iki lira. İkinciye bir senelik abone, üçüncüden beşinciye kadar altı aylık, onuncuya kadar üç aylık, yirmi beşe kadar Nevin ve yahut Genç Kız nasıl mesut olur. Altmışıncıya kadar kartpostal. Müddet on gündür.

Geçen haftada ki bilmeceimize pek çok cevaplar gelmiştir. Fakat kariatlarımızın bu kadar mazharı takdiri olduğumuzu bilmiyorduk. Bunun için fevkâlede arz-ı şükran ederiz. Bizde mecmuamızın gittikçe daha ciddi daha mütekâmil bir hale gelmesi için çalışacağız.

Çıkan kurada birinciliği Üsküdar da doğancılarda Macide Hanım kazanmıştır. Kendisine abone setimizi gönderdik. İkinciliği Şehzade Başında Hicaz defterdarı Rasim Beyin hanesinde muallim İdris Bey, üçüncülüğü Kadı köyünde mühürdarda muharrir Cevdet Beyin hemşiresi (İsmi okunmuyor) hanım kazanmışlardır. Bu hanımefendinin idarehaneden, Hüseyin Hüsnü, Azmi, Süleyman Naci beyler namınada abone kayıt edilmiş ve irsalat başlanmıştır.

İstikbalinizden

Malumat almak ister misiniz?

Sirkeci de Ali Efendi sineması ittisalında ki muvassıl hanının ikinci katında 17 numaralı daire-i mahsusada hoca Mehmet Beye müracaat ediniz.

Diş Tabibi Mehmet Hüdaverdi

Her nevi diş yapılır ve tedavi olunur. Ağrı his olunmaksızın diş çıkarılır.

Muayenehane: Cigal oğlunda Emniyet sandığı ittisalında Telefon: İstanbul 1039

Kadın ve Erkek Yeni ve Eski

Yel soğukluğu frengi ve cilt hastalıklarının Avrupa'nın son usulleriyle teşhis ve tedavisi idrar ve kan tahlilatı yapılıyor.

Viyana hasta hanelerden mezun

Doktor ve refiki Doktor

Ahmet Remzi Marko

Adrese dikkat: Bab-ı ali ile Sirkeci arasında ki cadde de Ali Efendi sinaması ittisalında ki muvassal hanenin ikinci katında numara 3402501 telefon İstanbul 2417

Sabahtan akşama kadar hasta kabul ederler.

Alım Satım İdarehanesi 1330

Her nevi malumat-ı ticariye emlak ve akar üzerine muamelât ve alım satım — terhinat mukabilin de para ikrazatı— her nevi hüsûmat deâvi derahd edilir.

Hane: otel : apartman yazıhane, ticarethane vesair işlere ait husûsat serian kabul ve ifa edilir. Her gün Sirkeci de muvassal hanesinde 17-19 numaralı alım ve satım idarehanesinde müracâtlar sühuletle temin edilmektedir.

Tüccardan: Hüseyin Hüsnü ve şerikleri

Genç Kadın Müsabaka

Kuponu 8

Nevin

Mecmuamızın gördüğü rağbet ve teveccühe binaen gençlik ve kadınlık için herhalde kaide bahş olmak ve hayat-ı hakikiye sahnelerinden alınmak şartıyla bir külliyyat tesiriyle başlamıştır. Bu külliyyatdan birincisini teşkil eden (Nevin) dir.

Nevin — Milliyetperver bir gencin bütün hissiyatını. Bir genç kız aşkının da bütün heyecanlarını muhtevidir. Karia ve karialarımıza mütalaasını hararetle tavsiye ederiz. Merkezi tevzi (Kütüphane-i sevde) dir. Her kitapçada bulunur. Bir nüshası beş kuruştur.

Genç Kız

Nasıl mesut olur!

Külliyyatımızın ikincisini teşkil eden bu eser neşr olundu. Gençlerimize ve genç kızlarımıza saadet yollarını irae eden yegâne bir eserdir. Ezheri cihet mütalaaya pek ziyade şayan olan bu eseri umuma tavsiye ederiz. Nüshası 5 kuruş her kitapçada bulunur.

Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Türkçe, Yahudice lisanlarıyla renkli kartpostal mübadelesi yaparım adresim: Genç Kadın (R. Z)

Şehkât -ı Hicran

Pek ziyade heyecanımız olan bu eseri okuyup ağlamamak kabil değil. Yarın neşr olunuyor. Kalbi her türlü rabıta-i aşk ve muhabbetinden hali olarak mesut yaşayan bir kıza karşı “meftunluk” komedisi oynayarak onun aldatıldığını ve neticesini yazan bu mühim eserin mütalaası herkese tavsiye etmek bizim için bir cibedir.

III. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 8, 10 Nisan 1335 (1919)

Genç Kadın

Müdüre: Fatma Fırat

Sahibi: Muallim Fuat Şükrü

10 Nisan 335 numara: 8

On beş günde bir çıkar kadın mecmuası

Fiyatı 7,5 kuruş

Eski nüshalar vekâlet için doğruca idarehanemize müracaat edilmesi

Memalik-i Osmaniye İçin

Abone: Posta ücretiyle beraber senelik: 150, altı aylık 80 kuruştur.

Ecnebi memleketlerine: Senelik: 250 kuruştur. Altı aylık yoktur.

İlanât: Muhteviyatdan dolayı “mecmua” hiçbir mesuliyeti kabul etmez.

İdare hane: Bab-ı Alide Ebu'l-suud caddesinde Mahmut Bey matbaası fevkindedir .

Şehkât Hicran

Kabı her türlü rabita-i muhabbetten, tesirât-ı aşktan hali olduğu halde asude ve mesut bir hayat geçiren bir genç kıza karşı meftunluk komedisi oynatarak neticede teverrüm eden genç müteverrümenin hal permilâlını ihtiva eder. Mutlaka okuyunuz nüshası 7,5 kuruştur.

10 Nisan 1335

Numara:8

Sahibi:Muallim Fuat Şükrü

Müdüre: Fatma Fuat

GENÇ KADIN

Taaddüd-ü Zevcât Meselesi

— 1 —

Taaddüdü zevcat hükmünü — sebebe-i kabulü — o zaman için lüzumu — şartla mukayyet müsaade — zamanımızda mahzurları — şimdi bunun meni kabul ve lazım mı?

Şeriat-ı islamiyenin bidayeti zuhur islamda taaddüd zevcata cevaz göstermesi ve müsaade etmesi müteaddidi esbab ve hikmeti müsteniddir. .

1 — Kablül islam kabail-i arap arasında taaddüd zevcat mevcut ve müted olup iki, üç ve daha ziyade kadın alanlar olduğu gibi bilânikah münasebet-ı cinsiyeyi de şeriat-ı İslamiye meselü şiddetle men eden bir kanun yoktu. İklim ve muhitin tesirârı iştigâlât-ı zihniye ve dimağyanın azlığı, bünye ve mizaç dolayısıyla erkekler de münasebatı cinsiyeye ihtiyacının fazlalığı cihetleriyle bunu birdenbire men etmek beynel’arap kadim ve mübrem bir itiyadı kaldırmak ve binaen aleyh adem memnuniyeti bâdî olmak demek olacağından doğru ve musib değildi.

2 — Şeriat-ı İslamiye zinayı şiddetle men edebilmek için taaddüdü zevcata müsaade eylemek —bil-adeki esbâb ve ihtiyaç dolayısıyla — mecburiyetinde bulunuyordu. Çünkü her iki cihetten tazyik ve tahdid fena bir tesir hâsıl edebiliyordu.

3 — Bidâyet-i İslam da teksiri nüfusa ihtiyaç vardır. Bir peder, valide taaddüd eylediği halde birçok evlat yetiştirebilmek iktidarına haiz olup hâlbuki ki bir kadın zaman-ı haml, meşkâlât ve mehâlik vaz’ çocuğunun rezâa-ı sebepleri ile müteaddid-i evlat yetiştirebilmek iktidarını nadiren gösterebileceğinizden teksiri nüfus kazıyye-i mühimmesini temin için taaddüdü zevcata lüzum vardı .

4 — cihat ve gaza maksatlarıyla, ticaret ve neşri İslam için diyar-ı Bağideye gidildiği ve hâlbuki o zamanın vesait-i nakliyesi kadınları, aileyi kolay kolay nakle müsaade olmadığı cihetle guzat, mücahidin ve tüccarın gittikleri memleketlere ihtiyâcâtı tabiilerini tatmin için zinaya meyillerini mani olmakla beraber bazen senelerce kaldıkları yerlerde evlat yetiştirmek vazifelerine hâlel gelmemesini, bilhassa husulu sıhriyet dolayısıyla ahali, mahalliye ile daha sıkı ve

samimi münasebet tesisini temin eylemek için taaddüdü zevcata müsaade eylemek icap ediyordu.

Bil'âde muhtasaran zıkr ve beyan eylediğimiz esbâb dolasıyla şâri din mübeyyin taaddüdü zevcata müsaade etmiş ve fakat ekser şeylerde olduğu gibi halkın bu

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:114

müsaadeyi lüzum ve ihtiyaç olduğu halde suiistimal etmelerinden hasıl olacak mahâzir ve mezratı nazarı nâfiz ve devrin önüne alarak bunu gayet sıkı şeraite rabt, mahdûd bir dairede tahdîd ve taksîr eylemişti. İki, üç ve dört zevceye kadar müsaade eden kuran-ı kerim, zevceler beynin de her bir hususta adaleti emr etmiş ve eğer adalet etmez ve edemez iseniz bir tek zevce demiştir.

Şeriatın gösterdiği adalet şeraitini tamamıyla ifâ mümkün olmadığından gayri mümkün ve muhalle muallak olan şey memnu demek olacağından şeriat-ı İslamiye binnetice kablül-iselâm mevcut olan taaddüd zevcatı gayet nâfiz bir nazar dakîka beyni siyasetle men etmiş demekte bir mahzur göremem.

Zevcin zevceye karşı vazife-i şerisi ânî haline göre iksâ, iâşe ve iskân olup iki zevceyi istemedikleri halde bir meskende ebvâya icbâr edemeyeceği cihetle bu hususlarda beynü'z- zevcât temini adalet meselesinde ki müşkalat derkardır. Malumdur ki adaletin manası, bir terazinin iki gözü arasındaki tevazi gibi müsavattır. Emir olunan adaleti yerine getirmek için iki, üç dört zevcesi olan bir erkek bunları ayrı ayı birer mesken-i şeride iskâna, aynı surette ilbasa, aynı surette iâşeye mecbur bulunur ki bunlar da ufak bir fark adaletin bozulmasını, binaen aleyh taaddüd zevcata müsaadenin zevâlini bâdi yapar.

Farz-ı mahal olarak iskân, elbâs ve iâşe mesâilinde müsâvâtı katiye temin edilmiş olsa bile meyl ve muhabbet ve münasebet-i zevciye hususundaki müsâvâtı temin etmek mahal ve buna imkan tasviri bile hayal olduğundan taaddüdü zevcata olan müsağ-i şerii meşrut ve mukayyed bir müsağ olup şurût ve kuyudunu icrada ki müşkilat ve hatta ademi imkan cihetle menden başka bir şey değildir.

Şâri, adalet etmediğimiz takdirde bir zevce emriyle taaddüd zevcata müsaade, daha doğrusu mahalde tâlik ile ademi müsaade gösterdiği halde bazı esbâb ve hükümü siyasiye ve ictimâiye dolayısıyla bidyeti islamiyede bile şikayet vuku bulmadıkça — şurût ve kuyûd lazımesinin ademi tatbikine karşı iğmâz aynı

eylemiş ve fakat şikâyet vukunda derhal emr-i Kuran'ın icrasını emir etmekte bulunmuştu.

İşte bu kadar kil ve kali mucib olan taaddüdü zevcat meselesinde ki Hikmet ve kulünde ki esbâb ile şeriatın müsaadesinde suret bilâde muhtasaran arz ve izah eylediğim

vecihle olup bir ikinci makalemde bu meselenin zamanımıza kadar geçirdiği safahattan ve şimdi ne yolda telakki edilmek icap edebileceğinden bahsedeceğim.

...

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:115

Kadınlığa Dair

Maarif Nezaretinde ki Islahat Komisyonuna:

Müessesat-ı ictimâiyyenin teşkili lüzumu ve vakayı cariyeye anlaşılabılır. Tarih-i beşerin safahat-ı tekâmülde he zaman vukua gelen inkılabât mübrem ihtiyaçların neticesidir. Fizyolojinin esbabını tarih tabiatının: [uzvî muhit doğurur .] kaidesinde gördüğümüz bu zaruret maşerî tekâmülün en mütenevvi eşkâlini irâe eden Fransa inkılabında görülüyor: 1792 tahavvülâtının müsebbipleri kanunu = “arzuyu umumiyenin ifadesidir” suretinde tefsir etmişlerdi.

İslamiyetin ihtiyacatı asriyeyi mümin kanun dinide tekâmülü mani değil: “mahzurlar icap zaruretle mübahtır: Yalnız burada zamanından evvel vuku gelen atlamalar, değişmeler biraz sonra hâl-i aslîye recat ediyor ki cemiyette ki hoşnutsuzluğun neticesidir. Maşeri tekâmülün mutlakıyet imtizâcı — kimya kanunları gibi — vakayı müessireye mütevakıf.

Harp medeni hayatımızda yeni bir amil mevcidiyet getirdi: köylerimizin, hayatı bedeviyemizin refiki mesaisi kadınlarımızın iştirak-ı efkâra bir mecburiyet ihtiyaç ile girdiler şimdiye kadar tarlalarımızı ne elem ellere çiftçi süren kollar, değirmenlere nakliyat yapan vücutlar, ticarethanelerimize devairede aynı ihtiyaç ile geldiler. Ne kesilen fesleri peçeler itmâm etti. Medeni yaşamayı mesai bedeniyeden ziyade sai fikirde bulunanlar çoğaldı. İlme koşan kadınlarımıza açılan mebânî irfân arttı.

Vesaiti bir düşünce — tarih-i tekâmülümüz de her zaman görüldüğü gibi — burada da hükmünü icra etti. Tarlalarda yanaşmasıyla sapan süren kadın ilmin

müveceh-i ulviyesin de erkenden ayrıldı. Bu defa — her halde hevdikâm bir sebep ile — onlar malumatı zukurun dünün de kalmaya mahkûm oldular. Memleketin tekâmüle mütevehhiş nasiye-i cehline zî nüfuzu erbâb itikâdı müberhen birer yapı âdemi tekzîbde fazla bir teenni-i menfaat duydular. Memleketin idaresinden daire kapıcılığına kadar baş başa çalışan kadın ve erkek. Şehrin umuru tanzîfesinde bile istihdâm edilen yeni nev kol, hiçbir muamele-i tefrike tabi tutulmazken aynı binayı irfan da müttehidü'l-fikir olarak çalışmak bilmem ki neden havsala-i itikâdın alamayacağı bir teşebbüsü medeni oluyor. İbtidaiyeden başlayarak tali, ali mekteplere kadar diyâr-ı garibimize mahsus garatıma bir sünaiyeti ilmiye var. Mebde-i malumattan, tekâmülü irfana kadar geçen sahada tesniye -i ilmiyeye şahit hiçbir mecele-i marifet yoktur.

Zarureti ictimayanın mesai hayatiyeye karşıdır. Beni kadın mükaseme-i irfandan nasibini almaya bu gün men olursa yarın manilerinin hatıra-i pergubârına her halde bir nişane- i teassub talik edecektir.

Diğer tarafta asırla şimdiden kavanini diniyenin ifâ veya tebdiline bir itaat beydarfâne gösteren efkârı mütemeddineye karşı, ihtikâr ilmiye çalışan erbâbı ûkela her halde safirnameye layıktır.

Hâzırûn muhteremenizin memleketin temeddüniyle alakadar olan himmeti ilmiyesine bütün mahafil maarif müşterekül-efkârdır. İcraatı ahirinizde ki muvaffakiyetiniz saha-i medeniyete lihimize bir ceryan tevlîd etmese bile Türkün tarihi tekâmülünde bugünkü komisyonun namı okutulmaz bir destan şükran teşkil edecektir.

20 Mart 919

Çenkel köy

Hamit Zati

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:116

Genç Kadın Mecmuası Heyet-i Ahririye Müdüriyetine:

Kadın hayatı ictimasının metrûk zavallı kalmış yollarına küçük fakat rehâkâr zıyalarla çıkan gazeteniz kadın ve kadınlıkla alakadar olurken son nüshanızın mündericâtında “Asr-ı Kadın Cemiyeti” hakkında teveccüh ve samimiyetle tesadüt ettik.

Memleketin buhranlı, milletin bu elil günlerinde onu seven ve düşünen kızları lâkayd kalamazlardı. Bilhassa kadın, cemiyet hayatının ufuklarında dolaşıp merkezine giremedikçe milletin terakki ve tekâmülü noksan kalacağı için medeniyetini seven ve isteyen bir zümre susamaz ve uyuklayamazdı. “Genç Kadın” bu asil hisle mesai yollarına çıktı. Cemiyetimiz de küçük fakat azimkâr adımlarla bu yolun yolcusudur.

Çünkü artık herkes öğrendi ve hepimiz anladık ki milletin bir nısfı olan kadınlık uyudukça bize daha halâs yoktur. Asırların manasız taassubu bizi pek hasızca susturmuş senelerin lüzumsuz ve manasız bizi pek haksızca susturmuş senelerin lüzumsuz ve mantıksız muhafazakârlığı kadınlığı pek ağır yaralamıştı. Millet yükselemedi. Çünkü yükselemezdi. Çünkü onu sosyolojik kanunlar bağlıyor ve her yükselen erkeği bir yükselmeyen kadına rabt ederek hiç olmazsa aile, ocak ahengini kayırıyordu. İctima müesseler hep birden tekâmül edemedi. İctima zümreler bir aman bulamadı şte neticede terdîd yürüyen bir millet olduk.

Yüksek kadın, yüksek milletlerin hakkıdır. İlmi seven ve onun için fedakâr olan kadınlar mensup olduğu milletin şüphesiz ki halâskârı olmuşlardır. Bu duygu ve iman bizde bir çok kadın kalplerini uyandırdı ve o çok muhterem kadınlar bir mesai muhiti aradılar mektepler , derinkâr, cemiyetler... Kadın hayatının uyanan ve yavaş yavaş aydınlığa koşan fedakârlarıydı. Gazeteniz de bunların yoluna çıktı. Mesainiz de kadınlığa bir yardım eli uzatmaya çırpınıyor.

Kadın hayatının asrı zaruriyeleri karşısında büyük bir ihtiyaç duyarak ve asrı milletlerin asrı zıddiyyetlerin yetiştiği tekâmülde Türk kalarak, Türk kadını olarak yetişmek istedik mülli vahdet, ictimâî bir ahenk yaratmak, ilimi mefkûresi sanat sevgisi ve her büyüklüğe hürmet hissi emellerimize canlandırdı ve biz yapayalnız istinâtsiz, rehbersiz, yardımcısız yola çıktık... Fakat korkmuyoruz, bizim mefkûremiz var.

Yürüyeceğimiz bu yolların ıssız ve karanlık vadilerin de büyük teveccühler ve samimiyetleriyle bizi medyun şükran bırakan “Genç Kadın” müzaheret ve samimiyetini esirgemezse bu yeni yolun genç yolcuları safvetkâr kardeşlerine minnettar kalacaklardır. 20 Mart 919

Asr-ı Kadın Cemiyeti

Ratise Namına Kâtip Umumi Aliye Esad

Genç Kadın kadınlığın asrı tekâmülünü temin maksadıyla inas darülfünun güzide mezuneleri tarafından tesis edilen asr-ı kadın cemiyetinin, aynı maksat ve gayeyi takip eden mecmuamız hakkında ki teveccühe ve samimi iltifatlarına hâlisâne arz-ı teşekkür ve cemiyet

azalarının kadınlığın terakki ve tekamülüne ait makalatı güzidelerine sütunlarımızın daima kişade bulunduğunu beyana müsereat eyleriz.

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:117

Ahlaki:

Tesettür Meselesi

Son seneler zarfında o kadar neticesiz münakaşa ile bu mevzu haber yayınlandı artık yazanlara da okuyanlara da bıkkınlık geldi zannederim. Mamafi ben yine bu yıpranmış — fakat hal edilemeyen yıpranmış — mevzu etrafında birkaç söz söylemeyi faideden hâlî bulunmuyordum.

Bu gün, kemal-i teessüfle itirafa mecburuz ki, memleketimiz de her halde pek kalil olmayan bir zümre, tesettürün aleyhindedir. Ve bu zümre umumiyet itibarıyla gençlerden müteşekkildir. Hepsi de tesettürün “mani-i terakki” olduğundan bahisle anmak istiyorlar.

Şimdi geliniz sevgili karieler , beraber düşünelim, tesettür hakikaten terakkiye mani midir?... Ben buna, İslam ruhumun bütün ateşi ve samimiyeti ile: “Hayır!” diyeceğim. Hayır, hayır, hayır!... Eğer “terakki” nin yeni bir manası da “sukut ” ise ona sözümüz? yok fi’l- hakika tesettür ekseriyet — umumiyet dinlemez, fakat her halde ekseriyet — itibarıyla sükûtu men eder.

Bu gün için çarşafı atmak, nihayeti olmayan bir uçuruma doğru, gözü bağlı koşmaktır. Bunu iki kere iki dört eder, kadar katî biliyorum!

Evet, ilmen, fikren tekemmül etmiş bir kadınlık için tesettür manasız olabilir, bunu itiraf ederim. Fakat bizim daha o mesut tekemmüle yaklaşmadığımızı son senelerdeki elim - belki de bazılarınca parlak ve müterakki vaziyet-i ahlakiyemiz ispat etmiyor mu?

Tesettür demek şüphesiz, sabahtan akşama kadar kafesler arkasında pineklemek değildir. İslâm kadını, başındaki örtü ile, ilim vaktinin her sahasında, bir erkek kadar metin yürüyebilir. .

“Yükselmek isteyenlere pervaz için kazâ” “Dâim kişadedir”

Tesettür buna hiçbir vakit mani olmaz. Hem tesettürü “mani-i terakki” diye istemeyenlerin pek çoğu, emin olunuz, terakkiye hâvahüşlarından değil, bilge muzır ve muhlik serbestiye kavuşmak için bu yolu takip ediyorlar pek genç ve bihaber çocuklardan müteşekkil olan diğer bir zümrede sırf görün ki (silik)oluyor yazık!....

Bunun pek bariz bir misalini geçen gün reyü’l-ayn gördüm:

İnas sultanisinde bulunuyordum. Ecnebi misafirlerimizden birkaç kişinin o gün mektebi gezmeye geleceklerini söylediler. Altı yüz küsur kız çocuktan ibaret olan talebenin

— ki her halde üç yüze karibi genç kızdı — içinde başı örtülü yalnız üç hanım vardı!. Buna,

hakkım olmayarak, itiraz etmek istedim: Ben “ Milletini bu kadar unutmak doğru değil..” dedikçe onlar gülerek omuz silkiyorlardı.. Nihayet misafirler geldi.

Bütün bu hayırsız çocukların günahını yüklenmiş gibi omuzlarım düştü,ve misafirlerin dudaklarından uçan tebessümü , İslam ve Türk kadınlığının bu günkü haliyle eğlenen bir hinde-i istihfafa pek benzetiyordum...

Bu üç yüzü bihaber çocuk, hiç şüphesiz, melun bir kürenin yüzünden bu feci ihmale kapılarak dinlerini, milletlerini unutmuşlardı. Onlara dine karşı, itaat milliyeye karşı lakayt kalmanın bir cinayet olacağı da öğretilmemişti!

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:118

Bene bu küçük vaka ile bugünkü Türk kızlığının manevi rabitalardan nasıl habersiz ve bedbaht bir lakayt ile uzaklaştığını tamamen anlamış bulunuyordum.

“Terakki” diye alkışlanan bu tedenni karşısında kalbim sızlayarak ve sesim, onları, o zavallı çocukları, uyandıramamaktan mütevellit bir acizle kısılarak, ağladım...

Halide Nusret

Siyah Fulyalar

Başörtüsünün rüzgârla çırpınan hırçın ucunu eliyle itti:

— Of... Saadet!..

Birini yeminler ricâkâr nazar ile temin ediyordu!

— Sana o kadar istirham âlûd bakıyordu ki, biçare genç... Perihan! Ne kadar merhametsiz oldun.

Hasta bir bakışla refikasının serzenişlerini dinliyor gibi idi. Fulya tarlası kucaklayan batika nihayete eriyor. İki genç kız geriye dönüyorlardı.

Perihan titredi: Atlas ipeklerin muattar âgûşunda sıkışan kolunu çeker gibi bir hareket yaptı!

Saadet, mütehayyir:

— Titriyorsun kardeşim, diye mırıldandı: Ah.. Anladım. Yine kumral genç!.. Zavallı... Asabi:

— Sus... Saadet. Ve öte de siyah bir çalının zalâm akin âgûşunda tanîndâr bir ilhân. Fulyalara ilân-ı mesâr eden bir bülbül .. Münfeîl ve perişan başını refikasının omzuna ittika eder gibi eğdi..

— Deliyim ben değil mi? Saadet cicim!.. Sustu.Sanki hüküm bekler bir mücrim vaz' ve hali vardı.

Saadet refikasının şu münasebetsiz iştikâsına dargın bir çehre ile baktı.

— Hayır değil. Tufan-ı nümün bir asabiyet, işte o kadar.

İskarpinlerin tozlara gömülmesinden mütehassıl donuk bir ses bir dakika hüküm fermâ

oldu.

Saadet, hâlâ Perihan'ın muayyendâr sükûtunu umuyordu. Ve nihayet:

— Aman kardeşim hâlâ mı sükût, [elindeki fulya demetini tombul avucu içinde ezdi fırlattı] ve kahr edici değil mi? Eğer seninde hissin şu çiçek gibi üç gün pâydar olacaksa [bir adamda .. çiğnedi .] yok olsun.

Perihan, mütevahhiş bu tuğyân-ı hiddet karşısında eridi. Yalvarır bir sesle:

— Saadet, Saadet beni affet.

Lerzeler içinde inledi.

Ah kumral genç, yine o dönelim dönelim Saadet!

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:119

beni seversen şu ağlar bakışların timleğinden uzaklaşalım. Acele acele refikasını sürükledi.

— Dinle, hepsi, hepsi anlatacağım: arkasına birkaç defa baktı. İçini çekerek:

— Gitmiş..

Akşamın manolya kokulu, esmer benizli rüzgârlı gür ve siyah saçlarını müvcchelendirirken:

— Saadet, dedi ve sesi hıçkırıkların arasında boğulur gibi oldu, bu benim kardeşim. Saadet mebhût:

— Şuurundan şüpheleniyorum. Ciddimi söylüyorsun, ipek mendil arasında saklandığı yüzünü açmayarak:

— Keşke, diye bir temenni-i mahalde ısrar ediyordu:

O zaman deli olsaydım. Bu hakikat-ı müdhişeyi anladığım vakit geberseydim . Patika bitmek üzere idi. Öğümesi yaklaşıyordu. Perihan bir tehâlükü mecnune ile Saadetin kolundan çekti . Ağacın altında oturdular.

Şimdi gözlerinden boşalan baran dümû aradınsa anlatıyordu:

— Onu, ilk gördüğüm gün, biliyorsun ruhumda ne kadar derin bir his lâyetmut bir muhabbet tenemmü etmişti. Ve o artık benim, hayalet-i vasiyamin ismimin ziruh bir timsali olmuştu. Mahzun bakışlar, melâlkin evzaa kederi amiz düşünceler hep hep benim idi. O kumral enzârın saha-i tefekküratım da kışade inceliklerine münakişeler dikmekle mahzuz oluyordum. Çünkü onu seviyordum. Bir enin pembe dudakları arasından fırladı.

— Cesaret Perihan! Saadet tombul kolunu Perihan'ın boynuna sardı:

— Metanet çiçeğim...

— Kabil olsaydı Fakat.. Devam ediyordu: Dün bir mutâd şu fulyaların miskin râyihaları arasında onu arıyordum: Geldi şuraya oturduk ve o ruhunun en derin hislerini anlatıyordu:

Beni seviyormuş çıldırmasıya ölesiye bir âşk daha hüznükâr mahremiyet ailesini sayıyordu: Kendisi anası tarafından terk edilen bir zavallı... Bir hiddet anlatıyordu.

— Kalpsiz valide! Sefile kadın nâmeşru hevesâtının itfâsından mutahassıl beni bir paçavra gibi çamurlu sokakların amâkına fırlatmış ve ben zelil vücut neziye ve Şefik birisine de perurde olmuş ve şu sefil hissiyatı idrak edebilmişim.

Ve sonra aczi hayatının elim levhalarını çiziyordu. “Ah annesizlik, annesizlik” nihayet:

— İşte bakınız: dedi: Sefil ihtirâsâtının tatmininden meydana gelen yavrusunu terk etmekte istihyâ etmeyen sefil, deni bir anne cebinden bir madalyon çıkardı.

Aman yarabbi! İşte o zaman Saadet kardeşim!

Hıçkırıklarla karışık muziç bir süal.. Tıkandı. Eliyle göğsünü koparırcasına madalyonunu çıkardı.

— İşte bunun aynı... resim: Merhume validem şimdi anladın mı Saadet. Kalbimin titrediği gençte kardeşim:

Hayretinden şaşırın Saadeti kolundan çekerek kaldırdı:

— O zaman, diye ağlıyordu: mecnunlar gibi onun yanından kaçtım. O ise hâlâ melâl haline figan ediyordu.

Şimdi acı bir sükutun muhitatı kaplayan ekdârı arasında yavaş yavaş aylırlarken Perihan koynundan bir demet fulya çıkardı:

İşte ilk ve son aşkımin, diye inledi: Siyah fulyaları

Şerafettin Nazif

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:120

Son Kelebekler

— Fahriye Nuriye'ye —

Hayatının renkleri solmuş kanatların da titreyerek güneşin müzab olan ziyaların olgun vüreykat titrerken onların melun kanatlarında gizlenen emel rengârına bakmak için ruhumda da derin bir arzuyu tecessüs uyandı.

“Şehkât-ı Hicran” a ait bir tablo

Serseri bir rüzgârdan sesi şakrak;

Çöller aştımdı hep seni anarak.

Mehmet Refik

Sabahın elmaslı çiçeklerinde mütehâşi, müteverrim bir arzuyu tayr ve tenezzühle dolaşıyorlardı.

Rüzgârların, asabi bir suretle onlara hücum etti. Onlar, bu acı savleti kahra tahammül edemeyerek birer emel mer de zad gibi mülevven mektupların sukutu tereddütü ile bahçenin çiçeklerin de bayıldılar...

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:121

Ey hayat!... Senin de bütün çalan pervazların bazen bir bahçenin çiçeklerinde, bazen de kanunusaninin parmaklarım, zihayat birer şiir biranararken, mesmum kelekler avuçlarımın içinde son nefeslerini vererek üfûl etiler...

Bir lehib dumanlarında mı üfûl edecek?... Feyyâlar: Bediha Nevşin

Ukde-iMelâl

Eğer kabil değilse sizce zannetmem ya, her ne ise
Hayatın kesri şiirinden lisan aşka yar olmak
Neden yahut niçin olsun garâmım sence yazıcı
Ümit'in mi serap oldu? Revamı hisse yâr olmak

Düşün bir kere maziyi bu günkü hali tasvir et
Neden mucib neden bilmem bu tavır serdi takdir et
Söylemek ruha alet anmak saadet var mı dünya da
Seninle ömrü şen gördüm ne mesudum o Hülya da..

Meğer kadir değilmiş imtidad-ı aşka hiçbir ruh
Söylemek, ruhu aldatmak saadet, vusul mu ? bir rüya
Neden olsun haddim lakin ümidim muzmehıl mecruh
Nasip ömrü öğrendim rüya mekrimiş hayfa...

Tijare Burhan

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:122

Tetebbu ve Tenkit:

Ah Yarabbi! Ne kadar elim! Bu hafta bütün mecmualar yine boş, edebiyatta tevakkufda, diye bilir mi ki fikren bütün muharrirler araların da karar vermişler. Aynı nota aynı fikir, aynı Hülya aynı sevda üzerine yazı yazıyorlar.

Büyük mecmua: 4

Bu mecmuanın hakikaten yüksek bir faidesi var. Ciddi ve ictimâî yollar da geniş hutvalar atıyor. Yalnız biz darülfünun hakkında ki baş makaleye (kısmen) muteriziz, uzun uzadı bir bâb-ı münakaşa açmaktan ictimâî ile bu meseleyi sükün ile geçiştireceğiz. Bu mecmuada muhitin, mevkinin, zamanın düşünüldüğü kemâlî şükranla görüyoruz. Aşktan, kadından ziyade vatan terennüm ediliyor. Mesela “hisar” bilhassa “avlu önde düğün” manzumeleri hissedilerek yazılmış.

Halide Edip hanımın uzun makalesi — kâriolarım belki beni taşkınlıkla itham edeceklerdir. Mamafî zarar yok — pek ağır. İsmarlama yazılmış. Böyle bir zamanda okunmaz.

Bu nüsha da Köprölüzâde Fuat beyin tenkitleri var. Her vakit ısrar edeceğiz de Köprölüzâde Fuat Bey kanaatı vicdaniye tenkit yazmaktan artık vazgeçmişlerdir.

“Fırtına ve kâr” (arkadaşçasına) tenkit edilmiş! Mecmua muhteviyatı mütevenni ve diğeri mecmualara faik. Biz bir parça geç kalmakla beraber bu refikamızın vatanı, ilmi mücahedelerine devamını temenni ile tebrik ederiz.

Nedim: 12

İlk nüshalarında kendisine pek ciddi bir yol tayin eden Nedim bu nüshasıyla bizi ye’s’e düşürmüştür. Masaca da garbın klasik eserinin bize tercüme edilmediğinden bahs ediliyor. Bu mesele de biz de hem fikiriz. Bu gün jipin, pervenin, dumanın bir çok dekolte eserlerini tercihen tercüme eden üdebamız ne kadar yazık ki bu cihetten pek ihmalkar davranıyorlar.

Halide Edip Hanım bize Skespirden birçok kıymettâr Sayfalar verebilirlerdi. Fakat... Sonra mecmualar da bir yoksulluk daha vardı: mansureye artık hiçbir perde ehemmiyet verilemiyordu. Nedim bu sefer bu boşluğu da bir parça izale etmiştir.

Faruk Nafiz Beyin “dargın ve barışık”ı isminin biraz tehaffülüne rağmen pek güzel: Sevdalı kabe neşede birdir. Elimde bir:

Ben, sahilinde güller açan gamlı bir gülüm.

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:123

Akşamlarım da alçalamaz korku, dert, ölüm Sevsem de bir bu gün senin, sevmesem de bir!.. Sonra yine aynı manzumeden:

Yegâne diyorum sana, baktıkça uzaktan, Baştanbaşa gezdikçe bütün belde şarkın... Ruhun henüz alçalmadan, ey sevgili dargın, Döndün bana geldi yine bir başka kucaktan Katîlerinde ne kadar samimiyet ve ulviyet var.

“kendim için” namında ki esas itibarlarıyla dört beş mısradan ibaret olan bu manzumeden bir şey anlamadık...

Yeni aruzla yazılan gönül manzumesinin üzerine “mizah” serlevhası dizdirilmek unutulmuş. Fakat hoş!

Hakikaten! İnsanı güldürüyor. [Selami İzzet Bey edebiyat aleminde bir pot daha kırdı(?!)]

Bu mecmuanın yavaş yavaş eski ciddiyetinden ayrıldığını gördükçe mütesir oluyoruz. Türk Kadını: 19

Bu haftaki “Türk Kadını” Müfide Feride Hanımefendinin pek acı, pek yüksek hakikatleri ihtiva eden “Yeğenlerime Mektuplar” namında bir makalesini ihtiva ediyor.

Aliye Esaad Hanımefendiden bu makaleyi dikkatle nazarı mütaladan geçirmelerini istirham ederim. Bu sözler kendileri için, değil. Müdafaa buyurdukları zümre için pek câlibi dikkatdir zannedirim:

“Siz hayata eğlenmek için değil, çalışmak için, beşeri ve ictimâî mevkini yükseltmek için giriyordunuz erkekleri ne suretle telakki edeceğinizi görüyordunuz ve onları

arkadaşımı düşman mı efendi mi? Aşık mı? Ne farz edeceğinizi bilmiyordunuz. Ve tabii onlara yapacağınız muamelede şaşırdınız ya müfrit ya mübtezil bir nezaket gösterdiğiniz, yahut lüzumsuz şımarık tavırlar aldınız. Hiçbir hareketiniz de sade ve samimi olmadınız. Eskiden en yakın akrabadan bile kaçırılan sizler bu gün bir göz aşinası ile kırk yıllık dost gibi laubali davranıyorsunuz..

Dikkat ediniz bu arada hanım ve kadın haysiyetini unutuyorsunuz.

İnci: 3

Bu mecmua nefâset nokta-i nezarından (fe Mina)yi da geçecektir. Fakat ne olurdu bir parçada mündericatına itina edebilse idi. İki manzumeden birde Mehmet Arif Beyin musahabesin de başka bir şey yok.

Gün Doğuşu: 1

Alemi matbuat bu hafta “Şık” Zarif bir mecmua daha kazandı. İlk nüshası bize pek büyük ümitler veriyor. İbrahim Aşkî Bey “Nezat-i İkrâm” mî müdfikâne bir surette tenkit etmişlerdir. “Beşerin Atisi ve “Rıza Tevfik Bey ve Edebiyatımız” makaleler pek mühimdir.

Bu yeni refikimizi samimiyetle tebrik ile daha büyük muvaffakiyetler temenni ederiz.

Refika Zati

Bir Cevap:**Üstat Muhterem Mehmet Ferit Beyefendiye:**

Bir gün, sabahtan akşama kadar devam eden mücadele-i fikriyem üzerine zihnen pek bitap bir halde samimi aile yuvama avdet ettiğim zaman: yazıhanem üzerine bırakılmış birçok mektuplar meyanın da mündericatinin kıymeti ve hitabelerinin samimiyeti itibarıyla beni — bozgunluğuma rağmen — en çok meşgul eden sizin mektubunuz olmuştur. Okudum...

Herkese karşı adil olan âlî ve muhterem üstat!

Bilir misiniz ? Ben, naçiz ve aciz bir muallime karşı mahviyyetkâr bir lisanla vatan

için söylenen sözlerinizin ulviyeti müvacehesinde kendimin aciziyetine büyük bir elem ve hüsrarla hissedebildim.

Evet, eser âlî hıslatınız olarak bana: “Şule-i Maarif!” diye hitap ediyorsunuz. Ve — hata etmezsem — henüz hiç layık olmadığım bir ehemmiyetin de benim liyâkatımı görmek lütfunda bulunuyorsunuz. Ben ise.... Mektubunuzu okurken bilhassa “Şule-i Maarif” terkibi üzerinde tevakkuf ederek derin derin düşünüyorum.

Sırf vatan düşüncesiyle yazılan sözlerinizi cerh etmek kabalığında ve hatta nankörlüğünde bulunmamak içindir ki: — mağrur affınız olarak — bu terki ile hitap edilecek bir muhatap olamayacağımı arz ve itiraf etmek mecburiyetindeyim.

Ordudan terhisimden sonra yine ilim ve mefkûre aşığı olarak maarif sahasında çalışmak meselesine gelince: Herhalde bunu takdir buyurduğunuz — dört sene evvelki — azmimden daha metin ve tecrübekâr bir azim ve sebatla takip edeceğim ve etmekteyim.

Bu hakikati şu makalenin baş tarafında ki (Sabahtan akşama kadar devam mücadele-i fikriyem üzerine pek bitap bir halde samimi aile yuvama avdet ettiğim zaman)dan yazılan satırlar acaba ispat edebilir mi?

Afyon Karahisarlı Muallim: Fuat Şükrü

Uzakta iken:

— Sevgili Aşınalarım İçin —

Amik biri tâbi Gözlerimin içinde yorgunluktan mütevellit bir sehâbeyâdanın kırılan, kopan iltimaa kerîhdârı titriyor. Bu uzak kalmış bir muhitin zevk ve visalı ile hasıl olan katarâtı sürure benzerdi.

Bilmem neden?.. Oraya, aşkımın daha doğrusu muhabbetlerimin mehti olduğu için mi kavuşmak hissi ruhumda ezeli sürur bir arzu ikâd ediyor... Koşmak, damarlarımda kalan son hararetle oraya atlamak için ruhumda bir şeylerin, gizli hıçkırıkların görülmeyen heveslerin sıcak gezinişlerini duyuyorum.

Sekiz ay, belki sekiz asırdan uzun gelen bir himaye intizarla, bulanık adeselerle orayı gözlemiş görememek, istediklerimin vücudunu bulamamak ezayı hüsrânı gözlerimi dumanlatmış, kalbimi bulandırmış, ruhumu ezmiş, ezmişti..

Niçin şimdi ufacık bir fırsat visalle ruhum hazandaydı bir berki gamide gibi titriyor... Niçin bütün aşınalarım bütün sevdiklerim bütün aşklarım birer lehib amansız gibi görüyor... Anlamıyor, bilemiyorum. Orada hiçbir şey bulamayacakmışım gibi dimağım da muhfi bir gamın zehirli fırtınaları dolaşıyor!...

Bazen muhterem bir beyaz sakalın dümû tahassürle manidar parlayışını müşahede ediyorum. Bazen muazzez bir validenin müşfik bir hinde ile lemadâr gözleri ruhumda nüfuz ediyor. Bazen, bazen de güzel şuh bir muhabbetin kerre-i muhabbet ve tahassürle kızaran. Hinde-i şagaf ile titreyen nasiyesi karşıma da tecessüm ediyor. Bunlara karşı ne kadar meczubum... Bütün emellerim gözlerimde terâküm ederek bu her biri başka bir muhabbetle muhayyibelem de yaşayan bu sevgili mevcutlara kavuşmayı o kadar çok istiyorum ki... Ruhumda ki gizli acı, işte bu beni çıldırtıyor, asabi kıvırıyor, ruhumu yakıyor...

Bunları göremeyeceğimi bunların hayal-i nüvarı ile telhükam mı olacağım Eğer öyleyse, ey beni onlara isâle memur zevrakça mağmum gark evvel!.. Denizlerin akur dalgaları arasında kayna, rüzgârların seyar elleri seni gösün, baharın muattar şimeleri ölen gayrı kabil vusûl bir hâl kazanan arzularıma hamule-i rebiasıyla bir çelenk matem talik etsin!..

Hayır mı, görecek miyim? Eğer öyleyse, ey bu fasıl kavuş, kılal, zevrakçama yol ver ey bâd, sende bâdbân seyirimi nefhalarınca doldur. Ey bahar, sen, senden koş sevdiklerime, sevdiklerime söyle ki: Bar müzehher geliyor, dudaklarım da buse-i hürmet, kalbimde garâm-ı müeyyid var!...

— Çanakkale — Subaşı

— 25 Nisan 333

— Eşref Nesip

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:126

Bir Macera...

O gün şair eline geçen solgun bir mektupla dalgın dalgın düşünüyordu: bu, beş sene evvel ilk aşkının en har, en samimi muhabbetleriyle perestiş ettiği bir genç kızın itirafâtı kalbiyesi idi... Okumaya bile lüzum görmeyerek masasının üzerine bıraktı. Şimdi onun hayalini tahattur etmek istiyordu. Yavaş yavaş sıyrılan bir bulut gibi mazinin setre -i nisyânı altından tepeler eden füsûngâr bir çehre ile karşılaştı. Rengi biraz solmuş gibi idi. asabi titriyor, kalbini müheyyic bir elem iğneliyordu. Artık tamamıyla hatıratına hakim olmaya başlamıştı...

Henüz kendisi (kolej) de talebe iken onunla başlayan bu ilk dakikalar tamamıyla gözlerinin önünden geçiyor. Tekrar hayal içinde uzaklaşıyordu. Samih o zaman mektebin en tembel bir talebesi idi. Mektup bile yazacak iktidara malik değildi. Halbuki o sahire birçok romanlar okumuş, ince ve hassas kalbinin bula-i aşkıyesini pek güzel ifade ediyordu...

Samih üç günde bir aldığı mektupları büyük bir mest ile okuyor, onlara cevap yazmak için azap ve aciziyet içinde çırpınıyordu... “Aşkın zehri hicrandır” derler. Fakat o bunu bilmiyor. Günden güne daha bedbin daha meysus yudum yudum bu zehri içiyordu. Bir an geldi ki hayat nazarında siyahlaştı. Sema açıldı, ufuklar bir cendere tazyikiyle onu daha ziyade hırpalamaya başladı.. Bir çare arıyordu. Şifa için ümit ettiği teselliyi kimsede bulamamıştı. Çâr-nâçâr kitaplara sarıldı. Kadim ve muâsır şairleri, garbın mühalledat-ı şiiriyelerini tetebbü ettikçe onda da feryatlarını terennüm için bir heves uyandı.. İlk yazdığı şiiri Sahreye göndermişti. Kendisi o kadar adi buluyordu ki... Merak ve teheyhülle gelecek cevabı üç gün bekledi...

Nihayet bir gün mektubu titreyerek açtığı zaman vücudunda bir sıcaklık hissetti. “Şair...” diye hitap ediyor. Ve her hafta pek çok şeyler göndermesini istirham ediyordu...

Artık o, Samih Şair olmuştu...

Uzun bir seyahatten avdet edeceği zaman Samih Sahreyi göremedi. Yalnız işittiğine göre büyük bir memurla izdivaç ederek taşraya gitmişti. Hiç kimseye bir şey söylemedi. Sustu. Bahtının acılığına tahammül ederek bir ölüm azabı yaşıyordu. Aylarca onun bu unutulmaz hiyanetini yad etti. Sarhoş oldu. Aşüfte kadınlara koştu. Kalben intikam almak istiyordu.

Bu arada tefekkürâtından uyanan genç şair, kendi kendine söylendi:

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:127

— Zaten.. dedi. Kadın ruhu, kadın hissiyatı...

Fakat, birden bire tebdili fikir ederek elini kalbinin üzerine koydu:

— Hayır... dedi. Belki o, hala beni düşünüyor ve hala beni seviyor...

Ve sonra asıl sebep ailesinin olduğunu düşünerek onu pek zavallı, pek günah buldu. Ve esasen kendisinin de bu günkü şairliğini o mukaddes kadına medyun bulduğunu kalben itiraf ederek o solgun mektubu ilahi bir muhabbetle buseledi. Takdis etti.

Kazım Fühul

Müsabaka

[Nz. K. K. Çe. B. Ş. D. F. Ta. Ka. M. Y. B. V. Dr]

Bu cümleyi bulunuz, birinciye kura keşidesiyle iki lira, ikinciye bir senelik abone, üçüncüden onuncuya kadar altı aylık, yirmi beşe kadar “Şehkatı Hicran”nam eser güzin, ellinciye kadar kartpostal. Müddet İstanbul için 8 taşra için 12 gündür.

Geçen hafta ki bilmecenin cevabı [Genç Kadın tekâmül edecektir.]

Doğru cevap verenler meyanın da kura çekilerek birinciliği: Sultan Ahmet Hamam sokağında 4 numarada Kamran Selim Hanım, ikinciliği Kasım Paşada Değirmen arka sokağında 2 numara Fahriye Ahmet Hanım, üçüncülüğü Aksaray’da Garben Hüseyin Ağa mahallesinde 19 numarada Nihal Hanım,

dördüncülüğü Kara Hisar’da Mehmet Kamil Bey, beşinciliği Aksaray’da Mehmet Efendi sokağında 12 numarada Ayşe Sıdika Hanım, kazanmıştır. Altıncıdan onuncuya kadar üç aylık abone kayıt edenler süresiyle: Beykoz da : hâdiye dergicide Fatma Kevser hanımlarla İzmit’te Ali turhan , Bursa da: Fehime Sulatn Hamamında İsmet Beylerdir.

On birinciden yirmi beşinciye kadar: külliyyatımızdan “Nevin” veya “Genç Kız Nasıl Mesut olur?” nam eserlerden birini kazananlar: Beykoz’da Fatma Aliye Hanım, Üsküdar’da

Selimiye de Rafet kadın inas mektebi devre-i âliye ikinci sınıfından 141 Medine Ahmet Hanım, Galatasaray Sultaniyesinden 417 Niyazi Bey, bin — kîler: Bedia Nevşin Hanım, Fatih telgraf memuru Ömer Bey, Sarıyer’de doktor nuri Zade: Abdulkadir Bey, Bandırma da Doktor Hikmet Beyin kerimesi Perizat Hanım çarşı kapı Hüseyin ağa mahallesinde Makbule İsmail Hanım, Kumkapı’da Hamide Melih Hanım, Bandırma’da Maide İshak Hanım, Bursa’da Duyun-ı Umumiye de tezkire kâtibi İhsan Hüsni Bey — Fatih Nişancı karakolu karşısında (11) numaralı hanede hâkim Emin Efendinin

Sayı:8

Genç Kadın

Sayfa:128

hafidesi Saime Gani Hanım — çarşı-ı kebirde kalpakçılar başında Cihan tuhafıye mağazası sahibi Osman Beyin mahdumu Şerafettin Bey — Konya Sultani sınıf 5 261 Galip Efendi — Konya Sultani sınıf 9 312 numaralı Beyşehirli Hasan Hilmi Bey 67 İrfan Bey, mütabakı kalanlar hepsi birer kartpostal kazanmışlardır.

Birinciye: iki lira, ikinciye bir senelik, üçüncüden beşinciye kadar altı aylık, altıncıdan onuncuya kadar üç aylık abone senetleri posta ile gönderilmiş ve irsalat başlanmıştır. Diğerlerini de hediyelerine posta vasıtasıyla adreslerine gönderilmiştir.

Posta Kutusu

Bandırma’da muhterem abonelerimize:

Siz muhterem karialarımıza ait mecmuaları fi mabâd Hacı Hikmet Beyin merkez ecza hanesine göndereceğiz. Mezkûr ecza haneden aldırmanızı hassasiyetten rica ve bu vesile ile samimi hürmetlerimizin kabulunu temenni ederiz.

Muhterem muallim Enis Haldun Beyefendiye:

Muallim Fuat Şükrü Bey yalnız pazartesi ve çarşamba günleri saat 10 dan 2 ye kadar idare hanede bulunurlar.

Değerli gazete bayii Sadık Efendiye:

İlk posta ile irsalat da bulunmanız lazımdır.

İki Mühim Eser:

Mecmuamızın heyet-i tahririye müdürü Muallim Fuat Şükrü Bey tarafından “Şehkatı Hicran” müdür edebisi Hüseyin Zati Bey tarafından, “Aşk Dersi” namlarıyla iki mühim eser neşr edilmiştir. Aşk, hicranı bihakkın temsil eden bu eserin mütalaasını umumi karia ve kariaalarımıza tavsiye ederiz. Merkez tevzî: Bab-1 ali caddesinde cemiyet kütüphanesindedir.

Hariçten talep edeceklerin mecmua idarehanesine bir kartla müracaat etmeleri iktizâ eder.

Mecmuamız hariçten tevzî etmek isteyen kitapçı ve bayiiler doğruca idarehanemize müracat ederlerse kendilerine mümkün olan sühulet ve muavenet gösteriyoruz .

Cemiyet kütüphanesi: memleketimiz maarifine edeceği hizmetle namdar eski ve büyük bir müessesedir.

Hilali ahmer cemiyeti hanımlar heyet-i merkeziyesi tarafından neşr edilen “Takvim” den birer tane edinmeleri muhterem karia ve kariaalarımıza tavsiye ederiz.

Gazeteye ilan vermek ve el ilanı yaptırmak isteyenler mecmuamız idarehanesine müracaat ederlerse fevkâlâde sühulet görürler.

~~~~~  
Müdür Mesul: Süleyman

~~~~~  
Konak Mahmut Bey Matbaası

İstikbalinizden malumat almak ister misiz?

Kadim ulûm-u hafiyenin Arapça ve Fransızca tercüme eden meşhur serirü'l yed mütehassısı mısırlı Şeyh es-Suyuti Mehmed Ferit beye müracat ediniz.

Müracaat adresi: Beyazıt'ta Aksaray tramvayları tevakkuf merkezi karşısındaki kara kulak hanında daire-i mahsusa.

Diş Tabibi Mehmet Hüdaverdi

Her nevi diş yapılır ve tedavi olunur. Ağrı his olunmaksızın diş çıkarılır.

Muayenehane: Cigal oğlunda Emniyet sandığı ittisalın da Telefon: İstanbul

1039

Kadın ve Erkek Yeni ve Eski

Yel soğukluğu frengi ve cilt hastalıklarının Avrupa'nın son usulleriyle teşhis ve tedavisi idrar ve kan tahlilatı yapılır.

Viyana hasta hanelerden mezun

Doktor ve refiki Doktor

Ahmet Remzi Marko

Adrese dikkat: Bab-ı ali ile Sirkeci arasında ki cadde de Ali Efendi sinaması ittisalında ki mesul hanenin ikinci katında numara 3402501 telefon İstanbul 2417

Sabahtan akşama kadar hasta kabul ederler.

Alım Satım İdarehanesi 1330

Her nevi malumatı ticariye emlak ve akar üzerine malumat ve alım satım — terhinat mukabilin de para ikrazatı— her nevi hususatı deâvi derahd edilir.

Hane: otel apartman yazıhane, ticarethane vesair işlere ait hususat serian kabul ve ifa edilir. Her gün Sirkeci de muvassal hanesinde 17-19 numaralı alım ve satım idarehanesinde müracaatlar suhuletle temin edilmektedir.

Tüccardan: Hüseyin Hüsnü ve şerikleri

Genç Kadın Müsabaka

Kuponu 9

Nevin

Mecmuamızın gördüğü rağbet ve teveccühe binaen gençlik ve kadınlık için herhalde kaide bahş olmak ve hayatı hakikiye sahnelerinden alınmak şartıyla bir külliyyat tesiriyle başlamıştır. Bu külliyyatın birincisini teşkil eden (Nevin) dir.

Nevin — Milliyetperver bir gencin bütün hissiyatını. B,ir genç kız aşkının da bütün heyecanlarını muhtevidir. Karia ve karialemize mütalaasını hararetle tavsiye ederiz. Merkezi tevzi (Kütüphane-i sevda) dir. Her kitapçıda bulunur. Bir nüshası beş kuruştur.

Genç Kız

Nasıl mesut olur!

Külliyatımızın ikincisini teşkil eden bu eser neşr olundu. Gençlerimize ve genç kızlarımıza saadet yollarını irae eden yegâne bir eserdir. Ezheri cihet mütalaaya pek ziyade şayan olan bu eseri umuma tavsiye ederiz. Nüshası 5 kuruş her kitapçada bulunur.

Ben Fransızca, İngilizce, İtalyanca, Türkçe, Yahudice lisanlarıyla renkli kartpostal mübadelesi yaparım adresim: Genç Kadın (R. Z)

VI. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 9, 24 Nisan 1335 (1919)

Genç Kadın

Müdüre: Fatma Fuat

Sahibi: Muallim Fuat Şükrü

24 Nisan 335 numara: 9

On beş günde bir çıkar kadın mecmuası

Mündericaât:

Gölge veNur: S. Tuğrul

Taaddüdü Zevcat : ...Bir Cevap: Yegâne Faik

Bir Nazm-ı Edibi — Fuat Şükrü Beye

— Eşref Nasip Evlenmeye Dair: ...

Melikeye: Halide Nusret İlham Fırak:

Tijare Burhan Kafiye Hakkında: ...

Hüsrân... Mithat Vehbi

Yaprakların Ölümü — Eşref Nesip

— M. Ekrem Tulû... Mehmet Adnan

Fiyatı 7,5 kuruş

Mahmut Bey Matbaası

Kitap tab' ettirmek gazetelere vermek ve el ilanı yaptırmak isteyenler idarehanemize müracaat ederlerse fevkâlede sühulet ve ehveniyet görürler.

Memalik-i Osmaniye İçin

Abonesi: Posta ücretiyle beraber senelik: 150, altı aylık 80 kuruştur.
Ecnebi memleketlerine: Senelik: 250 kuruştur. Altı aylık yoktur.

İlanâtın muhteviyatından dolayı "mecmua" hiçbir mesuliyet kabul etmez.

İdarehane: Bâb-ı Alide Ebu'l-mesut caddesinde Mahmut Bey matbaası fevkindedir. Posta kutusu: 401

24

Nisan

1335

Numara: 9

Sahibi: Muallim Fuat Şükrü

Müdüre: Fatma Fuat

Genç Kadın

Taaddüdü Zevcat Meselesi

— 1 —

Birinci makalemde taaddüdü zevcat hikmet ve kabulünde ki esbâbdan ve müsaade-i şeriye de ki suretten bahsetmiş idi.

Bidâyeti İslam da hikmet mevzu ve mesağ olan bu mesle bilahire birçok mesâil gibi suiistimale uğramaya başlayarak emri kurân ve şeriat ve kuyûd ve şurût mevzua bir tarafa bırakılıp her rastgelen mütaddid kadınlarla izdivaca başlamış ve zevcat arasında iltizamı adalet ve müsâvat şöyle dursun her yeni gelen kendinden evvelkinin kader ve menzilini izale ederek aile hayatında gittikçe mütezâyid bir anarşi husûlini bâdî olmuştu.

Zaman değıştikçe ve isaârı teâkub eyledikçe şerâit-i hayatiye tavahhül ve tebeddül etmekte olduğundan taaddüdü zevcat meselesi cemiyet-i beşeriye ye birçok mezratı mûcib olamaya başlamıştır.

Bu mazeretlerden en büyüğü ahlaka olan sui tesirleridir. Gittikçe kesbi suûbet eden maişet erkeklerle daha ziyade çalışmaya ve dimâğen yormaya başladığından bu taabi cismâni ve dimağının bünyelerde hâsıl edildiği zaaf ve inhizân münâsebâtı zevciye de rehâvet ve atâeli badi olduğundan, bilhassa müteaddid zevcesi bulunan erkekler bunların bir kısmı kâmilten ihmal etmeye başladıkları cihetle ihtiyaçatı tabiiye bir takım fena harekâta meydan açmıştır.

Bu babda tafsilat itaasından sarfı nazarla zamanımız da taaddüdü zevcatın şer'an men edilip edilemeyeceği keyfiyetini tedkîk etmek isterim.

Taaddüdü zevcat meselesi bu gün men edilebilir, çünkü bunu müstelzim esbâbı adîde mevcuttur:

Evvella: Bugün taaddüdü zevcata müsaadeyi bâdi ahvâl mevcut değildir. Fi'l-vaki tezâyüd nufus kaziyyesi en mühim mesâili ictimaiyemizden biriye de zamanımızın şerâiti hayatiye ve ictimâiyesi bir ailenin mütaddid evlat

yetiştirmesine müsait olmadığından, bir zevcenin bile yetiştirebileceği evlat miktarını ebeveyn ekseriyye tenkse s bulunmaktadır.

Saniyen: Vesâiti nakliye tekerrür ettiği gibi surat ve sühulet mevcuda dolayısıyla cihanın en uzak yerlerine müddet-i kalile zarfında gidip gelmek, beraberce aile görmek kolay ve mümkün olduğundan diyar-ı Bağide de bulunmak keyfiyeti her halde tarik-i zinayla suluku bâdi olacak derecede kuvveti haiz değildir.

Salise: Bilâde arz olunduğu vechle maişette ki müşkülât dolayısıyla erkekler de ihtiyacı tabiiye de isârı salefde ki kuvvet ve şiddet kalmamıştır.

Râbian: Taaddüdü zevcata müsadeki kuyût ve şerâiti bugün tamamıyla değil kısmen bile ifa adîmü'l imkândır. Çünkü ihtiyaç eskisi gibi mahdûd ve basit olmadığından iki üç zevce arasında her bir hususta iltizamı adalet ve müsâvat mümkün değildir.

Hamisen: mütaddid zevceler meyanın da adem-i imtizâc dolayısıyla tahsil eden mezahim ve müşkülâtının bâdi olduğu iftirâk felaketleri cemiyet-i beşeriye için muzırdır.

Sâdisen: Taaddüdü zevcat halinde zevcin zevcelerini ihmal mecburu ve zaruriyesi yüzünden tahsil eden ahlaksızlık insaniyet için en mühlik bir beledır.

Buna yedinci sekizinci esbâb daha ilave edilebilir.

O halde: Mademki bugün taaddüdü zevcat meselesi muzırât adîdeyi bâdidir. Mademki şeriat her bir muzırın men ve refini amirdir. Mademki taaddüdü zevcata mesağı müstelzim olan esbâb mevcut değildir. Mademki bu meseleye esasen şeriat-ı ahmediye bir takım kuyûd ve şurût tahtında müsaade etmiş ve bu kuyûd ve şerâiti bugün ifânın ademi imkanı muhakkak bulunmuştur. Mademki zamanın tebeddülü ile ahkâmın tebeddülü kavâid-i fikhiyedendir. Mademki erbâb-ı hâl ve akd millete ıslah olan ciheti kabul ve ihtiyâre memurdur. Bugün taaddüdü zevcat hususunu bir hükümet bir fetva-yı şerife ile men edebilir. Ve hatta etmelidir.

Bu hususa merci aitinin nazarı dikkatini celp etmeye! Cemiyet ve aile hayatının selameti namına vazifeden add eylerim.

Gölge ve Nur

İçtimai tekâmülün müstakim bir hat üzerine ilerlediğini zannedenler bir daha aldandıklarını hissettiler. Ben siyaset ibresinin kadiranenin hangi tarafını gösterdiğine bakmaya da lüzum görmüyorum. Fakat, kadınlık ceryanına son verilmek istenilen şekil, tekâmülde ki inhirâfı pekâlâ izah ediyor. Muhafazakârlık tahribkâr olmadıkça şâyânı hürmet olabilir. Fakat bugün biz maalesef muhafazakârlıktan ziyade ictimâî hayat için bir irtica görüyoruz.

Son haftanın gazete dedikoduları arasında darülfünun kadınlarının erkeklerle beraber derslere devamı meselesinin bir gençlik ihtiyarlık mücadelesi olduğu anlaşıldı.

Mesele yalnız gençliğe susunuz demekle kalsaydı ve yalnız dünkü mevcudu elde tutsaydı onu yine takdire layık bulurduk.

Fakat bugün dün atılan adımların da geri alınması teklifi önünde ictimâî tekâmül bir sarsıntı hissetti. Bunu en çok hisseden gençlik bir buhran yaşadığına kanaat getiriyor.

Cemiyet hayatının mekanizmasını istedikleri tarafa çevireceklerini zanneden muhterem zatların hüsnüniyetinden hiç şüphe etmiyoruz fakat hadiseleri yanlış müşahade ve yanlış hükümlere isnad eden yanlış davalar hayattaki buhranı izale edemez..

Bugünkü kadın meselesi hiçbir zaman bir arzu, ihtiras ve sevk tabii meselesi değildir. Kadın hayata atıldıysa bunu Türklerin demokrat bir millet olarak yaşamak isteyen vicdanında aramalıdır. Fertlerin vicdanı aldatılabilir, fakat bir milletin vicdanı hiçbir zaman aldanmaz...

Kadın hayata atıldıysa sevk-i tabi'îsiyle değil cemiyetin hayatının zaruretleri önünde bu seyle karıştı.

Kadın ictimâî vasfı almadan evvel yani, yalnız kafeslerin ardında gizli ve tamamıyla ferdi hayat yaşarken daha çok sevk-i tabi'îsinin esiriydi.

Kadın hür ve hayatında mücadele ettikçe sevk-i tabi'îlerine hakim olur dünyanın her yerinde böyledir.

Kadının erkek kadar hayata karışmasını onunla müsavi bir surette yürümesini bir izmihlâl add edenler kadının erkekle yan yana gelince ahlakın tamamıyla iflas edeceğini telkin eden nefsi kıyaslardan çıkan batıl mantığın esirleridir. Hissin bu, her gün aldanın mahkûm mantığı yanında birde, daima hakikat ve nurdiyen ilmin mantığı var ki o vazifesini yapar ve yürür.

Kadın hayata atıldıkça ictimâîleştikçe fazla iffet sahibi olacaktır. Tabi bunun için de, hiç şaşmayan ameli ümmetten ayrılmayacağız.. Kadın hür yaşadıkça iradesine hâkim olacaktır.

Asrın ihtiyaçları önünde , asrı bir millet olarak yaşayabilmemiz için kadının erkeğe müsaviliğini kabul etmek ve onu her yerde cinsiyet farkı gözeterek ayırmamamız lazımdır. Hele ilim sahasından... Bu günün yaşamak isteyen gençliği, her fırka ihtirasının hayatının üstünden yükselerek hayata ancak bu şartlarla tevafuk edebileceğimize iman etmiştir. Bunu da şimdiye kadar ispat etmiştir. Bu günün imanlı gençliğini yakından tanımayanlar belki ona ahlak müstehliki diyebilir.

Fakat bugün artık beyinlerinde şeytanların el ele verip dans ettiği bir gençlik

Adet:9

Genç Kadın

Sayfa:132

yok. Onu şeytan zannedenlere kıyaslarında aldıklarını ihtar ederiz.

Asır ve demokrat bir millet olarak yaşamaya azim eden gençliğin ahlak meselelerin de şuarâ erkeği kadın kadar, iffete mecbur tutmak, kadını erkek kadar sa'ye iştirak ettirmektir.

Artık bunlardan bunların kadınlarla bir arada ders okutmalarından şüphe için, burada gazete sütunlarına kadar geçen, fakat yüzümüz kızardığından tekrar edemeyeceğiz fena ve safları sayıp dökmeye bilmem ki ne lüzum vardı. Daima hak ve millet diyen gençliği ihmal edip bir hamlede ona ahlak müstehliği sıfatı vermek aziz vicdanlarının her halde bir zühûlüdür. Bu günün gençliğe , dünkü kozmopolit Ahlaka, dine yan bakan gençliğin hiç alakası yoktur. Onu anlamak için, biraz onun ruhunda dolaşınız...

Bu günün hayatı aziz efendiler, yeni bir şey istemiyor. Tekâmülümüz için zaruri olan ve bundan bin üç yüz yıl evvel bize verilen bir hakkı ondan almayın. İstediği yalnız hak efendiler...

Fakat irticâ asla !...

Bir Cevap:

Halide Nusret Hanımefendiye:

Sukûtumuzu hazırlayan esbâbı yalnız mektepler de iyi ahlak tedris edilmemesinde buluyorsunuz ki bu iddianız da sizi bir parça değil çok haksız buluyorum. Mektebin çocuk üzerinde ki tesiri kâbili inkâr değildir. Fakat ihmal edilmemesi icap eden daha bazı mühim noktalar vardı:

Biliyorsunuz ki ahlak ferdi değil ictimâîdir, fert de değil cemiyette aranır. Ahlakın âmili dindir. Binaen aleyh ahlak dinden doğar. Cemiyetlerin esas teşkilatı dini kavâidle temin edilmiştir. Bir memleketin ictimâî ahlakını temin etmek için ailelerde ve mektepler de dini terbiyenin vücudu şarttır.

Çocuk ilk terbiyeyi aile muhitinden aldığı ve mektepten ziyade muhitiyle temasında bulunduğu mektebin yapacağı tesir pek mahduttur. Aile terbiyesiyle, mektep terbiyesi aynı tarzda olmadıkça muhitin lakaydı daima çocuğun harekâtına hâkim olmaktan hali kalamaz.

Tek başına yaşamaya mecbur olan bir insan tesavvür edersek onda her türlü ahlaki mugâyeretler mubahtır. Şu halde demek oluyor ki ahlak mefhumu ferdiyetten uzaklaşıyor. İçtimai bir şekil alıyor. Bulunduğu muhitin kavâidi ictimâîyesi ahlak mefhumunu vücuda getiriyor.

Adet:9

Genç

Kadın

Sayfa:133

Her zümre-i ictimâîya batıl veya hakiki bir dinin tesiri altındadır. Ve bi't-tabî ictimâî esâsât dinin nısfı kadelerinden müsmüstahreaddir.

Bir milletin ahlaklı olması için ahlak kitaplarından ziyade mensup olduğu dinde ameli ve mütekâmili eşkâl ictimâînin tedvini lazımdır ki asrın ahlaki işte bu tettebüatı vücuda getirir. Yoksa hazret-i Ali'nin fezâil ahlakiyesinden, Hazreti Ömer'in fıkırperverliğinden bahis kitapları okuyacak zihniyet hâli hazırda mevcut değildir.

Muayyen ahlak kaideleri yoktur. Nitekim bu gün müteaddin akvâm indin de kin ve adâvet en makdüh bir âdet iken, henüz medeni olmayan kavimler de pek makbul bir hisâlatdır. Binaen aleyh lâ yetegayyer bir ahlak mecellesi pek vahim bir hayal olmuş olur.

Bir kavmin telkinatı diniyesi, terbiye-i ictimâîyesi, milli mefkûreleri o milletin ve ferdinin ahlakını teşkil eder.

İnas mekteplerin de lüzumsuz bulduğunuz derslere gelince: Benim tâli tedrisât da zâid değil, belki zükûr mekteplerin seviyesine vasıl olmak için eksik olduğuna kanaat ettiğim pek çok dersler var.

Tahsil ibtidai harsi ve medeni bir zaruret ictimâîdir. Tâli mektepler ise hayatta takip edilecek gayeye ihsar eder ve bu gayeler âli mektepler de istihsâl olunur.

Cemiyetinin ictimâî tekâmülünde kadına mevki verilirse gaye tecdid edilemez. Binaen aleyh lüzumsuz add edilen hendese, kimya, fizik durusu gaye için lazımdır. Hayat-ı ailede bir saadet müzdevce ümit edemeyenler ise gaye-i tahsile mecburlar.

Kadın zaruret harbiye ile memuriyetlere kabul olunduysa bu yarın ki ictimâî inkilaba atılmış bir hutvadır. Aynı zaman da ictimâî meslekler de belirecek kadın nâsiyeleri tahsili, zannetmemeye bir gaye-i memuriyet telakki etsin!...

Her kimya kitabı okuyan ve mesele-i riyaziye hal eden nasıl bir kimyager, bir mühendis olamazsa, her ahlak kitabı okuyan da fazileti ahlakiye gösteremez. Binaen aleyh: Ahlak tedrisâtları değil, terbiye-i diniye ve ictimâîye ile telkin olunur.

Yegâne Faik

Adet:9

Genç

Kadın

Sayfa:134

Evlenmeye Dair

İzdivaç dendiği zaman, zannediyorum ki hiçbir genç kadın ve erkek yoktur ki: Bu kelimeyi duyup da hayalin de bir sürü levhalar canlanmasın izdivaç, demek bugün ki şartlarla bazı gençlere göre intihardan pek de farklı telakki edilemeyen bir şey; çünkü, onlar diyorlar ki, simanın her gün ki şekillerini almayan, bariz bir surette görünüyor ki: Dünün bugünün kadını bir birinden ayıran vasıflar herhangi bir moda olup memleketin geçirmekte olduğu istihale devresidir. Dünkü kadın cemiyetinde yaşayan başka bir telakkînin, başka bir mefkûrenin arkasından koşuyordu... Bugün de, ona inhinâ teşkil eden bir köşe başında bulunuyor. Onun

için bugün ki ve dünkü kadın arasında doldurulmaz bir uçurum açılıyor. Bundan ana ile kız, gelinle kaynana görülmeleri kavgaları çıkıyor. Sonra kadınla erkek ayrı muhitlerin yarattığı birer şahsiyet olduğu için hissen anlaşılmakta o kadar kolay olmuyor. Burada ki his daima kalbin tahassüsleridir. Yalancı sevki tabînin ihtiyaçları değil... Bunların böyle olduğuna iman eden gençler evlenmeyi bir hüsrân add ediyorlar.

Bunlara bu his vermekte harici hayatın da büyük bir tesiri var. Saadeti evlenmekte zannedip de sonradan her şeyinin bir serap olduğunu anlayanlara izdivaç dendiği zaman her halde acı bir serzeniş diye dinliyor. Biz buna birçok sebepler buluyoruz sırası geldikçe hepsinden bahsedeceğiz.

Fakat evvela en mümkün olandan, en kâbili tatbik olandan başlıyoruz.

İzdivaç hayatının bize pek tatlı bir elma olmayan hatıralarının ilk satırına bakacak olursunuz... İctimâî teşekkülümüzden sonra; hayatını nasıl idare edeceğimizi bilmememiz, onun usullerini yanlış intihap ettiğimiz meydana çıkar. Mesela, hayatın en acı hadisesini alacağım ne yapayım; Olmuş ve olmakta devam eden bir hadise olunmak için dini şartlarından dolayı bir şey diyemeyeceğim. Fakat bir takım ananeler var ki, yaşamış ölmüş el'ân bir şey bırakmıyor: Bunların tesirinden kurtulamıyoruz. Görücüyle evlenmeyi bu günün hayatı biraz garip buluyor. Ve esasen tatbikatta da pek yaya kalıyoruz sonra parkta ve sokaktaki telâfilerden sonra verilen izdivaç kararları şüphesiz buda bir doğru değil bunun

için istiyoruz ki memleketin bugün muhtaç olduğu nüfus meselelerini halledecek ancak; izdivaç meselesinin sâlim bir şekle sokulmasıdır. Islah için bir şey düşünüyoruz. Fakat bunun yeni de olduğunu iddia edecek değiliz

Adet:9

Genç Kadın

Sayfa:135

Memleket de sermâyedâr iyi şahıslar var. Bunların teşebbüsleri arasında birde izdivaca cedî bir surette tavassut eden müessese bulunsa ve bunun riyâsetini memleket de en çok itimâda mazhar olan büyük bir adamımız kabul etse sonra memlekette olunacak kadınlar ve

erkekler hakkında ahlaki ve sihhî ve seciyyevî tedkîkten sonra, kadın ve erkeklerle ancak yıldızları kısmen olsun barışa bilecekleri evlendirse...

Evlenmeyi intihar telakki edenlere karşı yalnız bir müessese teşkiliyle mücadele edilemezse de bu tedbir her halde kimsesiz olanlara iyi ve mesut edebilir... Zaten biz de çok değil mümkün olanı istiyoruz.

Yaprakların Ölümü

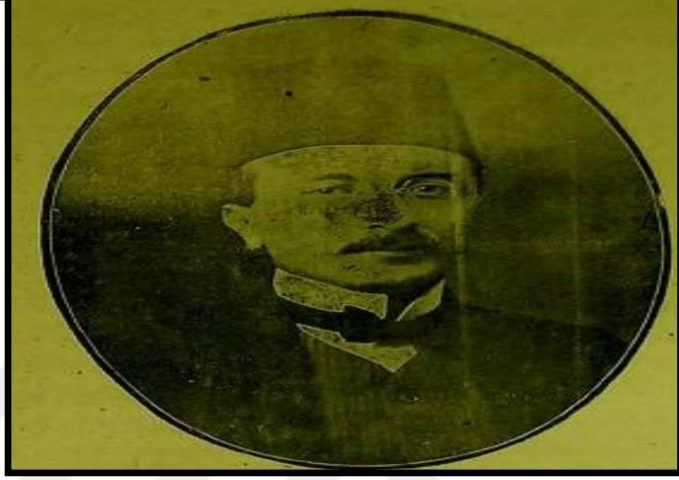
— Eşref Nesibe —

Onlar bir vâha-i matlasım da bu uzun geceler sinesinde birer altın tane gibi açılıp kapanan yıldızlı bir sema altında mahmur, yaygın, sarhoş uyurlardı. Cihanı bir firuze-i ilahi gibi pırlanta avizelerle süsleyen mehtabın altında onlar her gece başka başka terennüm saadetlerinin bestelerini fısıldardı... Fezâyî hafif nesîm kelâl bile okşamaz, yalnız his aşkın ebedi zemzemeleri doldururdu. Eteklerin de sihirgâr bestelerle akan derelerin çağlayışları sanki onların mevcudiyetlerine birer musiki hâr garâm gibi dökülürdü .. Saçları inkişâf eden goncaların hayat müthiş şebnemleri onları bir meste -i şebâb ile sarar, kanatları behiştî renklerle süslenmiş kuşların içine gagalarından dağılan bir füsunağmeler bir sara-i şefkadâr ile sarsardı.

Bir ıtr bahar sabahlar, bir nur ve zeheb geceler birbirini takip etti. Bir sabahta onun geniş sâyeleri altında yürüdüm. Anı ve fâsıla ile tıpkı bir muhtasar sesine benzeyen hışıltılar

işittim... Dallara ve sonra yere initâf etti.. neyledim ve dökülen sararmış bir iki yaprağı parmaklarım kavradı.. Hışıltılar teâkub etti. Baktım, artık dalları örten yapraklar gittikçe azalıyor ve dalların çürümüş kabukları birer kadid gibi sırtıyordu. Yürüdüm ve yürüdükçe sarı, solgun benizli yapraklar bir enîni perişan ile yerlere düştüğünü görüyordum.. Gözlerim onların makhûr sathında bir initâf ve istifhamkârane dolaştı.. Uzaklardan bir uğultu esti ve güya sâmiaya “Yaprakların Ölümü” diye seslendiler..

M.E.

Yazıcızâde İsmail Hakkı Bey

Memleketimiz de ziyade muhtacı muavenet olan kimsesiz ve fakir dullar, bilhassa şühedâ-i eytâm ve erâmildir.

Harp-i meşumun ihtikâre meydan açtığı zamanlarda bilâ tefrîk ve cins ve mezhep fakir ailelere piyasa fiyatının nısfından dûn bedelle zeytin yağı ve sabun tevzî etmek ve yüzlerce şehit eytâm ve erâmile aylık ve haftalık vermek suretle def ihtiyaçlarına muavenet eylemek gibi hasaîl civânmerdi göstermiş olan muteber tüccarlarımızdan Yazıcızade İsmail Hakkı Beyi ihtimâl ki muavenetini gören birçok valide ve hemşerilerimiz tanımazlar. Kadınlık âlemine maddi ve manevi hizmet sabk eden zevanla mecmuamızın alakadar olması ve lutuf dîdelere lutufkârı tanıtmak arzusu pek tabii olduğundan mûma ileyh İsmail Hakkı Beye bugün bir kıt'a fotoğraflarını neşr ediyoruz.

Her vesile ile muhtaç muavenet ve köşe neşîn sefalet yüzlerce valide ve hemşirelerimize el'an yardımda devam eden mûmî-ileyh mecmuamız, kadınlık âlemi namına beyân-ı teşekkür etmesi vazifeden add eyler.

İlham-ı Fırak

B.....

İşte bir şiir lâ yezel ruh Sana ithâf edipte inlerken
Niye kalbimde bir emeli mecrûh Oluyor hep ribâb hissimden.

Gözlerim bir deniz ki kamerin de Mâîliklerle mezc olur ruhum
Handelerden saadet ördüm de O hayalin peşinde çok koştum

Ellerin ellerim de titrerken Ayrılırdık bu arz-ı muhabbetten Bir sema
hayali şiire kadar Uçarız kalbimiz de sevdalar..

Sonra bir darbe-i hakikatle Kırılır şahbal hülyamız Düşeriz ruhumuz
merâretle Çırpınırdı bütün o his yalnız

Senki yalnız geçen hayatım da Bütün ümidimin simasından Binsem
şimdi yâd hicranla Sevdiğim sen de bir hayal olduk

Tijare Perihan

..Hece Vezni:

Zümrüt bakışlı Melike İçin: Alında defneden taşlar gülerken
Gözlerim güneşli, handandı kalbim, Gayenin en asil şekli idin sen
Sen saatler gele ferhândı kalbim!

Sonra yıllar geçti, kaybettim seni, Uzaktan görürüm nazlı gölgeni;
Hiç mesut etmedin seni seveni! Daim fırkatınla küryandı kalbim...

Bakışında artık parıltı yoktu, Alında zehirli bir kan kokusu!
Ah, bilsen ne mühtiş bir acıydı bu!..

Senin cerihanla talandı kalbim..

Kaçıyordu zümrüt gözlerin benden, Şimdi pek zehirli, pek gaddardın
sen: Ben senin en sadık esirin iken
Hasret ateşi ile sûzândı kalbim!

Ruha ebedi bir melâl yolladık Sen ey yeşil gözlü, vefasız kadın!
Bugün yâd eyler geziyor adın.
Bahtın bu cevir ile pek yandı kalbim!...

Halide Nusret Kazım

Adet:9 **Genç**
Kadın **Sayfa:138 Hüsrân**

Bilir misin, seni ne kadar seviyordum! Bu zannediyordum ki kâinatın
en masum ve yegâne aşkı idi. Seni ilk defa orada, tabiatın yeşil mâî dudakları
arasına bir inhimâk ateşin ile gömülmüş, görmüştüm. Şuh ve şakrak bir beyaz ve
narin kelebek gibi sermest huzuz çırpınıyordun.

Seni o kadar masum ve o kadar güzel görmüştüm ki kamer veya
zehra diyarlarından şu hanı süfleye nefhi mahâsin için etmiş bir ilahe-i şîir
zannediyordum.

Gözlerin yeşil, o derece yeşildi ki: Mayısın gözleri bile bu yeşillikte
ancak bir yeşil gölge olabilirdi... Saçların serâpâ sarı bir nurdu...

Yakınından süzülerek geçen, benliğim gaşy âver bir sadme ile
sallanmıştı. Pembe, beyaz çiçekler, sarışın başaklar, ipek eteklerin lerziş
temasıyla... Küçük ayaklarıyla doğru ve yuvarlanır gibi eğiliyorlardı . Yeşil
yosunlar, zemerden çimenler ve çiçeklerle sarılmış bir

şelalenin önünde durmuşun, şîir ve hissine müştak damlalar ,
müttehid bir kitle şeklinde kayaların gövdelerinden sızarak koşuyor, koşuyor ve
sonra yükseklerden çılgın bir yuvarlanışla iniltir ve feryatlar içinde intihar
ediyorlardı... Sen bu müntehrirleri , o güzel ellerinle okşuyor ve pembe

dudaklarıyla mültefit buseler lütuf ediyordun. Yeşil çimenler arasında her an görünmek hicabıyla titreyerek bu manzarayı yarı baygın bir halde seyreden gözlerinden iki ufacık katrenin yuvarlandığını görmüştüm... Ah! Bu yaşlar... Bu yaşlar, benim üfûl saadetimi ihtar eden birer nâkus edilir, kulaklarım. Bunun hırçın feryatlarıyla tırmalandı.. Bütün cazibesine rağmen tabiat, benim için artık bir zehirli bulut kömesi şeklinde görünüyordu. Evet, senelerce aranılan bir saadet, güzelliğin o ufacık damlacıklarında ilelebed boğulmuştu. Tekrar bir deryayı hüsrana düştüm... Ah, isterdim ki: Sen, o hayalim de yaşayan melek olsaydın, hiçbir şey istemeyerek ve beni tanımadığın halde ilelebed takdîs edeceğim o mabude-i aşk, oh.. O, sen olsaydın.. Sana her an, öyle yüksek, temas edilemez bir yıldız gibi ebediyen tapsaydım!.. Sen, gözlerin tanımak bir vaz' gam âver ile bilâtakâvi yollardan beyaz bir hayal gibi akıp giderken.. Bende bütün ruhumu istila eden bir ye'is ve hüznün içinde arkandan baka kalmış ve şelalenin yanına bi mecal serili vermiştim.

Artık sen, benim yıldızım. Meleğim, mabude-i şiirim olamazdın.. Bir başkası, evet pek muhtemeldi ki: bir hatıra, maziye tesîden bir diğeri biraz evvel önümde bütün mâîliğiyle inkişâf etmiş bir deryayı âmâl vardı. O şimdi gubâr oldu ve yerinde bir yığın çamur kaldı.

Bununla beraber sen şimdi nazarımda daha kudsî ve daha ulvisin. Ruhumun şimdi sana daha yakın... Gözlerinde biriken o katreler,

Adet:9

Genç

Kadın

Sayfa:139

Âli bir aşkın hatıra-i hürmetiyle parlayan inciler bedirler , saçlarında ki bû-ı vefa ve gözlerinde nur ismet var....

Artık seni hiç takip etmeyecek ve ruhunda ki
Mithat Vehbi

Kadın Ruhu!

Şair! Kadın ruhu bir viranedir Rüyalı handeler, baykuş sayhası Aşk, o meraretili bir efsanedir Hicran,, o her aşkın ezeli yası

Şair! Kadın kalbi hayal hanedir Mahmur bakışlar da elmas gizli Mabet değil ancak harap lânedir Her zerresi güya, kanlı zehirli

Kadın sözleri hep bir nâbın teli Yahut bir rübâbın yanık sadâsı Onda her bir acı, her saadet gizli Her kalp o seslerin daim hastası

E. Fahri

Nazım Devir Edebisi

Kemalî hürmetle muallim Fuat Şükrü Beye

Harbin derin ağırlıkları omuzlarımızdan kalktıkça herkeste, âlî'l-husus gençler de his şairane galeyana geldi. Her tarafta öbek, öbek cerâid mevkute intişâre başaldı. Bunların bazıları hayatlarını temin edecek kavaîdden mahrum oldukları için birer fecr kâzib gibi ikişer, üçer haftada üfûl edilir...

Şâyânı dikkattir ki hayatlarını kazananlar da, kazanmayanlar da hep muharrerlerin ve haddini muhafaza ediyorlardı. Bundan anlaşılıyor ki, memleketimiz de uzun harp senelerinde mahdûd zekâlar tevellüd etmiş ve bunlar da ne yazıktır ki hepsi bugün birer resim halinde mevcut dinlerini istikrarından mütaraddid. Birer mevcudiyet gösterebilmektedir. Devir hazır edebiyatının genç simaları göz önüne getirilecek olursa birkaç simadan sarfinzar edilince — çünkü bunlar mücadele-i kalemiyelirinin mevcudiyeti şahsiyelerine bihakkın bahş ettiği salahiyet mümtaza ashabıdırlar — diğerleri 329-330 senelerinin heveskârları olarak kalıyorlar. Biraz el işaret edildiği gibi her yerde inkılâbâtı siyasiyi ihzar eden ve teheyyücât dimağıyı tevellüd eyleyen ilim ve edebiyat vadisin de çalışan müfekkireler bizde pek azdı. Şu suretle sözlerimiz teyit eder ki hal-i hazır inkılâb

ilmi ve ictimâîsinde edebiyat nokta-i nazarında mevcudiyet gösterenler — velev kazib olsun — eşhâsın

Adet:9

Genç

Kadın

Sayfa:140

Taaddüdü ve zengile şemsiyle değil bir inhisarı mutlak içinde boğuluyor.

Hâlbuki bunun bu suretle bir çehre göstermesi bizim gibi her şeyde olduğu gibi ilimde de geri olan bir millet için hiçte iyi bir şey değildir. Çünkü dört buçuk senelik hummâ âlûd bir devre-i fetretin bugünkü nimi muzlim ittisâyı halinde yeni, mebzûl mücehhez nüshasıyla karşılaşmak isterdik. Ya husus yazılan yazılar da ilimden uzak, yalnız edebiyata, edebiyatın da “Nazım” kısmına inhisar etmekle “bir inhisarı muzâif teşkil etmektedir.

“Halk” kütüphanesinin neşr olunan beş kitabını birer, birer çevirelim bunların içinde bir tanecik olsun mahsûl ilim ve tettebbu bir eser bulmak zannedersem bir emri mahaldir. Hepsin de hayâlâtın vezin şairiyetle işlenen bediileri nazarları müşfik lemslerle cezp ediyor. Fakat bundan daha büyük şeyler, daha canlı ve mefkûreye ait malumat beklerdik. Bu hal uzun harp senelerinin bir-i ictimâîmiz de açtığı cerihaları tedavi edecek tedkîkâtı rûhiyye ve İctimâî için yorulan olmadığını elim bir surette isbat etmektedir.

Resâil mevkuteyi yoklayacak olursak onda dokuzu hep nazım, hep şiir, hep hayâlât terennüm etmekte olduklarını göreceğiz. Yalnız, “müşahede” mecmuası bu vadide bir serfiraz, bir mücahit ilim ve fen olarak kalıyor ki kendi namıma sahiplerine alenen teşekkür eder ve tebrik eylerim. Sonra kitap olarak — bütün mahrumiyetlere karşı — muhterem tabip

hekim Abdullah Cevdet Beyefendinin kistevlebon den tercüme ettiğârı harbin psikoloji netaic ve avâmil varki ilmi bir eser olarak bizi memnun ediyor.

Fakat bundan gençlikle bir hisse-i iftihar isabet edemez. Zira bu ihtiyacı düşünün eski fakat hep dem taptaze büyük üstadı ictimâîyemiz olmuştur.

Biz isterdik ki, bunu hocalarımız yorulmadan gençlik düşünerek bütün gavail saire arasında onları bu külfetten kurtarsınlar..

Diğer neşriyatta hep hikâyelere, romanlara, müşahedatı şairaneye münhasır kalıyor. Böyle olmakla beraber bunlar da sıkı bir daire-i mahdudiyet içinde boğuluyor. Ekser cerâiste kîl ve kâl, tenkit hep şiire merbut kalarak kimi parmak vezni; kimi aruz veznini hararetle mudaafa ediyor, şâyânı tesir ve teessüfdür ki ihtiyâcâtı ilmiye ve ictimâîmiz için dudak oynatmayı arzu bile etmiyorlar.

Felaketlerden korkulan milletler, onun ferdâsında ilimle uğraşırlar. Sînelerinde açılan cerhlerin ilmin tesir füsûngerisiyle iltiyâmbezir olmasına sâ'î olurken, tarih, bizim bugün ki gençlik cereyânın sayfalarına geçirdiği zaman hayali bir gaye peşinde koştuğumuzu müstehzi bir lisanla “Nazım devri” diye kayıt edecektir. Buna hiç şüphe etmeyelim.

Eşref Nesip

Adet:9

Genç

Kadın

Sayfa:141 Kafiye Hakkında:

Sahe-i matbu metinde münasebetli münasebetsiz mesele “uzun” un münakaşası acizlerini edebiyatta vezin kadar haîz ehemmiyet olan kafiye hakkında birkaç satır karalamaya sevk etti. [Kafiye: Ya basit ya mürekkep olur. Kafiye-i basite bir harf üzerine bina kılınandır. Edeb, zeheb gibi kafiye-i mürekkebe dokuz şeyin ictimâından hâsıl olur. Asıl kafiye (Harf-i rûy) denilen bir harften ibaret olup dördü kendinden evvel dördü kendinden sonra olmak üzere sekiz harfin vasatında bulunur

Harf reviyden evvel bulunanlar: Elf tesis dâhil, redif kayddır .

Sonra bulunanlar: Vasl, hurûc, mezid, nairedir, mesela mâildir, kâildir kelimelerinde elf, tesis hemze, dâhil lâm, harf-i revî baki kafiye, vasldır.

Redif: Harf-i revinin mâakablinde bulunan harf meddeden biridir, memur, mesur kerim, rahim, kemal, cidâl gibi

Kayd: Harf-i revinin mâkablinde tesis, dehıl, redifin gayrı bir harf sâkindir ki tekrarı harf-i revinin tekerrürü gibi şarttır.

Aşk, meşk, ayıp, kayıp, herc, merc gibi vasl: harf-i reviyi takip eden edattır. Lisanım cananım gibi

Mezid: Hurûcu takip eden harftir. Lisanımızdan cinânımızdan gibi

Nâire: Mezidi takip eden harftir. Lisanımızdandır cinânımızdandır gibi redif: Kafiye'nin tamamından sonra aynen tekrar eden fakat müstegal bilmefidir . Hazır eyler, hüner eyler eser eyler gibi

Harekâtı Kafiye

Kafiyede altı nev'i harekiyeye dikkat lazımdır. Bunlar da: res, işbâ, hüzü tevcih, mecru, nefâzdir

Res: Elf tesisinin mâkablinde ki fethadır . (Hamid) (Cahid) deki (Cevh) nin fethaları gibi.

İşbâ: Vasl müştemil kavâfide dehılın harekesidir. Çâkeri, sagari gibi

Hüzü: Redif ve kaydın mâkablinde ki harekedir: iltifat, kâinat gibi

Tevciye: Tesis müştemil olmayan kavâfide alâ'l itlak reviyinin mâkblinin harekesidir.

Edeb, hatp gibi

Mücbiri: Revinin harekesidir. Hayale, kemale gibi Nefaz: Vaslın harekesidir. Râhika, Cahika gibi

Uyûb-u Kafiye

Uyûb-u kafiye derindir: Senad, ikva, iktifa itâdır. Senad: redifin ihtilâfıdır. Zar, zor gibi

İkvâ: hüzü ve tevcihin ihtilâfıdır. Devir, devre derd, derd gibi

İkfâ: Revinin kurbu muhric olan bir harfe tebdilidir Sabah, siyah, abes, muktebes gibi

İtâ: Bir manada olan lafzın tekrarıdır. Hûnâb, hûşâb, serâb, senemkar, füsûnkar gibi

Tulû

Güneş daha bu iklimde: Arazinin bu parçasında görünmemiştir.

Loş bir ziyâ, meçhul bir aydınlık boralarını ancak enzâr ağyâra gösterebilecek kadar aydınlatıyordu.

Düz her şeyden düz, hiç eğrisiz zümrüt gibi bir ova ufuklara kadar uzanmıştı...

Ufuklara kadar uzak bu düzlükte hiç ses yok... Her şey susmuş...

Yalnız boralarını ihya eden mâî bir su bu düz ovanın ortasında hafif ve sesiz bir seyelânla uçar gibi akıyor afar gibi uçuyor...

Bu yeşilliği her şeyden, her yerden zemerden olan ovada bu saf iklimde sıcak bir havanın tatlı bir reftân raksan ile dolaştığı rüzgâr sayıla biliyordu. Bütün bunlar... Her şey bir tulû bekliyordu...

Öyle bir tulû bekliyorlardı ki bu arazi yakmasın. Öyle bir tulû bekliyorlardı ki onda gurûb olmasın.

Öyle bir tulû bekliyorlardı ki o yalnız kendilerine münhasır kalsın.

Velhasıl öyle bir tulû ki yalnız bu arazinin güzelliklerinden anlasın yalnız bu iklimi sevsin... Yalnız bu yerleri aydınlatsın yalnız burada doğsun... Yalnız burada gurûb etsin...

Seneler geçmişti.. Beklenen tulû yoktu. Fecr-i k zibin yalancı handeleri bazen bu arazi bu iklimi kandırır. Her Şey canlanmak ihtiyaını duyardı. Fakat yine boş ve loş bir aydınlıkla boraları sönük ve ısısız kalırdı ...

Boraları daha tulû görememiŐti...

YeŐillikler havaya, hava ufuklara ufuklar bulutlara bulutlar meltemlere hep soruyorlardı.

Tulû nasıl Şey... Ve nedir?..

Bir gün uzak iklimlerden bir nesîm hicran ile koparak akarsu ile buraya gelmiş bir g l bu iklime yalan yanlış bir tulû anlatıyordu. O da görmemiŐ... Fakat iŐitmiŐti...

O yalnız değilmiş... Çift imiş. Bazen iklime göre siyah olur m   olur... Bazen o kadar tatlı m   olurmuŐ ki denizlerden Şu akan dereden daha tatlı m   imiş.

Bu nasıl bir Őeydi? Buna bu iklimdekiler ŐaŐtılar...

Artık yaklaŐmıŐtı...  ntizar bunları sıkımıŐ... Dere daha hafif akmaya.. Hava bu sıcak rüzgâr daha yavaş dolaşmaya bulutlar daha hafif raksa başlamışlardı.. Artık her

Adet:9

Genç

Kadın

Sayfa:143

Şeyde bir bezginlik her cisimde bir durgunluk vardı.

bir gün çiçekler, bulutlar, meltemler, dere velhasıl her şey yeni uyanmıştı... Ufukta uzak derin ufukta parlak bir siyahlık gördüler.. Birbirlerine soruyorlardı.

Hem siyah fakat ziyâdârdı. Bu sönük arza şualar saçıyordu Şimdi ufkun, derinliklerin de tamamıyla beliren bu denizlerden derin.. Karanlıklardan siyah bir çifte büyüen arazi sakinleri taabbüde başladılar...

Fakat daha ne olduğunu bilmiyorlardı. Yalnız deli ve hırçın bir ibadetle tapınıyorlardı.. Artık bundan sonra euzgar fırtına gibi kasıp kavuruyor tatlı renkli çiçekler hâin ve koyu renklere bürünüyor... Dere etrafındakileri yalayarak, ezerek emerek akıyordu...

Bu arazi ne idi biliyor musun?...

— Kalbim

Bu tulû ne idi biliyor musun?...

— Gözlerin..

Mehmet Adnan

Müsabaka

[F. Y. T. Sa. Ha. N. Ka. R. N. Se. Ka. E. Ka. E. D. E. Sa. A. N. Y. He. R.]

Bu cümleyi bulunuz. Birinciye beş lira ikinciye senelik üçüncüden beşinciye kadar altı aylık abone, yirmi beşe kadar güzel ve faydeli birer kitap, elliye kadar kartpostal hediye edilecektir.

Geçen hafta ki bilmecenin cevabı [Nezaket küçük bir şeydir. Fakat kıymeti büyüktür .]

Doğru cevap verenler arasında kura çekilerek birinciliği Sirkeci’de erzak enbârı İttisalında ki hanede Huriye Hanım, ikinciliği Ali Nihat Bey, üçüncülüğü Muallim Bekir Sıtkı Efendi, dördüncülüğü Konya’da Faruk Bey, beşinciliği Bandırma’da Haşim Ferit Bey altıncılığı Beykoz’da Fuat Salih Bey, yedinciliği Aksaray’da Nevin Hanım, sekizinciliği ihtiyâd mülazımı Şevki Bey, dokuzunculuğu idare memurumuz Bekir Efendi, onunculuğu Kemal Pertev Bey kazanmıştır.

On birinciden yirmi beşinciye kadar kitap kazananlar: beyazıt inas numunasinden Derunnisa Haydar Hanım, Küçük Ayasofya’da Camcı sokağında 7 numaralı hanede Tebrike Hanım, Fatih’te Nişancı’da Saime Gani hanım, Fatih’te 10 numaralı hanede Saniye Hanım, Çemberli Taş’ta Feride Hanım, Galatasaray Sultaniye’sinden 714 Niyazi Kemal Bey, Sarıyer’de Doktor Nurizâde M. Abdulkadir Bey, Muayyen Zafer seyyâr Mektep sefînesi talebelerinden 174 numaralı Resmi Bey, Kalpakçılarda ucuz ve sağlam mal satmakla) maruf cihan tuhafıye mağazası sahibi Osman Nuri Beyin mahdumu Şerafettin Bey Bursa’da Hoca İlyas

Adet:9

Genç Kadın

Sayfa:144

Mektebi talebesinden 147 Mehmet Fuat Efendi, İâşe nakliyat memurlarından Fenerli Nuri Efendi, mecmuamız tevzi’ memuru Sıtkı Efendi, Darülmalumat müdavimlerinden Nimet Hüseyin Hanım: Valide Cami-i şerif 20 numaralı hanede Şükriye Hanımdır.

Mütebaki kalanların hepsi birer kartpostal kazanmışlardır. Birinciye: iki lira, ikinciye bir senelik abone, üçüncüden beşinciye kadar altı aylık abone senetleri posta ile gönderilmiş

ve irsâlata başlanmıştır. Diğerlerinin de hediyeleri yine posta vasıtasıyla namlarına gönderilmiştir.

Kütüphane-i Sevde’nin Fihrisiti

“Kütüphane-i Sevdenin dördüncü fihristini mütevenni ve hazin resimleri hâvî olduğu halde pek mükemmel bir surette neşr etmiştir. Mezkûr fihristin neşri için ihtiyar ile fedakârlık her halde rekabet kabul etmeyecek derecede büyüktür.

Biz bu nokta-i nazardan Sevde Beyi tebrik ederken... Kütüphanesinin bütün karia ve kariyalarımız için her nevi esarı huşunda yegâne müracaatgâh olduğunu bu vesile ile bir daha tekrar eyleriz.

Utarid

Utarid: genç şairlerimizden Vedat Urfî Bey kardeşimizin riyaseti edebiyesinde olarak her hafta mütenazzımen neşr edilmekte olan bu kıymettar mecmua-i edebiyenin mutaalasını umumi karia ve kariaalarımıza tavsiye ederken “Hayat acıları, muharrer muhteremi Vedat Urfî Bey kardeşimizi mecmuada gösterdiği anâr muvaffakiyetten dolayı seziavâr takdir görürüz.

Solgun

Genç şairlerimizden E. Fahri Beyin “Solgun” namında ki iki perdelik gayet güzel bir surette tahrîr ettikleri piyesi pek yakında intişâr edecektir.

Karia ve kariaalarımızın bu kıymettar eserden birer tane edinmelerini hâlisâne tavsiye ederiz.

Müdür Mesul: Süleyman Konak

Mahmut Bey Matbaası

İstikbalinizden malumat almak ister misiz?

Kadim ulûmu hafiyenin Arapça ve Fransızca tercüme eden meşhur serâirül yed mütehassısı mısırlı Şeyh es-Suyuti Mehmed Ferit beye müracaat ediniz.

Müracaat adresi: Beyazıt'ta Aksaray tramvayları tevakkuf merkezi karşısındaki kara kulak hanında daire-i mahsusa

Muamele Acente İdarehanesi

Bi'c-cümle dava-i hukukiye ve ticariye ve şeriye ve her nevi malumat ticariye emlak ve akar üzerine muamelatı kiraz, istikraz hane ve apartman han vs.hademe kâtip ve katibe muamelatı temehhdü ve derahd olunur Pazar ve Salı ve Çarşamba günlerinde Bayezid'de Karakulak hanede ki daire-i mahsuse de sâir günlerde Galata'da Bank-ı Osmani civarında adalet hanesinde 22-33 numaralı yazıhanelere müracaat olunması tavsiye olunur

Diş Tabibi

Mehmet Hüdaverdi

Her nevi diş yapılır ve tedavi olunur. Ağrı his olunmaksızın diş çıkarılır.

Muayenehane: Cigal oğlunda Emniyet sandığı aksâlında Telefon: İstanbul 1039

Kadın ve Erkek Yeni ve Eski

Yel soğukluğu firengi ve cilt hastalıklarının Avrupa'nın son usulleriyle teşhis ve tedavisi
edvâr ve kan tahlilatı yapılır.

Viyana hasta hanelerden mezun

Doktor ve refiki Doktor

Ahmet Remzi Marko

Adrese dikkat: Bab-ı ali ile Sirkeci arasında ki cadde de Ali Efendi mübgaması
insanlarda ki mesul hanenin ikinci katında numara 3402501 telefon İstanbul 2417

Sabahtan akşama kadar hasta kabul edilir.

Cemiyet Kütüphanesi

Memleketimiz maarifine ettiği hizmetle namdar eski büyük bir müessedir. Muamelatına gösterdiği intizâm ve mükemmeliyetle temiz eden mezkûr kütüphaneyi herkese tavsiye ederiz.

Mecmuaya abone olmak, eski nüshaları ve külliyyatı almak için doğruca idarehanemize idare memurumuz Muallim Bekir Sıtkı Beye müracaat etmeleri rica olunur.

Genç Kadın Müsabaka

Kuponu 10

Nevin

Nevin — Milliyetirûr bir gencin bütün hayatı. Bir genç kız aşkının da bütün heyecanlarını muhtevidir. Karia ve karialarımıza mütalaasını hararetle tavsiye ederiz. Herkes tevzi (Kütüphane sevdi) dir. Her kitapçada bulunur. Bir nüshası beş kuruştur.

Genç Kız

Nasıl mesut olur!

Külliyyatımızın ikincisini teşkil eden bu eser neşr olundu. Gençlerimize ve genç kızlarımıza saadet yollarını irade eden yegâne bir eserdir. Az her cihet mütalaaya pek ziyade şayan olan bu eser umumi tavsiye ederiz. Merkez tevzini cemiyet kütüphanesidir.

Şehkâtı Hicran

Kalbi her türlü rabıta-i muhabbetinden tesirât aşktan hali olduğu halde asude ve mesut bir hayat geçiren bir kıza karşı meftunluk komedisi oynayarak neticede teverrüm eden genç müteverrimenin hâl-permelalını ihtive eder. Merkez tevzii cemiyet kütüphanesidir.

Ele Bakan Madam Afitane

Adres: Galatasaray'da Anadolu otlu karşısında ki apartmanın dördüncü katında.

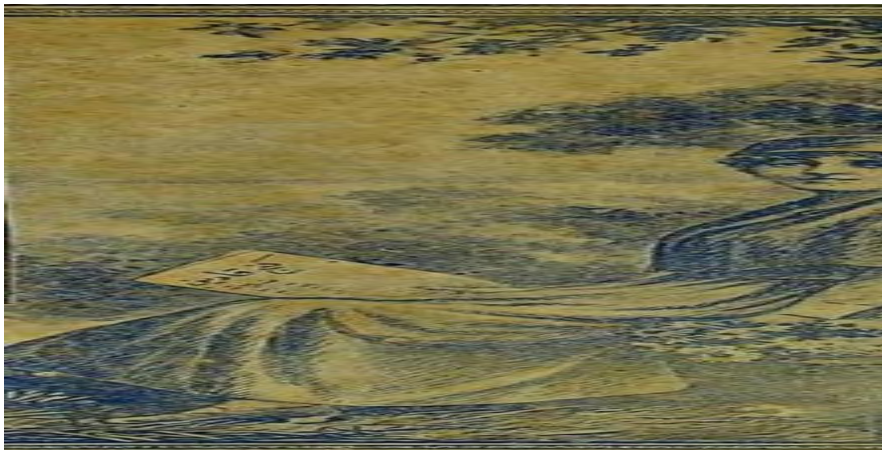
Zehri Füsün

— Suhulet kütüphanesi tarafından neşr olunan bu güzel mecmua-i eşarın tab'ında ki nefâset nıkta-i nazarından tabiânın gayretini tebrik ve bilhassa karialarımıza birer tane edinmelerini tavsiye ederiz.

V. Genç Kadın Mecmuası, Sayı 10, 8 Mayıs 1335 (1919)

Genç Kadın

Müdüre: Fatma Fırat Sahibi: Muallim Fuat Şükrü 8 Mayıs 335 numara: 10

Mündericat:

İhtiyar ve Genç

Ahlak Meselesi Hamit Kank

[Kız mekteplerine ait mühim bir mülakat]

Mevki İctimâîmiz Eşref Nesip

Taklid Rafi

Muhit ile Derece-i Alanesi.....

İnan-Vatan Perisine. Mithat Vehbi

Taktir Ettikten Sonra Tahassüs....

Semih Lütfü Romantizm Menşeleri

Nazar Değmiş M. Nihat

Birperdelikkomedi

7,5 kuruş

Kitap tab' ettirmek gazetelere ilan vermek ve el ilanı yaptırmak isteyenler idarehanemize müracaat ederlerse fevkâlede sühulet ve ehneviyyet görürler.

Memalik-i Osmaniye İçin

Abonesi: Posta ücretiyle beraber senelik: 150, altı aylık 80 kuruştur.

Ecnebi memleketlerine: Senelik: 250 kuruştur. Altı aylık yoktur.

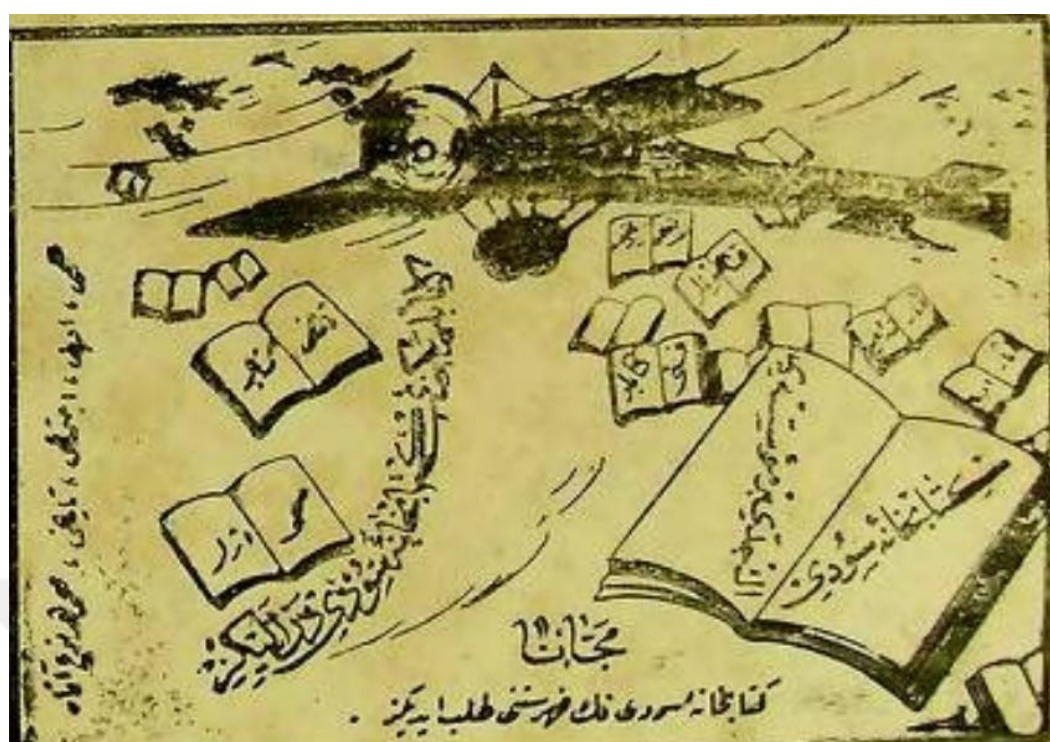
İlanâtın muhteviyatından dolayı "mecmua" hiçbir mesuliyet kabul etmez.

İdarehane: Bâb-ı Alide Ebu'l-mesut caddesinde Mahmut Bey matbaası fevkindedir.

Posta kutusu:401

Adet:10

Müdüre: Fatma Fuad

GENÇ KADIN

8 Mayıs 1335

Adet: 10

Sahibi: Muallim Fuat Şükrü

Müdüre: Fatma Fuat

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:146

...

27 Nisan 919 Çengelköy Sami Faik

Mevki İctimâîmiz

Bir kavmin bulunduğu mevki-i İctimâî, teşkilatı rûhiyyesinin maddi bir inikâs terakkisidir. Tecelliyâtı ruhiyenin eşkali üzerinde hâsıl olan tebeddülât, esasen tagayyürünü değil, belki onda ki revaç terakkinin sefahatini irâ'e eder. Bir kavmin adale-i ruhiyetinde yaşadığı akidelerin elyevm hayat carisinde teressüm eden tebdilatı ve bu tebdilatın esas seciyye üzerinde husula getirdiği tesirarla bunun derece-i ehemmiyetini tedkik edelim. Bunun için la alat tayin (silik*) kendimizi nazarı itibarı alacak olursak daha faide müthiş bir iş görmüş oluruz zihabındayım çünkü bir kavmin tarihi, teşkilat-ı hariciyesine tâbi olmayıp seciyyesinin muakkibi olduğun da daha aşikâr surette görmüş olacağız.

“Türklük”ün bidâyeti zuhurundan sarfinzar ile bugün bir hükümeti müstakille halinde yaşayan ve nüfus mevcudesinin kısmı azami Türk olan “Osmanlı” hükümetinin tarih tekevvünü tetkik edilirken orada tebler eden bir hakikat vardır ki o da, asırlarla temâdî eden bir his gâlibiyetin verdiği ve bununla uğraşıyla kesb ettiği husus bir “âyda el ” ın ruhumuzda ibdâ ettiği bir Türk mefkûremesidir. Bu mefkûrenin ahzi kuvvet ettiği menâbi çoktur: Onların içinde en bariz, en kavî müessir ve amillerden din ve diğer akvâm-ı İslamiyenin tecelliyât psikolojisi, ruhiyetimizin tetkik edilmesine dikkat edilmeden bilâ tensik kabul edilebiliyor mu bunların bir aksak-hazm ibkâ ederek bünye-i ruhumuzla imtizaç edememesini temin etmekten başka bir şey yapamamıştır. İşte bu muhtalit ve hususi bir “âyda el ” her gün, her teşebbüs ictiâîmizde bir dev gibi icra-yı nüfuz etmektedir.

Okumak İctimâî kanunlarını tanzim ve tesbit edebilmesi için diğer mütemeddin milletlerin kavanini ictimâîsinden istifade tarikini iltizam ederek istinbâtta bulunmaları tecviz edebilirlerse de gireceği milletin ruhiyatını da göz önüne alarak bu müstaariynin büründüğü gibi bu şeyde çıkartılıp ona temellük edilmek icap eder... Yoksa o alınan prensip geldiği hali muhafaza ederse ondan faide değil zarar görülür. Bugün ki mevki ictimâîmiz hep böyle müstaar prensiplerin ademi temellükü neticesi olarak tekarrur edememiş, geldiği menâbin ruhunu taşıyarak mevcudiyeteimiz de fenalık ihdasından başka bir şey yapmamıştır. .

Bizim tensikatı İctimâî de irtikâb ettiğimiz başka büyük bir hata daha vardır: Biz kavâidi ictimâîyeyi doğrudan doğruya bütün efradı millete neşr edilmesini arzu ediyoruz. Bu hatadır ki gayemize vusul da bizi en çok işgal ediyor. Eğer bir intizâm, bir itrâd takip edecek oslak işkal edilmiş bir hasretiyle zebûn olmazdık. İctimâî akidelerin evvela ailelerde, sonra

karyelere, kasabalara, şehirlere... intişârını nazarı teemmülle alarak o suretle işe başlamalıyız. Bu suretle fertten intişâr ederek müntazam bir metod ile mebsûten terakkî ve teâli ederek gaye-i terakkîmize de vasıl oluruz. Bu sereyân ve intişârın da bir şebeke-i müntazama takip etmesi lazımdır. Sunûf-u muhtelif nazadan devir tutulmayarak evvela Münevver dimağlara sonra da basit müfekkirelere telkihi

Adet:10

Genç

Kadın

Sayfa:148

Muktadidir eğer bu suret nazarı basariyete alınmadan iş görülmeye başlanırsa malzemesiz, hazırlıksız çalışılmamış olur ki, bunun neticesi de âdem-i muvaffakiyettir. Asrı terbiye-i ruhiyenin suret-i tekvini için vesaitin ihzarı lazımdır. Eğer bu hal nazarı itibare alınmazsa temeli kurulmadan bina edilmiş olur. Buda ufak bir zelzele ile münhedim olarak enkazı altında bizi bütün bütün ezer. Vesaitinde nelerden ibaret olduğunu da ikinci bir makale de tedkîk ederiz.

Eşref Nesip

Taklit ve muhit ile derece-i Alakası

— 1 —

Her medeni milletin sebab-i tekamül ve tekayyüzünü hazırlayan avâmilden en ileri gelenleri taklitdir.

Kendilerinden evvel müterekki milelden istiâne-i kayz etmek mecburiyetin de bulunan akvâm-ı basîta memleketlerine taşınacak, yeniliklerin evlâ emirde cihet tatbik ve derece-i selahiyetini tedkîk ve sonra zihniyet ve seciyye-i millete göre onları tanzim ve tatbîki esas bilmelidir ki matlub gaye-i salah ve temeddün hemen istikmâl edilebilinsin...

Yoksa aynen medlûlu manevîsi düşünülmeden, vaki olan taklit muhitin tahammül edemeyecek bir dereceyi hâiz olduğu takdirde esasen mevcut felaket indiras ve grubu derhal teshil ve ta'cîl eder. Asırdan asra bırakılan ananeler, bizlere mutlak bir bakanın eline temini maksatını tamamıyla bahşedemiyoruz. Bu itibar ile bizden daha fazla ileri gitmiş insanlardan, komşularımızdan yenilik almaya mecburiyetimiz âşikârdır. Fakat bu ahz ü kabz meselesi

hayatı bir mesele İctimâî bir dert olduğundan vakit taklitte pek teemmül ve düşünceli davranmamız icap eder.

Hâlbuki bizler, ma't-tessüf, yirmi dörtten beri dâhili ve harici hadis olan sebebsiz inkılab ve ihtilalleri içinde bunalmış bir halde kalarak bu vazifenin kuvvet ve kudreti düşünmeyerek hemen önümüze açılan her hangi bir sergiden biraz kapmış ve onları memleketimize olduğu gibi taşımışızdır...

Hiç şüphe yok ki: Dün hissedilen ancak bir ihtiyaç bilerek bu zavallı topraklara gelen ve bizi her gün bir felakete her dakika bir sukutu mutlaka deviren bu fena taklit neticesidir. Gözlerimizi kamaştıran Avrupaya esârına karşı pek hayran ve müteaccib kalmamız da sahih bir sebep var ise taklitin delâlet edemeyeceği noktanın hakikatini taharrî edememek yüzündendir.

Bu mesele de fazla alakadar olan kadınlar olduğu cihetle zaten onların hayatı ictimâîye ve medeniyede ki bugün ki mevkileri pek geri olmakla beraber bilhassa moda hususunda gösterdikleri acîb tahavvülleri kendileri ile beraber gelecek neslin de terbiye-i fikriyesine mühim darbeler indirmektedirler.

Beyoğluna sırf moda takliti için çıkan, ecnebiler ile yalnız bu ihtiyacın istifası için dost olmaları acaba düşünmüyorlar mı ki mensup oldukları millet tecbih bu sahte yeniliklere tahammül edemez bir kudreti ilmiye

Adet:10

Genç

Kadın

Sayfa:149

ile mücehhez ve sonra ana ve babalarının daha dünkü kıyafeti onlara birer numune olamıyor mu? Bu derece ani ve acele tahavvül ve tebeddül eden kıyafetler, şüphesiz sâlim bir muhakeme ve ciddi bir tefekkür neticesi olamaz.

onun için nedir ki her yapılan teceddüdün karîben derin bir kuyuda boğulmak endişesi başlıyor. Kıyafetde garip tahavvüllere ictimâî emrazın hudusunu derhal intâc ve ihzâr eder. Bu bahsin kadınların vücutla alakadar olan bu cihetin tedkîk ve sarihan ifadesini gelecek münakaşamız da mevzu bahis edeceğiz.

M. Raik

Tedrisât-ı Aliye Müdür Umumiyesi İsmil Hakkı Beyle Mülakat

Kız mekteplerine ait mülakat talep eden muharirimize hüsn-ü kabul gösterdikten sonra irâd olunan suallere ber-vech-i âti cevap vermek lütfunda bulunmuşlardır.

— Kız mekteplerini nasıl buluyorsunuz? Mektepler hayata göre kadın yetiştirmek için nasıl olmalıdır?

— Kız sultanîyeleri yenidir. Sultaniye olarak İstanbul'da dört mektebimiz var. Bu mektepler hakkında bir hüküm verebilmek için gayelerinin ne olmak lazım geleceğini evvela nazarı itibara almak ve teşkilatı ona göre muhakeme etmek lazım gelir. Benim anlayışıma göre memleketimiz de kadınlık hayatı başlıca üç şekilde tecelli etmektedir. İş kadınları, ev kadınları ve fikir kadınları, işçi kadınların mektepleri intidailerle idâdiler olmak lazım eglir. Fikir kadınları, sultanîyelerle darülfünunlar da teşekkül etmek lazımdır. Ev kadılarına gelince: Bunların bir kısmı, mütevazı bir hayata mâlik olduğundan ibtidâtı tahsil ile iktifâ ederler. Bir takım ev kadınları var ki onlar az çok, yüksek bir tahsil ile evde kalmak isterler. Bizim kibar-ı ailelerimiz umumiyetle böyledir.

Bunlar içinde sultani tahsiline ihtiyaç vardır. Şu halde sultani mektepleri tâlî müesseseler mevkinde iki maksatta hizmet ettirilmelidir. Biri, kadın darülfünuna ihzârât, diğeri kadınları tâlî bir tahsil ile teşhiz ettikten sonra ev hayatına hazırlamaktır. Bu iki vazife bir raddeye kadar müvazi gitikten sonra ayrılmalıdır. Çünkü darülfünuna hazırlanacak hanımların ihtiyacıyla yuvaya avdet edecek hanımların ihtiyacı bir olamaz. İşte kız sultani teşkilatımızda bu maksada göre muhakeme edebiliyoruz.

Ben, kız sultanîyelerimize iki nokta-i nazardan muhtaç ıslah buldum. Bir kere darülfünundan tahsilinie na mezt olanları hazır edecek derecede mücehhez değil. Hatta zükûr sultanilerinden iki sene eksik. Saniyen: Ev teşkil edecekleri mesut edecek derece de hususi bir teşkilatı da hâiz değil. Demek ki sultanîyelerimiz bir iki nokta-i nazardan muhtaç ıslahtır.

— : Bu husus için nezaretçe bir teşebbüs var mı?

— : Teşebbüs şundan ibarettir: Senelerin tensiki darülfünun ihzâr sınıflarıyla ev hanımı şubelerinin tesisi.

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:150

— : Kadınlık buhranın halli için mektepler de nasıl bir mefkûre verilmeli?

— : Efendim, takdir edersiniz ki mektep kendi kendine yeni bir mefkûre yaratamaz.

Böyle kuvveti hâiz olsa da salâhiyatdâr değildir.

Bu mefkûre hayattan doğacaktır. Mamafi: Kadınlık âleminin buhranına rağmen mektepte verilecek terbiyenin istikametini tahmin edebiliriz.

Müstakbel kadın neslini milli bir vicdan ile manevileştirmektir. Bundan kast ettiğim manen kadınları edebi ve meslekli bir mefkûre ile teşhiz etmek ve bu mefkûreyi dinimizin en rahmani iştiyaklarıyla takviye etmektr. Fakat bu millet, asrı, dini, ilmi ve medeni bir zihniyetle beraber olacaktır. Tâki, yeni nesiller de hakikaten ahlaki ve insani bir şahsiyet teşkekkül etsin, işin daha ilerisi tatbikat meselesidir.

Takdir Ettikten Sonra

Tehassüs

Bazen kadın derim o iklim tehassüste İpek vureykalar içinde, muhteşem lemâlar tulû eden bir şükûfedir ki, ruhun bütün o oksüzlüklerine karşı en hayat tevazü handelerle bir esir şifa verir elâmı hayata karşı hariri seyirlerle durarak her hecmenin yaralarını kadınların maneviyeti anlaşılamayan incelikleri ile tedavi eder...

Bunları düşünürken, öyle hassas ve fedakâr bir kadının her fedakârlığı ruhumun en hassas köşelerinde bir hissi prestij takdir ile yaşatarak onun içine ve Nesrin kadar nermin tahakkümleri altında inleyeyim onun perçin ve iğbirâr hücumları karşısında (sılık*)beni sevesin, iğnelesin, fakat bu savletlerin de, bu perbâdire savletlerin de yalnız bir şey unutmayasın. izzet nefsimi?...

O, hayat ile seyyân bu hissin karşısında biir tevakkuf hürmetkâr ile onu tazîm etsin... Esasen munis bir kadın, sevildiği takdirkâr bir his taabbüdle kendisinin anlaşıldığını anlarsa hayatın da her şey, en hardesinden, en kıymetdârına kadar her şey, unuttur, fakat takdir ile sevildiğini hiçbir vakit hissiyat arasına atamaz. Çünkü bu arada kendi izzeti de nefsi de eylemiştir .

Semih Lütfü

Adet

Genç Kadın

Sayfa:151

:10

Tah

assüs:

-

Vatan

Perisine

Kalbimizin kimsesiz hücrelerinde süzgün bir bahar güneşi gibi doğan tebessümünüz bu gün solmuş ve hüznü bir çiçek renginde.

Şair ve hüsnün latif korucuklarında aşkın ve tabiatın en coşkun eserlerini terennüm eylersen sen, biraz ötede senin ilâhî sesin her an başka bir şefkatle raks eden cilveleriyle bahtiyardık..

Şimdi de dudaklarından dökülen namerler, ölümle cebelleşen bir müteverrim gibi kesik ve sessiz; biz, sendeki bu ölüm ızdırabıyla kıvranıyoruz.

Dağlar ve kayalar, uzun ve yüksek başlarını sarhoş bir inhimâk ile ayaklarının ucuna yuvarlar.. Ve dereler doyurmak istenilmez bir halecânla mâî gözlerini süzerek etrafın da dolanırlardı..

Şimdi bak: Bunlar aile-i tabiatının bu mesut çocukları, ne der müztarib... Dağlardan derelere, derelerden kayalara taşan şu matem dalgaları, senin yüksek ruhundan isyan köpükleri doğuyor değil mi?

Hayal bahçelerinden sana zarif buketler getirir ve şûh gözlerinde pırıldayan şükrân nurlarını minnet ve hürmet dudaklarıyla emerdin... Bilirsiniz: Bu unutulmaz hatıra kalplerimiz de yıllardır gömülü.

Şimdi gözleriniz de başka buharlar zehirli boğularak görünüyor.

Fazanın mâî göllerin de sarışın alihalar birçok köpüklü sahillerde beyaz martılar yıkanırken.. Seni biz, kameriyelerden gözleriz Yalçın sahilller üzerinde dalgalanan saçlarında kalplerimiz sallanırdı...

Şimdi uzanıp yattığın şu menhus döşek, bir gök perisinin ızdıraplarıyla dolu... O, bu büyük ve affedilmez günahından mı haber mi?

Çocukların neşesin de anarak şefkatinde, kuzuların bahar şenliklerinde senin ruhundan birer nebze vardı. Çocukların dağlara uçan öksüz kavalında kurbağaların garip, garip ötüşlerinde, cevvaların ulumalarında, hatta baykuşların gönüller yakan feryatlarında bile aşk ki

mütehasır bir musiki ahengi duyuluyordu. Çiçeklerden ruhunu, yıldızlardan hüsnünü , bulutlardan şairini içerdin beşaret , nağme koku..her tarafta müsekker bir istila ile çalkanırdı..

Şimdi, bakınız! Seslere ne gad kısık ve kederli renkler , ne kadar solgun ve siyah: kokular, ne kadar kerbe ve irinli.

Kâinatın en güzel meleği, ey bizim şirin perimiz! Seni biz maddi ve havai bir hevesle sevmedik; büyük aşkın, kalplerimizde eksilmez ve azalmaz çarpıntılar bıraktı. Bu muhabbet, kendin kadar saf; kendin gibi samimidir...

Bu gün seni böyle... Muztarip ve can çekişir bir halde görüyoruz. Sevgimiz şimdi daha yüksek

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:152

daha ilâhî... Başı ocakta azim ve imanla kanlanan gözlerimiz, sana ümit vermiyor mu?

Damarlarımız da kızıl buharlar çalkalandığını hissetmiyor musun?

Ey dullar yetimler ve mezarlar memleketimin güzel perisi!... Seni biz çok aldattık; aşk ve vefâ temennilerimiz, hepsi birer yalandan başka bir şey değildi. Fakat bu sefer, bu sefer ki nedâmetimiz büyük ve hakikidir? Bu sefer ki cerihelerimiz çok, pek çok derin... Gözlerinde şüphe ve istihfaf bulutları gezinmesin!

İnan, sevgili inan; seni bu yataktan

Saçaklarında ölümün yırtıcı tırnakları dolaşan, matem hortalak hayalleri gezinen bu mezardan çıkartıp yine oraya: o sevdiğin bağlar, korular, şelaler, bülbüller memleketine,hüsn ve aşk yuvasına, baharlar periler diyarına iâde edeceğiz... Zavallı yoksullar ve muhterem ölüleri işhâd ediyoruz. İnan!

Mithat Vehbi

Bir Defterden:

1917 Kânûn-ı Evvel: Deliler Hastahanesi

Bu gence yine fenayım.. Soğuk odamda haykırmamak için yastıklarımı bir hayvan gibi ısıırıyordum. Geç vakite kadar uyuyamayınca yatağımdan çıktım. Şimdi yeni bir derdim var. Kendimi birçok şeylere benzetmek.. Yirmi saatten beri üç şekle girdim: Çınar, kabir, nur...

Sabahleyin pencereimin önündeki ağaca bakarak diyorum ki: Bende üzerine birkaç sevgilinin ismi kazılmış eski bir çınarım. Sonra bütün gün zihnimi ölüm düşünceleri doldurdu. Çamurlar içinde bile bir zevk-i hayat var. Hâlbuki mukaddes kitapların haber verdiği cehenneme ben “hayat ve dünyadır” demiştim. Anlıyorum ki insanların şu birçok ateş kuyuları başında dolap beygirliği etmekten başka vazifeler yok! Ve beynimiz müstakbel felaketlerimizi aksi ettiren bir siyah aynadır.

O halde, ölmek kurtulamk değil mi?.. Hâyır hâyra yine en büyük aşk, hayata aittir.

Belki benide bu büyük sevgi çıldırttı.

En muhteşem güzellikleri hatırladıkça mevti düşünüyorum. Böylelikle, her şey bende ölüyor. Renkler, sesler, temaslar.. Ve bütün mahâsin...

Demek ki ben bir mezarım da.... Belki herkes öyle... Gözlerimizin üstüne ne kadar çok buselerin, asi ve muhretis vücudumuz da ne çılgın temasların kastlarını taşıyoruz! Beni öpenin dudakları iki kızgın demir parçası kadar sıcak, bir hayat edilir.. Onlar bugün bu bütün topraksa, gözlerimin üstünde hissettiğim temaslar ne ?..

Sonra rengârenk ölümünü, gurupları hatırlıyorum Orada bunlardan, kalplerde her dakika yapılıp yıkılan Emeller gibi, saraylar, kaleler yapılır, yıkılırdı. Ve ben bir müddet sonra o günün de en güzel renklerini gömmüş dönerdim.

Ara sıra samiamın kubbesinde uyanan aks-i sedâlar ellerimi uzun uzun koklamalarım hep aynı şey..

Ben, işte bütün bu ölümlerin mezarı, fakat yaşayan

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:153

hatta birazda yaşanan bir mezarım. Çok zaman evvel ölen bir semayı ben, ne uzun seneler zihnimde yaşattım fakat nihayet o da git gide uzaklaşan bir hayal gibi silindi, kayıp oldu

şüphesiz... Zaman geliyor ki o renkler sesler ve temaslarda artık bizde uyanamıyor ve işte o gün yaşayan mezarı olduğumuz güzellikleri ikinci defa ebediyyen ölmüşlerdir ..

Ben bir nurumda:

Şimdi büyük Çınar'ın dalları arasında mehtâbı görüyorum. Gözlerimi kısıncı bana uzattığın ince, gümüş yoldan koşmak, insanlara anlatmadığımı sana söylemek isterim: Mehtap! Mehtap!

Bende nurum! Hiçbir yeri aydınlatmadığım halde kendi kendimi yakan bir nır...

.....

Mehmet Kadri

Romantizm Menşeleri Jean - Jacques Rousseau 1 — Hayatı:

1712 - 1778

Rosso: 1712 senesi Haziranın yirmi sekizinci günü (Cenevre) de doğdu. Babası saatçi idi. Annesi onu dünyaya getirirken ölmüş. İki halanın eline kalmıştı. Babası hafif mizaçlı bir adam idi: Esasen bir aşk neticesi olarak evlendiğinden küçük Jean Jacquesin annesinin hatırasını unutmamış, onunla sabahlara kadar roman okur, ona sabahleyin kırlanğışların ilk cıvıltıları üzerine yataklarına çekilirlerdi. Rosso, biraz daha büyüyerek romandan yükselip Plutarquo okuyunca ruhu kahramanlıkla sermest oldu.

1722 de babası fena bir meseleden dolayı Cenevreyi terke mecbur oldu. Oğlunu, bir daha kendisiyle meşgul olamamak üzere, bir zevk adamı olan, kardeşi (Bernard) ile müthiş bir zâhide olan halasına bıraktı. Bunlar, çocuğu Cenevre civarında bulunan (Salève) dağı

eteğinde kâin (Bossey) de oturan papaz (Lambercier) in yanına verdiler. Genç Rosso ağaçları, kırları, tabiatı sevmek gibi hassalarının ilk ruhu temâyüllerini burada kazandı. Tekrar (Cenevreye) getirdikleri zaman onu evvel bir zabt kâtibin yanına verdiler, sonra orada duramayınca, bir hâkkakın yanına çıraklıkla bıraktılar. Fakat hâkkak onu daima dövüyor, sebzelerini ona çaldırıyordu. Bu sırada okumak için çıldırıyor, bütün kiraathaneleri aşındırıyor, eline geçen kitapları getiriyordu. Fakat ustası bulduğunu yakıyordu. Jean Jacques sefil

bulunuyordu. Bir fırsat onu kurtardı: Bir gün kabirde uyanmıştı. Akşamleyin döndüğü vakit (Cenevre)nin kapılarını kapalı buldu ve bunu kendisine hak tarafında

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:154

Vaki bir işaret, bir tenbih add ve telakki ederek bir daha ne hâkkakın ne de amcasının yanına uğramamaya karar verdi.

İşte (Savoie) de dolaştığı esnada (1728) bir gece evinde kaldığı bir papas (Mme. De Warena)n adresini verdi. Bu genç madam İsviçreden (kalotisim?) den ihtirâren (Anneey) ye çekilmiş orada din ile uğraşıyordu. Çehresi kendini iyi kabul ettiren genç bir protestani (Turen)e gönderir. Orada daha kolay Katolikliği kabul eder. Bir müddet sonra cebinde yirmi ferank bulunduğu halde kapı dışarı ederler. Rosso, garip bir halde (türen) sokaklarını aşağı yukarı dolaşır. O esnada kırallık şerefine yapılan bir takım dini ayinlerde dinlediği mûsikiden kendisine de buna karşı bir temâyyül uyanır fakat yaşamak için mecburen uşaklık yapar. İlk bulunduğu evde bir kurdelele çalar, hizmetçi kızı itham ederek onun kovulmasına sebep olur. İkinci kapısında zekâsı, tesadüften toplanma malumatı ile dikkati celp eder. Efendisinin işine yaramaya başlar. Fakat muntazam hayattan pek çabuk bıktı. Baele isminde kendinden beter bir serseri ile bir müddet gezdi. Fakat (Anneey) ve (Mme. De Warena) onu kendine çekti. Arkadaşından ayrılarak (Anneey)ye gitti. İyi edildi. Bir mesleke intisâb için bir manastıra sokdular. Kendisi biraz sonra musikiye döndü. Hatta o kadar ki daha kendi öğrenmeden ders vermeye kalktı.

Fakat onun serseri ruhu yine rahat bırakmadı: Liyon, Lozan, ve Parisi dolaştı. Maharetsizliğinden ve hiffettinden dolayı kaldırım üstünde kaldı ise hatırası derhal, ikâmetgâhı (Chambery)ye nakil eden (Mme. De Warena)e dönerdi. Fakat bu seyâhatlerden çok kazandı, çünkü uzun yollar “yürüyüşler” serbest ufuklar, meçhul konaklar, tesâdüfi yağlı yemekler, yıldızlı geceler onu mütehâyir, müteheyyiç ediyor ruhunda silinmez ihtisâslar

bırakıyordu. Fakat bütün bunlarla beraber yaşamakta lazım: “(silik*)” ona bu serserilikle telîf edilebilecek bir memuriyet bulur. Buda devam etmiyor. Mûsikiye itisâb edecek ve bütün bu arzuları gaybubet ve seyahatle karışıktır.

Jean - Jacques bahçivan (Claud Anet) ile iyi geçiniyordu. Bu bahçivan kendisi ile beraber (Mme. De Warena)n himaye kerlerinden idi. (Claud Anet) ölünce (Wintzenried) isminde bir İsviçreli istihlaf etti. Rosso bu adamla bir türlü istihlaf edemedi. Ve işte bu dakikadan itibaren (Mme. De Warena)den soğumaya başladı. Son üç yazdır (1738-40) geçirdiği

latif, mesut hayatı gölgelemeye başladı. Bu üç sene zarfında hemen her cins kitap, felsefe, tarih, edebiyat, şiir okumuş ve mücadeleye hazır bir halde silahlanmıştı. İlk tecârübünü (Charmettea)de yazdı.

Nihayet Mme. De Warena ile katii olarak ayrıldı ve Parise geldi. (1741) bu zavallı kadın sıkıntıda idi. Hali git gide fenalaşmış, daima borca girmiş . Rosso bir parça yardımda bulunmuş isede birçok davalar, vakalardan sonra 1762 de ölmüştü. Bu kadın meşûş, müfid, zâhid, bir parça sergûzîni tabiatlı idi. Eğer Jean - Jacques bütün tanıdığı insanlarla kendi hatalarını itiraf etmemiş olsaydı bu kadın da böyle bir parça mühlikin bir şöhret kazanmazdı.

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:155

Rosso Parise geldiğin zaman on beş levîsi ile (Narcisse) isminde bir komedi ve kendi icad kerdesi olan yeni bir nota yazmak usûlî vardı. Bundan para kazanacaktı. Fakat (Venise) Fransız sefiri (Montégu)nin yanına kâtiplikle gitti. On sekiz ay kadar yanında kaldı. Bozuştı Kendisini parasız memuriyetiz Paris kaldırımlarında buldu. Yaşamak için not istinsahına başladı. . Fakat bundan evvel Parise gelişinde bir takım dostlar edinmişti. Otuz yaşında hararetli gözleri, iyi bir çehresi vardı. Hemen güzel denilecek bir halde her günden bir teveccüh kazanıyordu. (Diderol) ondan (Enyelepédie) için musikiye dair makaleler istemişti. (Fontenelle), (Marivaux)yı tanımış (Condillac) ile dost olmuştu.

Saray için (Voltaire)n bir piyesini (Rameau)nın bir operasını ıslah etmiş ve musikisi meşhur salonlaraistıla etmişti.

Madam (Mm. Dupen)e kâtip olarak intisâb ediyor. Madamın oğlu Mösyö (M. De Francueil) onu kasadar yapmak istiyordu. Bunlar servet demekti. Fakat o bütün kalbinin

nefretiyle bu paraları reddediyor. Ve bu reddi esnasında idi ki çocuklarını, karısı (Thérèse Levasseur)e rağmen bulunmuş çocuklar idaresine teslim etti.

— Bitmedi —

Nazar Değmiş!

Bir perdelik komedi

— Tütme —

Ahmet Sabahi Efendi: 50 yaşında. Demide Hanım: 18 yaşında.

Hoca Zuhuri Efendi: 50 yaşında.

Birinci sahne Ahmet Sabahi Efendi — Hoca Zuhuri Efendi

Ahmet Sabahi Efendi — Muhterem hoca efendi! Hiç bende haneyi teşrif ettiğiniz yok.

Bizler daima şeref kudümünüzle müşerref olmak isteriz!...

Hoca Zuhuri — Bende daima teline-i sohbetkerim lakin tâ'at ve ibâdât vaaz ve nasihat, ıslahı nefis emâre ali âlâ'l ekesr ehibba ve evdayı ziyarete müsaaıt olamıyor.

Sabahi — Lakin hoca efendi, bu kadar da uzlet...

Hoca Zuhuri — Müslime itikâf gerek... Ahir zamandayız ... Ne i'tikâd, ne iman, ne amel kaldı. Ricâl asi, nisvân bağı ricâl bidin , nisvân dalâlet... Hemen Cenab-ı mevle itticamımızı hayr eyleye. Hele kadınlar... [Mütehevvirane yerinden kıpırdanır .] Frenk kadınlarından daha dinsiz... Ne ar kalmış, ne hicap...

Sokağa çıkamıyormuyum, tehevür gazap geliyorum. Yüzde peçe yok, gerdan hemen göbeğe kadar açık...

eller, bilekler ta pazulara kadar meydanda....Çoraplar camdan daha şeffaf...

Düşünüyorum: bu kadınların kocaları, babaları, büyükleri yok mu? Nasıl müsaade ediyorlar?

Ahmet Sabahi — Nasıl müsaade ediyorlar? Müsaade ne demek, söz geçirmek kaldı mı?...

Hoca Zuhuri — Söz geçirmek mi? Falaka yok mu!..

Ahmet Sabahi — Hoca Efendi, falakayı mahalle mektebinde biz yedik medrese de siz yediniz. Şimdi ki kızlar...

Hoca Zuhuri — Canım Sabahi Efendi, sende çocuk gibi laf söylüyorsun; bir erkek karısına kızına laf anlatamaz mı?

Sabahi Efendi — Karım ne ise... Ona laf anlatmak kolay... Fakat kızıma... Hoca Zuhuri — Ha... Sahi, sizin kerime vardı, büyüdü mü?

Sabahi Efendi — Hemen hemen... Şimdi on sekizinde var... Fakat yaramaz.. Hoca Zuhuri — Maşallah... Allah bağışlasın fakat neden laf dinlemiyor?...

Sabahi Eefndi — Her ay bir çarşaf.. Her hafta bir kundura aldığımı kızmıyorum.

Çarşaf, çarşafdan başka her şeyine benziyor, yarısı siyah yarısı kahverengi, yarısı yeşil...

Hoca Zuhuri — Moda değilmiş ya?

Sabahi Efendi — Bilmem vallahi... Ayakkabılarının ökçesi bir buçuk karış... Hoca Zuhuri — Ne garip şeyler!..

Sabahi Efendi — Bin defa söyledim: Her hafta biir çarşaf, her gün kundura alayım.

Fakat babayani olsun.

Hoca Zuhuri — Ne diyor?...

Sabahi Efendi — Ne diyecek? Baba, diyor sende de hiç zevk-i bedîı yokmu? Buda bilmem nasıl tabir: Zevk-i bedîı.

Hoca Zuhuri — Zevk-i bedî!... Hükemâ-yı kadimeden cenâb-ı erstalisten kalmadır. Bu terkidenden hüsn-i manası aramaktan ziyade bedbaht manası aramalı. Ne ise demek baba yanılığın kabul etmiyor?

Sabahi Efendi — Hakkı da varya... Moda çarşafında çok güzel yakışıyor. Elbiseler de kezâ bir kere süslenince melek gibi oluyor. Sabahleyin çıktı hâlâ yok.

Hoca Zuhuri — Nereye gitti?

Sabahi Efendi — Sabahleyin arkadaşları ile birlikte parka gitmişlerdi. Şimdi hemen nerede ise gelir.

Hoca Zuhuri — Parka mı gidiyor?

Sabahi Efendi — Bende gitmemesini söylüyorum fakat bana: Ne bir kafe konser var. Ne bir dans mahallî nede eğlenilecek bir yer var. Artık parkta gitmezsem çıldırırım diyor. (Dışarıda ayak sesleri işitiliyor) Galiba geliyor. Muhterem hoca efendi sizden çok istirham ederim, şuna bazı nasihatlar verin, ıslah edin.

Hoca Zuhuri (Sakalını sıvazlayarak) — İnşallah.. Yola getiririm.

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:157

İkinci Sahne Evvelkiler - Demide

Demide (genç, güzel, şık, şûh bir kız. İçeri girerken tatlı bir seda ile) — Bonsüva , babacığım.. Ah... Yalnız değiliz.

Sabahi efendi -hoca efendi var Aziz ahpaplarımdandır Hoca Zuhuri — (Hareket eder.) Kendi kendine âfet!... Sabahi Efendi — Kızım gel, Hoca efendinin elini öp!

Demide (Manidar gülümseyerek) peki öper (hocanın gözleri süzülüyor) Babacığım, ben gideyim de soyunayım...

Sabahi Efendi — Otur, kızım. Biraz otur.

Demide — Şimdi gelirim. (Çıkar)

Üçüncü sahne

Hoca Zuhuri - Sabahi Efendi Sabahi — Ne diyorsunuz, hocam? Yakışmamış mı?

Hoca — Çok... Tuhaf.. Allah ıslah etsin. (Sukût)

Hoca — Ayak sesleri duyuyorsum. Galiba geliyor. Ben ona nasihat edem. Sabahi Efendi — Ümit sizde..

(Demide girer.)

Dörtlüncü sahne

Hoca Zuhuri - Sabahi Efendi Demide

Sabahi Efendi — Demide niye başını örtmedin!

Demide — Hoca Efendi yabancı değilmiş, neden başımı örteyim. Sabahi Efendi — Öyle ama kızım...

Hoca Zuhuri — Zıyanı yok.

Sabahi Efendi — (Kendi kendine) — Mülâyet ile başladı. Galiba yavaş yavaş ikna edecek. (Cehren) hoca efendi, ben azıcık dışarıya çıkayım, tütün tenbakü aldıracağım.

Hoca Zuhuri — Alâ olur... Tenbakü isfahan olsun. İyice arasınlar.

Sabahi Efendi — (Demideye) — Kızım, Hoca efendi ile kal elini öp... Duasını alır... Müstefiz olursun.

Beşinci sahne Hoca Zuhuri - Demide

Hoca Zuhuri — İyi kzım, Nasılsın?

Demide (Müstehzi) — Elini öpmüştüm. Hıca Zuhuri — ?....
(Demide Hocanın elini tekrar öper, hoca titrer.)

Hoca Zuhuri — Çok yaşa kızım... Gel bende seni öpeyim...

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:158

Demide (Şaşırır) — Efendim...

Hoca Zuhuri — Berhüdâr ol kızım.. Gel bende seni öpeyim. Dur bari ben geleyim.(Kalkar)

Demide (Ayakağa kalkar) — Rahatsız mı oldunuz? (silik*) Hoca Zuhuri — Yok yok....
(Otururur sukût)

Hoca Zuhuri — Bu gün gezdiniz mi? Demide — Evet...

Hoca Zuhuri — İyi... Nasıldı? Demide — İyi

Hoca Zuhuri (Kendi kendine) — Kız değil âfet... (Heycan ile) Kızım sen niye böyle çok moda giyiniyorsun?

Demide — Adetim....

Hoca Zuhuri — Onu sormuyorum. Kendine acısına Demide — Yoruldum başıma ağrı geldi.

Hıca Zuhuri — Dedim ya... Kendine acı Nazar değmiştir. Bu kadar hüsn-ü cemale nazar değer...

Demide —istihza etmeyiniz hoca efendi !..

Hoca Zuhuri — Biz icabı meslek yalan söylemeyiz Çok güzelsen nazar değmiştir.

Demide (Müstezî) Ne... Şimdi ne olacak?

Hoca Zuhuri — Nazar fenadır. Gelde seni okuyayım.

Demide — Peki, efendim...

(Hoca Zuhuri toplanır. Demidenin yanına gelir)

Hoca Zuhuri — Kızım!... Besmele çek. Ellerini elime ver. (Dudaklarını kıpırdanarak okumaya başlar. İyice süren bu okuyuş yorgun olan Demideyi esnetir.) Bak, bak gördün mü nazar çok şiddetli... (Kapı yavaş yavaş açılır, Sabahi Efendi başını uzatır. Manzarayı görünce dudaklarını bükerek hayret eder. Bir şeyler duymaz)

Hoca Zuhuri — Dedim ya nazar... (Demidenin ellerini bırakarak bileklerini okşamaya başlar, okumaya devam eder.) Nazar, nazar nazar... (Elleri Demidenin omuzlarına kadar çıkar, Demide ise uyuklar) Zavallı meleğe nazar değmiş... Ellerini Demidenin boynuna dolar.)

Demide (Sıçrar) — Şey... Nazar mı değişiyor... Hoca Zuhuri — Nazar, nazar.... (Sarılır)

Demide (Kurtulamaya çalışıyor) — Hoca Efendi bırak, yetişir.. Nazar gitti yetişir.

29 Mart 1919

M. Nihat

Adet:10

Genç Kadın

Sayfa:159

Sayfa

boş

Açık Muhabere:

Adapazarında kâtip Osman Ethem Beye:

İrsalatınıza intizâr olunur.

Erzurum da terakkî mektebi edebiyat muallmi Ömer Raci Beye:

Teveccühünüze teşekkür ederiz. Emriniz üzerine bir senelik abone kayıt ettik ve nüsha-yı münteşireleri gönderdik.

Adapazarında inas mektebi müdüresi Atiye İlham Hanımefendiye:

Teveccühüne ve mecmuamızın tamimi için vaki olan latifenize en samimi teşekkürler ederiz.

Yalvacda Namık Kemal Bey mektebi müdüresi Mediha Hanımefendiye:

Hesabınızı meşar bir mektup takdim etmiştik. Cevap ve irsâlâtınıza intizâr etmekteyiz. (Konya) Beyşehrinden Çelebizâde İsmial Hakkı Efendiye:

Külliyatımızdan “Şehkâtı Hicran” nam risâleden bir tane daha göndrdik onbeş kuruş posta pulu olarak gönderebilirsiniz.

Afyon Karahisarda Hasan Vecihi Beye:

Mecmuaya üçer aylık altı abone temin ettiğinizi ve adreslere isrâlâtında bulunmanızı yazıyorsunuz maalesef üç aylık abone kayıt etmiyoruz altı aylık birer senelik olursa bi'l-kayıt irsâlâtında bulunuruz. Aksi takdir de irsâlât mümkün olamaz. İhtirâmâtımızın kabulü.

Makra köyünde Neyli Enis Hanıma:

Mensur hikâyeniz kesret münderecata binaen derç edilemedi. İtizâr dileriz.

Genç şair Zeki Halit Beye:

Şiiriniz gelecek nüshaya derç edilecektir. İtizâr dileriz.

Zehri Füsün

Genç şairlerimizden M. Hayret Beyin bu namda ki kıymatdâr mecmua-i eşârı “Suhûlet Kütüphanesi” tarafından gayet nefis bir surette tab ve neşr olunmuştur. Kâria ve karîalarımıza tavsiye ederiz. Fiyatı 15 kuruştur.

Bir Kadın

Kıymetdâr muharirlerimizden Ali Fuat Beyin kadın hayatına ait en refik tedkiklerle kaleme aldıkları bu güzide hikâye gayet zarif bir surette “Suhûlet Kütüphanesi” tarafından neşr edilmek üzeredir. Fiyatı 15 kuruştur.

Sûrat, İstikâmet ve İntizâmı Muamele

“Suhûlet Kütüphanesi” maliye nezareti karşısında tekrar kışad edildi.

On seneyi mütecâviz bir zamandan beri memleketimizin hayat maarifine pek büyük hizmetler ifâ eden mezkûr kütüphane sefer birlik münasebetiyle bir fasıla-i mesai geçirdikten sonra yine hayat-ı faaliyete dâhil olmuştur. “Suhûlet Kütüphanesi” vatan ve millet için nafii olacak her nevi âsârı tab ve neşr eyler. “Suhûlet Kütüphanesi” taşradan vaki olacak siparişâtı kendisine usûlu ithâz ettiği sûrat, intizâm ve istikâmetle ifâ eyler. Mezkûr kütüphaneye cerâidi yevmiye ve üsbuiye matbaları fiyatına abone kayıt eder. Tatil olunduğu ve yahut tebdili arzu eylediği takdir de yerine diğer bir gazete veya kitap irsâl olunur.

Müdür Mesul: Süleyman Konak Mahmut Bey Matbaası

Mecmuamıza abone olmak, eski nüshaları ve külliyatı almak için doğruca idarehanemize idare memuru muallim Bekir Sıtkı Beye müracaat edilmesi rica olunur.

Müşabaka:

[He. C. M. He. E. Ke. F. Re. Ha. M. E. D. Mız.]

Bu cümleyi bulunuz. Birinciye beş lira, ikinciden beşinciye kadar mecmuamızın bir senelik abonesi, yirmi beşe kadar faideli birer kitap, elliye kadar kartpostal hediye olunacaktır.

Geçen hafta ki bilmecenin cevabı [Fazilet sahibine kadrişinâslık ilkâ eden sanatı nefisedir .]

Doğru hal edenler arasında kura çekilerek birinciliği: Beşiktaşta ki mahalle de Seher Hanım, ikinciliği Konyada ihtiyât mülazim-i evvel Faruk Bey, üçüncülüğü Kasımpaşada ki Köremen arka mahallesinde 2 numaralı hanede Ahmet Bey, dördüncülüğü: Seydişehirin de Semiha Şükran Hanım, beşinciliği: Karahisar da İsmail Bey, altıncılığı: Adana da Ahmet Mithat Efendi, yedinciliği: Konya da Burhanettin Bey, sekizinciliği: Eskişehir de Orhan Mecit Bey, dokuzunculuğu: İzmit de Sabiha Lütfü Hanım kazanmıştır.

On birinciden yirmi beşinciye kadar külliyatımızdan birer kitap kazananlar:

Makra köyünde Cevizlikte maarif müfettişlerinden Nazım beyin hanesinde kârialarımızdan Semiha Hanım. Eskişehir de beylik ahurdur Şahap Bey, Galatasaray Sultaniyesinden 714 Niyazi Bey, Konya Sultaniyeden 214 Hüseyin Hilmi Bey, Günan İnas Mektebi Baş muallimesi Pakize Hanım, Konya İntibah Mektebi Muallimesi Latife Mehmet Hanım, Konya Postrestant Hüseyin Bey, Konya Mahkeme-i Şeriyeye Kütüphanesinden Mehmet Halis Efendi zevcesi Rahle Hanım, Günan reji ziraat memuru Hüsnü Efendi kerimesi Şadiye Hanım, Konya Sultaniyeden Galip Bartu, İrfan Beyler kazanmışlardır. Mütebaki kalanların hepsi birer kartpostal kazanmıştır. Kazanılan mükafatlar adreslere gönderilmiştir.

Muamele Acente İdarehanesi

Bi'c-cümle dava-i hukukiye ve ticariye ve şeriye ve her nevi malûmatı ticariye emlak ve akar üzerine muamelatı ikraz ve istikraz, hane ve apartman han. Hademe kâtip ve kâtibe muamelatı teahhüd ve derahd olunur. Galata'da Bankı Osmani civarında adalet hanında 22- 23 numaralı yazıhanelere müracaat olunması tavsiye olunur.

Diş Tabibi Mehmet Hüdaverdi

Her nevi diş yapılır ve tedavi olunur. Ağrı his olunmaksızın diş çıkarılır.

Muayenehane: Cigal oğlunda Emniyet sandığı aksâlında Telefon: İstanbul

1039

Kadın ve Erkek Yeni ve Eski

Yel soğukluğu firengi ve cilt hastalıklarının Avrupa'nın son usulleriyle teşhis ve tedavisi idrar ve kan tahlilatı yapılır.

Viyana hasta hanelerden mezun

Doktor

ve refiki

Doktor

Ahmet Remzi

Marko

Adrese dikkat: Bab-ı ali ile Sirkeci arasında ki cadde de Ali Efendi sinaması ittisalında ki mesul hanenin ikinci katında numara 3402501 telefon İstanbul 2417

Sabahtan akşama kadar hasta kabul ederler.

Cemiyet Kütüphanesi

Memleketimiz maarifine ettiği hizmetle namdar eski ve büyük bir müessedir. Muamelatına gösterdiği intizâm ve mükemmeliyetle temiz eden mezkûr kütüphaneyi herkese tavsiye ederiz.

Türkçe, Edebiyat

Muktedir ve genç bir muallim heveskârlara Türkçe Edebiyat dersleri verir.

İdarehanemiz de: H. F adresine müracat.

Genç	Kadın
Müsabaka	
	Kupon 11

Solgun

Bu güzel eser neşr olundu. Cemiyet kütüphanesinde satılmaktadır. Kâria ve kârialarımızın birer tane edinmelerini tavsiye ederiz.

Genç Kız

Nasıl mesut olur!

Külliyatımızın ikincisini teşkil eden bu eser neşr olundu. Gençlerimize ve genç kızlarımıza saadet yollarını irae eden yegâne bir eserdir. Ezheri cihet mütalaaya pek ziyade şayan olan bu eserş umuma tavsiye ederiz. Merkezi tevziği Cemiyet kütüphanesidir.

Şehkâtı Hicran

Kalbi her türlü rabîta-i muhabbetten tesirât aşktan hali olduğu halde âsude mesut bir hayat geçiren bir genç kıza karşı meftunluk komedisi oynayarak neticede teverrüm eden genç müteverrimenin hâl-i permelâlnı ihtiva eder. Merkezi tevzîğı Cemiyet kütüphanesidir.

Ele Bakan Madam Afitane

Adres: Galatasaray'da Anadolu otlu karşısında ki apartmanın dördüncü katında.

İlan

Hâl için, gaib için, hastane veya bir iş için reml ile avuç içerisinde bakılarak müşkilâtınız hal olunur ve merakatan kurtulursunuz. Arzu edenler vezneciklerde darülfünun karşısında Lema-i zafer apartmanının ikinci katında afrikan ahalisinden Şeyh Mehmet Hüseyin ve Mevlüt Efendilere müracaat edebilirler.

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'ın ilanıyla başlayan batılı anlamda yenileşme süreci II. Meşrutiyetin ilanıyla birlikte önemli bir ivme kazanmıştır. Bu dönemde kadınlara yönelik çıkarılan gazete ve mecmuaların sayısı artarak içeriği de giderek zenginleşmiştir. Kaleme alınan birçok yazıda kadınların, kendilerini tanımlamaya, içinde bulundukları durumu gözler önüne sermeye çalıştığı görülmektedir. Kadın dergilerinde Osmanlı kadınlarının sorunları, istekleri, beklentileri dergilerin sayfalarına taşınmıştır. Bu gazete ve dergiler kadının eğitimi, toplum hayatına katılması, kadınların uğradıkları haksızlıklar gibi konulara değinmişlerdir.

Bu çalışmaya konu olan 1919 tarihli Genç Kadın Mecmuası genel anlamda Osmanlı'daki kadınların toplumsal konumu, aile ve evlilik yaşamı, eğitimi, kıyafeti, terbiye ve ahlakı, cemiyet hayatı içindeki yeri, kadınların çalışması, kadın hakları, kadın cemiyetleri, feminizm gibi konulara değinmiştir. Ayrıca mecmuada şiir, mensure, hikâye, piyes, roman gibi edebi türlere de yer verilmiştir. Mecmuanın yazar kadrosu da büyük ölçüde kadınlardan oluşmaktadır. Beş ay gibi kısa bir süre zarfında yayın yapan mecmua amacına ulaşamayarak kapanmıştır. Mecmuanın son sayısı olan onuncu nüshada kapanacağına dair herhangi bir yazı bulunmamaktadır. Hatta onuncu nüshasında yer alan bir yazının sonuna yazılan bitmedi yazısı bize mecmuanın devamının yayınacağı hissini vermektedir. Ayrıca mecmuanın neden kapandığına dair kaynaklarda herhangi bir yazıda bulunmamaktadır. Mecmuanın 1919 yılı İstanbul'un ve Anadolu'nun işgali dönemlerine denk geldiği için az satış yapmaktan kaynaklı maddi sıkıntılar nedeniyle kapanabileceğini düşünmekteyim.

Genel olarak Mecmuayı incelediğimizde çelişkilerin olduğunu görmekteyiz. Bazı yazarlar tamamen feminst düşüncelerle yazılarını yazarken bazı yazarlar ise daha ılımlı muhafazakâr tarzda yazılarını kaleme almışlardır. Özellikle erkek yazarların kadın hakları konusunda yazdığı ve kadınları oldukça

feminist bir şekilde desteklediği önemli makaleler bulunmaktadır. Mecmuada yer alan makalelerde genel anlamda bir eleştiri havası bulunmaktadır. Mecmuanın yazarları kendi aralarında bile eleştiri yazıları yayınlamaktadır. Kadınların önemli haklar elde ettiği bir dönemde yayınlanan mecmuanın daha fazla hakka sahip olması için kadınları desteklediğini görmekteyiz.

İstanbul'un işgali için verilen tepkiyi ve Asr-ı Kadın Cemiyeti'nin faaliyetlerini sayfalarına taşıyan Mecmua vatanperver bir çizgide yer almıştır. Ayrıca işgal yıllarında yayınlanan mecmuanın incelenen sayılarında haber niteliğinde herhangi bir yazıya rastlanmamaktadır.

Dönemin kadın gazete ve mecmualarında yer alan kadın hakları konusunda Genç Kadın Mecmuası önemli yazılara yer vermiştir. Kaleme alınan yazılarda modernleşme desteklenmiş fakat bunun taklit olarak alınmaması gerektiği vurgulanarak daha milli bir duruş sergilemiştir.

Mecmua okurlarının yorumlarını oldukça önemseyerek okurlardan gelen sorulara cevaplar yayınlamıştır. Hatta okuyucuların gönderdiği yazıları sayfalarında isimleriyle birlikte paylaşmaktadır. Ayrıca sansür nedeniyle mecmuada yayınlanmasına izin verilmeyen başlıkların bulunduğu sayfalar protesto amaçlı boş olarak yayınlanmıştır.

Kadınların çalışma hayatındaki yerine de değinen Genç Kadın Mecmuası erkeklerin yaptığı tüm işleri kadınların da yapabileceğini kaleme almıştır.

Genç Kadın Mecmuası yayınladığı dönemin kadın sorunlarına farklı türlerdeki birçok makalesiyle değinmiştir. Kadın olarak şartların oldukça zor olduğu bir dönemde Türk kadının hayat hakkı arayışında önemli bir yayın olarak yer almıştır. Kadınların gelişmesi ve düşüncelerini yazması için sayfalarını kadın yazarlara açmıştır.

Günümüze ve incelenen dönemin mecmularına baktığımızda Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği şu söz kadınların önemi konusunda son noktayı koymaktadır: "Şuna kani olmak lazımdır ki dünya yüzünde gördüğümüz her şey kadının eseridir".

KAYNAKLAR

GENÇ KADIN MECMUASI, SAYI 6-10

AFYONLU, ERHAN, “İbrahim Müteferrika”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm

Ansiklopedisi (DİA), C.21, İstanbul, 2000.

AŞA, Emel, 1928 Kadar Türk Kadın Mecmuaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul, 1989.

BAYKAN, Ayşegül, Nezihe Muhittin ve Türk Kadını(1931), İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.

BAYRAM, Mikail, “Bacıyân-ı Rum (Anadolu Bacıları) ve Fatma Bacı”, Türkler Ansiklopedisi, C.6, Ankara, 2002.

BOZDAĞ, İsmet, Dünyada ve Türkiye’de Basın İstibdadı, Emre Yayınları, İstanbul, 1992.

BUDAK, Ali, Batılılaşma Sürecinde Çok Yönlü Bir Osmanlı Aydını Münif Paşa, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2004.

ÇAKIR, Serpil, Osmanlı Kadın Hareketi, Metis Yayınları, İstanbul, 1994.

ÇAKIR, Hamza, Osmanlıda Basın İktidar İlişkileri, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2002.

ÇAKIR, Hamza, “Türkiye’de Serbest Gazeteciliğe Adım: Yarı Özel Gazete Ceride-i Havadis”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, S.7, 1998.

DEMİRDİREK, Aynur, Osmanlı Kadınlarının Hayat Hakkı Arayışının Bir Hikâyesi, Ayizi Yayınları, Ankara, 1993.

ERDEM, Yasemin Tümer, YİĞİT, Halime, Bacıyân-ı Rum’dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 2010.

ERTUĞRUL, Gamze, Osmanlı Basınında Tercümân-ı Ahvâl’in Yeri ve Önemi (1860-1866), Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016.

GÖKALP, Ziya, Türkçülüğün Esasları, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014.

GÖKSEL, Burhan, Çağlar Boyunca Türk Kadını ve Atatürk, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1993.

GÜZ, Nurettin; “Türkiye’de Matbaanın Kurulması”, Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Dergisi, S.8-9, Ankara, 1989.

GÜZ, Nurettin, “Osmanlı Basını”, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, S.3, Konya, 2000.

HAYTA Necdet, Tarih Araştırmalarına Kaynak Olarak Tasvir-i Efkar Gazetesi (1278/1862 - 1286/1869), Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., Ankara, 2002.

İNAN, Afet, Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1982.

İNÜĞÜR, M. Nuri; Basın ve Yayın Tarihi, Nihad Sayar-Yayın ve Yardım Vakfı Yayınevi, İstanbul, 1978.

KABACALI, Alpay, Başlangıçtan Günümüze Türkiye’de Matbaa Basın ve Yayın, Literatür Yayınları, İstanbul, 2000..

KAPLAN, Leyla, Cemiyetlerde ve Siyasi Teşkilatlarda Türk Kadını, AKDİTYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1998.

KOLOĞLU, Orhan, Osmanlıdan 21. Yüzyıla Basın Tarihi, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006.

KURNAZ, Şefika, Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991.

KURT, Abdurrahman, “Osmanlı da Kadının Sosyo-Ekonomik Konumu”, Türkler Ansiklopedisi, c.5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

KURT, Abdurrahman, “Tarihi Süreçte Türk Kadınları”, Türkler Ansiklopedisi, C.5, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

NURİ, Celal, Kadınlarımız, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1993.

ORTAYLI, İlber, Osmanlı Toplumunda Aile, Pan Yayınları, İstanbul, 2001.

ÖZEN, Hatice, Tarihsel Süreç İçinde Türk Kadın ve Dergileri, İstanbul, 1990.

SERTEL, Sabiha, Kadınlığa Dair, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2019.

ŞOPALYO, E. Behnan, Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın, Güven Matbaası, Ankara, 1961.

TERCÜMAN KADIN ANSİKLOPEDİSİ, Tercüman Yayınları, C.2, İstanbul, 1984

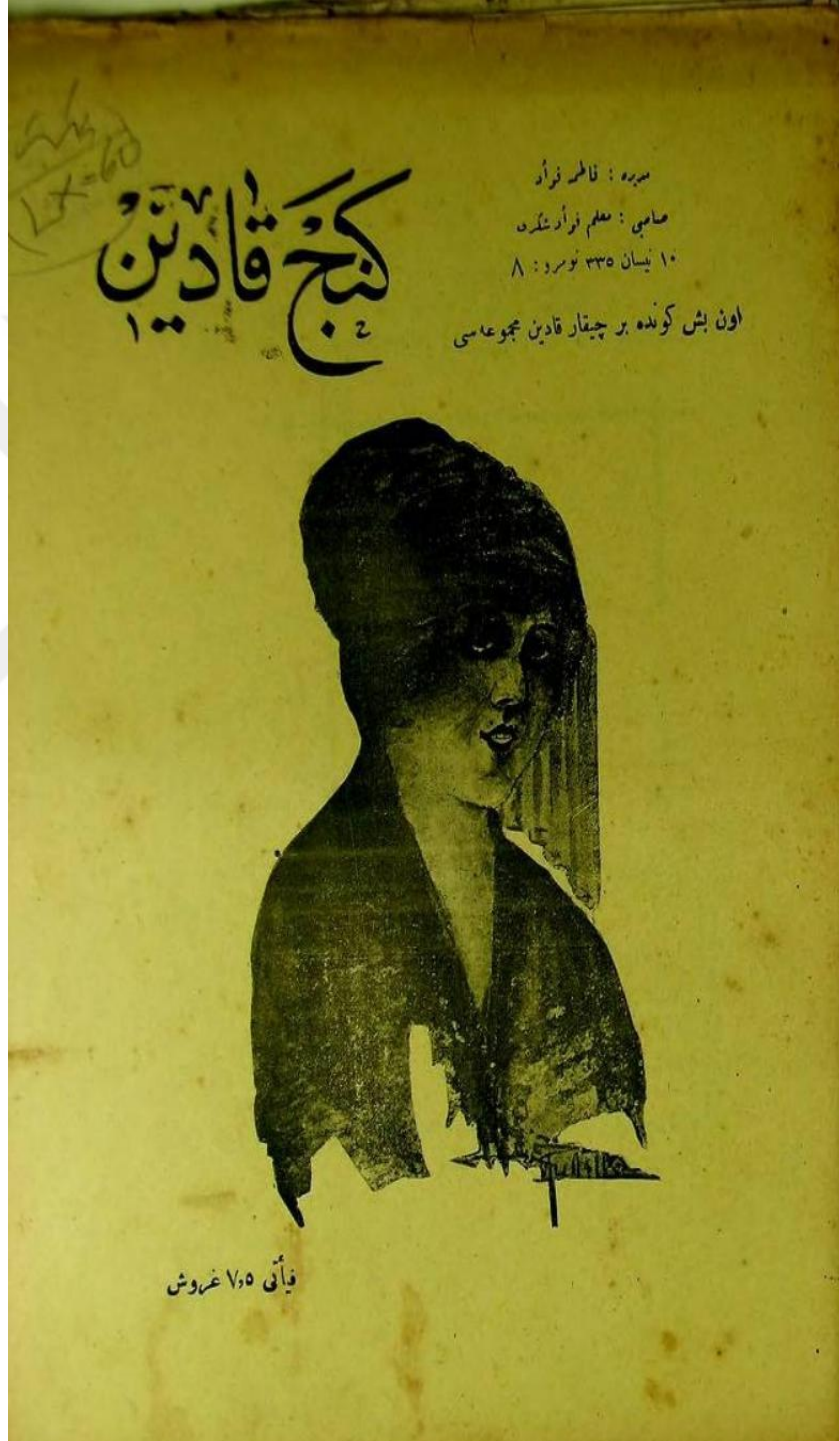
TOPUZ, Hıfzı, 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.

TOPUZ, Hıfzı, II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, Remzi Kitapevi, İstanbul 2003.

ZILFI, C. Madeline, Modernleşmenin Eşiğinde Osmanlı Kadınları, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, 2000.

EKLER

EK1. GENÇ KADIN MECMUASININ OSMANLICA METİN ÖRNEKLERİ

صوك ككه بىكلر

كونشك مذهب اولان ضيالارى اولكون وديقات جىزارده

— فخرى نوري به —

تيردركن اولنرك ملون قانادلرند كيزله نامل رىكلرينه

حياتك وىكلارى صولش قانادلرند تيردرك باقى ايچين روحده دهرين بر آرزوى نجىس اوياندى.

«شعقات هجران» ه

عائد بر تابلو

سرمى روزكاردك مى شاقراق؛

چولار آشمىدى هب سنى آكاراق.

محمد رفعت

صباحك ائلسى جيجكلرند متحاشى، منوم بر آرزوى
طير و تزهله طولايشورلدى.

روژكارلر، عصي برصولته اولنره هجوم ايئدى،
اولنر، بو آجى صولت قهره تحمل ايده بىرك برر

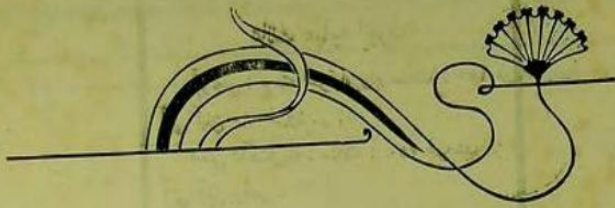
کج قادی

مربہ : فاطمہ نواد

مؤسس : معلم نواد شکری

۲۴ جیلان ۳۳۵ نوسرو : ۹

اولن بش کونڈہ بز چیقار قادین مجموعہ سی

مذہبات :

س . طوخرول

کولیک و نور :

تعدد زوجات :

برجواب :

بکاه قاتی

نظم دوراد بیسی - نواد شکری بک - اشرف لیب

اولنک داکو :

...

ملیکہ :

خاندہ نصرت

الهام غراق :

توازه برهان

فایہ حقندہ :

...

خیران :

مدحت وہی

...

یارانک اولوی - اشرف نیبہ - م . اکرم

محمد عدنان

...

فیائی ۷۵ غروش

محمد بک مطبعہ سی

بازیمی زاده اسماعیل حق بیگ

ملکشنده اک زاده محتاج مساوت اولان کیسه سز وقیر دولر ، بالخاصه شهدا ایتم وارامیدر .

حرب مشهوره احتکاره میدان آجیدی زماندرده بلا غریق و مجلس و مذهب قیر مالهله بیامه قیانتک نموندن دول بدله زیتون باغی و صابون توزیع ایتک و یوزلرجه شید ایتم وارامته آتیق و فتهاتی وریک سورته دفع احتیاجلرینه مساوت ایتک کی خصائی جواغردی کوسترمش اولان منیر نجارلریزدن بازیمی زاده اسماعیل حق بیگ احتیال که مساوتی کورن برچوق والده و همشیره لر سز طایارلر . قادینلق عالتله مادی و معنوی خدمت سیق ایدن ذواتله مجموعه سز که علاقه دار اولوبی و لطف دیده لره لطفکاری طایق آرزوسی بخت طیبی اولدینندن موی الیه اسماعیل حق بیگ بو کون بر قطفه لوملر ایلارین یسر ایدیورد . هر وسیله ایله محتاج مساوت و کوشه نشین سفات یوزلرجه والده و همشیره لر یزه آلان یاردمده دوام ایدن موی الیه مجموعه سز ، قادینلق عالی نامه بیانی تشکر ایتک و طیفه دل عدایلر .

کنج قادیان

مدیر: فاطمه نواد

معاون: معلم نواد شکری

۲۷ مارچ ۱۳۳۵ نومبر: ۷

اون بش کونده بر چیقار قادیان مجموعه سی

محتویات

بر فریاد: — علیه اسعد خان اندی به — رفقه ذاتی — قادیانک املاسی: فریحه
کاسران — بر میرویک خاطرات سیاح: — زوالی عفت: معلم نواد شکری —
آکادولینک حکایه سی: مدحت و هی — گذرگاه بخت: تیرازه برهان — حیات: سالی —
بیکناز: رفقه ذاتی — چپیکرله: اشرف آب — علوی بر نظام — کنج قادیان —
تبع و تنقید: رفقه ذاتی — طیبیک جانی: — برت توفیق — مسابقه — پوسته قوطوسی —
اعلامات.

مدیر ادبی: حسین رفی

نسخه سی ۷۰۵ و شدو

Hakki Tank Us Koleksi

تبع و تنقید:

بر شبانه
۳

طبیك جنايتی

مهری: زه روزنی
مترجمی: سیرت توفیق
- مایند -

«و جینجه تام اوساعته مادام «موشو» بشاقده بوله جقدر.

— هر کیجی؟

نهوت. هر کیجه.

— شاید طیشاری به جیقیق ایجاب ایدر ایسه؟

— او حالده کیجه یارینه قدر مآذون اوله بیلور.

سگز.

ممکن اولدینی قدر آرز، حتی هیچ جیقماق لازمدر.

— يك اعلا: هیچ جیقمام والسلام.

اوسرده مادموازل (مادلن) او طبعه کردی.

او قدر کوزل برتوات یامش، اودرجه دایر اولمشدیکه

کرك والدهمی وکرك دو قوتور بوهار حیاتک تمثال

مشخصه قارشى حیران اولمقدن کندیلر قی منع ایدمه دیلر.

خدمتچی قادین طعماک حاضری اولدینی خبر

وبردیکندن يك او طبعه سینه ایندیله، دقورک حاضری

بولنشدن جبارت آلان مادام ایکی یومورطه، برارچه

قائماق ورک وورک یییدی. براز اوندن بریدن قونوشدندن

مکره سفره دن قالفه قی صالونه یکدیله. قهوه ایچمکده

ایک کنج قیز ییالویه کچرک بعض ساده فقط مؤثر

بارچه لر جالده باشلادی. مادموازل ادا صبرا قتیده

ایدیوردی.

قلبی مشغول و فکری اندیشه لی اولانلرک موسیقی

خاتم
ندیمه خاتم — اقدم بو مسئله نهایت مجموعه
ستونلرند اوزون دادی یانارلره، منجر اوله جفته هر
کس فکر واجتهادنده بوسوتون سرپست اولسه.
بو یوک صنعتکارلرک اثرلی ولو بر بارچه خصال بیله
اولسه او قدر کوزو کز. حجه وعروض مسئله سی نهایت
بر اهنک مسئله سی اولدیننه نظراً هر کس ایستدیک
وزنی «آهنکار» اولق شرطیله قبول ایدمه بیلر.
بوقعه یکدیگرینه قارشى صرف بر تماش ادبی اولق
اوزره یازیلان غیر صمیمی یازیلر صنعت ایچین دائمی
بر شیندر. (بو آزالق مبروره خاتم ساعته باقار)
خاتم اقدیلر! وقت کچکدی بیلورم. شبانه به خانه
وبرمک مجبوریتندمیز. بو قدر کافی دکادی. فقط بونی
دیگر مساعد بر زمانه براقلم بوگون اورته ده مهم
مسئله لوار. اونترله اشتغال ایدم. بزورادن کینه دن
شونیده عرض ایدم که یوسف ضیا بکک جیقاردینی بو
(تنکه کورلشوسی) نه نهایت برده درس اشتراک
ایدیور: فواد بک! فواد بک «بو یوک مجموعه»
ستونلرینه وزنده، قایه ده شیمیدی به قدر هیچ
بر شاعره نیک کوسره مدیک موفقیته قارشى کوز یومه رقی
عضا عرض ورتنک نظردن دوشمی املیه اصبارلامه
بر مقاله یازیورلر. بن آمیم که فواد بک «بیلدیورلر
وکولکلر» ک بر مصرافى بیله اوقومهمشلدرد.
اوقوسه لردی بحث ایدرلردی. خانه کلام اوله رقی ادبیات
عالنده بوبله زاوالی مقتدره آجیر. صنعتی کوردهمین
کوزلره شفا قی ایدرم.

رفیق زانی

استقبال کردن معلومات آلمق ایسترمیسکنز؟

قدیم علوم خفیه نك عربیجه و فرانسیزجه سنی ترجمه ایدن مشهور

مراثر ایلد متخصیصی مصرلی شیخ السیوطی محمد فرید
بکه مراجعت ایدیکنز.

مراجعت آدرسی : بایزیده آفسرای تراموایلری توقف

مرکزی قارشوسندکی قره قولاق خاننده دائرة مخصوصه .

ÖZGEÇMİŞ

Elif Ünal, 1993 yılında Besni’de doğdu. İlköğretim ve liseyi Gaziantep’te bitirdi. Lisans eğitimini 2017 yılında Gaziantep Üniversitesi Tarih bölümünde tamamlayarak aynı yıl Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Yüksek lisans eğitimine hala devam etmekteyim.

VITAE

Elif Ünal was born in 1993 in Besni. She finished primary and high school in Gaziantep. He completed his undergraduate education in Gaziantep University History Department in 2017 and started his master's degree in Gaziantep University Institute of Social Sciences, Department of Modern Age in the same year. I still continue my graduate education.